

Sakregister

PROTOKOLL

over forhandlingene ved forbundets
23. landsmøte i Oslo i dagene
11.—16. september 1955

Referat ved Erling Lian

OSLO 1956

ARBEIDERNE AKTIETRYKKERI

PROTOKOLL

over forhandlingene ved forbundets
23. landsmøte i Oslo i dagene
11.-16. september 1952

Redaktør ved Erling Lønn

OSLO 1952

ARBEIDERNES AKTIVITET

Sakregister.

<i>Landsmøtets høytidelige åpning</i>	7
Arne Paasche Aasens prolog	7
Minnetale over de døde	11
Formannens hilsmingstale	13
Gjestenes hilsmingstaler	23
Veteranene hylles	44
<i>Landsmøtets konstituering</i>	49
Navneopprop	49
Fullmaktenes godkjenning	60
Vedtakelse av dagsorden	61
Vedtakelse av forretningsorden	62
Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer	63
<i>Beretninger, regnskap og revisjonsrapporter</i>	64
Beretningene for 1951 og 1952	64
Beretningen for 1953	68, 87
Direktør Reidar Carlsen om Statens arbeidsdrift	80
Regnskapene	87, 88
<i>Forandring av forbundets vedtekter</i>	89, 117
Prinsipperklæringen	96
Formålsparagrafen	103
Medlemskap	105
Landsmøtet	106
Landsmøtets myndighetsområde	117
Ekstraordinært landsmøte	117
Landsstyrets myndighetsområde	118
Forbundsstyrets myndighetsområde	122
Avstemning over tarifforslag	122
Stønad under arbeidsstans	132
Kontingenten (forslag sendes budsjettkomitéen)	133
Kontingentens innbetaling, samt kontingentfrie medlemmer ..	133
Uravstemning	138

Utelukking av foreninger og enkeltmedlemmer	139
Vedtekter for forsikringskassen	140
Vedtekter for ulykkestrygden	149
Vedtektenes ikrafttreden	286
Vedtekter for forbundets avdelinger	147
Regler for valg av representanter til Landsorganisasjonens kongress	151
Diét og tapt arbeidsfortjeneste	153
Forslag vedrørende sysselsettingen	153
Nedsettelse av arbeidstiden	173, 189
Den faglige og økonomiske situasjon	180
LO-formannen, Konrad Nordahls, innledning	180
Innkome tarifforslag	192
Forslag vedrørende andre spørsmål	193
Forbundets jubileumshistorie	209
Antall tillitsmenn i forbundet	209
Forskjellige spørsmål vedrørende statsarbeidere	210
Nasjonaliserte bedrifters medlemskap i Arbeidsgiverforeningen	210
Opplysningsvirksomheten	215
Walter Kristiansens redegjørelse	216
Forbundets yrkestipend	222
Eget gruvearbeiderforbund	228
Statstjenestemannskartellet	229
Redaksjonskomitéens innstilling 278	278
Distriktsssekretærer	231
Pensjonstrygden for statens arbeidere	231, 256
§ 24 i Lov om statsarbeidertrygd	271
Utvidelse av pensjonstrygden	272
Gruvene. — Pensjonsordning	273, 276
Pensjonsordning generelt	277
Budsjett	261
Redaksjonskomitéens innstilling vedrørende en Statens Arbeids-	
giverforening	277
Valgene	279
Avslutning	287
De fratredende tillitsmenn hedres	288
Gjestene tar avskjed	292

Person- og taleregister.

Abrahamsen, Agnes 39.	Haugen, Alfred 158.
Alfsen, Bernt 109, 255.	Haugli, Harald 165.
Angell, Agnuss 145, 169, 201.	Haugli, Jorulf 196.
Andersen, Alf 23, 99.	Henriksen, Chr. 11, 13, 34, 44, 47,
Andersen, Leif H. 60, 69, 72, 286.	63, 69, 84, 86, 97, 112, 136, 172,
Antilla, Aino 35.	189, 209, 212, 227, 230, 231, 268,
Antonsen, Hilmar 71, 73, 114.	286, 290, 300.
Bakken, veidirektør 42.	Henriksen, Oskar 131.
Bech, Ole 65, 177, 195, 211, 213, 228,	Hjørnevik, Lars 255.
273, 291.	Høyaas, Johs. 63, 145, 168, 174, 241.
Bjørnstad, direktør 39.	Indrebø, Fridtjof 256.
Blix, Arthur 152, 179, 221.	Jakobsen, overingeniør 42.
Bottenvann, Karl 64, 68, 96, 100,	Jakobsen, Sigmund 77, 98, 145, 176.
103, 105, 106, 115, 117, 118, 127,	Johansson, Johan 33.
132 134, 139, 189, 213, 266, 276,	Jones, E. 32, 297.
283.	Karlsen, Alb. 61, 70, 207, 229, 235,
Boyer, Halvard, industridirektør	243, 260, 290.
84, 169.	Karlsen, Thv. 252.
Bøen, Gustav 207.	Karlsrud, J. P. 162, 299.
Børsum, H. L. 28.	Kittunen, Marti 33.
Carlsen, Reidar, direktør 80.	Kjelsrud, Klaus 110.
Carlsson, Rikard 38.	Kristiansen, Walter 68, 77, 97, 104,
Dahl, Ewald 177.	105, 118, 119, 125, 136, 138, 139,
Einer-Jensen 37, 296.	145, 147, 153, 174, 194, 195, 197,
Egnell, Svein 34, 299.	198, 202, 209, 212, 214, 216, 221,
Evanger, Erling 190, 200, 211, 257.	223, 257, 260, 278, 286.
Evensen, Ragnar, sivilingeniør 43.	Krokan, Per 65, 69, 79, 104, 114, 119,
121, 134, 190, 191, 227.	Larsen, Chr. 36.
Fredriksen, Hans 39.	Larsen, Just. 36.
Frogh, Carl Joh. 113, 161, 242, 249.	Laxå, Edv. 77.
Furnes, Wilhelm 111, 136, 165, 173,	Levanger, Erling 113.
202.	Lien, A. K. 87, 88, 89, 108, 111, 120,
Hansen, Petter 126, 146, 176, 195,	121, 133, 134, 137, 144, 146, 147,
224, 256, 269.	151, 153, 263, 267, 286, 287, 288,
Haugen, Alfred 123, 131, 133.	300.

Lyshol, Erling 108.
 Martinsen, Daniel 145, 166, 172, 205, 226, 256.
 Matthews, J. 30.
 Mattson, Edward 31, 295.
 Moi, Tønnes 256.
 Moljord, Kristian 63, 64, 108, 287, 294.
 Mortensen, Kurt 283.
 Nergård, Jon 299.
 Nordahl, Konrad 24, 129, 180, 204, 285, 292.
 Nordberg, Gøsta 37.
 Nygaard, Peder 113, 200, 222, 225, 244, 283.
 Næss, Lars 74, 100, 111, 120, 121, 137, 160, 169, 192, 196, 225, 227, 246, 260, 264, 281, 284, 287.
 Olsen, Odd 145, 147, 286.
 Olstad, Karl 220.
 Overvik, Asbjørn 98, 101, 127, 247, 265, 270.
 Pettersen, Georg 73, 254.
 Pettersen, Karl 139, 168, 172, 240, 247.
 Reines, Bernh. 102, 114, 137, 270, 280.
 Rønbeck, Odin 29.
 Sandø, Helge 261.
 Schei, Einar 175, 223.
 Sivertsen, Eilif 153, 190, 199, 267, 300.
 Skevik, Helge 103, 125.
 Skrede, Johan 161, 230, 239, 254.
 Sletten, Olav 163, 251.
 Smets, Is. 32.
 Snekkestad, Ole 167.
 Stokke, H. E. gen.direktør 40.
 Storm, havnedirektør 43.
 Strømbeck, Sven 37, 274, 298.
 Strøm, Olav 44.
 Sundt, Paul 75, 89, 164, 190, 230, 281.
 Suvatne, Selmer 254.
 Sveen, Johan 73, 115, 224, 241.
 Svendsen, Anna 197, 198, 201, 206, 213.
 Søfting, Alf 109, 120, 135, 147, 198, 226, 269.
 Tranmæl, Martin 27.
 Turunen, Otto 39.
 Volan, Elias 176, 293.
 Westengen, Kolbjørn 72, 121, 197, 202, 264, 269.
 Wiik, Anker 206.
 Ødegaard, Johs. M. P. 45.
 Ødegårdsstuen, Arne 110, 249, 283.
 Øium, Gustav 249, 260.
 Ørsal, Torleif 206.
 Østhus, Anton 105, 120, 163, 196, 227, 257.
 Aalefjær, overingeniør 43.

Landsmøtets høytidelige åpning.

Norsk Arbeidsmandsforbunds 23. ordinære landsmøte ble åpnet søndag den 11. september 1955 klokken 12 i Oslo Arbeider-samfunds store sal, med et *festmøte* i anledning forbundets 60-årsjubileum.

Salen var vakkert pyntet med blomster og en rekke forenings-faner og emblemer langs salens vegger.

Jolly Kramer-Jahansens orkester åpnet festmøtet med Johan Svendsens polenaise, hvoretter *Arne Paasche Aasen* trådte fram på scenen og framsa sin prolog til jubilenten:

*I dag kan trøstig en og hver
 av dere som, fra fjern og nær,
 kom sammen kring kongressens bord
 stå fram og si et Pauli ord.
 Nå trenger ingen engste seg
 om han iblant tar hardt på vei
 i det han har å si
 — vår trelldom er for b i.*

*Her hersker ingen grå despot —
 hver mann tør ha sin menings mot.
 Nå har vi lært oss smått om senn
 at vi er alle l i k e m e n n.*

*Mot fortidens metoder —
 står slektens sunne folkevett
 som si'r at vi har samme rett
 til alle livets goder.*

Hver arbeidsmann som uten svikt
har tatt sin tårn og gjort sin plikt,
kan si — med høyreist panne:
Jeg bygde dette landet.
Sin daglønn kan han heve trygg.
Han går ikke med bøyet rygg
og trygler tynt om nåde.
I dag får r e t t e n råde!

— — —

Mot de som engang kuet oss
og skremte oss og truet oss
med savn og sott og hunger
for hustru og for unger,
lot vi — i nødens skygge —
en folkets festning bygge.

Hva hadde vi å bygge av?
Det tror jeg hver mann vet:
Vår drøm, vårt håp, vårt rettferdskrav
... vår solidaritet.

Vi tok vår tårn — la stein på stein på stein.
Fra muren heiste vi den røde fane
som verden over var det troens tegn
som skulle slitets menn til oppmarsj mane.

— — —

Historien kan berette om
den vei av slit og fattigdom
som rallaren fikk vandre ...
En krøket rygg, en fredløs sjel
som nesten sultet kav i hjel
i strevet for de andre.

En paria på pilgrimsferd
til savnets offersteder,
en mann hvis liv var uten verd
blant folk med ry og heder.
En slusk, en buse — men et ærlig sinn,
som ødselt kastet sine krefter inn
når han fikk lov å knoge
i våre dype fjell og skoge.

Det hørtes vidt om der han kom og fór,
han både sultet, slet og sang og svor.
Han satte mindre pris på skulderklappet
enn på en svartkatt gitt på røda rappet.

Når var en konge stolt som han
som var en konge uten land?
«Om kastfeber händer at nån gång man har,
da tar man sin ränsel på ryggen och far»
I dager og netter jeg loffer av sted,
og når jeg blir sliten, jeg legger meg ned
og reder en køye av granbar og strå — —
mitt teppe er himmelen blå»

Han var bekkenes bror,
han var stjernenes venn,
han var sønn av Guds jord,
og hvor han kom hen,
ble det sagt: Jo visst er han rar
— men en ren hårig kar!

Slik huskes han best fra de tider som svant:
En lystig gesell og en farende fant
med tynnslitte sko, men med drøm i sitt blikk
— hans liv fikk et skjær av robust romantikk.
Han håner sin armod, han ler av sin nød
og deler med brødre sitt karrige brød.
Slik loffer han vid're i nord og i sør
og drøsser for vinden sitt galgenhumør.

— — —
Og dog kan det tenkes så inderlig vel
når stillheten sank over brakka en kveld
og karene lå der, forpinte og arme,
at hjertet hans tok til å dunke av harme.
Da så han kan hende sitt luvslitte liv,
sin vandring på jord i et nytt perspektiv.
Han mintes så mangt fra sin møysomme ferd
— da våknet hans menneskeverd.

Og slik gikk det flere. I savn og i skygge
tok hver mann sin tårn for i brorskap å bygge
en arbeidets festning som verge og vakt
mot urettens blodige enevoldsmakt.

Hva siden har skjedd gjennom dager og år
forteller den saga vi stolt kaller vår.
Vi hører om seier eller nederlag,
vi hører om harde og bitre slag.
I denne historie blir blad etter blad
et folkets og frihetens heltekvad . . .

— — —
Jubilanter! I dag er vårt møte en fest
. . . dog savner vi mangen en hedersgjest.
Ja, kunne de samles på podiet her,
da ville vi fatte hvor mange de er
pionérene våre som stille gikk bort
da jobben var gjort
Hvem nevnte vel det som en heltebedrift
da de stupte en dag — etter siste skift?
Sto det noen gang i en overskrift?
Nei, det var omtrent som det skulle så være
— en ganske alminnelig hverdagsaffære.

De navn trenger ikke å prentes med sverte,
de lever sitt liv i hvert eneste hjerte
som banker for frihet og rettferd og fred,
de er ikke døde — selv her er de med.
De står midt iblant oss og roper som før:
Vær stolt av den nyttige gjerning du gjør,
vær fri i din tanke, stå trygt på din fot —
slik er hverdagens evige heltemot.

Og syns du, kam'rat de fortjener vår takk,
så spar dine sukk og ditt «vé» og ditt «akk»,
de er ikke nødig om gråt eller klynk,
de ber ikke om vår medlidende ynk.
De ber deg i dag — uten brask eller bram:
Nå får du bære verket fram!

Forfatteren fikk sterk akklamasjon.

Sangforeningen *Arbeidsmand* under sin dirigent, *Tor Skauge*,
ga deretter en rekke av sine beste sanger. Kristian Wendelborgs:
Tend varder, Ole Ekhaugen: Ved tjernet, Sverre Narvestad:
Brenn sol.

Sangerne høstet sterkt bifall.

Minnetale over de døde.

Formannen, *Chr. Henriksen*: Når vi i dag er samlet til høytid
i anledning Arbeidsmandsforbundets 60-årsjubileum, vil vi for
et øyeblikk stanse opp og minnes alle de kvinner og menn som
gjennom årene har gjort en innsats for vår organisasjon, men
som vi ikke lenger har blant oss.

Det er tusener av kvinner og menn som gjennom disse år i
trofast virke og ofte med store ofre har tatt del i arbeidet for
å utvikle Norsk Arbeidsmandsforbund og dermed norsk fag-
bevegelse.

Her kan ikke nevnes noen navn. Det er alle de navnløse
slit. De som bare noen få kjente, men som gjennom årene har
vært byggerne og dermed ryggraden i fagorganisasjonen.

Alle de som i handling viste, at i en levende organisasjon som
har framskrittets merke på sin fane, var det ikke nok bare å ha
medlemsboken i orden. De ofret all den tid de hadde til overs
og alle sine evner. Det er alle disse som vi som er her i dag,
skylder så meget. Både pionérene og alle de andre aktive kjem-
pere som ikke er med oss lenger, minnes vi i dag i dyp ærbø-
dighet og takknemlighet. Siden forrige landsmøte er 709 av for-
bundets medlemmer avgått ved døden.

Siden siste landsmøte i 1951 er det noen kjente kamerater som
er falt bort, men som vi ikke kan glemme.

Arbeidsmandsforbundets tidligere hovedkasserer gjennom 30
år, *Axel Ahlstrand*, døde sommeren 1953, nær 86 år gammel, og
med ham er en trofast sliter innen arbeiderbevegelsen gått bort.

I unge år kom han hit fra Sverige og kom med en gang med i
fagbevegelsen gjennom Kristiania Sten-, jord- og cementarbei-
derforening, hvor han innehadde forskjellige tillitsverv. I 1908
ble han ansatt ved Norsk Arbeidsmandsforbunds kontor som
kasserer for den sjukekasse forbundet den gang hadde. I 1911
ble Ahlstrand konstituert som hovedkasserer og endelig valt til
dette vervet på landsmøtet i 1913 og senere stadig gjenvalt. I
1938, etter 30 års virke i forbundets tjeneste i en alder av 72 år,
fratrådte han og gikk over på pensjon.

Ahlstrand var en ualminnelig pålitelig og samvittighetsfull
mann. Han var nøyaktig inntil det ytterste. Mange syntes han
overdrev dette med nøyaktigheten, men det var ikke Ahlstrand
enig i. En kunne aldri være for nøye med det arbeid en utførte,
mente han, men så nøt han også ubegrenset tillit og hans etter-
mæle blant forbundets medlemmer og ellers alle som kom i
berøring med ham vil alltid være det beste.

Thorbjørn Henriksen ble født 22. april 1892 på Sagene og ble således 63 år gammel. Allerede 15 år gammel ble han fagorganisert, så han forsto tidlig fagbevegelsens betydning. I 1923 ble han sekretær i Norsk Kommuneforbund, nestformann i 1925 og formann i 1935. Ved sin død hadde han vært fastlønnet tillitsmann i 32 år. Han var med og stiftet forbundet i 1920 og ble da formann i det stedlige styret i Oslo.

Men det var ikke bare på det økonomiske området han ville bedre arbeidernes kår. Han ville videre. Lønnstakerne måtte være med i det sosiale og kulturelle arbeidet, ta del i den alminnelige arbeiderreisning og derved legge grunnen til et rikere liv. Han var med å organisere de første såkalte «arbeiderforestillinger» i teatrene og siden var han sterkt opptatt av Folketeater-tanken. Han var levende interessert i reisingen av Folkets Hus rundt omkring i landet og var Folkets Hus' Landsforbunds første formann, et verv han innehadde til sin død. Han kom også snart med i ledelsen for De Samvirkende Fagforeninger i Oslo og ble også formann der. Han fikk dessverre ikke oppleve å se det nye Folkets Hus i Oslo ferdig, hvis grunnsten han la ned i mai i år.

Det vil bli tomt etter Torbjørn Henriksen. Vi vil komme til å savne ham sterkt. Der han gikk fram ble det alltid skapt noe positivt.

Johan Ødegård ble født på Elverum i 1890 og ble således 65 år gammel. Ved stiftelsen av Norsk Skog- og Landarbeiderforbund i 1927 ble han det nye forbundets formann. Fra 1931 var han forbundets hovedkasserer og redaktør av Skog- og Landarbeideren, tillitsverv han hadde fram til krigen. Etter krigen har han skrevet Skog- og Landarbeiderforbundets 25-årsberetning og 25-årsberetningen for Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund. For noen år siden overtok han redaksjonen av Skog- og Landarbeideren. Han ga bladet en ny journalistisk form med verdifulle reportasjer og artikler. Han var også aktivt med i partiet og satt som medlem av herredsstyret i Lørenskog. Han var også medlem av en rekke offentlige komitéer, bl. a. den store skogkommisjon.

Johan Ødegård var en særpreget personlighet, og en mann med bestemte meninger. Han kunne undertiden virke steil, men bak den noe røffe form, skjulte det seg et varmt og vart sinn. Han viet hele sitt liv vår bevegelse og spesielt den gruppe som en gang sto lavest på rangstien, skog- og landarbeiderne, som har meget å takke ham for.

Carl P. Lindahl. Det var med dyp forstemning vårt forbund den 27. juni 1953 mottok meddelelse om at Svenska Fabriksarbe-

tareforbundets førstesekretær Carl F. Lindahl var omkommet ved bilulykke.

Ved Lindahls bortgang mistet den svenske fagbevegelse en av sine beste menn, og han vil bli merkbart savnet, ikke bare innen sitt eget forbund og innen svensk fagbevegelse men også innenfor den nordiske og internasjonale fagbevegelse. Han var president i Grov- og Fabrikinternationalen. Han var født i 1895 og var ennå i sin fulle arbeidskraft da han så hastig ble rykket bort.

Gunnar Mohlne, tidligere ordførande i Svenska Fabriksarbe-tareforbundet, døde nylig 47 år gammel. Mohlne var også ordførande i Skandinaviska Gjensidighetskomitéen.

Vi lyser fred over våre døde kamerater. 1 minuts stilhet fulgte talen og orkesteret spilte Edv. Grieg's: Våren.

Formannens hilsningstale.

Chr. Henriksen: I dag er vi samlet til høytid. Vi skal feire Norsk Arbeidsmandsforbunds 60-årsjubileum. I morgen åpner vi vårt 23. ordinære landsmøte.

Stiftelsesdagen var 13. april. Vårt landsstyre besluttet imidlertid å feire jubiléet i forbindelse med landsmøtet.

Det kan sies at 60 år ikke er noen lang tid, når vi ser det i historisk perspektiv, men hvis vi tar forholdene som de var før forbundets stiftelse og sammenligner dem med forholdene i dag og den utvikling som har funnet sted, ja, da har vi grunn til å stoppe opp noen minutter i dag og minnes utviklingen i de 60 år som er gått og i takknemlighet og ærbødighet minnes våre pionérer og foregangsmenn.

Når vi tenker tilbake på forholdene som de var før forbundets tilblivelse, — den lave levestandarden, (ja hvis man i det hele tatt kan snakke om levestandard), og usikkerheten og vilkårlig-heten på arbeidsplassen, gjorde at det var lite eller intet samhold blant dem som ikke hadde noe annet å selge enn sin arbeidskraft.

Den norske arbeiderklasse hadde nesten ingen rettigheter hverken økonomisk eller politisk. Den var nærmest en paria-kaste som de maktavende nok kunne tåle fordi de trengte arbeidskraften, men som det gjaldt å avspise med færrest mulige rettigheter.

Bønnskifter og ærbødige henvendelser hjalp lite, enten det var den enkelte arbeidsgiver eller samfunnet de vendte seg til.

Det var et utpreget klassesamfunn og de som hadde makten, brukte den hensynsløst i sin egen interesse.

I 90-åra begynte industrialismen for alvor å gjøre sitt inntog i vårt land. Under de da rådende forhold var det naturlig at nye idéer og slagord vant gjenklang blant den stadig økende industriarbeiderklasse. Slagordene var:

«Arbeidere i alle land, forener Eder.»

«Arbeiderklassens frigjøring er dens eget verk.»

Midlene til denne frigjøringen var organisasjonen.

Det var disse slagord og paroler som nådde opp til vårt land fra de store industrisamfunn ute i verden og som dannet grunnlaget for vårt forbunds stiftelse.

Jeg må her få sitere hva Richard Hansen, forbundets formann i mange år, skriver i anledning forbundets første 25 år:

«Det var de «farende svende», arbeiderne ved statens vei- og jernbaneanlæg som skulde gjøre begynnelsen. Det var den anlægsarbeiderne iboende frihetstrang som ga sig utslag i praktisk handling. Disse folk, som aldrig har lat sig kue av despotiske arbeidsgivere, men heller har foretrukket landeveien end at underkaste sig noget diktatur, de var heller ikke ræd for at gaa ivei med dannelsen av sin egen organisation. Det kunde være farlig nok for mange av industriens fastboende arbeidere i de dage at gaa ind i en fagforening, men for anlægsarbeiderne spillet ikke frygten for dette nogen rolle.»

Ja, anleggs- og gruvearbeiderne var et hårdbarket folkeslag. De ble som regel ikke særlig godt mottatt når de med «måran» på ryggen kom luffende utover landsbygdene og oppover dalene og over de høye fjelle. Det var «villmarkens sønner» som gjorde sitt inntog. La meg tilføye: Sammen med ingeniørene bygget de veg og jernbaner for det nye Norge.

De gikk i gang med å temme fossefall som ga lys i de tusener hjem og kraft til vår industri og våre jernbaner. Ja, de skapte ikke bare det tekniske lys. De var de første til å være med å skape de åndelige lys, som viste veg ut av det tusenårige mørke og slavetilværelse som det arbeidende folk levde under.

I dag — i forbindelse med forbundets 60-årige beståen minnes vi de «farende svende» — anleggs- og gruvearbeiderne og deres iboende frihetstrang.

De ble klar over den urettferdighet og den håpløse fattigdom som arbeiderne var slavebundet av og Arbeidsmandsforbundet

er både stolt og glad over ved sitt jubileum å kunne slå fast at ingen enkelt gruppe har betydd så meget for norsk arbeiderbevegelse på det tidspunkt som anleggs- og gruvearbeiderne.

Ved siden av arbeid og fest var det deres frihetstrang som ga seg utslag i praktisk handling. «Frihet, likhet og broderskap» ble deres valgspåk.

Det var et ideelt og høyverdig utgangspunkt. Det har holdt i alle år og det er like levende i dag.

«Forbundets stiftelse. Det første landsmøte.

Etter oppfordring fra *Olav Strøm* utstedte Hamar—Sellbanens 5. Avdelings Arbeiderforening i begynnelsen av 1895 en indbydelse til nogen da eksisterende vei- og jernbaneanarbeiderforeninger om at vælge repræsentanter til et landsmøte i Kristiania i paasken samme aar for at drøfte spørsmålet om opprettelse av et landsforbund. Ifølge denne indbydelse kunde ogsaa arbeidere ved anlæg, hvor ingen forening var, sende repræsentanter.

Som følge av denne indbydelse sammentraadte den 13. april 1895 følgende 12 repræsentanter i et litet rum i Kristiania Arbeidersamfund. Fra Hamar—Sellbanens 5. avdeling: *Anton Moe* og *Karl Andersen*, fra 6. avdeling: *Olav Strøm*, *Amund Olsen* og *Palmberg*, fra 7. avdeling: *Ivar Vollan*, fra 8. avdeling: *B. Berg* og *O. Lømo*, fra Mandals og Lyngdals veiarbeiderforeninger: *P. Pettersen*, fra veibroen ved Tretten i Øier: *B. Edvardsen* og *Torkild Amundsen*, og fra veiarbeiderne i Sigdal: opsynsmand *Wessel*.

Tilsammen representerte disse 12 repræsentanter ca. 200 organiserte arbeidere.»

Det er disse pionérer og foregangsmenn som i dag først og fremst skal hylles. Det var modige karer som den gang besluttet å ta kampen opp. De var vel heller ikke seg bevisst, hva deres beslutning om å danne et vei- og jernbaneanarbeiderforbund ville føre med seg. De var sikkert klar over den motstand de ville møte fra den besittende klasse i samfunnet, men kanskje den største bøygen var den klasse som forbundet tok sikte på å frigjøre. Det tok lang tid å få flertallet av arbeiderne til å forstå at skulle organisasjonen få noen betydning, måtte de bli med og ta del i det daglige arbeidet. De kunne nok akseptere selve idéen og de ville gjerne være med å ha fordel av de resultater som ble oppnådd, men å gjøre en innsats, selv om det bare var å holde medlemskapet i orden, var ikke så lett.

Likegyldigheten og passiviteten var derfor i alle år forbundets

verste fiende. Ja, motgang hadde forbundet, men ingen motgang eller nederlag kunne stanse det skred som nå var satt i gang. Et nederlag kunne ikke stanse våre foregangsmenn. De gjorde dikterens ord til sine:

«Ei døde hefter på livets reise,
før sol går ned, må seil vi heise.»

Det var ingen veg tilbake. Fram og atter fram. Ingen stengsler eller nederlag kunne ta motet fra den mann og kvinne som sto ved roret. De måtte ofte, ja som regel innrømme at de hadde lastet for meget, slik at de ikke kunne komme over kneiken. Da var det å losse noe av. Det betydde bare at det tok noe lenger tid å komme fram, men etter hvert ble det flere om å dra lasset.

På forbundets landsmøte i 1900 på Røros ble det besluttet å melde forbundet inn i Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Samtidig ble det besluttet å forandre navnet til Norsk Arbeidsmandsforbund, som tok sikte på å gjøre det til et forbund for alle ikke faglærte arbeidere.

Fra nå av vokser forbundet jevnt og sikkert med tilslutning av sag-, tomt-, høvleri- og papirarbeidere, tekstilarbeidere og arbeidere innenfor næringsmiddelindustrien, kommunale arbeidere, sten-, jord- og sementarbeidere og til slutt arbeidere innen den kjemiske industri.

Ved landsmøtet i 1918 hadde forbundet et medlemstall på ca. 43 000 og var Landsorganisasjonens største forbund.

Etter beslutning på LO's kongress i 1918 om å organisere medlemmene i industriforbund, gikk alle de her nevnte grupper ut av Norsk Arbeidsmandsforbund og dannet sine egne respektive forbund.

La meg da bare nevne i denne forbindelse at i 1925, da denne omorganisering var ferdig, hadde Arbeidsmandsforbundet igjen et medlemstall på ca. 4500, dvs. den gruppen som forbundet opprinnelig var startet med. Ja, situasjonen var tilsynelatende ikke særlig lys. Det gamle og tradisjonsrike Arbeidsmandsforbund var ribbet til skinnen.

Det viste seg imidlertid snart at Arbeidsmandsforbundet ikke aktet å gi opp. Det var å ta fatt på ny og i jubileumsåret har forbundet rundt 31 000 medlemmer.

Jeg må få lov til å komme tilbake til forbundets første år og arbeidet med å skaffe medlemmene bedre lønns- og arbeidsvilkår. Det er ikke tid til i noen større grad å komme inn på disse overordentlige interessante ting ved denne anledning.

Først vil jeg få lov til å minnes Rørosstreiken i 1900 og 1901. Den siste varte i 9 måneder og er vel absolutt den mest heroiske og hårdeste kamp mellom arbeidsgivere og arbeidere som noen gang har funnet sted i vårt land. Forbundet holdt sitt 5. landsmøte på Røros i 1900. Det fortelles at

«en av de ivrigste tilhørere under landsmøtet på Røros var direktøren ved Røros Verk, *Per Larson*. Han forsømt om-trent ikke et møte. Antagelig interesserte han sig for å få kjennskap til arbeidernes kampmot og kampevne, kanskje demret det også for ham, at det som foregikk her var begynnelsen til enden for arbeidsgivernes enevelde og hersker-makt på arbeidsplassen.

Det skulle heller ikke gå lang tid før han fikk føle hva det betyr å bli stillet overfor en enig og organisert arbeidsstokk. Allerede den 12. mai hadde gruvearbeiderne sendt inn til direksjonen et krav om lønnsforhøyelse samt om adgang til å arbeide for timelønn, i fall de ikke fant å kunne arbeide for de av verket fastsatte akkordpriser. De ventet tålmodig på svar inntil det kunne bli behandlet av alle instanser i den gammeldagse stivbente direksjon, og endelig den 22. juni kom svaret. Det var et blankt avslag, som medførte at både gruvearbeiderne og hyttarbeiderne oppsa sine plasser til den 14. juli.

Det ble under oppsigelsestiden gjort alle mulige forsøk både fra lokalledelsen på Røros som fra forbundet for å få en mindelig ordning av konflikten, men forgjeves.

Streiken ble dog ikke langvarig. Allerede den 27. juli vedtok arbeiderne et forslag som var fremkommet ved forhandling mellom verkets direksjon og forbundets formann og en representant fra arbeiderne.

Overenskomsten led nok av adskillige mangler, og de oppnådde lønnssetninger var ikke høye: 20—22 øre pr. time for dagarbeid og 18—20 øre som garantilønn i akkord, 20 prosent tillegg for overtids- og helligdagsarbeid m. v. Men tross dette var resultatet av konflikten utvilsomt en forbedring av forholdene og en seier for organisasjonen. Det var også første gang det lyktes å få fastslått prinsippet om minstelønn i akkord, et prinsipp som det så ofte senere har kostet bitre kamper å befeste og utvide til andre bedrifter og arbeidsbransjer.

Under denne konflikt var det første gang at forbundets medlemmer ble ilignet ekstrakontingent — 50 øre pr. uke.

Dette oppgjør ble bare en pust i bakken.

Den annen Røros-streik.

Overenskomsten som ble opprettet sommeren 1900, gjaldt inntil videre med 3 måneders oppsigelse til hvilken som helst tid. Dette benyttet verkets direksjon seg av, og sendte den 8. desember samme år forbundet en skrivelse, hvori overenskomsten oppsies til utløp ved begynnelsen av 4. bergmåned. (Ved Røros Verk er der 13 måneder i året, såkalte bergmåneder = 4 uker.)

Som begrunnelse for oppsigelsen meddeltes i skrivelsen at overdireksjonen i Trondhjem hadde besluttet at fra nevnte tidspunkt skulle alle faste lønninger og timelønninger reduseres med 10 prosent og alle akkordpriser med 20 prosent. Enn videre ville verket berøve arbeiderne den urgamle rett til å ta fri lørdag.

Selvsagt kunne ikke arbeiderne godvillig gå med på en sådan reduksjon i de allerede før lave lønninger, men fant tvert imot at måtte stille motforslag og kreve lønnsforhøyelse.

Verket var nå innmeldt i Arbeidsgiverforeningen og fikk støtte for sine krav der. Enhver forhandling viste seg fruktesløs, og den 23. mars brøt konflikten ut. Den varte i 9 måneder og omfattet 5—600 mann. Selvsagt maktet ikke forbundet med den tilslutning det dengang hadde, å yte de streikende full understøttelse — 8 kroner pr. uke — i all denne tid. Til tross for at der var utlignet en ekstra kontingent på forbundets arbeidende medlemmer av 50 øre pr. uke som varte i 44 uker, var det umulig å skaffe den lovbestemte understøttelse. Forbundet mottok også økonomisk støtte fra Danmark og Sverige.

Men Røros-arbeiderne holdt godt sammen. Det var ytterst få av dem som falt fra og ble streikebrytere. Derimot lyktes det for verket å få skrapet sammen en hel del arbeidsvillige fra grensebygdene i Sverige, især var tilgangen på streikebrytere stor de 3—4 siste uker av konflikten.

Resultatet ble deretter. Ved det endelige oppgjør måtte arbeiderne gå med på en reduksjon av 5 prosent, og delvis arbeid om lørdagen. Verket fikk således ikke gjennomført alt hva det hadde tilsiktet. Men Røros-arbeiderne hadde bestått ildprøven og gikk ut av kampen med en sterk sammensveiset organisasjon, som det aldri har lyktes å knekke.»

Staten har oppigjennom alle år vært forbundets største arbeidsgiver.

Hvordan har nå staten stilt seg til organisasjonens krav når det gjaldt forbedring av arbeidernes kår.

Jeg vil også her få nevne en episode som forteller om de vansker og den motstand som forbundet møtte på den tid fra myndighetenes side.

Forholdet var at forbundet stadig oppigjennom årene gjorde forestillinger til myndighetene om at der ble opptatt forhandlinger om avtale for anleggsarbeidernes lønns- og arbeidsvilkår.

Alle henvendelser og krav ble år etter år sabotert av den mentalitet som den gang rådde i Storting og Regjering.

Etter et negativt svar fra myndighetenes side på en fornyet henvendelse fra forbundet, gikk forbundet til å erklære streik fra 1. mai 1912.

«Samme dag som denne skrivelse ble sendt, foreslo Magnus Nilsen i Stortinget at Regjeringen skulle tre i forhandling med Arbeidsmandsforbundet om anleggsarbeidernes krav.

Dette ville Regjeringen ikke innlate seg på, og grunnen til dette standpunkt fikk man vite av statsråd Brønne, da Magnus Nilsens interpellasjon kom opp til behandling den 6. mai. Etterat flere av Arbeiderpartiets representanter hadde gått Regjeringen hårdt på klingen for standpunkt den hadde inntatt i denne sak, uttalte statsråden:

«Jeg sa det forrige gang at jeg syntes ikke det var noen likhet for begge parter om vi nå gikk til forhandling, og jeg er i dag av den samme mening. Arbeiderorganisasjonen har en hel stab av utmerket dyktige folk, vant til forhandling gjennom års praksis, vel drevne i det slags arbeid, og med sin varme hengivenhet for den sak de arbeider for, mer enn alminnelig godt inne i det. Om stortingspresidenten, om hvilken som helst av Stortingets dyktigste menn, om generaldirektøren, om jeg, om havnedirektøren, om hvilken som helst annen ville gi seg i forhandling med dem, så sier jeg til deres ros at enhver ville være dem underlegen. Det skulle ikke være noen forkleinelse for de herrer. Men om der enn ikke er skrevet noen lov for at et sådant forhandlingsresultat skal være bindende, så er det dog en nesten fastslått regel at er 2 parter, in casu Arbeidsdepartementet og Arbeidsmandsforbundets styre blit enig om en ting, så vil overenskomsten nærmest måtte betraktes som bindende for begge parter.»

Enden på historien ble at det ble nedsatt en komité, og i denne komitéen ble også forbundet representert ved Richard Hansen og Anton Kristiansen. Komitéen ble enig om de reglementmessige bestemmelser. Flertallet ville ikke være med på overenskomst. Når det gjaldt lønningene delte komitéen seg.

Stortinget vedtok flertallets forslag 24. juni og reiste hjem.

Forbundet anså da at det var nytteløst å fortsette streiken, som etter konferanse med foreningen ble avblåst den 14. august. Den hadde da vart i 15 uker og omfattet 2000 mann. Som man ser måtte forbundet ta en 15 ukers kamp for å tvinge Regjeringen til å forhandle, eller å få organisasjonsretten anerkjent.

I 1913 ble det opprettet en overenskomst, undertegnet av begge parter.

Før jeg forlater emnet om forbundets første kampår, må jeg få si noen ord når det gjelder en gruppe til med staten som arbeidsgiver, nemlig vegarbeiderne.

Det tok lang tid for vegarbeiderne å nå fram til anerkjennelse. Årsaken hertil var vel først og fremst den at de selv ikke var nådd fram til en samlet organisasjonskraft.

Først i slutten på 20-årene begynte vegarbeiderne for alvor å komme med.

På forbundets landsmøte i 1928 ble saka inngående drøftet, og man besluttet å gå i gang med et omfattende agitasjonsarbeid. På dette tidspunkt var det organisert ca. 600 vegarbeidere i Skog- og Landarbeiderforbundet. Etter konferanse med dette forbund ble man enig om at disse 600 medlemmer skulle overføres til Norsk Arbeidsmandsforbund. Dette fant sted i 1931.

Allerede i 1929 hadde forbundet satt fram krav om overenskomst for vegarbeiderne.

Vi har hørt om de vanskeligheter og den motstand som man møtte når det gjaldt jernarbeiderne, men dette var småting mot det vepsebolet vi stakk borti ved henvendelse til Vegdirektoratet.

Forbundet gjorde utallige henvendelser uten at det var mulig å komme til en mindelig ordning. Det som mer enn noe annet bidrog hertil, var vel at Bonderegjeringen, som til en viss grad var nazistisk infisert, var kommet til makten i 1931 og den skulle sørge for å vise fagorganisasjonen vintervegen.

Vi skal ikke beskyldte disse folk for at de ikke med alle midler søkte å slå vegarbeidernes berettigede kamp ned med hard hånd.

Forbundet måtte også her ta en åpen kamp, og denne ble den mest ondartede som vi har hatt med staten.

Det kom deputasjoner fra Bondepartiet til Regjeringen — dens egen regjering — og stivet den opp med krav om at det ikke måtte vises noen forståelse eller noen ettergivelse her. De skulle sørge for at vegene ble holdt i stand. Vi fikk tillegg i vegloven at bønder med matrikulert jord pliktet å ta arbeid på vegen. På denne måten ble endel av disse streikebrytere under politiets beskyttelse.

Det Regjeringen og dens streikebrytere oppnådde var at en skamplott ble klebet til deres parti og regjering, som vel neppe kan vaskes vekk.

Men nå var Arbeidsmandsforbundet klar over at vi heller ikke med dette lass kunne komme over kneiken, men i stedet for å lesse noe av, ba vi Landsorganisasjonen om hjelp, og det fikk vi, og myndighetene med Regjeringen i spissen måtte finne seg i å finne fram og gå med på en avtale med sine arbeidere.

Vi skal legge merke til at dette var i 1932. — 20 år etterat jernarbeiderne hadde vunnet fram til sin avtale og sitt menneskeverd.

I fagorganisasjonens historie i landet vårt — og her har Arbeidsmandsforbundet vært med fra første dag — har det vært både oppgangs- og nedgangstider. Vi har vunnet store seirer, men også bitre nederlag. Vi hadde en rik utvikling fra 1907 til 1920. Medlemstallet vokste. Lønningene steg. Vi fikk i denne periode gjennomført 8-timersdagen, et krav vi da hadde demonstrert og kjempet for i 30 år. Vi fikk gjennomført ferie, først 4 dager, senere 12 dager. Arbeidernes selvtilitt og sosiale selvfølelse vokste. De begynte å føle seg likeverdige med de øvrige samfunnsklasser. Det var stor forskjell på forholdene i 90-årene og ved slutten av den forrige verdenskrig.

Denne grunnleggende periode skapte en grunnstamme av medlemmer og tillitsmenn som førte forbundet over den vanskeligste tid, som den har hatt — nemlig kriseårene fra 1921 og fram til begynnelsen av 30-årene.

Denn krisetid var fagorganisasjonens største kampperiode. Det var ikke en kamp for større lønninger eller andre rettigheter. Det var en kamp med ryggen mot veggen, for å opprettholde mest mulig av de goder som var oppnådd under bedre forhold.

Det var mange ulykkelige omstendigheter. En tapt storstreik i 1921, stor arbeidsløshet, politisk splittelse innenfor arbeidernes egne rekker, reaksjonært politisk styre og en finanspolitikk

som skjerpet den økonomiske krise. «Steinpukking i flere år var vår største nasjonale industri.»

I 30-årene skjedde et skifte i norsk samfunnsliv. Det er nye politiske krefter som får større innflytelse og derved mildnes klassekampen. Med rette er 20-årene og begynnelsen av 30-årene blitt betegnet som klassekampens skjerpende epoke i vårt land. Klimaks nåddes under Bonderegjeringen. Senere begynte det å gå den andre vegen. Konfliktenes antall ble mindre. Fagorganisasjonens medlemstall begynte igjen å stige, og arbeidsløsheten ble mindre. Vi får ingen nye arbeiderfiendtlige lover. 30-årene som begynte så dårlig, endte som ett av de beste årtier i vårt lands historie.

Søndagsstilheten i Sosialdepartementet opphørte. Vi fikk en rekke nye sosiallover, bl. a. arbeidsløshetsstrygden, alderstrygden og en omarbeidet og modernisert arbeidervernlov m. v.

Krigens mørke år satte oss meget tilbake. Da freden kom i 1945, gjaldt det, så langt råd var, å knytte båndene og fortsette på den utviklingslinjen som ble så brutalt avskåret ved okkupasjonen.

Arbeidsmandsforbundets medlemmer sluttet fort opp om sitt forbund og den linje som var tilrettelagt før krigen og gjennom tariffavtaler og sosial lovgivning har vi nådd en høy sosial standard.

Vi har gjennomført menneskerettighetene i arbeidslivet. Fagorganisasjonen er vokst fram til å bli en maktfaktor i samfunnet, og med makt følger ansvar. Vi sitter ikke lenger i opposisjon. Det er ikke classesynet som regjerer i landet vårt i dag. Gjennom kamp og strid har vi vunnet fram til forståelse og respekt, og vi må alltid innrette oss slik at ingen kan si om oss at det er classesynet som på ny er blitt rådende i vårt land. Vi skylder våre pionérer å sørge for at disse forhold ikke vender tilbake.

Vi har i mange år seilt i smult vann, og jeg legger ikke skjul på at dette i høy grad skyldes at de som i den tid har hatt størst innflytelse i samfunnet har vært vennlig innstilt overfor fagorganisasjonen. Ja, Arbeidsmandsforbundet har særlige betingelser for å være med og snakke om det. Vi er på det rene med at hadde de reaksjonære krefter fremdeles hatt makten i dag, som de hadde i 20-årene og før, hadde forholdene i dag ikke vært så gode.

De fagorganiserte fikk føle det på kroppen den gang det var en «hellig allianse» mellom dem som hadde den politiske og økonomiske makt.

Etter 60 års strev har vi i dag nådd fram til en utjevning i maktforholdet. Vi har i dag i fagorganisasjonen det fordelingsapparat som skal sørge for at livsgodene fordeles på den mest rettferdige måten, men betingelsen er jo at det er noe og helst mest mulig å fordele.

Dette og liknende problemer vil vårt forbund sammen med den øvrige fagbevegelsen i sterkere grad enn tidligere komme til å måtte beskjeftige seg med i tida framover.

I håp om at vi skal få være med og gjøre vårt til å løse dem, som vi har løst mange andre store oppgaver i de 60 år som er gått, har jeg den glede på landsstyrets vegne å ønske dere alle sammen hjertelig velkommen til dette festmøtet.

Etter formannens tale sang forsamlingen med orkesteret: Frihetens forpost.

Gjestenes hilsningstaler.

Etter et konsertprogram av sangeren *Egil Frostmann* med orkesterledsagelse, ble ordet gitt til forbundets gjester.

Statsråd *Ulrich Olsen*: Det landsmøte som holdes i dag, er et jubileumslandsmøte. Det er for Regjeringen en stor glede og ære å få delta i dette festlige innslaget av landsmøtets åpning, og det er også en stor glede å få delta og være til stede ved de forhandlinger som føres i dagene framover. Dette forbund feirer 60-årsjubileum. Det var stiftet 13. april 1895. Vi har gjennomgått en tidsperiode som har vært mer utviklingsrik enn noen annen tidsperiode kan man si; kanskje i menneskehetens tidsperiode. Det har vært med og strevet og arbeidet fram den utviklingen som en har hatt i disse 60 år. Dette forbundet som har avgitt så mange medlemmer til så mange andre forbund har særlig i de første 25 år hatt en usedvanlig stor betydning, ikke bare når det gjelder arbeiderbevegelsen men også på utviklingen ellers i landet vårt. Det var neppe noe forbund som i den første tidsperiode satte så stort preg på utviklingen som nettopp dette. Dere reiste fra sted til sted, var med i anleggsarbeid på de forskjellige steder. Dere var aktive organisasjonsfolk som på det politiske område også hadde en meget stor innflytelse. Når arbeiderbevegelsen fikk et så forholdsvis hurtig gjennombrudd på landsbygda, så skyldtes det ikke minst de enkelte medlemmer fra dette forbunds pionérbeslutninger. Det har vært lett for Regjeringen under de mange forhandlinger som en har hatt å komme til enighet med dette forbund. Det skyldes først og fremst at de

har en stor erfaring i organisasjons- og forhandlingsarbeid. Men det skyldes også det at de har et atskillig rommeligere livssyn, som preger det og som har gjort at de har forstått motpartens problemer. Det er dette rommelige livssyn som gjør at de også i dag ikke bare har invitert meningsfeller, men også de som de gjennom mange år har stått i forhandlinger med når det gjelder bedring av lønns- og arbeidsvilkår. Må jeg få lov på Regjeringens vegne å ønske til lykke med jubileumet, 60-årsjubiléet. Men også få ønske dere til lykke med arbeidet i dagene framover. La oss få et godt, fruktbringende og saklig samarbeid med dere i årene framover slik vi har hatt det i de årene som er gått. Tusen takk forat vi fikk lov til å være representert ved dette møte.

Konrad Nordahl: Jeg vil på Landsorganisasjonens vegne og på Alf Andersen og egne vegne få lov til å takke for den vennlige innbydelse vi har fått til å være til stede på dette jubileumsmøte i dag og på landsmøtet deres som begynner i morgen. Samtidig får jeg lov til å overbringe en hjertelig hilsen og gratulasjon fra Landsorganisasjonen til Norsk Arbeidsmandsforbund i anledning 60-årsjubiléet. Jeg forstår det slik her i dag, etter formannens oppregning at det kommer til å bli mange talere og da skal man være kort. Og jeg skal forsøke å være ganske kort. Men det er ikke lett. Når man skal frambringe hilsen fra Landsorganisasjonen til Norsk Arbeidsmandsforbund og kunne si det i bare noen få ord. Fordi Norsk Arbeidsmandsforbund har betydd så meget for Landsorganisasjonen og dermed for den samlede fagbevegelse, at man kunne bruke lang, lang tid på å utvikle dette. Jeg vil bare ta et par ting. Arbeidsmandsforbundet har vært medlem av Landsorganisasjonen nesten siden Landsorganisasjonens stiftelse. På Arbeidsmandsforbundets landsmøte i 1900 ble det besluttet å organisere alle de ikke-faglærte arbeidere her i landet. Og det var en veldig oppgave. Hvis en undersøker fagorganisasjonens historie så vil en se at de som var organisert vesentlig iallfall i det forrige århundrede, det var de faglærte arbeidere. Det var håndverksarbeiderne. Vi har talt meget om klasseskille, om skillet mellom de enkelte klasser i samfunnet. Det er dette klasseskillet vi har bekjempet. Men i det forrige århundrede og også opp i dette århundrede var det et skarpt klasseskille mellom de ufaglærte arbeidere og de faglærte håndverksarbeidere, og derfor var det rimelig slik som innstillingen var den gang hos menneskene at de ikke-faglærte arbeidere hadde meget vanskelig for å komme med hvis de i det hele tatt kom inn i de faglige organisasjoners rekker. Når de håndverksutdannede arbeidere

i det forrige århundrede kom i sin fulle puss, så kom han i skjøtefrakke og topphatt eller silkehatt om en vil kalle det slik. Det var det ikke tale om at den ufaglærte arbeider kunne komme med. Derfor var det en herkulesoppgave det som Arbeidsmandsforbundet besluttet på sitt landsmøte i 1900, at de ville organisere de ikke-faglærte arbeidere. Og vi må si at det lyktes godt for dem. I og med at de fikk organisert dem, lærte dem å forstå sitt menneskeverd og betydningen av at de også representerte verdifull arbeidskraft, så løftet de hele den store skare av ufaglærte arbeidere opp på et høyere nivå her i landet. Og det er i første rekke Norsk Arbeidsmandsforbund som skal ha æren for dette. Senere har forholdene utviklet seg i den retning som vi gjerne ville, og hvis vi undersøker i dag i våre organisasjoner så vil vi finne at både ufaglærte og faglærte arbeidere kan stå sammen i samme forbund, i samme fagforening, være med i samme klubbstyre eller tillitsmannsutvalg på arbeidsplassen. Det har også på dette område skjedd en klasseutjevning, som er ganske stor. Jeg sa for en tid siden at Arbeidsmandsforbundet var empirebyggeren i norsk fagbevegelse og det er riktig. Norsk Arbeidsmandsforbund var en gang, om ikke i dag, litt av et imperium. Men det var ikke noe blodig imperium, slik vi kjenner til i statenes liv. Da den store omlegning av organisasjonslivet kom her i landet, i begynnelsen av 20-årene og vi sa at det skulle bygges på industriforbundsformen, og grupper innenfor Norsk Arbeidsmandsforbund kom og sa at nå ville de skille lag med dette forbund og begynne for seg selv, da opptrådte Norsk Arbeidsmandsforbund lojalt. Det fulgte beslutningene på kongressen i 1903 og overleverte mesteparten av sine medlemmer, som gikk ut og bygde sine egne organisasjoner. Jeg sier dette som et kompliment, fordi det er ikke alltid så lett hverken for en stat eller for en organisasjon å avlevere noe av det som er blitt en del av staten eller organisasjonen selv. For mange år siden talte jeg med en av de fremste ledere, ja en av lederne i dansk fagbevegelse i et av de store forbund. Han sa at de var tilhengere av industriforbundsformen, så lenge de kunne få medlemmer. Men vi er ikke tilhengere av industriforbundsformen hvis vi skal avlevere medlemmer. Slik har altså ikke Norsk Arbeidsmandsforbund opptrådt. Det var lojalt, selv om det sto nokså ribbet igjen når alle overføringene hadde funnet sted. Senere har Norsk Arbeidsmandsforbund vokst igjen og er en av de store enheter innenfor Landsorganisasjonen, som vi alltid og fremdeles har det beste samarbeid med. Norsk Arbeidsmandsforbund har skaffet oss mange gode tillits-

menn og jeg vil ikke innlate meg på å ramse opp. Men det er noen få jeg vil få lov til å nevne, fordi de har gjort en stor innsats innenfor Norsk Arbeidsmandsforbund. De har også gjort en innsats innenfor den samlede fagbevegelse og som vi alle setter så stor pris på. Da må jeg nevne Richard Hansen, som i mange år var formann i dette forbund, og som senere ble formann i Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund, og i sin tid var et framtrædende medlem av sekretariatet. Jeg må også nevne Gunnar Sethil, som var aktiv i mange år i Norsk Arbeidsmandsforbund og senere ble formann i Norsk Kommuneforbund og ellers ytet den samlede fagbevegelse store tjenester. Disse to er ikke mer. Men så har vi endel levende iblant oss, og der vil jeg nevne Elias Volan. Han er kanskje den mann som i dag er best kjent i norsk fagbevegelse. Han var som Chr. Henriksen sa i sin tid formann i Norsk Arbeidsmandsforbund. Han har vært formann i Norsk Bygningsarbeiderforbund. Han har vært nestformann og sekretær i Landsorganisasjonen gjennom mange år. Jeg nevner Johs. M. P. Ødegaard, mangeårig formann av Norsk Arbeidsmandsforbund, medlem av sekretariatet i Landsorganisasjonen gjennom mange år og en aktiv kjemper i fellesorganisasjonen. Og til slutt så nevner jeg Chr. Henriksen. Jeg så av Arbeiderbladet, at han akter å trekke seg tilbake fra dette landsmøte etter oppnådd aldersgrense. Chr. Henriksen har også vært medlem av sekretariatet gjennom mange år og vi har hatt det beste samarbeid med ham. Hvis det nå blir til at Chr. Henriksen går ut av forbundet, i tillitsmannsrekken, så vil vi komme til å savne deg, Chr. Henriksen, også i sekretariatets møter. Men disse tingene skal vi komme tilbake til senere. Det er slik at når et forbund jubilerer, og har et så stort jubileum som 60 år så vil gjerne Landsorganisasjonen overrekke en liten gave. Nå har vi mange forbund som jubilerer. Vi er jo etter hvert blitt en gammel organisasjon og det er ikke alltid så lett å finne på noe som kan være karakteristisk når vi skal overlevere en liten gave. Denne gangen har vi fått modellert en skytebas. Den er modellert av billedhugger Guttorm Pedersen og som modell er brukt et gammelt medlem av Norsk Arbeidsmandsforbund — skytebas Harald Hansen. Jeg vet ikke om det er noen i denne forsamling som kjenner ham. Han omtales alltid som Harald, han har vært skytebas på de fleste større anlegg i landet, Bergensbanen, Dovrebanen, Ofotbanen, osv. Når billedhuggeren har festet seg ved skikkelsen Harald, skytebas, har det sin grunn i at Harald er en typisk representant for sin stand. Han er en høyreist skik-

kelse med myndighet, men samtidig med et lunt, lite blink i øyet, sier billedhuggeren selv. Den er utført i patinert gips. Det er bare i første omgang. Den skal bli støpt i bronse. Det har vi dessverre ikke kunnet få ferdig til jubiléet, men så har vi fått selve gipsfiguren og bronsefiguren vil se ut slik som denne gipsfiguren er. Vi håper at du, Chr. Henriksen, på forbundets vegne vil ta mot denne gaven som en liten erkjennelse fra Landsorganisasjonen på hvilken stor pris vi setter og alltid sikkert vil komme til å sette på Norsk Arbeidsmandsforbund.

Martin Tranmæl: Arbeidsmenn! Kamerater! Norsk Arbeidsmandsforbunds politiske tvillingbror, Det norske Arbeiderparti, takker på det hjerteligste for innbydelsen og bringer den spreke 60-åring sin varmeste hyllest. Det er kanskje litt alderforskjell på oss, men i det grunnleggende arbeid, det videre arbeid også, har vi stått sammen i arbeidet og kampen og vi har søkt å utfylle hverandre så godt som råd har vært. Det karakteristiske trekk ved Arbeidsmandsforbundet er drømmen og dåden, drømmen om et nytt og rettferdig, et sosialistisk samfunn. Og i praktisk byggende arbeid, organisasjonsmessig og samfunnsmessig. Det var denne forening av idealisme og nøkternhet som går som en rød tråd gjennom Arbeidsmandsforbundets 60-årige virksomhet. Det humør, den innsatsvilje som preger dette forbunds bærende medlemmer har også i høy grad bidratt til de store framstøt som er gjort. Det er klart at de mennene som begynte måtte arbeide på et bredt, samlende grunnlag. De møtte den gryende kapitalisme og den borgerlige staten og det var krefter som måtte nøytraliseres. Derfor måtte også kampen gi seg politiske utslag. Når vi er nådd så langt at arbeidsfolket her i landet har hatt den politiske makt i landet i 20 år, skyldes det ikke minst arbeidsmennenes årvåkne og bevisste innsats. Den har vært av utstrakt givende betydning. Men vi må aldri bli stående på stedet marsj, vi må marsjere videre. Vi må flytte merkepelene framover. Vi må realisere drømmen helt ut. Grunnen er lagt. Nå gjelder det å bygge videre på den basis som er til stede, og gå inn for de oppgaver som melder seg, ta de løft som er nødvendige, gå til de framstøt som er brennaktuelle. Det nærmeste oppgjøret har vi nå om noen uker. Men har vi arbeidsmennene i brodden, så er det heller ingen tvil om utfallet. Heder og ære og takk til Norsk Arbeidsmandsforbund for den historiske innsatsen det har gjort. Hold fanen, idealets fane høyt i de år de går i møte og bevar den friske rallarånden og også de fargesterke personligheter som nettopp dette forbund har i sine avdelinger og i sitt for-

bundsstyre. Fortsatt framgang, kamerater, i solidaritetens og sosialismens tegn. Da er vår framtid og vår seier sikret. Jeg har noen blomster her fra Det norske Arbeiderparti, noen lyse, vakre blomster, som et uttrykk for vår beundring og takknemlighet for Norsk Arbeidsmandsforbund og med de varmeste ønsker for forbundets medlemmer og dets tillitsmenn.

Alf Andersen: Det er sagt om Norsk Arbeidsmandsforbund at forbundet har mange barn. En rekke grupper har etter hvert gått ut og dannet sine egne forbund. Men Norsk Arbeidsmandsforbund har også mange søsken. Arbeidernes faglige Landsorganisasjon er som en stor familie. Forbundene innenfor denne familie som i dag betrakter seg som Arbeidsmandsforbundets brødre og søstre vil gjerne overbringe en hilsen til dette landsmøte og til jubelanten. Jeg har fått i oppdrag på vegne av 34 forbund innen Landsorganisasjonen å overbringe en hjertelig gratulasjon, takke for innsatsen, takke for nyrydningsarbeidet og først og fremst for samarbeidet i de år som er gått. Det er jo vanlig ved slike anledninger, som de tidligere talere har gitt uttrykk for, på en synlig måte å vise sin beundring. Dette har også de øvrige forbund gjerne villet gjøre, og som regel vil det skje i form av blomsterhilsen. Man har i dette tilfelle funnet fram til en annen form. De har sluttet seg sammen om en adresse til forbundet, og med denne adresse følger en sjekk. Adressen har følgende ordlyd: Undertegnede forbund sender herved vår hilsen og gratulasjon i anledning 60-årsjubiléet med takk for godt samarbeid og solidarisk støtte i kampen for å bedre arbeiderklassens kår. Motta som et synbart bevis på denne vår hilsen og gratulasjon vedlagte beløp i sjekk til utsmykning av deres kontor. Så følger alle forbundenes navn. Får jeg lov herr formann, på disse 34 forbunds vegne, gratulere forbundet og ønske det fortsatt hell i framtiden.

H. L. Børsum: Formann! På vegne av de 5 forbund, som alle har sin vugge i Norsk Arbeidsmandsforbund, nemlig Norsk Kommuneforbund, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Norsk Tekstilarbeiderforbund og Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund, har jeg fått i oppdrag å overbringe en hilsen til Arbeidsmandsforbundets 60-årsjubileum. Vi er alltid glad når vi får disse innbydelser fra Norsk Arbeidsmandsforbund. Men spesielt ved denne anledning hvor det markeres et så vidt høyt jubileum som Norsk Arbeidsmandsforbund har i dag. I forbindelse med jubiléet er det lansert et uttrykk. Jeg tror det var LO's formann, som

brukte det første gang, men han kalte Arbeidsmandsforbundet for imperiebyggeren i norsk fagbevegelse. Jeg finner det å være et meget, meget treffende uttrykk og vi er stolte av at vi hører hjemme, at vi har vår rot i Arbeidsmandsforbundet og har vært en del av dette imperiet. Det er jo slik at når det er geburtsdag, så har vi den gamle norske skikken at en gjerne skal se å finne fram til en ting for å markere mer synlig hva en synes om jubelanten og vi har snakket sammen om hva det her kunne passe for Norsk Arbeidsmandsforbund. Vi ble enig om et teppe. Det er altfor stort til at jeg kan lansere det over her (over talerstolen). Vi gir vårt uttrykk for hva vi mener her i en liten adresse som følger med teppet. Jeg skal få lov til å referere den: «Vi takker og gratulerer vårt opphav NAF i anledning 60-årsjubiléet. Når vi gir dere et golvteppe, er det fordi dere skal vite at Norsk Arbeidsmandsforbund også i framtida skal stå på et solid grunnlag. Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Norsk Kommuneforbund, Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund, Norsk Papirindustriarbeiderforbund og Norsk Tekstilarbeiderforbund.» Med disse ord vil jeg gratulere forbundet og ønske til lykke med dagen.

Odin Rønbeck: Kamerater! På vegne av Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund vil jeg takke for innbydelsen til å være representert på Norsk Arbeidsmandsforbunds jubileumskongress. Ved den delvise gjennomføring av industriforbundsformen i bygningsindustrien i 1923, ble store grupper av arbeidere overført fra Norsk Arbeidsmandsforbund til vårt forbund. Det gjelder stein-, jord- og sementarbeidere, teglverksarbeidere, kalkverksarbeidere med flere. Men den store gruppen av medlemmer innenfor vårt forbund er i organisasjonsmessig forstand et barn av Norsk Arbeidsmandsforbund, og ser opp til dette forbundet med den respekt og anerkjennelse som er naturlig et barn føler overfor sine foreldre. Idet denne gruppe helt og fullt sammen med forbundet slutter seg til den hyllest som LO's formann i sin hilsningstale ga Norsk Arbeidsmandsforbund, ønsker vi Norsk Arbeidsmandsforbund hell og lykke i sitt videre banebrytende arbeid i fagbevegelsens tjeneste. Jeg vil på vegne av Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund overrekke en gave med hilsen og takk fra forbundet og dets medlemmer. Takk for samarbeidet, takk for innsatsen i fagbevegelsens tjeneste. Lykke til i det fortsatte arbeid.

Klaus Kjelsrud: Jeg har den ære å overbringe en hjertelig hilsen fra Norsk Skog- og Landarbeiderforbund med takk for innbydelsen til dette landsmøte og til dette jubileum. Vi slut-

ter oss så gjerne og med glede til den lange rekke av gratulanter som er til stede her i dag. Vi er ett av de yngste forbund i LO, og har gjennom de årene vi har eksistert hatt et intimt samarbeid med Norsk Arbeidsmandsforbund. Vi er litt av samme slaget, holdt jeg på å si, i Skog og Land og Norsk Arbeidsmandsforbund. Vi merker det på så mange måter. Det er vel kanskje i disse medlemsrekkene vi mer enn noe annet sted har igjen noe av det opprinnelige. Det er sagt så meget om forbundet som sådant. Det er vanskelig å føye til noe nytt. Men la meg ved denne anledning få si noen ord til Norsk Arbeidsmandsforbunds tillitsmenn, som jeg personlig er kommet i sterk berøring med i de år jeg har virket som tillitsmann i Skog- og Landarbeiderforbundet. Vi vil gjerne i dag få gi uttrykk for takknemlighet og respekt for den samarbeidsvilje som alltid har vært til stede, den åpenhet vi alltid er blitt møtt med. Ulrich Olsen ga uttrykk for det, når det gjaldt i relasjon til arbeidsgiverparten at Norsk Arbeidsmandsforbund hadde hatt et romslig syn som også gjorde det mulig for dem å vurdere motpartens vanskeligheter og motpartens standpunkter. I organisasjonslivet er det også slik at vi ofte tangerer inn på hverandres områder, det er ikke til å unngå, og jeg vil ved denne anledning gjerne gi uttrykk for at vi alltid der vi har møttes ute i marken, har møtt den største forståelse og den største romslighet fra Arbeidsmandsforbundets side. Vi vil gjerne ved denne anledning gi uttrykk for dette. Vårt forbund har kjøpt en liten gave som vi vil overlevere som et mer håndgripelig bevis på den takknemlighet og pris vi setter på Norsk Arbeidsmandsforbund.

J. Matthews, International Fabrikarbeider-Føderation: Må jeg først på vegne av Internasjonalen og alle de forbund i verden som er tilsluttet denne få takke for den vennlige innbydelse, og som personlig ga meg anledning til for første gang å komme til Norge. Det er første gang jeg ser deres land, og jeg gleder meg meget til at jeg skal komme igjen i oktober. Det har også en annen grunn. Jeg skulle som alle andre gjester gitt forbundet en presang. Men det må ha hendt en eller annen mystisk ting mellom Amsterdam og Oslo. Pakken er ikke kommet fram, så når vi kommer tilbake i oktober, vil pakken følge med. På vegne av Internasjonalen og de britiske arbeidere, vil jeg takke dere for alt dere har gjort for Internasjonalen. Man kan uten overdrivelse si at Norsk Arbeidsmandsforbund har vært blant de fremste medlemmer, og av de mest trofaste og lojale når det gjaldt å gjennomføre de

beslutninger Internasjonalen har tatt initiativet til. Vi vet at Norsk Arbeidsmandsforbund hører til de mest ansette forbund, og at nesten alle andre forbund i deres land betrakter dere som en slags far og mor for 13 forbund. Det kan man godt forstå når man ser alle dem som er kommet her i dag for å takke for hjelp og råd. Jeg har forstått at dere ikke liker lange og blomsterrike taler, så jeg vil i all korthet ønske dere til lykke med framtiden. Men jeg vil si noen få personlige ord til deres formann, Henriksen: Jeg har kjent ham gjennom mange år, og med en gang man møter ham, kan man føle at han er et godt menneske. Han fortjener betegnelsen og i ordets rette forstand, et godt menneske.

Edward Mattson, Internationella Gruvarbetarfederationen: Kamrater, festdeltagare! Å Internationella Gruvarbetarfederationens vägnar ber jag få tacka hjärtligt för inbjudan till Norsk Arbeidsmandsforbunds jubileumskongress samt framför jag Internationalens hälsningar och välgångsönskningar. Det är också för mig personligen mycket angenämt att få deltaga i Eder kongress, och sammanträffa med många gamla gode vänner från mina tidligare besök i Norge.

Jag tackar också förbundets ordförande vännen Christian Henriksen för hans hjärtliga hälsningsord, ord vilka jag betraktar som ett vittnesbörd om Edert internationella sinnelag och solidaritet med Gruvarbetarinternationalen och till densamma anslutna organisationer i hele världen.

Jag hoppas att under kongressens förhandlingar få tillfälle att närmare redogöra för den internationella verksamheten inom gruvindustrin. Men redan nu vid detta storslagna festmöte tillönskar jag Eder kongress framgång vid överläggningarna om alle de betydelsefulla spørsmål, som kommer att behandlas.

Den norska arbetarrörelsens insatser på det internationella området är väl kända och uppskattade, och Norsk Arbeidsmandsforbund bildar en av rörelsens internationella grundpelare. Edra handlingar genom tiderna och Edra med mycket arbete och många offer uppnådda positioner vidgar inflytandet i hela världen. Ty internationalismen är helt avhängig arbetarrörelsens nationella aktivitet. Utan denna vore internationalismen av intet värde.

Norsk Arbeidsmandsforbund kan med stolthet blicka tillbaka på sitt 60-åriga verk med sin stabila byggnad. Detta stolta byggnadsverk, som av de organiserade arbetarna själva och rörelsens veteraner timrats upp, är ett levande bevis för *nati-*

onell, interskandinavisk och internationell samhörighet i vår tid.

Jag ber att som ett uttryck för Gruvarbetarinternationalens solidaritetskänslighet med den norska medlemsorganisationen få överlämna en liten minnesgåva. Denna lilla jordglobus skall vara signifikativ för vår världsomspännande broderliga och solidariska samverkan. Om man exempelvis med små röda flaggor prickar in de 25 länderna, där i dag gruvarbetarnas organisationer är anslutna till Internationalen, så framgår tydligt, att vår verksamhet i bästa mening är av internationell och global natur.

Ån en gång ber jeg att å Gruvarbetarinternationalens och dess styrelses vägnar få gratulera Norsk Arbeidsmandsforbund vid dess 60-åriga aktive verksamhet och ønsker Eder all lycka och framgång i fortsætningen.

Is. Smets: Jeg er stolt og glad over å være den første representant fra vår internasjonale som gjester deres forbund. Jeg takker for innbydelsen og bringer dere en hjertelig hilsen fra mer enn 2 millioner kamerater i den frie verden. Jeg har 2 morssmål, men her kan jeg ikke tale noen av dem, så tilgi meg at jeg nå går over til å tale engelsk. (Denne del av talen var på flytende norsk.) Jeg er lykkelig over å være her hos dere, og har fått høve til å hilse på så mange representanter for norsk arbeiderbevegelse. 60 år er deres forbund i dag. Det er mange her i salen som ikke eksisterte for 60 år siden og mange som ikke kan huske forholdene slik de var den gang. De var de samme for alle arbeidere i verden, og særlig store likhetspunkter har det nok vært i de små land. Jeg kommer også fra et lite land. Det er ganske artig når en tar seg tid og tenker over hvilket underbart verk arbeiderbevegelsen egentlig er. Jeg har ikke stolt på noe postvesen, slik som kamerat Matthews har gjort. Jeg gikk ned underveis i København og tok med meg en gave, typisk originalt dansk keramikkarbeid, som jeg vil overrekke forbundet fra International Bygnings- og Træindustriarbejder-Union. Samtidig har jeg tatt med meg ekte krystall fra Belgia, utført av medlemmer i mitt eget forbund. Mitt forbund vokser og vokser. I Belgia gjør vi akkurat det motsatte av hva dere gjør her i landet. Arbeidsmandsforbundet ble startet og ga så medlemmer til en rekke nye forbund. Hos oss begynte vi hver for oss, spesialisert i små forbund, og har siden sluttet det sammen til store fagforbund.

E. Jones: Kamerater og venner! Vi som kommer fra de engelske gruvearbeideres forbund er også glad over å være kommet

hit til 60-årsdagen, og vi vil bringe våre broderlige hilsener til dere og ønske dere lykke til. Vi føler meget ofte vi engelskmenn at vi har nasjonale likheter, og naturligvis selv om det er tilfelle, så har utviklingen og forholdene skilt oss endel fra hverandre likevel. Mens jeg hørte på talerne i dag, forsto jeg jo at en stor del av de fremste tillitsmenn for dere er gått bort, og vi vil minnes dem i takknemlighet og tenke på alle de menn og kvinner som var så rikelig utstyrt med menneskelige egenskaper, som gjorde det mulig for dem å rydde veien for kampen mot hunger, nød og frykt. Når vi nå ser tilbake på den veien disse pionérene har laget, så gir dette oss styrke til videre fortsatt arbeid og innsats. Vi vet jo at det var fra Amerika denne parolen om kampen mot nød og frykt er kommet, men jeg synes det var riktig at vi i Internasjonale tok denne parolen opp. Bare ved samforståelse og samkjensle mellom alle land, vil vi nå dette mål. I Wales, hvor jeg kommer fra, har vi også en liknende natur med fjell og vann og vanskelig terreng, og det er dessverre ikke lykket oss i den grad å vinne befolkningen for vår politikk. Dere går her foran oss, og vi håper det må lykkes dere fortsatt å vinne bredere og bredere lag, slik at dere kan gi et eksempel på at det går an å vinne et folk og overbevise alle om at vår vei er den rette vei. Nå kommer jeg til et litt pinlig punkt. Jeg har heller ingen presang med meg. Det har 3 grunner. For det første er det ikke skikk og bruk at vi gir hverandre slike gaver, selv om det er en 60-års fødselsdag. For det annet, da jeg hørte at det var skikk og bruk her, så kom vi så sent i går at vi kunne ikke få kjøpe noe. Men det vil være en fornøyelse for oss å gå i Oslo by og kjøpe en passende presang til Norsk Arbeidsmandsforbund.

Johan Johansson: Kamerater! Deltakere i Norsk Arbeidsmandsforbunds jubileumskongress. Blant de organisasjoner og personer som i dag framfører lykkønskninger til Norsk Arbeidsmandsforbund på dets 60-årsdag, vil jeg for Nordisk Grov- og Fabrikkarbeiderfederasjon og Svensk Fabrikkarbeiderforbund framføre våre hjertelige lykkønskninger for de forløpne 60 års kamp og lykke for framtida. Den 60-årsperiode som de nå ser tilbake på, er en periode med stormende utvikling og som har betydd så meget for samfunnets utvikling, men framfor alt for det folk som samlet seg i deres organisasjon og tok opp de idéer som ligger til grunn for arbeiderbevegelsen. Gjennom den organisasjon som de hedersverdige pionérer for 60 år siden ryddet grunnen for, og til hvilken nye årganger er kommet som videre har forvaltet arven, har det brede befolkningslags

livsbetingelser kunnet forbedres. De problemer som dette forbund i likhet med fagbevegelsen for øvrig i Norge arbeider med, de samme problemer foreligger for vår fagbevegelse i Sverige og det øvrige Norden. Norsk Arbeidsmandsforbund har ved sin tilslutning til Nordisk Grov- og Fabrikkarbeider-federasjon medvirket til nordisk forståelse og fellesskap. Deres kongress kommer imidlertid ikke bare til å være et jubileum og en fest, dere kommer også ved deres kongress til å møte hverdagen. Jeg tror deres forbund og denne kongress også skal kunne løse disse hverdagsproblemer, og trekke opp linjer for den framtidige virksomhet. Federasjonen vil understreke sin gratulasjon til 60-åringen, og med vårt hjertelige ønske om at framtiden for forbundet må bety framgang, vil vi overlevere en gave. Denne gave karakteriserer ikke akkurat nåtiden. Skulle det gjøres når det gjelder dette forbund, så skulle det vel være en traktor eller veghøvel. Svenska Fabrikarbetareförbundet vil også overlevere en gave til forbundet. Vi har jo i forbundet hatt gleden av et mangeårig samarbeid, ikke minst i de senere år med vennen Henriksen, og vi vil som et uttrykk for vår glede over dette samarbeid overlevere en krystallvase, og om jeg skulle gjøre en liknelse, så innebærer en krystallvase ikke bare skjønnhet, men også styrke og kraft. Skjønnheten ligger i de idéer dette forbund har kjempet for, og styrken og kraften symboliserer den kraft og styrke forbundet har satt inn for å gjennomføre idéene.

Chr. Henriksen: Det har vært hyggelig for oss med de mange hilsninger. Vi kunne kanskje holde på både i dag og i morgen og forbundet kunne åpne en forretning slik som gavene strømmer inn. Jeg har fremdeles en lang liste. Jeg vil bare få si at hvis de kan, er vi veldig takknemlig om de som nå får ordet innskrenker seg noe. Det er ikke meningen å legge noe bånd på dere. Tvert imot er vi hjertelig glade for alt det gode dere sier til oss. Men jeg antar at dere selv er enig med meg i, at det kan dra litt langt ut. For det er mange igjen.

Svein Egnell: Jubileumsdeltakere, kamerater! På Svenska Vegarbetareförbundet og Nordiska Veg- og Anleggningsarbe-tareunionens vegne ber jeg om å få uttrykke vår glede og takknemlighet for innbydelse til dette jubileumsmøte, liksom til det etterfølgende 23. landsmøte. Til det jubilerende forbund ber jeg om å få framføre de hjerteligste hilsninger fra de svenske vegarbeidere og fra de til vår union tilsluttede veg- og anleggsarbeidere. Norsk Arbeidsmandsforbund feirer i dag sin 60-årsdag, som faglig organisasjon til varetagelse av

de tilsluttede medlemmers interesser på de forskjellige områder. Jeg må benytte anledningen til å si noen ord om forbundets stilling til det nordiske samarbeid. Forbundet har hatt en sterk forankring i det nordiske samarbeid på det faglige område. Uten overdrivelse kan det sies, at forbundet inntar en meget framskutt plass i dette samarbeid. Gjennom sin fram-synthet, har forbundet sterkt bidratt til utviklingen av det nordiske samarbeid. En historieskildring er ikke her mulig, men det kan nevnes at under trettiårene var det på forbundets initiativ at samarbeidet kom i stand mellom vårt forbund og Arbeidsmandsforbundet, og som i sin videre utvikling førte fram til den union, hvilken nå finnes og som omslutter veg- og anleggsarbeidere i de nordiske land. Vårt forbund vil i dag ved dette jubileum gi et uttrykk for den takknemlighet vi står i til deres forbund og for de varme og pulserende kontakter som alltid har bestått mellom oss. Denne kontakten ligger dypere enn som så. Gjennom mange år har vi kunnet følge hverandres lønnsbevegelser og opplegninger gjennom de kontaktmenn som har vært til stede ved våre kongresser. Når vegvesenets arbeidere i Norden stort sett er ansatt i stat og kommune, er beskjefteigelse og lønnsforhold ganske like. Derfor er berøringspunktene i dette sammenheng legio, og det bør ved dette tilfelle understrekes at dette fellesskap fremmer våre bestrebelser om å tilføre medlemmene ytterligere forbedringer gjennom våre respektive forbund. De personlige kontakter med forbundets funksjonærer har gjennom alle år vært vennskapelige og inspirerende. I tilslutning til dette jubileum vil jeg lykkønske forbundet og jeg er overbevist om at de framgangsrike årene i faglig innsats skal følges av fortsatt framgang, på det nasjonale og internasjonale plan. Norsk Arbeidsmandsforbund kan se tilbake på en omfangsrik faglig virksomhet, og på en sikker og solidarisk grunn bygge videre på framtiden under stadig kamp for hevdelse av de faglige interesser. Vi vil også i tilslutning til jubiléet få overlevere en liten minnegave fra de svenske vegarbeidere og denne gave skal minne om det hjertelige forhold mellom oss. Gaven er signert av en av våre fremste kunstnere på området og er egenartet i sitt slag og jeg skal be om å få overlevere denne og takker for alt.

Aimo Anttila: Nordisk Bygnings- og Træarbeiderfederasjon vil hermed framføre en hjertelig takk til sitt 60-årige medlemsforbund for innbydelsen til å sende sin representant til denne jubileumskongressen.

I samband med denne takk ber federasjonen å lykkønske

Norsk Arbeidsmandsforbund som nå har arbeidet i mer enn et halvt århundrede. 60 år er en respektabel alder i et menneskes liv, da begynner den fysiske kondisjon å brytes ned for alderens krav. I organisasjonslivet er det anderledes, da samfunnsutviklingen stadig krever nye krefter, idéer og nye planer. På bakgrunn av disse synspunkter trenger lønsmottakerne alltid ungdommelige og virksomme organisasjoner, som fører deres saker framover. Arbeidernes faglige organisasjoner kan aldri hvile på alderdommens laurbær, de må alltid være like unge og handlekraftige. Fagbevegelsen kan aldri være passiv, som frivillig sammenslutning må den alltid være aktiv og handlekraftig. Denne organisasjon som nå samles til sin jubileumskongress, er en av de frie organisasjoner i Norden, som har hatt en livlig og resultatrik virksomhet. Samtlige medlemsforbund vil være med i det faste samarbeid som er etablert av de faglige organisasjoner i de demokratisk styrte nordiske land. Vi behøver ikke diktatur og jernhård disiplin, men frihet, demokratisk frihet, fredelig samarbeid for frihet og bedre samfunnsorden. Gode kamerater! Jeg vil ennå en gang framføre mitt hjerteligste lykkønske til deres jubilerende forbund, fra Nordisk Bygnings- og Træarbeiderfederasjons styre, og samtidig ønske til lykke med deres framtidige arbeid i de kommende årtier. Motta disse lykkønskene i form av disse sommerens livgivende og oppfriskende blomster.

Laust Larsen: På den Nordiske Funksjonærsammenslutning og Dansk Funksjonærforbunds vegne takker jeg for den vennlige innbydelse til å delta i deres jubileumskongress. Jeg skal begrense meg til i all korthet, men derfor ikke mindre hjertelig, å takke for det gode samarbeid og ønske dere hell og lykke til i arbeidet videre framover. Også vi har en liten gave med til dere som jeg gjerne vil overrekke. For meg ser det ut til at kunstneren ved denne lille figur har villet symbolisere begrepet *trygghet* og når jeg ber dere motta denne gave, så skal det være med ønsket om at det må lykkes Norsk Arbeidsmandsforbund fortsatt å skape økt trygghet i de tusener arbeidshjem.

Chr. Larsen: Vi arbeidsmenn fra Danmark hilser 60-årsjubelanten. Vi takker for de 60 års gode og resultatrike samarbeid. Vi tenker med stolthet og glede og med respekt på deres arbeid og de resultater de har oppnådd, og for det håndslag de ga oss for mange år tilbake. Vi rekker stadig hånden over «vanene» og utover grensene. Vi minnes alltid det gode kameratskap. Også vi vil vise en liten oppmerksomhet. Mange norske

menn og kvinner kjenner dette bilde. Det er den lille havfrue, som sitter på en sten ute i havet ved innseilingen til København.

Einer-Jensen: Jeg kan helt slutte meg til det Chr. Larsen sa. Når de danske keramikere har sendt meg herop så er det for det første for å takke for innbydelsen, dernest å gratulere med jubiléet og så for å si takk for det gode samarbeid vi har hatt gjennom årene og det gode kameratskap som har vært mellom forbundenes tillitsmenn. Vi har også ønsket å vise vår takknemlighet i et synlig uttrykk. Ingen er i tvil om at det forestiller en arbeidsmann. Den er laget på forbundets egen fabrikk. Til lykke med 60-årsjubiléet.

Sven Strømbeck: Kamerater! Da vårt forbund mottok innbydelsen til denne kongressen, så var det ikke den første innbydelse til Norsk Arbeidsmandsforbunds kongresser vi mottok. Jeg kan forsikre dere at den gledet oss minst like meget som første gangen for over tretti år siden, da vi ble innbudt til det norske broderforbunds kongress. Under disse årene har vårt samarbeid utviklet seg og på en måte som vi tror vi på begge sider av landegrensen, kan være glad over. Vi håper det skal fortsette. For øvrig skal jeg ta Chr. Henriksens henstilling ad notam og hoppe over en hel del av det jeg hadde tenkt å si. Jeg skal bare legge til at også vi har villet vise på en mer påtakelig måte, enn det kan skje gjennom noen ord her, tidfeste minnet om de 60 år som Norsk Arbeidsmandsforbund har gjennomlevet. Er det noen som er tvillinger, så er det vårt forbund og Norsk Arbeidsmandsforbund. Vi er «født» samme år. Det skiller på noen måneder. Vi har som et synlig bevis for vår aktelse valt et lite skrift. Det er ikke stort. Det handler om den svenske arbeiderbevegelses utvikling, men etter som den har gått i samme spor som den norske og den internasjonale arbeiderbevegelse, så kan det tjene som historie også for den internasjonale arbeiderbevegelse. Vi gratulerer og vi ønsker dere all mulig lykke på veien framover.

Gøsta Nordberg: Jeg takker for innbydelsen og overbringer lykkønskninger fra Svenska Byggnadsarbetareförbundet til deres forbund for 60-års framgangsrikt arbeid. Jeg vil på forbundets vegne takke for samarbeidet vi har forbundene imellom på begge sider av Kjølen. Det hender jo undertiden at Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer kommer over på svensk side og bygger dammer, og det hender at vi fra Sverige kommer over på norsk side i større anleggsarbeider og da har vi en 4-årig avtale, som sier at når nordmennene bygger på svensk side så skjøtter Norsk Arbeidsmandsforbund dette og vise versa. Dette sam-

arbeid har vært bra, i særdeleshet for oss funksjonærer, som skal reise lange veger. Det har ofte betydd at nordmennene kanskje har hatt 1 eller 2 dagers kortere reise til arbeidsplassen enn hva vi ville hatt. Vi ønsker forbundet fortsatt lykke og framgang og vi stiller oss i gratulantenes rekke og overrekke en gave i anledning jubiléet.

Rikard Carlsson: Jeg vil frambære De Förrenade Förbunds varme lykkønsking med forbundets 60-årsjubileum. Med disse ord skulle jeg kunne følge formannens henstilling og bli kortfattet og slutte hermed. Men siden det er første gangen vårt forbund er representert på deres kongress, vil jeg si at vårt forbund er meget glad og takknemlig over den kontakt som blir mulig for oss ved å knytte oss til et så anerkjent forbund, et forbund som har skrevet så mange blad i nordisk og norsk arbeiderbevegelsens historie. Formannen siterte i sin høytidstale en skald, der han sa, omtrent slik: Innen sol går ned, vi seil vil heise. Ved et tilfelle er det slik at på den lille gave, som vi på denne dagen vil overrekke forbundet, er et vikingskip, som under fulle seil farer framover. Må dette være symbolsk for Arbeidsmandsforbundets fortsatte virksomhet, for å bedre forholdene. Lykke til.

Marti Kitunen: På Finnlands Arbetareförbunds vegne og personlig takker jeg Eders forbund for innbydelsen som ga meg mulighet til og den lykke å kunne overvære denne dags festmøte. Når Norsk Arbeidsmandsforbund dette år fyller 60 år er dette en merkepel ikke bare i forbundets historie, men også i hele den nordiske fagbevegelses historie, og det vekker aktelse hos alle. 60 års fagforeningsarbeid inneholder meget. Det inneholder målbevist arbeid for bedring av arbeidernes levestandard. Det inneholder den samme utvikling, det er seirer og nederlag, som også skal bæres i fellesskap. Denne dag og dette år, er merkepel på vegen, som strekker seg videre mot nye mål, mot nye merkepeler. Det forbund som i dag feirer sin festdag begrenser seg ikke til bare å bygge og fremme norsk, nasjonal fagbevegelse, men har også sin andel i skapelsen av det internasjonale og særlig kanskje av nordisk fagbevegelse. Det finske forbund har i flere år hatt gleden av å samarbeide med deres forbund, både på det nordiske og på det internasjonale forum. Om dette samarbeid har vi bare godt å si. Jeg er sikker på at Norsk Arbeidsmandsforbunds virksomhet også har vært den politikk som vi i vårt forbund har etterfulgt og vi kan være dere takknemlig derfor. Jeg vil ennå en gang takke for deres vennlige innby-

delse og som et lite tegn og symbol på vennskap vil jeg overrekke forbundet en liten sølvbolle.

Otto Turunen: Finsk Glass og Porselensarbeiderforbund vil hilse jubileumskongressen og takke for innbydelsen for at vi fikk være med å hedre dere ved denne anledning for deres 60-årige arbeid. Som et synlig bevis for samfølelsen og det skandinaviske samarbeid vil jeg overrekke en bolle av finsk krystall. Den kunstneren som har laget bollen har gitt den navnet: himmelens orgel. Forbundets monogram er også risset inn på siden.

Agnes Abrahamsen Jeg vil rette en takk og en gratulasjon til forbundet på denne 60-års jubileumsdag, fra Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark. Vi hilser Eders store, stolte, Norsk Arbeidsmandsforbund. Ut fra den betraktning at vi kvinner i Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark også er ufaglærte kvinnelige arbeidere og således er i samme båt, arbeider for de samme mål og med de samme problemer. Dessverre må jeg si at den blomsterhilsen vi hadde tiltenkt og skulle overrekke dere i dag, den er dessverre ikke kommet. Men jeg håper at de mottar den når den kommer. Jeg vil gjerne få si mange takk for det gode samarbeid som har vært til stede mellom våre to forbund. Jeg har det ønske i dag og til alle tider: hell og lykke nå og framover. Hjertelig takk.

Hans Fredriksen: På vegne av forbundets 3 Oslo-avdelinger: Oslo Rengjøringskvinnens Forening, Oslo og Omegn Arbeidsmandforening og Vaktmestrenes Forening har jeg fått i oppdrag å overbringe våre foreningers gratulasjon til forbundet i anledning jubiléet. Vi vil uttrykke vår gratulasjon ved å overrekke denne blomsterhilsen til forbundet med ønsket om at forbundet også vil ha lykke og framgang i arbeidet framover i tiden.

Direktør Bjørnstad: Jeg er glad for at jeg som representant for de norske bergverk har fått denne anledning til å være til stede ved dette møte og jeg takker hjerteligst for innbydelsen. Det er jo tilsynelatende en ganske eiendommelig situasjon, at en arbeidsgiverorganisasjon blir representert på et slikt møte som dette. For en 50—60 år siden, den gang dette forbund ble stiftet, ville det jo vært helt utenkelig, at en slik sammenkomst ville kunne finne sted. Imidlertid er jo utviklingen i de forløpne 60 år gått fram med stormskritt på det industrielle plan og forholdet mellom arbeider og arbeidsgiver har også utviklet seg fra — skal vi si — det som den gang kanskje var et patriarkalsk forhold til det vi i dag kaller det mer kameratslige forhold. Vi ser det

på arbeidsplassen og vi ser det under forhandlingene innenfor organisasjonene, at det har hersket et meget, skal vi si, hyggelig forhold mellom partene. Den vesentlige årsak til denne utvikling skyldes etter min oppfatning den større forståelse som organisasjonsfolk har fått for hverandres problemer. Jeg har selv personlig vært med i utviklingen i de siste 25 år og jeg vil si at stort sett har det vært et behagelig samarbeid mellom Arbeidsmandsforbundet og Bergverkernes Landssammenslutning. Friksjonsmomenter har det jo alltid vært nok av, men vi har som regel klart å finne fram til en ordning, som har vært brukbar. Vi har alle våre vanskeligheter å stri med, men når vi bare kan klare å sette oss inn i den annen parts problemer, så er vi langt på vei til å finne en løsning. Vi må alltid ha for øye at man vel ikke kan strekke seg lenger enn fellen rekker uten at vi kommer til å fryse på beina, og jeg har det inntrykk at den oppfatning også deles av Arbeidsmandsforbundets representanter. Det har jo hendt, som det har hendt innen alle forbund, at vi har slåss ganske ettertrykkelig og det vil vi vel også i framtiden komme til å gjøre, slik som i de fleste familier. Men vi er blitt venner igjen og det blir vi nok også i den tid som kommer. Vi vil også gjerne gi en liten gave til Arbeidsmandsforbundet på denne dag. Det kan vel kanskje bli noe meget krystall, men jeg tror nok at det er plass til det på Henriksens kontor.

H. E. Stokke: Da Statsbanene i fjor feiret sitt 100-årsjubileum, skrev Johan Falkberget i sin prolog bl. a.:

Jernbanens første regiment,
en treskohær er ei her til stede.
I dag de burde ha blitt benket
i denne sal og delt vår glede.
Han som aldri nådde trillebårens hjul igjen
gikk glipp av adelstegnet,
men fikk et trekors på sin grav.
For sitt harde fedreland, var han en tjener
og en ridder der han segnet
inntil det mørke tre, som aldri blomstrer av.

Jeg er glad over at jeg kan overbringe jernbanens hilsen til så mange av dere, som representerer dette: *Jernbanens første regiment!* Dere som med feisler og minebor, med spett og slegge, med dynamitt og seige muskler har vært med og bygget alle våre jernbaner. Mange av dere som sitter her har opplevd

den gamle tiden da «rallaren hanskades med sprit. Med kort og sprit og krutt og dynamitt og søp og sloss og jobbade med same seige flid.» Og dere har opplevd den moderne tid, da luftbor og bulldozere har snudd opp ned på hele anleggslivet. Det er på mange måter trist, at den gamle rallaren holder på å forsvinne. Den gamle rallaren han kunne synge og dikte til feiselslagene. Men det er ikke så lett å få lyrikken til å trives ved larmen av et trykkluftsbør. Og vi har vel ofte lett for å glemme skyggesidene ved den gamle tid. Vi vil helst minnes de glade rallarhistoriene og rallarvisene. Men jeg er sikker på at dere ikke vil ha tilbake den tiden, da man ikke hadde annet å by dere enn usle brakker, en lang og slitsom arbeidsdag og dårlig lønn. I dag er forholdene langt bedre og det skyldes vel ikke minst Norsk Arbeidsmandsforbund. Men det er ikke min oppgave i det tilfelle som jeg representerer nå, å vurdere Norsk Arbeidsmandsforbunds innsats. Men når jeg har den ære å overbringe forbundet vår hilsen så vil jeg gjerne samtidig få benytte anledningen til å takke for den gode ånd som alltid har hersket under forhandlingene mellom NSB og forbundet. Det likeste en rallar kunne si om en mann, det var at han var *renhårig*. Og det er netopp denne renhårigheten som har preget forbundets opptreden. Når vi hilser forbundet, så vil vi gjerne i likhet med alle de andre her, gi et synlig uttrykk for den aktelse og respekt som jernbanens folk føler for dere. Selv om vi i dag er mitt oppe i et anleggsliv som er helt moderne, så tror jeg vi vil gi hyllesten til den gamle tiden, den gode rallaren. Han var en brann både i arbeid og fest og vi har alle gledet oss over hans saftige humor. Nå da vi snart skal åpne Nordlandsbanen fram til Saltdal har jeg lyst til å minnes den gamle rallaren, som var med på anlegget fra Kjell og nordover i 90-årene. Hvordan dette arbeid foregikk skildret han slik: «Det værste arbeidsstykke jag har varit med på var da bror min og jag bygde Nordlandsbanen. Jag la svillarne og bror min raillesen og etter oss kom snelltoget.» Ja det var gutt som kunne arbeide og vi vil gjerne minnes ham, slik han står her med den bredbremte hatten, med storvesten, og med mansjettbuksene. Denne skulpturen, som står plasert på bordet der, dere har kunnet ta både hester og hele jordkloden på armen her. Men en rallar kan man ikke ta på armen. Den rallaren, som er utført av billedhuggeren Ørnulf Bast, skal være Norges Statsbaners hyllest til Norsk Arbeidsmandsforbund på 60-årsdagen. Foreløpig så har den ikke det harde stoffet i seg som en rallare skal ha. Det er bare gips. Men han skal bli støpt i bronse og så

håper jeg at forbundet vil finne en høvelig plass til ham. Takk for de jernbaner dere har gitt oss. Takk for renhårig samarbeid og lykke til i årene som kommer.

Veidirektør Bakken: På vegne av Statens Veivesen må jeg få lov til å bringe en takk til Arbeidsmandsforbundet, fordi vi er invitert til denne fest, og bringer dere en hilsen og lykkønsking i anledning jubiléet. Arbeidsmandsforbundet representerer jo blant annet veiarbeiderne. Det er veianleggenes og vedlikeholdets mange, mange menn, som ved sin innsats er med å knytte veiforbindelser mellom by og land, og mellom landsdelene. Jeg skal innskrenke meg, herr formann, til å takke for det samarbeid som er foregått med veivesenet i de årene som er gått, og håper at det må fortsette i samme ånd i årene framover. Så lykkønsker jeg forbundet med jubiléet og ønsker det all mulig framgang i årene framover. Må jeg få lov å føye til det håp at det må bli et godt resultat av de felles bestrebelsler på å nytte teknikkens utvikling og nåtidens hjelpemidler til å gjøre arbeidsvilkårene på veianleggene og ved veivedlikeholdet så gode som mulig. Hjertelig til lykke.

Overingeniør Aalefjær: Jeg takker for den vennlige innbydelse til å overvære forbundets festmøte i anledning 60-årsdagen. Jeg vil også benytte anledningen til å takke for den tone som hersker når vi forhandler med Norsk Arbeidsmandsforbund. Jeg husker en gang for 3—4 år siden som det kom en delegasjon fra et av våre anlegg ned til Oslo og ville gjerne ha en konferanse med hovedkontoret. Der var formannen i Anleggsarbeidernes Forening, det var sekretær og forskjellige som var møtt opp. Men en av karene sa at han hørte ikke til styret, men han var med for det tilfelle at det var spesielle vanskelige ting som skulle diskuteres. Så spurte jeg ham om han var konsulent i vanskelige arbeidsgivere, og med et smil så sa han: Ja, vi kan godt si det. I det jeg gjerne vil ønske til lykke, vil jeg uttale håpet om at kraftverksutbyggingen må foregå noe mer jevnt, så vi kan slippe den stadige vanskeligheten vi har med variasjonene i arbeidsstyrkene.

Overingeniør Jakobsen: Som sjef for den tekniske avdeling vil jeg takke for innbydelsen. Jeg har jo i endel år nå hatt samarbeid med forbundet, idet våre arbeidere kom inn i forbundet så vidt jeg husker i 1937. Årene er gått, og jeg må si at dere har vunnet ikke så lite ved de forhandlinger vi har hatt. Jeg skal gjøre det ganske kort. Jeg skal takke for samarbeidet og den gode ånd som en alltid har møtt under forhandlingene med

dere, og ønske jubilaranten alt godt i framtiden. Må jeg få lov til å overrekke denne lille kurv med blomster fra Fyr- og Merkesenet.

Havnedirektør Storm: På Statens Havnevesens vegne vil jeg takke for at vi fikk denne innbydelse og fikk anledning til å være med i dette festmøte. Samtidig vil jeg benytte anledningen til å takke Arbeidsmandsforbundet for den fordragelige tone, som vi alltid har holdt under våre forhandlinger, ønske forbundet fortsatt trivsel i håp om at det ikke skal dukke opp mer eksplosivartet stoff enn at vi kan komme ut av brasene med samme fordragelige forhandlingsmåte.

Sivilingeniør Ragnar Evensen: På vegne av Entreprenørenes Landssammenslutning er det meg en ære og en glede å få lov til å framføre de hjerteligste hilsener og vår ærbødige hyllest til Norsk Arbeidsmandsforbund i anledning 60-årsjubiléet. Våre 2 foreninger har hatt meget felles gjennom mange år, og jeg må få uttrykke vår hjerteligste takk for det gode og saklige samarbeid vi har hatt. Som herr generaldirektør Stokke sa, er det mer eller mindre slutt på den gamle rallartiden. Den hadde sin sjarm, dette frie ubundne anleggslivet, men tiden forandrer seg, og for å være i pakt med den moderne tekniske utvikling og ikke minst for å følge med i den sosiale framgang, så måtte også anleggslivet inn i mer ordnede former. I dette arbeid har Norsk Arbeidsmandsforbund med sine dyktige ledere ytt en fremragende innsats. Vi har ikke direkte pristariffer. Vi slipper å forhandle om det, men alle andre forhold ordnes, og entreprenørene og Arbeidsmandsforbundet har alltid behov for et intimt samarbeid. Det sluttet mellom våre foreninger og våre medlemmer så mange frie avtaler at det er med den største tilfredshet vi kan konstatere at Arbeidsmandsforbundet alltid har bevart det samme sunne gode prinsipp at en avtale skal sluttet og gjennomføres etter hva man på god gammel rallarvis betegnet som renhårig. Hårde og strie kan vi nok synes dere er, og det er vel gjensidig. Men vi møter alltid i forhandlingene med Norsk Arbeidsmandsforbund folk som har et praktisk grep på tingene og som selv kjenner det arbeid som diskuteres og vet hvilke forhold det drives under. Jeg takker vår medkontrahent Norsk Arbeidsmandsforbund, idet jeg uttaler håp om fortsatt godt og saklig samarbeid i vår felles oppgave å bygge vårt land. Som et uttrykk for vår takk og hyllest har vi den glede på vegne av Landssammenslutningen å overrekke enda litt mer krystall, men denne er norsk, og med noen blomster. Hell og framgang.

VETERANENE HYLLES

Chr. Henriksen: Jeg begynte i dag med å ønske våre veteraner velkommen. Det var all grunn for meg å holde en stor tale, en lang tale, men å finne ord som i noen grad skulle kunne gi uttrykk for hva disse våre veteraner har utrettet for Norsk Arbeidsmandsforbund spesielt, men også for hele den norske arbeiderbevegelse, er ikke lett. Jeg kan dessverre ikke gjøre det denne gang. De er også så godt kjent, særlig innenfor Norsk Arbeidsmandsforbund, men også innenfor norsk arbeiderbevegelse at det skulle ikke være nødvendig. Vi har den glede i dag å ha iblant oss forbundets stifter, 89 år gamle *Olav Strøm*. Når vi ser ham så må vi minnes ham og hans 12 kamerater som den 13. april 1895 stiftet forbundet i det gamle Arbeidersamfundet. Jeg har nevnt dette i min tale og skal ikke komme nærmere inn på det nå. Men det er et stort øyeblikk for oss. Det må trods alt være et enda større øyeblikk for deg, Strøm, når du tenker tilbake på den 13. april 1895. Vi gir deg vår aller største honnør og takk for ditt initiativ. (Sterkt bifall og tusj fra orkesteret.) *Johannes M. P. Ødegaard* står absolutt i en særstilling. Han har hatt den lengste funksjonstid som tillitsmann i forbundet, fra 1913 til 1948. Han har mer enn noen annen hatt både glede og skuffelser i Arbeidsmandsforbundet. Han var med da forbundet vokste og kom på sine høyder, og han måtte være med og se at forbundet skrumpet inn. Men som den lojale kar Ødegaard alltid har vært; så bøyde han seg også for det kongressvedtak. Ja, han ikke bare bøyde seg, men han medvirket til å få de nye forbund etablert, og har på dette område ervervet seg respekt og tillit, ikke bare innenfor Norsk Arbeidsmandsforbund, men innenfor hele den norske arbeiderbevegelse. Når det gjelder *Volan, Eikefjord* og *Alfred M. Nilsen*, så har også disse i mange år vært tillitsmenn i Norsk Arbeidsmandsforbund, selv om det er noen år siden. De var tillitsmenn i den aller første kamptid, de tilhører Arbeidsmandsforbundets historie. Det gleder oss meget at vi har fått lov til å ha dere her i dag, kjære veteraner. På forbundets vegne er det meg en ære og glede og rette en takk til dere for den store innsats dere har gjort, hver på deres plass. Og som et synlig bevis for denne vår takknemlighet, vil jeg få lov til å overlevere hver av dere blomster. (Veteranene kom så fram til scenen og fikk hver sin vase med blomster overlevert av formannen og ble hilst med stormende bifall.)

Olav Strøm besteg så talerstolen, hilst med langvarig bifall,

og uttalte: Kamerater! I februar i fjor hadde jeg vært sosialist og fagforeningsmann i 70 år. Det kunne være meget å fortelle, for jeg har opplevd meget. Jeg hadde lagd en liten tale, men den la jeg på værelset og glemte den. En kan heller ikke stå her å lage lange taler. Men jeg vil fastslå én ting, det er framskritt i verden. Da jeg arbeidet ved teglverkene og kom med i arbeidet, var jeg forbauset over hvor mange barn det var overalt. Det var gjerne 8—10 barn. Så jeg fikk inntrykk av at den eneste fornøyelse fattigfolk og arbeidsfolk hadde den gangen, var å avle opp barn. Allerede i 80-årene stiftet jeg en løsarbeidernes forening i Oslo av Norsk Arbeidsmandsforbund. Men jeg måtte reise fra byen for å søke arbeid, og det ble valt en formann for foreningen som ikke forsto seg på det og foreningen gikk inn. Nå er det ganske annerledes framskritt. Når man nå stifter en forening, så er det fullt opp av folk til å kunne styre den. Det var ikke slik den gang jeg kom med. Nå er det ikke vanskelig å finne ledere. Jeg har alltid hevdet at alle ikke-faglærte håndverksarbeidere skulle fortsette å stå i ett forbund. Derfor var jeg så imot den fagopposisjon som var her i landet. Men så var det Stockholm. Jeg kom på kongressen der i 1898. Det var håndverkerne som hadde ledelsen. Det ble der vedtatt industriforbund. Men formannen for Dansk Arbeidsmandsforbund med sine 125 00 medlemmer tok reservasjon, og jeg var enig med ham.

En fikk sprenget Arbeidsmandsforbundet i Norge, men ikke i Danmark. Nå, dette var bare noen spredte bemerkninger jeg ville komme med. Jeg kunne komme inn på så mange ting, men jeg skal ikke si mer. Jeg får takke så meget for oppmerksomheten og for bifallet og alle ting.

Johs. M. P. Ødegaard: Ærede kamerater og venner! Ved denne anledning så skulle det vært nokså fristende å komme inn på mange av de store og også små begivenheter, som det har vært forundt meg å være med i innenfor arbeidet i Arbeidsmandsforbundet. Det er jo holdt så mange taler her nå, jeg vet ikke hvor mange det er, men det er vel ikke langtfra én taler for hvert år forbundet har levd. Jeg er kommet som den siste, og da er det vel ganske naturlig at det ikke er noen rik flora på temaer man har å holde seg til, når man nå skal si noen ord. Men det er på vegne av *Volan, Jakob Eikefjord, Alfred Nilsen* og meg selv at jeg står her, og jeg har fått i oppdrag fra de nevnte kamerater å rette en så hjertelig takk som det overhodet er mulig å få sagt ifra hjertet til forbundet

for innbydelsen til denne festlighet og til kongressen. Det er jo så selvsagt at det er nære på flaut å si det, men jeg må si det likevel, at vi selvfølgelig ønsker like så hjertelig som alle andre som har talt her i dag Arbeidsmandsforbundet hell og lykke i framtiden. Jeg kan ikke gå fra denne plassen før jeg har pekt på et par ting. Jeg vil først peke på den organiseringen som fant sted i årene 1923 og 1924, da Arbeidsmandsforbundet måtte avgi medlemmer til en hel rekke nye forbund som skulle starte etter de industrielle linjer, og det falt i min lodd dessverre å måtte ta forbundet og så å si legge det på stabben og kutte av en bit hit og dit. Men på tross av den mer psykiske enn fysiske påkjenning som den operasjon var, så var jeg på et vis glad og tilfreds når operasjonen var over, og jeg tenkte med stor spenning på hvordan det ville komme til å utvikle seg i framtiden for gamle Arbeidsmandsforbundet. Det viste seg imidlertid at det hadde godt grokjøtt, som man sier. Det tålte amputasjonen. At rekreasjonstiden måtte trekke over endel tid, over noen år, var jo en selvfølge etter et så kraftig inngrep. Og i dag kan man jo si at Arbeidsmandsforbundet er nådd fram igjen til en anselig og respektabel posisjon iblant alle fagforbundene her i landet som er tilsluttet LO. Og det har vært meg en glede å kunne følge de nye forbunds arbeid og utvikling gjennom årene. Det har vært meg en stor glede, for det har vist seg at de kunne føre arbeidet videre, ja adskillig lengre fram etter min mening, enn det hadde vært mulig for Arbeidsmandsforbundet med den store og meget varierende sammensetning det hadde.

Det ble for liten tid for forbundets tillitsmenn til å gå helt og fullt og så dypt som ønskelig kunne være inn i de mange og forskjellige problemer. Jeg tror at det kanskje var årsaken til at man ikke var i stand til å komme fram til så tilfredsstillende resultater som ønskelig kunne være, og så hurtig som ønskelig kunne være. Men det var ikke bare det gamle Arbeidsmandsforbunds avmakt som hadde skylden. Vi hadde også en egen type arbeidsgivere i den tiden, og de var ikke så forståelsesfulle og så gode å hankses med, og så snille som dem vi har å snakke med i dag. Det har vært meg en stor glede å høre at representanter for arbeidsgiverne har uttalt ønsket om fortsatt framgang for Arbeidsmandsforbundet. Det er første gang i Arbeidsmandsforbundets lange og omskiftelige historie at den slags ønsker er uttalt. Jeg tror det var annerledes for 60 år siden. I dag så ser arbeiderne og arbeidsgivernes representanter på hverandre som arbeidskamerater. I den tiden forbundet ble

stiftet, så tror jeg man nærmest kan si det slik at arbeiderne så på arbeidsgiverne som en klo til en viss person hvis navn jeg ikke vil nevne; og arbeidsgiverne igjen på sin side så ikke med noen store smil eller med noen altfor vennlige blikk på arbeiderne. Kanskje de også i sitt stille sinn ønsket dem dit pepperen gror, eller iallfall organisasjonen, de organiserte arbeidere. Det har vi dessverre utallige beviser på gjennom de mange og til dels lange konflikter som arbeiderne måtte føre for å få arbeidsgiverne til å anerkjenne arbeidernes organisasjonsrett. Det var et område hvor arbeiderne selv mente at de skulle ha bestemmelsesretten. Men arbeidsgiverne blandet seg opp i det.

Men arbeiderne var ikke ondskapsfulle, de øvde ikke gjengjeld, de la ingen hindringer i veien for at arbeidsgiverne skulle organisere seg. Vi var ikke glad i arbeidsgivernes organisasjoner. Hvis vi sa det, ville jeg stå her og si en usannhet. Men i dag ser vi på hverandre med ganske andre øyne enn den gang. Vi har lært hverandre nærmere å kjenne, vi har lært bedre og bedre hverandres problemer å kjenne. I dag møtes vi ikke med knyttneven under nesen på hverandre, men vi møtes med en utstrakt hånd til samarbeid, og det vil også være mitt ønske ved denne anledning at det må fortsette. Jeg vil uttale det håpet at hvis det skulle være noen brist igjen på samarbeidsviljen mellom de to parter som har en så avgjørende betydningsfull stilling i samfunnet, så skulle jeg ønske at de som ennå muligens er til stede, blir fjernet så snart som mulig. Ja, vi gamle er jo gått over i vårt otium, og vi begynner vel noen hver av oss å merke at den gjesten som alltid innfinner seg med åra, nemlig senilitet, kanskje har begynt å banke på døra hos noen hver av oss. Men jeg tror at jeg kan love, og det er den eneste presangen som jeg har fra oss gamle, og levere og overbringe ved denne anledning. Jeg tror jeg kan love at vi som har hatt både den ære og glede å få arbeide med Arbeidsmandsforbundets problemer, på denne dagen vil love forbundet fortsatt troskap, og at den vil følge oss så langt framover som skjebnen har tenkt at det skal rinne blod i våre årer. Jeg takker igjen for innbydelsen, og vi vil med interesse følge dages forhandlinger på kongressen når den begynner med sin arbeidsdag. Jeg må få gjenta at jeg ønsker alt godt for Arbeidsmandsforbundet og dets medlemmer i de år som kommer.

Chr. Henriksen: Det foreligger også en blomsterkurv fra Norsk Arbeidsgiverforening til oss på jubileumsdagen. Det foreligger videre blomster fra Kvinnelig Arbeiderforening i

Holmestrand. Jeg kan på forbundets vegne bare si en eneste ting, hjertelig takk, hjertelig takk. Vi kan ikke si noe mer, det har vært så overveldende. Det gleder oss at de alle sammen har vist oss så stor oppmerksomhet, og har gjort dagen så strålende for Norsk Arbeidsmandsforbund ved dets 60-årsdag.

Festmøtet var dermed ferdig, og ble avsluttet med «Ja vi elsker» og 3×3 hurra for Norsk Arbeidsmandsforbund.

Formiddagsmøtet mandag den 12. september.

Dirigent: *Chr. Henriksen.*

Møtet ble satt klokken 10 formiddag.

Forbundets formann, *Chr. Henriksen*: Ærede landsmøtorepresentanter og gjester. Idet jeg ønsker velkommen og erklærer Norsk Arbeidsmandsforbunds 23. ordinære landsmøte for åpnet, skulle vi etter gårdsdagens festmøte og de mange hilningstaler kunne gå over til landsmøtets dagsorden.

NAVNEOPPROP

Navneoppnop ble foretatt ved *Alb. Karlsen*. Følgende representanter var frammmøtt:

Foreninger med rett til flere representanter:

Oslo Rengjøringskvinnens forening: Lilly Olsen, Henriette Tangen og Selma Holmquist. Oslo og Omegn Arbeidsmandsforening: Egil Aspås og Per Kveum. Sør-Trøndelag Vegarbeiderforening: Gustav Øium og Oskar Torske. Grubernes Arbeidsmandsforening: Arthur Blix og Sigurd Sivertsen. «Nordens Klippe», Kirkenes: Kurt Mortensen og Petter Hansen. Malmö Gruvearbeiderforening: Helge Skevik og Per E. Krokan. Sunndalen Arbeidsmandsforening: Bård Kveanberg, Paul Ørsal og Martin Skamfer. Løkken Gruvearbeiderforening: Anders Røen, Bjarne Mittet og Johan Lyngen. Longyearbyen Arbeiderforening: Halvor Sollie og Hans Hansen. Orkanger Arbeidsmandsforening: Oskar Henriksen, Martin Wormdal og Odd Olsen. Holsvassdragets Arbeiderforening: John Almhjell og Olav Bryøen. Bergen Vakt- og Renholdsbetjenings forening: Ottar Jacobsen og Mathilde Kjærland. Røssåga Anleggsarbeiderforening: Olav Grunnvoll, Alfred Haugen og Andreas Larsen.

Foreninger med rett til én representant.

Gruvearbeidernes Fagforening: Johs. Sandnes. Vigsnes Grubearbeiderforening: Ikke til stede. Fredrikstad og Omegn Arbeidsmandsforening: Anker Moberg. Rjukan og Omegn Arbeidsmandsforening: Hans Halvorsen. Rausand Gruvearb. forening: Egil Tokle. Sulitjelma Bygningsarbeiderforening: Reidar J. Boten. Sulitjelma Jern- og Metallarbeiderforening: Edvard Laxå. Tunhovd Anleggsarbeiderforening: Johan Eriksen. Alen Gruvearbeiderforening: Marius Støvneng. Knaben Gruvearbeiderforening: Evald Døhl. Stord Arbeiderforening: Erling Evanger. Inn-Trøndelag Vegarbeiderforening: Amund Hjulstad. Røros Veg- og Anleggsarbeiderforening: Lars Heksem. Sølvverksarbeidernes fagforening: Anders Tonby. Vaktmennesenes forening: Ole Øverby. Folldal Gruvearbeiderforening: Øystein Larsen. Follo Vegarbeiderforening: Joh. Stokholm. Notodden og Omegn Arbeidsmandsforening: I. A. Iversen. Myntarbeidernes forening: Einar Madsen. Sandnes Arbeiderforening: Bjørn Finnseth. Jakobsbakken Gruvearbeiderforening: Einar Moen. Vegarbeiderforeningen pr. Mandal: Selmer Suvatne. Giken Gruvearbeiderforening: Karl Bottenvann. Sagmo Gruvearbeiderforening: Ingvald Holmen. Eidsvold Arbeidsmandsforening: Trygve Solberg. Bærum Arbeidsmandsforening: Magne Leinan. Bjørkåsen Gruvearbeiderforening: Sigmund Jakobsen. Øvre Ardal Arbeiderforening: Knut Husum. Vestfold Vegarbeiderforening: Alf W. Berg. Mo Arbeiderforening: Alf Søfting. Skonseng Jerbanearbeiderforening: Trygve Stenersen. Mofjellets Gruvearbeiderforening: Ikke til stede. Fjærremsfossen Anleggsarbeiderforening: Ole Moen. Ringsaker Vegarbeiderforening: Einar Haugen (ikke til stede). Arendal og Omegns Vegarbeiderforening: Karl Haugenes. Sarpsborg og Tune Arbeidsmandsforening: Leif Hj. Andersen. Nordre Vestfold Vegarbeiderforening: Ole Snekestad. Sandvika—Asker Jernbanearbeiderforening: Karl Pettersen. Norderhov—Tyristrand Vegarbeiderforening: Otto Os-lund, (ikke til stede). Skedsmo Arbeidsmandsforening: Hilmar Antonsen. Skorovass Fagforening: Rudolf Berg Olsen. Østfold Maskin- og Vegvokterforening: Olaf Sletten. Toten og Vardal Arbeidsmandsforening: Marius K. Sveen. Hadeland Vegarbeiderforening: M. Langbakke. Østfold Vegarbeiderforening: John Solheim. Eidanger Arbeidsmandsforening: Nils Fjelstad. Namsen Vegarbeiderforening: Gudmund Sævik. Torp Arbeidsmandsforening: Ikke til stede. Sandbekk Gruvearbeiderforening: Theodor Solli. Mosjøen Arbeidsmandsforening: Petter Mikalsen. Ne-

dre Romerike Vegarbeiderforening: Johan Gulliksrud. Haugarland Veg- og Anleggsarbeiderforening: Arent Hauge. Trysil Vegarbeiderforening: S. Grønsjobrenden, (ikke til stede). NSB Elektrifiseringsarbeiderforening: Tomas Hovland. Fyr- og Merkearbeidernes forening: Ikke til stede. Kvinnenes Fagforening: Oline Nordtømme. Søvitt Gruvearbeiderforening: Olaf O. Odden. Lenvik Arbeidsmandsforening: Agnus Angell. Bodø og Omegn Jernbanearbeiderforening: Edvard Edvardsen. Steinsfoss Anleggsarbeiderforening: Fernan Sundt. Stavanger og Omegns arbeidsmandsforening: Alf Olsen. Vinstra Kraftanleggs arbeiderforening: Ole Nordvolden. Andenes Arbeidsmandsforening: Andor J. Hansen. Mo Jernbanearbeiderforening: Ole Solheim. Bodø—Røsvik Vegarbeiderforening: Vilhelm Furnes. Valnesfjord Jernbanearbeiderforening: Aksel Furnes. Kabelvåg Havnearbeiderforening: Sigurd Sjurson. Hamarfald og Omegn Stenarbeiderforening: Jens P. Kines. Storfosshoi Jernbanearbeiderforening: Helge Sandø. 3. Distrikts Havnearbeiderforening: Knut Velle. Aura Arbeidsmandsforening: Martin Isbrekken. Rusåga Jernbanearbeiderforening: Karl Olstad. Tverland Jernbanearbeiderforening: Johannes Høyaas. Vask- og Renholdsforeningen, Stavanger: Anna Svendsen. Rognan Jernbanearbeiderforening: Lars Næss. Nedre Telemark Vegvedlikeholdsarbeiderforening: John Sevrinsen. Gardermoen og Omegn Arbeidsmandsforening: Leif Lisbakken. Bårstad Gruvearbeiderforening: Johan Høiberg. Lista Arbeidsmandsforening: Martin de Haan. Bergen og Omegn Arbeidsmandsforening: Einar Mala. Hjartdal Arbeidsmandsforening: Svante Østmo. Vossebanens Jernbanearbeiderforening: Oliver Sæterdal. Bergen og Omegns Jernbanearbeiderforening: Severin Olsen Jerdal. Kings Bay Arbeiderforening: Johan Svenningsen. Setså—Langset Jernbanearbeiderforening: Erling Moe.

Foreninger som i fellesskap har rett til én representant:

Akershus fylke:

Nes Vegarbeiderforening og Ullensaker Vegarbeiderforening: Harry Greni. Sørum og Blaker Vegarbeiderforening og Fet Vegarbeiderforening: Harald Haugli. Ski Arbeidsmandsforening, Enebakk Vegarbeiderforening og Lørenskog Arbeidsmandsforening: Georg Pettersen. Rælingen Vegarbeiderforening, Nannestad Vegvokterforening, Nittedal og Hakadal Arbeidsmandsforening og Hurdal Arbeidsmandsforening: (Ingen representant frammøtt). Nesodden Fagforening og Oppegård Arbeidsmandsforening: H. Henrichsen.

Østfold fylke:

Skjeberg Arbeidsmandsforening og Halden og Omegn Arbeidsmandsforening: Harry Engebretsen. Våler Vegarbeiderforening, Råde Vegarbeiderforening, Askim Vask- og Rengjøringskvinner forening og Onsøy Arbeidsmandsforening: Sigurd Bandgren.

Hedmark fylke:

Amot Vegarbeiderforening og Elverum Vegarbeiderforening: Olger Rønningen. Stange Vegarbeiderforening, Romedal Vegarbeiderforening, Nes og Furnes Vegarbeiderforening og Hamar Redskapssentrals Arbeiderforening: Johan Sveen. Sør-Odal Vegarbeiderforening, Nord-Odal Vegarbeiderforening og Vinger og Eidskog Vegarbeiderforening: Ole Nilssen. Tynset Veg- og Anleggsarbeiderforening, Alvdal Arbeidsmandsforening, Ytre Rendal Vegarbeiderforening og Storelvdal Arbeidsmandsforening: Martin Rustad. Brandval Vegarbeiderforening, Hof Vegarbeiderforening, Braskereidfoss Vegarbeiderforening, Åsnes Vegarbeiderforening og Våler Vegvokterforening: Einar Gundersen. Grue Vegarbeiderforening, Os Fagforening, Tolga Fagforening, Osenreguleringens Anleggsarbeiderforening, Kvikne Vegarbeiderforening og Nord-Østerdal Vegvokterforening: Ivar Klausen.

Oppland fylke:

Fåberg Vegarbeiderforening, Øyer Vegarbeiderforening og Biri og Snertingdal Vegarbeiderforening: Arne Ødegårdsstuen. Ringebu Vegarbeiderforening, Sel Vegarbeiderforening, Vinstra Anleggsarbeiderforening, Kvam Kleberstenarbeiderforening og Ottadalen Anleggsarbeiderforening: Kristian Maristuen. Øye Vegarbeiderforening, Hurum Arbeiderforening, Abjøra Anleggsarbeiderforening og Valdres Vegarbeiderforening: Einar Bø. Søndre Land Vegvokterforening, Vardal Arbeidsmandsforening og Østre Toten Arbeidsmandsforening: (Ingen representant frammøtt). Land og Torpa Veg- og Vedlikeholdsforening og Ø. Gausdal Vegarbeiderforening: Nils Solien. N. Gudbrandsdal Vegvokterforening, Lom Vegarbeiderforening og Bruvik Arbeiderforening: Per P. Haugen. Eidsfoss Anleggsarbeiderforening og Dovre Arbeidsmandsforening: Peder Rykhus.

Buskerud fylke:

Jevnaker Arbeidsmandsforening, Ringerike Arbeidsmandsforening, Adal Vegarbeiderforening og Hole Vegarbeiderforening:

Carl Joh. Frohg. Kirkebygda Anleggsarbeiderforening, Hurum Vegarbeiderforening, Drammen Arbeidsmandsforening og Buskerud Vegarbeiderforening: (Ingen representant frammøtt). Nesbyen Vegarbeiderforening, Flå Vegarbeiderforening, Pålssbu Anleggsarbeiderforening, Gol Vegarbeiderforening og Gulsvik Jernbanearbeiderforening: Olav Hulen. Saggrenda Verks Fagforening, Flesberg Vegvokterforening og Kongsberg og Omegns Arbeidsmandsforening: Nils Johansen. Kaggefoss Anleggsarbeiderforening, Øvre Eiker Vegarbeiderforening og Gruppe Vestfossen: Reidar Skjærsåker. Krødsherad Vegarbeiderforening, Sigdal og Eggedal Vegarbeiderforening og Modum Vegvokterforening: Andreas Tandberg. Modum Vegarbeiderforening og Embretsfoss Anleggsarbeiderforening: Marius Madsen. Gruppe Hemsedal, Haugastøl Vegarbeiderforening, Al Veg- og Anleggsarbeiderforening og Hemsedal Vegarbeiderforening: Erling Skalle. Røyken Vegarbeiderforening og Asker Arbeidsmandsforening: Aug. Iversen.

Vestfold fylke:

Søndre Vestfold Vegarbeiderforening og Nedre Lågendalen Vegarbeiderforening: Oskar Berg. Vestfold Vegvokterforening og Larvik Omformeranleggs arbeiderforening: Håkon H. Tveiten. Slagen Arbeidsmandsforening og Drammen og Omegn Jernbanearbeiderforening: Lars Hjørnevik. Tjøme Arbeiderforening, Holmestrand kvinnelige Arbeiderforening, Sando Pukkverks fagforening og Horten og Omegn Arbeidsmandsforening: Inga Jakobsen.

Telemark fylke:

Valberg Arbeiderforening og Seteren Kvinnelige br.arbeiderforening: Tom Pedersen. Bø Vegarbeiderforening, Sauherad Vegarbeiderforening og Seljord Vegarbeiderforening: Harald Johnsen. Gransherad Vegarbeiderforening, Ø. Telemark Vegvokterforening og Solum Vegarbeiderforening: Jon Dokka. Skien Arbeidsmandsforening og Gjerpen Arbeidsmandsforening: Karsten Haglund. Nissedal Vegarbeiderforening, Drangedal Vegarbeiderforening, Fyresdal Arbeidsmandsforening, Lårdal Vegarbeiderforening og Vest-Telemark Vegvokterforening: Olav Bråthen. Langfoss Arbeidsmandsforening og Skafså Arbeidsmandsforening: Anker Wiik. Søftestad Grubearbeiderforening, Klodeborg Grubearbeiderforening og Bråstad Grubearbeiderforening: Haakon Vildalen.

Aust-Agder fylke:

Aust-Agder Vegvokteres Verkstedsarbeiderforening, Arendal—Evje Vegarbeiderforening, Froland Vegarbeiderforening og Dølemo Vegarbeiderforening: Gunnar Bratteli. Lillesand og Omegns Vegarbeiderforening, Gloserhei Gruvearbeiderforening, Gruppe Blakstad, Grimstad og Omegn Vegarbeiderforening og Vegårdsheim Vegarbeiderforening: Anders Aslaksen. Valle Vegarbeiderforening, Evje Kvinnelige Fagforening, Bykle Vegarbeiderforening, Eidbo og Borøy Vegarbeiderforening, Evje Arbeiderforening og Åmli Vegarbeiderforening: John Lien. Sønedeled og Omegn Vegarbeiderforening, Hannås Anleggsarbeiderforening og Gjerstad Anleggsarbeiderforening: Kristen Torbjørnsdal, (ikke til stede).

Vest-Agder fylke:

Vest-Agder Riksvegvokterforening, Kvinesdal—Fjotland Vegarbeiderforening, Anasira Vegarbeiderforening, Høylandsfossen Arbeiderforening og Eiken Vegarbeiderforening: Albert Grostøl. Tveit og Randesund Vegarbeiderforening, Kristiansand og Omegn Arbeidsmandsforening og Vennesla Vegarbeiderforening: Karl Kolstad. Iveland Vegarbeiderforening, Drangsholt—Kildalen Vegarbeiderforening, Åseral og Omegn Vegarbeiderforening og Skjerka Anleggsarbeiderforening: Hans Verdal. Farsund og Omegn Vegarbeiderforening og Audnedalen Vegarbeiderforening: Torkel Røiland.

Rogaland fylke:

Ferkinstad Havneanleggsarbeiderforening og Fyr- og Dampskipsbesetnings arbeiderforening: Jon Kroken. Botne Arbeiderforening, Lysefallene Arbeiderforening, Sandnes Arbeidsmandsforening og Stavanger og Jæren Vegarbeiderforening: Fredrik Olsen. Jæren Jernbanearbeiderforening og Ognå Jernbanearbeiderforening: Andreas Monge. Lund Vegarbeiderforening, Egersund Jernbanearbeiderforening og Skjeggstad Jernbanearbeiderforening: Jan Gursli. Skjold Vegarbeiderforening, Sauda Anleggsarbeiderforening, Nord-Rogaland Vegvokterforening og Indre Ryfylke Vegarbeiderforening: Gustav Bøen.

Hordaland fylke:

Bergen Vaktmesterforening, Hosanger Gruvearbeiderforening, Fjell Arbeiderforening og Sund Arbeiderforening: K. Pedersen Eide. Bruvik Arbeidsmandsforening, Voss og Omegn Vegarbei-

derforening, Fosse Arbeidsmandsforening og Vossestrand Vegarbeiderforening: Lars Mandelid. Tysse-Døsvik Vegarbeiderforening, Ulvik Anl.- og Vegarbeiderlag, Eidsfjord Vegarbeiderforening, Odda og Omegn Arbeidsmandsforening, Gravdal Gruvearbeiderforening og Tokagjelet Vegarbeiderforening: (Ingen representant møtte). Matre Arbeiderforening, Nordre Stamlinje Vegarbeiderforening og Sveio Arbeidsmandsforening: Samuel Arholm. Askøy Anleggs- og Vegarbeiderforening, Leirvik og Omegn Arbeiderforening, Vanvik Arbeidsmandsforening og Sæbø Vegarbeiderforening: Mikal Ulvatne. Haus Vegarbeiderforening, Kvam Arbeidsmandsforening, Os Vegarbeiderforening og Samnanger Vegarbeiderforening: Jørgen O. Søfteland.

Sogn og Fjordane fylke:

Sogndal Vegarbeiderforening og Borgund Vegarbeiderforening: Olav Sletthagen. Luster Vegarbeiderforening og Hafslø Vegarbeiderforening: Erik Solstad, (ikke til stede). Alfoten Anleggsarbeiderforening, Måløy Havnearbeiderforening og Eid og Davik Veg- og Anleggsarbeiderforening: Odd Myklebust. Olden-Innvik Vegarbeiderforening og Gloppen Vegarbeiderforening: Alfred Guddal. Bjordal Vegarbeiderforening, Framfjord Arbeiderforening, Vikum-Torvund Vegarbeiderforening og Vik og Omegn Arbeidsmandsforening: Johannes Nummedal. Jølster Vegarbeiderforening og Balestrand Vegarbeiderforening: Odd Sværen. Naustdal Vegarbeiderforening, Eikefjord Vegarbeiderforening og Florø Arbeidsmandsforening: Harald Opphaug. Gaular Vegarbeiderforening, Fjaler Vegarbeiderforening, Øen Vegarbeiderforening, Leikanger Vegarbeiderforening og Førde Veg- og Anleggsarbeiderforening: Fridtjof Indrebø.

Møre og Romsdal fylke:

Fræna Vegarbeiderforening, Bud Vegarbeiderforening, Kleive Vegarbeiderforening, Nord-Aukra Vegarbeiderforening og Molde og Omegn Rengjøringskvinner forening: Sverre Langsett. Møre og Romsdal Veg-, Verksted og Sjøfjørforening, Eresfjord Vegarbeiderforening, Vistdal Vegarbeiderforening, Tjelle og Rød Vegarbeiderforening, Øre Vegarbeiderforening og Nettet-Øksendal Vegarbeiderforening: Egil Bakke. Olivinstenarbeiderforening, Dalsfjord Vegarbeiderforening, Volda Vegvokterlag, Kilsfjord og Omegn Vegarbeiderforening, Hjørundfjord Vegarbeiderforening og Herøy og Sande Vegarbeiderforening: Torleif Leikanger.

Vegarbeiderforeningen Borgund, Brattvåg-Straumen Vegarbeiderforening, Hellesylt Vegarbeiderforening, Tafjord Anleggsarbeiderforening og Rengjøringskvinnenes forening, Alesund: Jostein Remmereit, (ikke til stede). Skodje Vegarbeiderforening, Tresfjord og Omegn Vegarbeiderforening, Dyrkorn-Stordal Vegarbeiderforening og Grytten og Omegn Vegarbeiderforening: Peder Eidskrem. Tingvold Vegarbeiderforening, Kristiansund og Omegn Arbeiderforening, Stangvik Vegarbeiderforening, Vegarbeiderforeningen Samhold, Søyvik-Lien Vegarbeiderforening, Halså Vegarbeiderforening, Kvernes Vegarbeiderforening, Straumsnes Vegarbeiderforening og Humla Anleggsarbeiderforening: M. J. Veiset. Valsøyfjord Vegarbeiderforening, Stems-
haug Vegarbeiderforening, Surnadal Arbeidsmandsforening, Bremsnes Vegarbeiderforening, Rindal Vegarbeiderforening og Engdal-Rodal Vegarbeiderforening: Johan J. Hoel.

Sør-Trøndelag fylke:

Trondheim og Omegn Jernbanearbeiderforening og Trondheim og Omegn Arbeidsmandsforening: Darvid Moen. Sør-Trøndelag Vegvokter-, Verksted- og Sjøfjørforening og Trondheim Vaktmesterforening: Nils Buklev. Svean Arbeidsmandsforening, Selbu Arbeidsmandsforening og Selbu-Tydal Vegarbeiderforening: Asbjørn Overvik. Alen Gruvearbeiderforening, Hyttearbeidernes Fagforening og Glåmos Fagforening: Hans Krokan. Innlandet Arbeiderforening, Osen Arbeidsmandsforening, Rissa Stadsbygd Arbeidsmandsforening, Gruppe 540, Melandsjø, Hitra Vegarbeiderforening og Sør-Frøya Arbeidsmandsforening: Ørger Eidsvåg. N. Orkdal Vassdragsvesens Arbeiderforening, Gaula Vassdragsvesens Arbeiderforening og Rennebu Gruvearbeiderforening: (Ingen representant møtte).

Nord-Trøndelag fylke:

Ytre Namdal Vegarbeiderforening, Vegvokterlaget i Ytre Namdal, Rørvik Arbeidsmandsforening, Gravvik Vegarbeiderforening og Namdal Vegarbeiderforening: Johs. Bakken. Sanddøla Jernbanearbeiderforening, Rengjøringskvinnenes Forening, Steinkjer, Flatanger Vegarbeiderforening, Namsos Rengjøringskvinnens Forening, Otterøya Arbeidsmandsforening og Vegvokter-, Sjøfjør- og Verkstedarbeiderforening: Karlo Tronstad. Stjørdal Arbeidsmandsforening, Hegra Arbeidsmandsforening og Verdal Arbeidsmandsforening: O. J. Solberg.

Nordland fylke:

Arbeiderforeningen «Nordlyset», Mo og Omegn Vegarbeiderforening, Korgen Arbeiderforening, Sandnessjøen Arbeiderforening, Leirfjord Vegarbeiderforening, Hattfjelldal Vegarbeiderforening, Drevja Vegarbeiderforening, Hemnes Arbeidsmandsforening, Dønnes og Nordvik Vegarbeiderforening og Elsfjord Vegarbeiderforening: Peder Lyngen, (ikke til stede). Bleikvassli Gruvearbeiderforening og Båsmo Gruvearbeiderforening: (Ingen representant møtte). Dunderlandsdalen Vegarbeiderforening, Hjartås Jernbanearbeiderforening, Dunderland Jernbanearbeiderforening og Kjemåga Jernbanearbeiderforening: Anders Uhlen. Solvik Jernbanearbeiderforening og Finneid Jernbanearbeiderforening: Arne Pettersen. Sjønstå Arbeidsmandsforening, Finneid og Omegn Arbeidsmandsforening og Balmi Kraftanleggs arbeiderforening: Emil Stormo. Hadsel Arbeidsmandsforening, Andøya Vegarbeiderforening, Myre Arbeidsmandsforening, Djupfjord Arbeidsmandsforening, Bø og Malnes Arbeiderforening og Fjellbrott Vegarbeiderforening: Kåre Hanssen. Altermark Gruvearbeiderforening, Råndal Kvartsarbeiderforening, Hundholmen Feltpatarbeiderforening, Drag Feltpatarbeiderforening og Jennestad Gruvearbeiderforening: Olav Langmo. Sørfjorden Arbeidsmandsforening, Meløy Vegarbeiderforening, Glomen Arbeidsmandsforening og Saltdal Arbeidsmandsforening: Jens Mathisen. Hanken Gruvearbeiderforening og Sulitjelma Hyttearbeiderforening: Paul Nordahl. Kvinnenes Fagforening, Bodø, og Bodø og Omegn Arbeidsmandsforening: Lillemor Strøm. Bratthaugen Arbeiderforening, Nordfold Vegarbeiderforening og Horndal Arbeiderforening: Ole Nikolaisen. Brønnøysund Fagforening, Grane Vegarbeiderforening, Ytre Bindal Vegarbeiderforening, Bindal Vegarbeiderforening og Brønnøy og Sømna Vegarbeiderforening: Erling Lysfjord. Innhavet Vegarbeiderforening, Moldjord Arbeidsmandsforening, Leines og Omegn Arbeidsmandsforening og Skjerstad Vegarbeiderforening: Andreas Jensen. Sørvågen Arbeidsmandsforening, Gimsøy Arbeidsmandsforening, Hol Arbeidsmandsforening, Vågan Vegarbeiderforening, Borge Vegarbeiderforening og Røst Arbeidsmandsforening: Leif Myhre. Lødingen Vegarbeiderforening, Kjerringøy Arbeidsmandsforening, Hamarøy og Tysfjord Vegarbeiderforening og Steigen Vegarbeiderforening: Ragnvald Hansen. Trældal Arbeiderforening, Narvik og Ankenes Vegarbeiderforening, Evenes Vegarbeiderforening, Bjerkvik og Omegn Arbeidsmandsforening og Narvik og Omegn Arbeidsmands-

forening: Thorstein Dragly. Sefrivatn Jernbanearbeiderforening og Rosvold Jernbanearbeiderforening: Reidar Tverå.

Troms fylke:

Santorg og Trondenes Vegarbeiderforening, Harstad Rengjøringskvinnens Forening, Kvefjord Vegarbeiderforening, Grovfjord Vegarbeiderforening og Lavangen Vegarbeiderforening: Otter Solheim. Igeland-Anstad Arbeiderforening, Storfossen Vegarbeiderforening, Bardu Arbeidsmandsforening, Fossmo Arbeidsmandsforening, Øverbygd Arbeidsmandsforening, Salangen Vegarbeiderforening, Sørreisa Vegarbeiderforening og Målselv Vegarbeiderforening: Anker Nikolaisen. Balsfjord Vegarbeiderforening, «Ekskavator 6» Arbeiderforening, Storfjord Arbeidsmandsforening og Tromsø og Omegns Arbeidsmandsforening: Hans Larsen. Malangen Vegarbeiderforening, Hillesøy Arbeidsmandsforening, Ullsfjord Arbeidsmandsforening og Tromsøysund Vegarbeiderforening: Sverre Salomonsen. Berg Vegarbeiderforening, Tranøy Vegarbeiderforening og Skaland Grafittarbeiderforening: Arne Andreassen. Kvenangen Vegarbeiderforening, Nordreisa Vegarbeiderforening, Lyngen Arbeidsmandsforening, Kåfjord Vegarbeiderforening og Lauksund Vegarbeiderforening: Hjalmar Lökkertsen.

Finnmark fylke:

Skogfoss Arbeidsmandsforening, Pasvikdalen Vegarbeiderforening og Sandneskrysset Vegarbeiderforening: Johannes Blix. Berlevåg Havnearbeiderforening, Hasvik Havnearbeiderforening, Kjøllefjord Havnearbeiderforening og Olderfjord-Smørfjord og Omegn Vegarbeiderforening: Tormod Hansen. Alta Vegarbeiderforening, Neiden Vegarbeiderforening, Varangerbotn Vegarbeiderforening, Tana Vegarbeiderforening, Lakselv Vegarbeiderforening og Varanger Vegarbeiderforening: Eugen Helgesen. Talvik Vegarbeiderforening, Karasjok Vegarbeiderforening, Indre Lakselv Vegarbeiderforening og Børselv Vegarbeiderforening: Peder Nygård.

Landsstyret:

Chr. Henriksen, Alb. Karlsen, A. K. Lien, Ole Beck, Anna Marie Olsen, Leif Andresen, Kolbjørn Westengen, Hans Fredriksen, Jorulf Haugli, Kristian Moljord, Einar Schei, Eilif Sivertsen, Bernhard Reines, Amund Hallanger, J. P. Karlsrud, Daniel Martinsen, Bernt Alfsen, Jon Nergård, Tønnes Moi, Johan Skrede, Anton Østhus, Marius Mauritzen og Torleif Ørsal.

Sekretærer:

Walter Kristiansen og Paul Sundt.

Kontrollkomitéen:

Alfr. M. Nilsen, Oskar Rydén og Johannes Haugen.

LO's Revisjonskontor:

Torjus Graver og Kristian Olsen.

Innenlandske gjester:

Regjeringen: Statsråd Ulrich Olsen. Arbeidernes faglige Landsorganisasjon: Konrad Nordahl og Alf Andersen. Det norske Arbeiderparti: Martin Tranmæl. Arbeidernes Opplysningsforbund: Aage Henriksen og Anders Mørk. Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Odin Rønbeck og M. Gustavsen. Norsk Jernbaneforbund: Thor Olsen og S. Rounge. Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Elida Sundby og Karsten Torkildsen. Norsk Kommuneforbund: Karl Furuskjegg og Arthur Karlsen. Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: H. L. Børsum og Arne Barlie. Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Kaare Pehrson og Sigurd Marcussen. Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Klaus Kjelsrud og Petter Haugen. Norsk Tekstilarbeiderforbund: Olav Bruvik og Agnes Nilsson. Norsk Tjenestemannslag: Thv. Karlsen. Arbeiderbladet: Olav Larssen. Arbeidernes Pressekontor: Arne Pettersen. Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, Presse- og Informasjonskontoret: Alfred Skar. Spesielt innbudte: Johs. M. P. Ødegaard, Olav Strøm, Elias Volan, Jakob Eikefjord og Alfred M. Nilsen.

Utenlandske gjester:

International Fabrikarbejder-Føderation: J. Matthews. International Bygnings- og Træindustri arbejder-Union: Is. Smets. Miners' Internationale Federation: Edv. Mattson. National Union of Mineworkers: E. Jones, John Wood og A. L. Horner. Nordiska Byggnads- och Träarbetarefederation: Aimo Anttila. Nordiska Veg- och Anleggningsarbetareunionen: Sven Egnel. Den nordiske Funktionærsammenslutning: Laust Larsen, Børge Jul. Larsen og Frank Steffensen. Nordiska Grov- och Fabrikarbetarefederation: Johan Johansson. Dansk Arbejdsmandsforbund: Chr. Larsen, Niels Christensen og Harald Hansen. Kvindeligt Arbej-

derforbund i Danmark: Agnes Abrahamsen og Gerda Petersen. Keramisk Forbund i Danmark: Einer-Jensen og Harding Pedersen. Svenska Vegarbetareförbundet: Svend Egnell og Sigvard Forsmark. Svenska Byggnadsarbetareförbundet: Gösta Nordberg og Alvar Lundkvist. Svenska Gruvindustriarbetareförbundet: Sven Strömbeck og Hjalmar Jansson. Svenska Fabriksarbetareförbundet: Helmer Andersson og Enar Agren. De Förenade Förbunden: Rikard Carlsson. Finlands Arbetareförbund: Martti Kitunen. Finlands Glas- och Porslinsarbetareförbund: Otto Turunen.

FULLMAKTENES GODKJENNING

Fra den av forbundsstyret tidligere nedsatte fullmaktskomité forelå følgende innstilling:

På samme måte som praktisert ved tidligere landsmøter har forbundets landsstyre i møte 8. september oppnevnt en fullmaktskomité som skal fremme innstilling for landsmøtet for godkjenning av de valte representanters fullmakter etter forbundets vedtekter og utsendte rundskriv vedrørende valg av representant til landsmøtet.

Som fullmaktskomité er oppnevnt Alb. Karlsen, forbundsstyret, J. P. Karlsruud, landsstyret, og Eilif Sivertsen, landsstyret.

Fullmaktskomitéen har fått seg forelagt de til forbundet i rett tid innkomne fullmakter som viser at det foreligger fullmakter for 31 representanter fra 13 foreninger som har rett til å velge *mer enn 1 representant*, samt fullmakter for 81 representanter fra foreninger som velger én representant alene og 104 fullmakter for representanter for foreninger som velger én representant i fellesskap med andre foreninger. Fra 10 foreninger eller valgkretser som har rett til å velge representant foreligger ikke fullmakt eller valg av representant til landsmøtet.

Under henvisning til foranstående, samt til den granskning som fullmaktskomitéen har foretatt av de fullmakter som foreligger vil fullmaktskomitéen foreslå:

Samtlige fra foreningene valte representanter som ved framvisning av medlemsbok i orden til landsmøte får sine fullmakter godkjent.

J. P. Karlsruud, Alb. Karlsen, Eilif Sivertsen.

Leif Hj. Andersen: Vi mener det er begått en feil, idet at avdeling 11 har solgt 336 merker, som det står i boka, får 1 mann. Vi hadde over 230 medlemmer den gangen og vi hadde anled-

ning til å velge representanter etter den innbetalte kontingent. Vi innbetalte kontingent og fikk da beskjed om at vi ikke kunne få mer enn 1 representant i og med at forbundet har ført oss fra 1800 merker til å ha solgt 2700 merker. Jeg vil bare henstille til fullmaktskomitéen at den behandler den protesten vi har innsendt.

Alb. Karlsen: Jo, Leif, vi har nok vært merksam på den protesten som forelå fra Sarpsborg og Tune Arbeidsmandsforening. Forholdet er kort og godt det, at ifra den foreningen ble det overført en liten gruppe av arbeidere til en annen forening og den sistnevnte forening fikk anledning til å sende representant. Under alle omstendigheter hadde ikke deres forening fått adgang til å sende mer enn en representant. Det er det som foreligger.

Votering: Fullmaktskomitéens innstilling ble dermed enstemmig vedtatt.

VEDTAKELSE AV DAGSORDEN

Følgende dagsorden ble referert:

1. Landsmøtets åpning og konstituering:
 - a. Fullmaktens godkjenning.
 - b. Vedtakelse av dagsordenen og forretningsordenen.
 - c. Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer.
 - d. Valg av komitéer.
 - a. Valgkomité.
 - b. Budsjettkomité.
 - c. Redaksjonskomité.
2. Beretninger, regnskaper og revisjonsrapporter.
3. Forandring av forbundets vedtekter:
 - a. Forbundsvedtektene.
 - b. Foreningsvedtektene.
 - c. Ulykkesforsikringen.
 - d. Regler for valg av representanter til LO's kongress.
4. Den faglige og økonomiske situasjon:
 - a. Innkomne tarifforslag.
 - b. Forslag vedrørende sysselsettingen.
 - c. Forslag vedrørende pensjonsspørsmål.
 - d. Forslag vedrørende andre spørsmål.
5. Forskjellige spørsmål vedrørende statsarbeidere:
 - a. Statens anleggsarbeid — entrepriser.
 - b. Statlige bedrifters medlemskap i Arbeidsgiverforeningen.
 - c. Statstjenestemannskartetlet.

6. Opplysningsvirksomheten.
7. Eget gruvearbeiderforbund.
8. Distriktssekretærer.
9. Valg:
 - a. Tillitsmenn.
 - b. Forbundsstyre.
 - c. Landsstyre.
 - d. Revisjonsutvalg.
 - e. LO's representantskap.
10. Avslutning.

Votering: Dagsorden ble enstemmig vedtatt uten merknader.

VEDTAKELSE AV FORRETNINGSORDENEN

Landsstyret foreslo følgende forretningsorden:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Dog har arbeiderpressens representanter adgang. Likeledes har forbundets medlemmer adgang til galleriet som tilhørere, unntagen når en sak besluttet behandlet for lukte dører.

Representantene må forevise adgangskort og tilhørere medlemsbok ved inngangen.
2. Til å lede møtet velges 4 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 9—13 formiddag og fra kl. 15—18 ettermiddag.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 3 ganger i samme sak. Unntaken for innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen og tredje gang.

Ordstyreren har for øvrig, når han finner det påkrevd, rett til å stille forslag om ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsordenen gis ingen ordet mer enn 1 gang og høyst 2 minutter til hver sak. Talerne skal tale fra den dertil bestemte plass i salen.
5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den forening han representerer. Ikke noe nytt forslag kan tas opp etterat det er besluttet satt strek med de inntegnede talere.

Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppførte saker, kan ikke behandles.

6. Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 20 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
7. I protokollen innføres kun forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets slutning.

Votering: Forretningsordenen ble vedtatt uten merknader.

VALG AV 4 ORDSTYRERE OG 4 SEKRETÆRER

Landsstyret foreslo til ordstyrere: Kr. Moljord, Jorulf Haugli, Johs. Høyaas og Alf Sjøfving.

Johs. Høyaas: Jeg har ikke vært ordstyrer for et så stort møte. Jeg tror derfor ikke jeg kan overkomme det. Jeg vil i mitt sted foreslå Edvard Edvardsen fra Bodø og Omegn Jernbanearbeiderforening.

Chr. Henriksen: Høyaas har av saklige grunner bedt seg fratt og i sitt sted foreslått Edvard Edvardsen.

Landsstyrets innstilling med den forandring at Edvardsen trådte inn i stedet for Høyaas, ble enstemmig vedtatt.

Til sekretærer ble valt: Bernt Alfsen, Johs. Sandnes, Alfred Guddal og Darvid Moen.

Redaksjonskomité: Landsstyret foreslo: Chr. Henriksen, Walter Kristiansen, Th. Solli og Selma Holmquist.

Kristian Moljord: Det er to forskjellige oppfatninger i landsmøtet og jeg synes det måtte være rimelig at man tok hensyn til det og lar begge retninger komme til orde i de forskjellige komitéer. Det er ingen som behøver å ta noen skade av det. Jeg tror også at det vil forkorte arbeidet for landsmøtet. Det har til stadighet vært talt om demokrati, og ut fra det skulle det være rimelig at det ble tatt hensyn til begge parter. Jeg tillater meg derfor å foreslå Lars Næss i redaksjonskomitéen istedenfor Th. Solli.

Votering: Innstillingen ble vedtatt.

Budsjettkomité: Landsstyret foreslo A. K. Lien, Johan Almhjell, Øystein Larsen, Fridtjof Indrebø og Hans Fredriksen.

Videre ble foreslått Alfred Haugen.

Votering: Innstillingen ble vedtatt.

Valgkomité: Landsstyret foreslo: Bernhard Reines, Landsstyret. Alf Olsen, jernbanen. Johan Lyngen, gruve. Edvard Laxå, gruve. Paul Ørsal, statens anlegg. Egil Aspås, private anlegg. Ot-

tar Jacobsen, vakt og renhold. Jon Nergård, veg. Hilmar Antonsen, veg. Jørgen Søfteland, veg. Knut Velle, Havnevesenet.

Kr. Moljord foreslo Ingv. Holmen i stedet for Edvard Laxå.

Votering: Landsstyrets innstilling ble vedtatt.

Kr. Moljord og Jorulf Haugli overtok så dirigentplassen.

PUNKT 2: BERETNINGER, REGNSKAP OG REVISJONS-RAPPORTER

En gikk så over til dagsordenens punkt 2: Beretninger.

Forbundets beretning for 1951 ble punktvis gjennomgått og vedtatt uten merknader.

Under beretningen for 1952 — Gruveindustrien — forlangte Karl Bottenvann ordet: Når det gjelder tariffoppgjøret i 1952 så var jeg med i forhandlingsutvalget og deltok i de forhandlinger og meglinger som ble ført den gang. Det står i beretningen om hvor mange møter som var holdt i den forbindelse. Det jeg i grunnen forlangte ordet til, var til avslutningen av denne megling. Den siste dagen da vi så å si sto med billetten i lommen og skulle reise hjem, og var klar over at det kom til brudd, sier riksmeklingsmannen at han aktet å sette fram forslag hvis forhandlingsutvalget ville gå inn for å anbefale det på forhånd. Dette ble vedtatt mot 2 stemmer. Jeg vil meddele landsmøtet at jeg var den ene, som stemte imot en slik framgangsmåtte med den begrunnelse at jeg kunne ikke sitte å anbefale et forslag jeg ikke hadde sett ordlyden av og som jeg ikke hadde noen slags formening om kom til å se ut. Men flertallet i forhandlingsutvalget vedtok å anbefale forslaget. Forslaget ble som dere vet sendt medlemmene til avgjørelse; det fikk sin dom. Det ble nedstemt. Men etterat det var nedstemt så vedtok forbundsstyret forslaget. Det er klart at en slik framgangsmåtte skapte et forferdelig røre ute blant medlemmene i gruveforeningene. Følgene derav dras en med i dag. Hva har en å gjøre på et fagforeningsmøte, når det ikke tas hensyn til de resultater en der kommer fram til. Det blir avgjort i Oslo. En slik framgangsmåtte er selve dødslinjen for organisasjonen og vi må bort fra den. Når forbundsstyret kunne vedta det forkastede forslag så skjedde det nok i henhold til de bestemmelser som ble vedtatt på landsmøtet i 1951 og de avstemningsregler som gjelder. Vi kommer tilbake til det senere, men jeg vil si at en slik linje fører ikke til godt kameratskap og samhold. Det hører ingen steder hjemme at et par mann skal kunne vedta et forslag som medlemmen har forkastet. Det kan ikke ha noe med demokrati å gjøre. Det skaper

unødige friksjoner og mistillit. Det bør ikke forekomme oftere. Det er i et rundskriv sagt at avstemningen i bergverkindustrien ble koblet sammen med avstemningen for Salvesen og Thams Comp. Det er ikke helt korrekt, men da jeg ikke har de nødvendige papirer med meg, kan jeg ikke si noe mer om det. Jeg vil slutte med å henstille til landsmøtet når vi kommer lengre ut i dagsorden at det sørger for at det blir satt punktum for en slik framgangsmåtte for framtiden.

Per Krokan: Ja, Bottenvann har sagt omtrent det jeg ville ha sagt i denne sak. Jeg var en av dem som i forhandlingsutvalget stemte imot forslaget som forelå. Jeg er glad for det, for det viste seg ganske snart at når saken ble forelagt medlemmene, så var det i pakt med medlemmene. Det forslag som var forelagt fra riksmeglingsmannen, var ikke noe annet enn det forslag vi hadde under forhandlingene. Det hadde fått den medfart det fortjente. Det var det berømte 22. mars-forslaget som var vedtatt, og var ikke engang underskrevet av riksmeglingsmannen. Det var det samme som var forkastet av organisasjonene på et langt tidligere tidspunkt; fortolkningen av paragraf 2.

Ole Bech: Når det gjelder tariff-forhandlingene for bergverkene i 1952, så er det skrevet meget og inngående historie om det i beretningen for samme år. Men det det jo rent nokså meget sand i havet siden den gang, så det er ikke sikkert at det er flere enn de som har innstilt seg på kritikk mot forbundet, som er helt klar over hva hendelsesforløpet var. Det kan derfor være på sin plass når det kommer en kritikk mot det som skjedde i 1952 at jeg ganske kort, dirigent, får lov til å gi en rede-gjørelse for hendelsesforløpet; og kanskje et par glimt bak kulissene før vi fikk brakt denne sak i havn. I desember 1951 besluttet landsstyret å si opp avtalen bl. a. også for bergverkene. Avtalen ble sagt opp i behørig tid, og allerede i januar måned sendte vi beskjed til våre foreninger om å velge forhandlingsutvalg som tidligere var besluttet å bestå av 7 mann. Forhandlingsutvalget skulle utpekes av forbundsstyret etterat vi hadde sett på de innkomne forslag. Jeg vil gjerne i denne forbindelse få lov til å si én ting. Forbundsstyret kan bli beskylt for meget rart, men en ting kan man ikke beskyldte oss for. Det nemlig at vi hverken i denne forbindelsen eller andre, tok politiske hensyn. Av forhandlingsutvalget på 7 medlemmer, var det 3 kommunister. Kommunistenes representasjon var atskillig meget større enn den tallmessige styrke de har innenfor gruvene av medlemmer. Men vi tok bare saklige hensyn for at alle gruver kunne bli representert, og de viktigste grupper in-

nen gruveindustrien. Den 1. mars møttes vi, og vi holdt på i flere dager med opplegget til våre forhandlinger som tok til med arbeidsgiverne den 5. mars, og fortsatte den 6. mars. Vi kom ikke til enighet, og meglings ble opptatt den 8. mars. Den fortsatte den 13. mars. Men som kjent, de som husker historien, var det på det tidspunkt en masse industrier som var ute i tariffoppgjør, bl. a. jernindustrien. Vi vet meget godt, at når vi forhandler med bergverkene og jernindustrien er på trappene, så er det vanskelig for oss og snakke med arbeidsgiverne før de får rede på hvordan forholdene blir liggende an for jernindustrien. Slik har det alltid vært for bergverkene, også denne gangen. Jernindustriens avtaler var innbrakt for lønnsnemnda, og så falt dommen der. Og så opptok vi nye meglingsmøter den 17. april. Vi hadde allerede da på slutten av april måned bedt Landsorganisasjonen om godkjenning for oppsigelse av plassene i gruveindustrien, og det fikk vi. Det siste meglingsmøte vi hadde var å betrakte som tvungen meglings i henhold til arbeidstvistloven. Det er riktig som Bottenvann sa, at det ble framsatt et forslag. Jeg skal få lov til å komme litt tilbake til det. Det ble framsatt et forslag av meglingsmannen som ble anbefalt av partenes forhandlere, bortsett fra 2 som ikke anbefalte det innenfor bergverkene forhandlingskomité. Det var Bottenvann og Krokan. Forslaget ble utsendt til avstemning blant gruvearbeiderne, og det ble forkastet. Forholdet var imidlertid at det bare var 26 prosent av gruvearbeiderne som hadde deltatt i avstemningen, og i henhold til de vedtekter som foreligger, så hadde forbundet 3 utveier: Den ene å påby en ny votering, den andre var å få tvisten for lønnsnemnda, og den tredje var, som en også hadde lovlig adgang til, å vedta forslaget over bordet. Av de 3 utveier valte forbundet å innbringe tvisten for lønnsnemnda. Umiddelbart etter de forhandlinger som fant sted, opptok vi også forhandlinger for Orkla Metall, og Salvesen og Thams. Orkla Metall, og Salvesen og Thams, er datterselskaper av Orkla gruver eller det såkalte Orklakonsernet. De har alltid deltatt så å si på bølgelengde med bergverkene når man behandlet tariffene. Det er et eiendommelig forhold her. Ved alle andre gruver er oppberedningsarbeiderne og transportarbeiderne under den samme hatten. Men Orklakonsernet består av 3 forskjellige selvstendige aksjeselskaper, og Orklaarbeiderne og Salvesens og Thams har spesielle avtaler. Det kom ikke til noen enighet med Orkla Metall og Salvesen og Thams. Vi fikk et tilbud fra arbeidsgiverne som vi ikke kunne anbefale. Forslaget ble også sendt ut til arbeiderne ved Orkla Metall og Salvesen og

Thams, og det ble forkastet med stort flertall. Umiddelbart etter det hadde LO's nestformann og undertegnede anledning til å reise til Løkken i en annen forbindelse, og da tok vi opp denne saken med direktør Kiær, som er sjefen for hele konsernet. Det resulterte i at direktør Kiær henstilte til Arbeidsgiverforeningen å godta det kravet arbeidernes og forbundets forhandlere hadde stilt når det gjaldt Orkla Metall og Salvesen og Thams. Vi møtte der, og så sier Arbeidsgiverforeningen: Vel, det kan vi gå med på, under forutsetning av at forbundet aksepterer meglingsforslaget for gruvearbeiderne over bordet. Det kunne vi selvsagt ikke gjøre, men vi sa at vi var villig til å tenke på saken, hvis vi for fagarbeiderne i gruveindustrien kunne få 3 øre mer i timen enn det som meglingsforslaget gikk ut på; for derved kom en på høyde med jernindustrien for øvrig i landet. Etter endel drøftelser sier Arbeidsgiverforeningen, alright, det kan vi gå med på, men vi vil ikke binde oss til et slikt tilbud hvis saken blir innbrakt for lønnsnemnda. Saken ble innbrakt for LO først og fremst, og LO sa: Slik saken ligger an, tror vi at det vil være fornuftig av Arbeidsmandsforbundet å vedta det. Men for å være 100 prosent sikker så satte vi oss i forbindelse med lønnsnemndas formann den gangen, og han sier: Det er det beste dere kan gjøre å vedta det forslaget. For når et slikt meglingsforslag som er anbefalt av partene kommer inn til lønnsnemnda, så kjenner vi alle til at lønnsnemnda som regel ikke vil desavuere riksmeglingsmannen og partene. Som regel vil de confirmere riksmeglingsmannens forslag. Ut fra det behandlet vårt forbundsstyre forslaget, og det ble endelig vedtatt at vi skulle gå inn for den linje å godta overenskomsten for Orkla Metall og Salvesen og Thams og bergverkene. Jeg vil gjerne si til deg, Bottenvann, når du forteller at du ikke har sett ordlyden i forslaget som ble stilt. Jo da. Det har du gjort. Forholdet var det at da vi diskuterte denne saken inngående i Arbeidsmandsforbundet etterat vi hadde hatt føling med arbeidsgiverne og meglingsmannen, så kom vi fram til et resultat hvor det faktisk talt var enighet i hele opplegget innenfor forhandlingsutvalget, bortsett fra én mann, og det var Per Krokan. Det var kanskje ingen i forhandlingsutvalget som stilte så mange spørsmål og fikk svar enn nettopp Bottenvann. Da vi skulle ha det siste møte med riksmeglingsmannen trodde vi tilbudet fra arbeidsgiverne om 15 øre til unge arbeidere skulle holde. Det viste seg imidlertid at arbeidsgiverne angret. De så at i jernindustrien var tillegget bare 10 øre. Etter den avgjørelse sa de nei. Chr. Henriksen og jeg ble sittende og tale med riksmeglings-

mannen og vi benyttet tiden ellers til å ta en rekke telefoner. LO's nestformann, Mentzen, og direktør Paasche satt nemlig i et annet meglingsmøte. Etter en rekke telefonkonferanser fikk vi arbeidsgiverne til å gå med på 13 øre. I realiteten betyr ikke 2 øre noe særlig for unge arbeidere. Det som betød noe var at vi fikk 3 øre i tillegg pr. time for fagarbeiderne innenfor gruveindustrien. Det har alltid vært bråk når man skulle heve våre fagarbeideres lønninger til samme nivå som en har innenfor jernindustrien for øvrig. Det er realitetene som teller. Mulighetene for hva vi virkelig kan oppnå for våre medlemmer. Det var det forbundet tok standpunkt til. Det er klart at det kan kritiseres. Men forholdet var slik at vi var nødt til det. Det standpunkt Arbeidsmandsforbundet inntok i saken sammen med LO var forsvarlig.

Flere forlangte ikke ordet, og en gikk videre i beretningen for 1952, som uten ytterligere merknader ble vedtatt.

Beretningen for 1953.

Forbundets beretning for 1953 ble så gjennomgått.

Karl Bottenvann: På gruvekonferansen ble det vedtatt at det skulle føres antisiperte forhandlinger. Man skulle ikke stille lønnskrav. Det en skulle gjøre var å forhandle seg fram til redaksjonelle forbedringer i avtalen. Alt skulle bli så bra, når vi bare fikk disse redaksjonelle forbedringer. Forhandlingene med arbeidskjøperne førte til at de forlangte at det resultat en kom fram til skulle vedtas over bordet. Forhandlingsutvalget turde ikke avgjøre det på egen hånd og forslaget ble utsendt til avstemning og forkastet. Men på tross av dette ble forslaget vedtatt av forbundsstyret. Resultatet av det hele var at vi fikk en ny fortolkningsavtale. Arbeidskjøperne fikk sin vilje. Medlemmene ble ikke hørt. La oss være enige om at det som skjedde den gang ikke skal skje oftere.

Walter Kristiansen: Det er greitt nok at Bottenvann ivrer etter å komme fram med kritikk. Men du kunne nå vente til vi kommer til neste års beretning. Gruvekonferansen ble holdt i månedskiftet november/desember 1953. Gruvearbeidernes vedtak den gang må sees i samband med det vedtak Landsorganisasjonens representantskap noen få dager tidligere hadde tatt, nemlig at overenskomstene skulle ikke oppsies. En skulle føre antisiperte forhandlinger. Men dette skjedde først i 1954. Jeg foreslår derfor at vi diskuterer den sak når beretningen for 1954 kommer opp i dagsordenen.

Per Krokan: Det er selve behandlingsmåten med de antisiperte forhandlinger jeg vil påtale. Gruvekonferansen fikk seg forelagt spørsmålet om oppsigelse av overenskomsten, eventuelt å gå til antisiperte forhandlinger. Uten at det hadde vært forelagt medlemmene på forhånd. Gruvekonferansen hadde intet mandat til å vedta hverken det ene eller det annet. Forslaget fra forbundsstyret ble omgjort slik, at det eventuelle forslag gruvekonferansen kom til skulle forelegges avdelingene til uttalelse og på det grunnlag gikk vi med. Vi ble derfor forbauset da vi kom hjem og det forelå skriv fra forbundsledelsen om å overføre mandatet til forhandlingsutvalget og at et eventuelt forslag skulle kunne vedtas over bordet. Det fikk den medfart av avdelingene, som det fortjente. Det ble nedstemt med omtrent $\frac{2}{3}$ flertall av de frammøtte. Saken ble avgjort etter § 15, men å overlate mandatet til forhandlingsutvalget kan vel ikke egentlig kalles for tariffspørsmål. § 15 ble brukt helt feilaktig.

Chr. Henriksen: Jeg trodde en hadde merket seg hva Kristiansen sa. Vi får ikke ha det travlere enn at vi følger beretningen i kronologisk orden. Jeg tror det er mer viktig det som står i beretningen. Det er nemlig gruvearbeidernes sikkerhet det her gjelder. Det synes jeg virkelig de som er så interessert i behandlingsmåten, først og fremst burde ha for seg. Det spørsmål Bottenvann og Krokan var inne på, kommer vi til noe lengre fram i beretningen. Jeg synes det er skammelig, når en behandler en sak som sikkerheten for gruvefolket og det som er gjort, så nevnes ikke det med et ord. Det var bedre om de som kritiserer behandlingsmåten av overenskomsten, grundig leste gjennom dette og kunne fortelle landsmøtet hva en hadde gjort ved de enkelte bergverk når det gjelder *den sak*.

Dermed gikk en videre i beretningen for 1953, som uten ytterligere bemerkninger ble vedtatt.

Forbundets beretning for 1954 ble så punkt for punkt gjennomgått.

Under punktet: Revisjon av overenskomsten for fylkenes og herredskommunenes arbeidsdrift forlangte *Leif Hj. Andersen* ordet: Når det gjelder overenskomsten for herredskommunene, hvor det er slått sammen 18 kommuner, finner vi forbundets framgangsmåte denne gang merkelig. Vi som følger med, ser at Kommuneforbundet får adgang til å ha særoverenskomster og det forgår forhandlinger med de enkelte kommuner. Men vi skal slås sammen, hele 18. Forslagene en fikk ble da også hver gang forkastet. Siste gang vi fikk saken, framholdt forbundsstyret at fristen for avgivelse av svar var så kort at for-

bundsstyret og LO hadde vedtatt forslaget. Det er uriktig. Det er medlemmene som er forbundet, ikke forbundsstyret, eller tillitsmennene. Vi er da også kommet opp i visse vanskeligheter. I vår avdeling har vi en gruppe som sorterer under Tune kommune. Disse vil bryte ut, idet kommunen har en avtale med Kommuneforbundet hvor medlemmene av dette forbund har 31 øre mer pr. time enn vår gruppe. Det er et alminnelig ønske hos denne gruppe om å komme over i Kommuneforbundet, men vårt forbund sier nei. Resultatet er ikke endelig avgjort ennå, men ingen kan si hva disse medlemmer kan komme til å gjøre. Vi mener det er feilaktig at vi er blitt slått sammen, når vi tidligere har kjempet oss fram ved særforhandlinger. Denne gang fikk vi ikke gjøre det. Karlsen har vært nede flere ganger hos oss for å søke å rette på forholdene, men vi er like langt. Vi har også hatt flere sær møter med herredskommunen, men med negativt resultat.

Alb. Karlsen: En vil av beretningen se, at den sak Andersen nevner var oppe på et tidlig tidspunkt. De som har lest beretningen vil kunne konstatere at alt som er foregått i den saken er inntatt. En del av det Andersen talte om fant sted i 1955 og hører ikke hjemme under denne beretning. Stillingen var kort og godt denne, at det ble vedtatt etter krav fra foreningene å si opp de avtaler en tidligere hadde med Herredsforbundet. Det skulle kreves antisiperte forhandlinger etter de samme linjer som tidligere var fastslått av fagorganisasjonen her i landet. Forbundet skrev til Herredsforbundet og stilte krav om antisiperte forhandlinger. Herredsforbundet nektet konsekvent. Når det forelå måtte forbundet si opp de 11 overenskomster. De fleste av disse overenskomster utløp 1. juli. En del utløp på et tidligere tidspunkt. Det ble opptatt direkte forhandlinger med Herredsforbundet. Under disse forhandlinger kom vi fram til et forslag når det gjaldt de såkalte alminnelige bestemmelser. Når det gjaldt lønnsbestemmelser, hevdet Herredsforbundet, at det ikke hadde fullmakt til å forhandle om overenskomst for samtlige 18 kommuner. Det måtte kommunene eventuelt senere ordne selv. Først fikk vi et meglingsforslag på grunnlag av meglingen som var holdt i oktober måned. Det forslaget ble utsendt til avstemning. Også Andersens forening og de andre fikk selvsagt adgang til å avgi stemme etter sitt eget syn. Når forslaget ble forkastet, ble vi innkalt til ny megling, fikk et nytt meglingsforslag som også ble sendt ut til avstemning i samtlige de foreninger som det omfattet. Da også det forslag var forkastet søkte forbundet LO om godkjenning til å si opp plassene. Dette ble meddelt meglingsmyn-

dighetene. Det førte til, at forbundet ble innkalt til ny megling. Den nye meglingen førte til at vi fikk et nytt forslag. Det er datert 25. januar 1955, ikke 1954. Jeg vet ikke, dirigent, om vi kan ta det med en gang? Når så meglingsforslaget av 1955 forelå etter mye strev, så var det i en slik form at vi praktisk talt måtte godkjenne det over bordet. Formelt ble det ikke gjort, men vi skulle gi svar den 28. januar, altså 3 dager å tenke på det. Vi forela det for LO. LO's sekretariat anbefalte meglingsforslaget vedtatt, slik det forelå etter de 3 meglinger. Meglingsforslaget ble erklært vedtatt av forbundets styre i samråd og etter tilråing fra LO. I dette tilfelle tør jeg påstå at det ble behandlet samvittighetsfullt fra forbundets side. Når det senere har oppstått endel vanskeligheter for å få effektivt meglingsmannens forslag av 25. januar ute i de enkelte kommuner, så er det en annen sak, som har mange forskjellige årsaker. Jeg kan si at det har forskjellige årsaker etter som det er kommuner til, altså 18. Det er senere ført forhandlinger med de enkelte kommuner, hvor det forelå tvist. Og så vidt jeg kjenner til skulle det være i orden for samtlige kommuner nå, etter det vi har fått meddelelser om. Også for kommunen i Tune, idet Andersen som er formann i foreningen har vært med meg i forhandlingsmøte der nede og det er satt opp en protokoll som Andersen har underskrevet og godkjent. Jeg kan ikke skjønne at det kan være noe å kritisere da. Andersen sier at det er medlemmene som skal avgjøre det. I dette tilfelle er det vel det som er skjedd. Andersen er valt som forhandler og jeg går ut fra at Andersen har forelagt den protokoll som ble satt opp nede i Tune for medlemmene. Når det gjelder problemet med enkelte medlemmer som vil overføre seg til Kommuneforbundet, så er det riktig. Vi har hatt møte i Tune 2 ganger om det spørsmål. Jeg har sagt til medlemmene at uansett hva de ønsker i den forbindelse så kan ikke de grupper overføres til Kommuneforbundet. Det er av LO fastslått at arbeiderne ved statens, fylkenes og herredskommunenenes vegarbeidsdrift skal være medlemmer av Arbeidsmandsforbundet og Arbeidsmandsforbundet skal opprette overenskomst for dem. Det er gjort. Hva det kan bli til engang i framtida vet ikke jeg. Men det spørsmål avgjør ikke Norsk Arbeidsmandsforbund. Det avgjør Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, for så vidt forbundet vil være medlem av Landsorganisasjonen. Den sak kommer opp på neste fagkongress. Det er nedsatt en komité som arbeider med de spørsmål og hvor også Arbeidsmandsforbundet er representert.

Hilmar Antonsen: De vanskeligheter som er oppstått ved forhandlingene når det gjelder de kommunale arbeidere må til-

skrives den sørgelige begivenhet at kommunene har sluttet seg sammen i By- og Herredsforbundet. Det er årsaken rett og slett. Vanskelighetene er til stede nær sagt i alle kommuner, hvor en har blandede foreninger av vegarbeidere og kommunale arbeidere. Vi for vår del er i samme stilling og jeg er enig med Andersen i hans syn. Her må det gjøres noe. Jeg har for min del stadig henstilt til de medlemmer i foreningene, som også er interessert i politikken om at de må se å få kommunene ut av Herredsforbundet og først og fremst de arbeiderstyrte. Vi har ikke behov for noen arbeidsgiverforening. Vi ser hvordan det trekkes ut, ikke bare ett men to år for å avvikle en avtale for 30—40 mann. Det er meningsløst. Det hører ikke hjemme i vår tid. For øvrig ble en ikke lite forbauset i går, da en så og hørte den forbrødring som har funnet sted blant våre ledere og ledere innen arbeidsgivernes organisasjoner. Jeg vil henstille til dere som sitter her i salen og som er interesserte politikere om i hver deres kommune å gå inn for å få kommunene til å melde seg ut av Herredsforbundet. Iallfall der hvor det er arbeiderstyre. Vi har ennå ikke fått overenskomsten i undertegnet stand. Før det er gjort, er ikke en overenskomst i orden. Vi skal ha den på bordet i undertegnet stand av begge parter. Det er meningsløst at en skal holde på et par år for å få avviklet en overenskomst når det gjelder 30—40 mann. Det står ikke i samsvar med alt vårt skryt om at vi er så sterke, at vi kan gjennomføre hva vi vil. Når Karlsen legger overenskomsten på bordet undertegnet av begge parter, skal vi erkjenne at overenskomsten er i orden. Jeg vil henstille til forbundsstyret at det er oppmerksom på disse ting slik at vi kan få en raskere ordning.

Leif Hj. Andersen: Det må være noe galt når Karlsen etter å ha undertegnet protokollen, som også jeg var med å undertegne, må søke særforhandlinger med Tune kommune. Vi har sett hvordan det har lyktes i Skjeberg ved særforhandlinger å gjøre framskritt. De ligger på kr. 4.20 pr. time og våre folk på kr. 3.60. Det er ikke noe merkelig at det da begynner å knirke. Noen får adgang til særforhandlinger, andre skal tvinges sammen. De som ligger på toppen blir stående stille.

Kolbjørn Westengen: Som medlem av forhandlingskomitéen vil jeg fullt ut slutte meg til Karlsens betraktninger og vurdering. Jeg tror ikke Antonsen eller Andersen har forstått tariffoppgjøret når det gjelder herredskommunene. 43 kommuner var tilsluttet Herredsforbundet. 20 av disse hadde sagt opp avtalen for revisjon. 3 var underhånden blitt enig. Herredsforbundet måtte innhente fullmakt fra de kommuner som sto i Herreds-

forbundet. Det tok nødvendigvis noen tid, og det er grunnen til at oppgjøret denne gang trakk i langdrag. Men vi skal erindre at det denne gang var en ny måte å forhandle på. Til Antonsen vil jeg si at Skedsmo's forhandler var den første til å anbefale forslaget. Han synes for øvrig å mene at det ikke er anledning til å få særoverenskomster med de respektive kommuner, fordi de står i Herredsforbundet. Det er ikke tilfelle. Ved siden av fellesbestemmelsene kan enhver avdeling, slik som det skjedde i Asker, forhandle om særtilllegg. Kritikken mot Karlsen er ugrunnet. Til slutt vil jeg si at det var ikke forbundsstyret som avgjorde saken, men det samlede forhandlingsutvalg sammen med forbundsstyret som var innkalt til ekstraordinært møte. Her var det flertall for å gå den veien, som ble fulgt på grunn av tidsnød. Forbundsstyret kan ta skylden for meget, men i denne saken er vi iallfall ikke alene skyldige.

Georg Pettersen: Forhandlingene med By- og Herredsforbundet har skapt atskillig misnøye blant medlemmene. Når det gjelder Ski, var vi ganske tidlig ute når det gjaldt å sende inn forslag til ny overenskomst. En forsømmelse var det vel at flere avdelinger ikke sendte inn nye forslag. Derved ble en heftet endel, og det ble vanskelig for forbundet å samordne forslagene. Det gikk meget tid tapt og det skyldes nettopp den nye forhandlingsmåten, som Westengen nevnte. Vi må komme fram til en hurtigere ordning. For vårt vedkommende tok det 1 år før alt var i orden. Vi var imidlertid heldig som hadde med en forhandler fra avdelingen som var oppmerksom på at vi kunne oppta særforhandlinger. Jeg tror det var mange som ikke var oppmerksom på det. Vi oppnådde endel ved det.

Johan Sveen: Jeg er enig i det som er sagt om disse forhandlinger. Men jeg bet merke i noe Karlsen sa om at det var Landsorganisasjonen som bestemte hvor medlemskapet skulle være, og at vi i vegarbeidsdriften skulle stå i Arbeidsmandsforbundet. Vi er oppmerksom på det. Men vi vet også at det er vegarbeidere som står i Kommuneforbundet, og disse er begunstiget med høyere lønn enn hva vi har. Misnøyen blant vegarbeiderne gjelder nettopp det at en ikke kan få lik overenskomst for hele landet, og like rettigheter, herunder pensjon. Enkelte kommuner gir rettigheter, andre ikke. På den måten blir vegarbeiderne splittet.

Hilmar Antonsen: Det er ikke resultatet av forhandlingene jeg kritiserte. Når derfor Alb. Karlsen synes det var så merkelig at vi anbefalte forslaget, så vil jeg opplyse at når et forslag er anbefalt både av forbundsstyret og av selve forhandlingsut-

valget, har jeg alltid gått inn for å anbefale resultatet. Det har jeg gjort i alle år og det vil jeg fortsette med. Etter min mening er det nemlig da vanskelig å oppnå noe bedre. Det jeg har satt fingeren på er at det alltid skal ta 2 år før vi virkelig får overenskomsten på bordet. Overenskomsten for Herredsforbundet har vi fått for lenge siden. Men ikke særoverenskomsten for Skedsmo kommune. Det er det jeg har villet ha fram. Stort sett er jeg fornøyd med resultatene. Vi har ikke ventet noe særlig mer. Men det går så smått. Vi håper iallfall at en må kunne få en overenskomst i orden, innen den skal oppsettes på ny. (Munterhet.)

Dermed gikk en videre i forbundets beretning for 1954.

Statens jernbane- og kraftanlegg.

Lars Næss: Den 21. januar 1954 ble det sammenkalt en landskonferanse av representanter for Statens jernbane- og kraftanlegg for å ta standpunkt til tariffsituasjonen. Konferansen besto av 9 representanter, og jeg skal nevne disse: Jernbaneanlegget Mosjøen—Mo, jernbaneanlegget Bodø, Sørlandsbanen, Vossebanens ombygging, Vestfoldbanens ombygging, Kristiansand stasjons utvidelse, dobbeltsporanlegget Sandvika—Asker, Røssåga Kraftanlegg og Aura. Samtlige representanter for disse framholdt på vegne av de distrikter de representerte at overenskomsten skulle oppsies og lønnskrav reises. Men så opplevde vi at LO's representant, Thorleif Andresen, sa at LO ikke ville godkjenne at avtalen ble oppsagt for å reise lønnskrav. Vi skulle få lov til å si opp avtalen for å få revidert enkelte bestemmelser i den. Men noe lønnskrav skulle ikke stilles. Vi har alltid tidligere i min lange organisasjonspraksis hatt det slik, at vi til alle tider har vært vant til å slåss med våre arbeidskjøpere, og at vi har stilt våre krav. Vi har aldri vært vant til å slåss med vår egen organisasjon for å få stille krav overfor arbeidskjøperne. I dette tilfelle måtte vi gjøre det. Resultatet var at forslaget om opsigelse av avtalen og at det skulle reises lønnskrav ble nedstemt. Enskjønt det var flertall herfor blant utsendingene fra de forskjellige anlegg. Hva som videre skjedde, behøver jeg ikke benytte så lang tid på. Men det er en ting jeg dog må nevne og som vel var ment som et plaster på såret, nemlig vedtaket om lønn for de bevegelige helligdager. Vi var allerede under de første forhandlinger klar over at dette var det rene «skuebrød» og ikke noe annet. Med de bestemmelser og restriksjoner som var tatt inn, bl. a. om at en måtte ha legeerklæring, attest hvis en var syk 1 dag.

Forholdene ute på anleggene er slik, at det er vanskelig, om ikke umulig å få slik erklæring. Det distrikt jeg representerer er en strekning på 25 mil og på denne strekning er det legekontorer på 4 steder: Mo i Rana, Rognan, Fauske og i Bodø. De som arbeider på Saltfjellet og således sokner til legekantoret i Mo i Rana, har en strekning på 9 mil til legen. Om de en dag fikk et illebefinnende, kunne de ikke gå på arbeidet. Hvis de ikke reker legen, vel så taper de lønn for de bevegelige helligdager. Enhver vil av dette forstå hva derfor denne bestemmelsen innebærer. Det var det punkt det var størst dissens om. Meglingsforslaget ble forkastet av arbeiderne. Ny meglingsforhandling ble opptatt mellom forbundsstyret og statens representanter, og en oppnådde endel forbedringer av billettordningen. Forslaget ble så vedtatt over bordet. Da bestemmelsen om lønn under sykdom skulle praktiseres, fikk vi et sirkulære fra Hovedstyret, som bl. a. inneholdt at «de arbeidere som hadde permisjon dagen før og dagen etter helligdager, ikke var berettiget, selv om de hadde lovlig permisjon». Denne bestemmelsen må en gå ut fra er kommet i stand under medvirkning av LO, og med juridisk bistand. Resultatet er at det bare er noen få som er så heldig å oppnå lønn for de bevegelige helligdager.

Vi mener at det som har betydning er at arbeiderne på anleggsplassene har det avgjørende ord, enten en overenskomst skal oppsies med lønnskrav, eller ikke lønnskrav. Det tales så mye om renhårighet osv. Vi hørte en hel del pene ord i går. Det har også vært talt mye om demokrati og fri fagbevegelse osv. Hva betyr så fri fagbevegelse? Betyr det at det sitter noen få personer på toppen og sier til arbeiderne at slik og slik har dere å oppføre dere? Vi har ment at fri fagbevegelse og demokrati i fagorganisasjonen, er at arbeiderne har avgjørelsen. Det er arbeiderne på arbeidsplassen som skal bestemme over sin skjebne.

Paul Sundt: Endel av de uttalelser Næss kom med berører for så vidt ikke tariffrevisjonen for jernbaneanleggene. Han kom inn på det møtet som var sammenkalt av representanter for de forskjellige jernbaneanlegg, hvor man skulle ta stilling til hvorvidt overenskomsten for statens jernbaner og kraftanlegg skulle sies opp. Det ble på denne konferansen vedtatt at man skulle si opp overenskomsten, men man skulle ikke stille lønnskrav. Det var representant fra LO til stede på dette møtet og redegjorde for stillingen. Etter vedtaket i LO's representantskap var det vanskelig å stille lønnskrav innenfor dette område, hvor fortjenesten lå forholdsvis høyt. Forhandlingene trakk lenge ut, og det ble meglings og en fikk forslag. Dette ble anbefalt av for-

handlingsutvalget og forbundsstyret. I forhandlingsutvalget satt også Lars Næss. Forslaget ble utsendt til avstemning, men ble forkastet ved jernbaneanleggene, men vedtatt ved kraftanleggene. Frammøteprosenten ved avstemningen lå 25 prosent under det samlede medlemstall for jernbane- og kraftanleggene. Vi satte oss da i forbindelse med LO for om mulig å få en forbedring på de punkter som sto igjen fra meglingen og hvor enighet var vanskelig å oppnå. Det gjaldt i første rekke fribilletter og en diétgodtgjørelse for de arbeidere som må føre to husholdninger. Ved statsministerens mellomkomst fikk man tilbud om en vesentlig, ja meget stor forbedring av fribillettordningen for arbeiderne ved jernbaneanleggene. Dette kravet om fribilletter ved jernbanen har vært med ved hver tariffrevisjon siden man fikk den første overenskomsten, og nå øynet man endelig en utvei for å løse dette problemet, slik at arbeiderne ved jernbaneanleggene skulle komme i samme stilling som driftsbanens arbeidere. Men statsmyndighetene satte en betingelse her. Hvis vi skulle få denne utvidelse av fribillettene, så måtte forslaget vedtas i forbundsstyret. Statens forhandlere ville ikke, kan man vel si, ro seg så langt ut at et tilbud herom muligens på ny ble nedstemt. Forbundsstyret ble satt i en meget vanskelig stilling i og med at kraftanleggene hadde vedtatt overenskomsten, mens jernbaneanleggene hadde forkastet den. Det nye tilbudet gjaldt forbedringer bare for jernbaneanleggene, og etterat saken var inngående drøftet i forbundsstyret, fant man å måtte vedta tilbudet som da forelå, idet man mente å kunne gå ut fra som sikkert at når et enstemmig forhandlingsutvalg og et enstemmig forbundsstyre tidligere hadde anbefalt et forslag som var dårligere, ville det i alle tilfelle bli vanskelig å få noe bedre forslag i en eventuell lønnsnemnd. Når Lars Næss kommer inn på fortolkningen om lønn for bevegelige helligdager, så er dessverre de ved jernbaneanleggene underlagt de samme bestemmelser som gjelder for de øvrige arbeidere som har fått denne bestemmelsen inn i sin overenskomst. Det er riktig, som Næss sier, at under forhandlingene var vi allerede den gang oppmerksom på de vanskeligheter som ville oppstå ved å skaffe seg legeattest i de tilfelle hvor man måtte ha slik attest. Men Hovedstyret har likevel senere, og det rundskriv går jeg ut fra at også Næss har fått, gått med på at i de tilfelle hvor det ikke forekommer skoft svært mye, vil de kunne godkjenne 1 dags skoft uten legeerklæring.

Dirigenten: Flere har ikke forlangt ordet og vi går videre i beretning for 1954.

Under punktet *bergverksindustrien* hadde *Edv. Laxå* ordet og framholdt at de representanter som kritiserte sterkest resultatet som ble oppnådd, måtte ha for øye at en ikke kan ta lille Norge og løfte ut av verdensbildet og si at her har vi det godt og her kan vi betale hva vi vil. Vi må se det samlede hele og da kunne ikke resultatet bli stort bedre enn som vi fikk det.

Sigmund Jakobsen: I forbindelse med beretningen for 1954 vil jeg tillate meg å etterlyse protokolltilførselen av 1952, som ikke er kommet med i overenskomsten for 1954. Der står det nemlig, at samtlige individuelle lønninger 1 a, 1 b, 1 og 2 og 1 c forhøyes til 15 øre. Det punktet jeg særlig har heftet meg ved under 1 b forhøyes med 13 øre og under 2 a forhøyes med 23 øre. Disse tillegg har vi ved vår avdeling iallfall ikke oppnådd å få. Hvor det er blitt av den protokolltilførselen i den nye overenskomsten, vil jeg etterlyse.

Walter Kristiansen: Jeg vil svare Jakobsen når han etterlyser protokolltilførselen. Ved tariffrevisjonen i 1952 ble det gitt tillegg på minstelønnsattsene. For å sikre dem som hadde individuelle timelønninger, fikk vi en protokolltilførsel om at timelønningene for disse skulle reguleres tilsvarende oppover.

I 1954 forelå det spørsmål om en teknisk revisjon uten lønnskrav, og det er klart at når vi da sette opp overenskomsten i 1954, kan vi ikke gjenta en protokolltilførsel som går ut på at at de som har individuelle timelønninger skal få denne hevet, jeg tror det var 15 øre. Da ville de jo fått dette to ganger. En må jo forutsette at dette tillegg var utbetalt i og med tariffrevisjonen 1952. Det er ingen forglemmelse av forhandlingsutvalget at protokolltilførselen ble tatt bort.

Vi mente den hadde gjort sin tjeneste og kunne selvsagt ikke gjentas i 1954. Jeg er glad for at et av forhandlingsutvalgets medlemmer hadde ordet før meg i denne debatten, nemlig Edvard Laxå, en av de få fornuftige som har hatt ordet når det gjelder tariffrevisjonen for bergverkene i denne omgang.

Hvordan var stillingen da landskonferansen av gruvearbeidere var samlet i november—desember 1953? Stillingen var den at LO's representantskap som vi må anta i hvert fall bedømmer situasjonen riktig, den gang bedømte situasjonen dithen, at LO i 1954 skulle rette sine krav først og fremst på det sosiale område. Det ble antydning lønn under sykdom, hvis ikke det kunne gjennomføres, at vi i hvert fall fikk lønn som skyldtes skade i arbeid. Det ble også antydning at forbundene skulle stille krav om lønn for bevegelige helligdager.

Det var de *sosiale spørsmål* som skulle skyves i forgrunnen,

men Representantskapet var klar over at innenfor LO var visse grupper som var lavt lønnet i forhold til gjennomsnittet, og Representantskapet gikk ut fra at det var disse som i denne omgang burde få lønnstillegg. Det ble antydnet at de som lå på ca. kr. 4.20 pr. time, for dem skulle det stilles lønnskrav. Det var denne situasjon gruvearbeidernes landskonferanse bedømte og bedømte riktig. De resonnererte ut fra sin egen gjennomsnittsførtjeneste og mente de skulle stille seg bak når det gjaldt lønnskravene. En annen ting som var veldig viktig for dem, var å få en teknisk revisjon av bergverksoverenskomsten som hadde voldt så mange vanskeligheter, fordi den nemlig var bygd opp på en tungvint måte med henvisninger til romertall ditt og romertall datt. Det var ikke godt for en alminnelig gruvearbeider å finne fram i overenskomsten.

Det var det vi satte hovedspørsmålet inn på: Å få en teknisk revisjon av overenskomsten under forutsetning av at arbeidsgiverne gikk med på antesiperte forhandlinger. Når en stiller krav om antesiperte forhandlinger må en være klar over at situasjonen fra forbundets side ikke er den samme som når overenskomsten sies opp og det stilles spørsmål om høyning av lønningene. Hvilken stilling sto arbeidsgiverne i? De som er så veldig interessert i å kritisere, glem aldri at det er to parter. Vi er ikke alene. Jeg er enig med dem som sier at overenskomsten ikke er god nok. Men det er et spørsmål om hvor langt en kan komme i én omgang.

Men tilbake til arbeidsgiverne. Vi sto overfor et radikalt krav om en endring av overenskomsten teknisk sett. Det er spørsmål om antesiperte forhandlinger. Hvis arbeidsgiverne ikke skulle få lov å ta sine forholdsregler, det kan vi jo ikke frata dem retten til, hva kunne da oppstått? Jo det kunne oppstått den ting, at arbeidsgiverne under forutsetning av at det skulle være antesiperte forhandlinger uten lønnskrav, gikk med på de forskjellige endringsforslag vi stilte og så kunne vi kanskje ha opplevd at overenskomsten ble stemt ned, avtalen sagt opp og vi kom på ny igjen. Da ville det være spørsmål om de *da* ville gå med på de krav de gikk med på under de antesiperte forhandlinger. En må forstå oss, som hadde den garanti fra arbeidsgiverne, at hvis vi var villige til å gjennomføre antesiperte forhandlinger ved å vedta forslaget over bordet, skulle vi få gjennomført de aller fleste krav vi aktet å stille og som arbeidsgiverne hadde fått seg forelagt. Vel, gruvearbeiderne får selvsagt selv bedømme om vi dengang resonnererte riktig. Jeg tør i hvert fall påstå at de resultater som ble nådd, hadde vi ikke nådd i åpen

kamp. Vi hadde heller ingen anledning til å gå ut i åpen kamp om bestemmelser i overenskomsten.

Det vi fikk gjennomført var etter min mening ikke så rent lite. Vi fikk en endring i § 2 om overtids- og skiftarbeid som hadde voldt atskillige tvister og som sikkert hadde medført atskillige tap for de arbeidere som skulle ha tillegg i henhold til de bestemmelser overenskomsten forutsa. Vi fikk etter min mening tydelige og klare bestemmelser. Vi fikk en annen bestemmelse med for tilfeldig skiftarbeid når det gjelder fag- og spesialarbeidere. Når vi ikke stilte lønnskrav, har jeg sagt hvorfor vi ikke gjorde det. Jeg vil påstå at de endringer som fant sted har medført lønnsmessige forbedringer for så å si samtlige arbeidere innen gruveindustrien. Når det gjelder Krokans kritikk, mener vi at når det sitter ansvarlige representanter for foreningene innenfor gruveindustrien samlet i møte og diskuterer problemene for de forskjellige arbeidsplasser rundt om i landet, har det meget større betydning enn om en eller flere av dere står opp i hver deres forening og forsøker å påvirke situasjonen med ting som de er så flinke til å uttale dere om her. Jeg tror en gruvekonferanse har atskillig mer betydning og vekt.

Per Krokan: Det var et enstemmig vedtak om at saken skulle forelegges for avdelingene.

Møtet hevet.

Ettermiddagsmøtet mandag den 12. september.

Dirigent: *Jorulf Hauglie.*

Møtet ble åpnet med at representanter og gjester sang: «Norge for folket».

Protokollen fra formiddagsmøtet ble referert og godkjent med en meddelelse fra Walter Kristiansen om at det i protokollen også selvsagt ville bli inntatt et referat fra selve landsmøtets høytidelige åpning.

Direktør *Reidar Carlsen*: Staten har med få unntak bygd våre jernbaner. Veiene er i det vesentligste enten bygd av staten eller av fylker og kommuner alene, eller av alle tre i fellesskap. Utbyggingen i telegrafverket har stort sett, bortsett fra endel få private telefonanlegg, skjedd i statens regi. Postverket er i det hele statens «verk». Havneutbyggingen har stort sett vært delt mellom staten og byene eller de kommuner hvor havnene ligger. Først i de senere år har staten tatt seg av vassdragsutbyggingen i noen grad. Det var før en privatsak for industrien eller det var kommunale eller fylkeskommunale institusjoner som foresto utbyggingen. Innen sosial- og kultursektorene har oppgavene vært fordelt mellom stat og kommune, og forsvarrets anlegg har i sin helhet vært statsoppgaver.

På denne måten bygges det for «offentlig regning» for hundrevis av millioner hvert år, noe som vil fortsette i mange slektledd framover.

Det spørsmål som reises er da: *Hvordan er statens anleggsdrift organisert?*

I dag foregår anleggsdriften slik at vi har et utall med «vesener», som hver for seg og uavhengig av hinannen sysler med sine egne ting så langt bevilgningene innen de respektive kapitler i statsbudsjettet strekker til.

Jernbanen bygger jernbanene, telegrafverket telefonkommunikasjonene, vegvesenet vegene, vassdragsvesenet bygger dels

selv og dels ved private entreprenører. Det samme gjør også forsvaret. Fyr- og merkevesenet, havnevesenet har sine egne byggeavdelinger osv. Skoler, kirker og sosiale anstalter som staten yter støtte til, bygges vesentlig ved hjelp av private entreprenører.

Jeg antar at en kan være enig om at få eller ingen av disse — i og for seg utmerkede — «vesener» kan ha muligheter for å kunne, hver for seg, bygge opp et i alle deler førsteklasses anleggsapparat. Det gjelder så vel administrativ som teknisk ledelse, arbeidsstokk, maskinpark og utstyr.

Når det gjelder ledelsen, så bør en vel sannheten tro innrømme at lønnsforholdene har ført med seg at staten har fått alle idealistene og alle de som ikke kan få seg noe å gjøre der jobbene er bedre betalt. Flere av etatene mangler i dag et betydelig antall fagfolk, stillingene har i årevis vært ubesatt. — En annen årsak er at oppgavene har vært for små og tilfeldige, ingen kontinuitet, heller usikkerhet, alt i alt, det var lite som «fristet» siden også pensjonssaken ble alminnelig i private bedrifter.

Arbeidsstokken er også mer og mindre tilfeldig sammensatt, det er for få «vesener» som har en fast og veltrimmet arbeidsstokk til sin rådighet. I mange tilfelle har vesenene vært nødt til å se objektene mer som sysselsettingsobjekter enn som noe annet. —

Slik som den tekniske utvikling av redskaper og utstyr har trengt seg fram, har den revolusjonert all slags anleggsdrift. Man burde vært kommet dit hen at det er maskinene som skal *arbeide*, menneskene skal styre dem.

Men hvordan kan 10—20 «vesener» hver for seg og uavhengig av hinannen skaffe seg det best mulige utstyr, enten det nå skjer for statens eller det offentliges *egen* regning, eller det skjer for regning av de tusenvis små og store entreprenører som innkalkulerer anskaffelseskostnad og vedlikehold av redskaper og utstyr i de respektive anbud?

Det skulle synes tindrende klart at dette er utelukket, selv der hvor den beste vilje er til stede. Maskinene blir ofte «nødhjelp», og meget av kostbart utstyr nyttes bare korte tider av døgnet og bare enkelte tider av året.

Reparasjoner og vedlikehold skjer da også spredt og tilfeldig, det vrimler av merker og typer, og lagrene av reservedeler må derfor ha mange rom i hyllene.

Evne og vilje til samarbeid etatene eller vesenene imellom er ofte sjeldne «klenodier». Kostelige er de mange historier som går om dette, når f. eks. to statsinstitusjoner skal bygge sammen.

Jeg minnes historien om da endel jernbanearbeidere av syssel-

messige grunner skulle overføres fra Nordlands-banen til vei-arbeid. Vei og jernbane gikk parallelt med hinnannen. Men det var ikke så lett. Det ble fortalt at det tok mange dager før overføringen kunne skje, det ble endel diskusjon om hvorvidt jernbanearbeiderne kom til å tape noe av sin ansiennitet, eller om de kom til ikke å få medregnet veiarbeidet i denne, om de nå gikk over fra jernbanelinjen og ti eller tyve meter til siden for å arbeide på veien. Både vei og jernbane ligger i samme departement, under samme statsråd.

Det er neppe etatene alene som har skylden for dette, noen kaller det for byråkrati, jeg vet ikke — vi politikere får nok ta vår del av ansvaret, det er jo vi som sikkert endelig har godkjent saksområdene og dermed reist skigardene etatene imellom.

Enn om vi nå brøt ned alle skigarder, rykket vekk alle stengsler, ryddet vekk alle fordommer, selv de med de dypeste røttene, gjorde rent bord og sa: Nå skal vi bygge *effektivt*, raskt og billig alt det som skal bygges for statens eller det offentliges regning!

Jeg er av de som tror at dette *best* kan skje ved at vi samordner all statens anleggsvirksomhet i et, la meg kalle det *A/S Statens bygg og anlegg*.

La det bli et aksjeselskap slik som Jernverket eller Årdal—Sunnalsøra, med egen selvstendig ledelse, lykkelig fravristet ethvert departement. La det få en aksjekapital på 50 eller gjerne 100 millioner, men så stor at det anskaffes den mest rasjonelle og beste maskin- og redskapspark som overhodet kan skaffes for penger.

Få tak i en leder, hvor han enn måtte finnes i verden, gi ham lønn og arbeidsvilkår i fem år ad gangen til å vise hva han duger til.

La selskapet få konkurrere om den absolutt beste tekniske stab av fagfolk med den private virksomhet på området. Selskapet vil da også — etter sitt formåls omfang — kunne få en arbeidsstokk av aller høyeste kvalitet, veltrimmet og effektiv, egenskaper som bare kan skapes gjennom trygghet for arbeidsplassen, trygghet også den dag arbeidsevnen svikter på grunn av alder eller sykdom.

Selskapets oppgave blir å utføre alt anleggsarbeid for staten: jernbaner, flyplasser, veier, havner, fyr og merker på kysten, kirker, skoler osv.

Men jeg ville la dette skje ved anbud, i den første tid i konkurranse med den private entreprenørsektor. Dette fordi et slikt selskap — selv med den beste ledelse, maskinpark og arbeids-

stokk nok vil han den horisontale organisasjon i orden, men fullt effektiv blir den bare ved en gjennomgripende *vertikal* organisasjon. Konkurransen med eldre, private anleggsbedrifter skal bl. a. hjelpe til med dette. Etter hvert vil det appellere til alle gode krefter, skape bedrifts- og yrkesstolthet, tradisjon.

De eksisterende veseners oppgave vil da bli innskrenket til å utarbeide forprosjektene, slik at de kan legges fram for Regjering og Storting i den form at man vet hva man behandler og hvilke konsekvenser man senere hen har påtatt seg å måtte erkjenne. Dessuten skal arbeidet kontrolleres, og vanlig vedlikehold skal administreres.

Tenk hva man kunne få gjort for de store bevilgninger Stortinget gir hvert år, langt mer enn i dag. Tenk om man, f. eks. i mitt eget distrikt i Nordland, hadde anleggsdriften av forsvarets store anlegg, av Nordlandsbanen, av alle veiene, av havnene, av utbyggingen av de store kraftverk, under én ledelse, med én maskinpark og én arbeidsstokk, som alt kunne settes inn der den beste utnyttelse kunne finne sted, uten hensyn til årstid m. v.

Enn om man tok jernbanens anleggsdrift eks. som kjerne og omkring den det beste alle etatene hver for seg har av de beste ting, og så i bokstavelig forstand trinnvis bygget seg fram? Tenk på hva et slikt selskap kunne ofre på forskningen, alene og i samarbeid med allerede eksisterende institutter, tenk på en slik ting som hva som kunne ofres på en materialprøveanstalt.

«Det er uoverkommelig». «Det blir dyrere og dårligere på denne måte», det er innvendingene som reises, to ganger har jeg omtalt saken fra Stortingets talerstol, mangfoldige ganger i store og små forsamlinger av leg og lærd.

Men *Finnland* har det. Selskapet er der verdens 9. største entreprenørfirma.

Staten har 40—50 prosent av aksjene i Norsk Hydro, tenk om staten etter hvert kjøpte flere og fikk, la oss si, 90 prosent. Tror man generaldirektør Eriksen og hans stab plutselig ga seg av med å fuske i arbeidet fordi nå var det staten som hadde flertallet av aksjene?

Jeg tror det ikke.

Enn Borregaard. Dette, et av Norges største industrikonsern, hvis det ikke er det største, eies av 10 000 små aksjonærer, som for bedriftens ledelse og arbeidere er like «usynlige» som staten som aksjonær er det. Er ikke bedriften i seg selv et levende bevis forat den ledes og drives på et førsteklases vis, uten hensyn til om eierne «sees» eller ikke?

Jeg tror det.

Det er formen, det er måten man gjør tingene på som er avgjørende.

Jeg vil bygge opp et selskap på samme vis som disse nevnte selskapene er det. Jeg vil ha den samme uavhengighet og den samme *ansvarsfordeling* som må være til stede i et slikt selskap, og som ikke kan være den samme om sentraladministrasjonen selv skal drive virksomheten, selv om det skjer gjennom organiserte etater.

Men jeg ville gi et slikt selskap de samme muligheter med hensyn til lønninger, administrasjon, ansiennitetsbestemmelser, forskning osv. som et privat selskap har.

Min mening er at man på denne måte for det første blir i stand til å *skaffe seg* de absolutt *beste* hjelpemidler av *enhver* art som det overhodet er mulig å skaffe, for det annet blir en i stand til å *nytte ut* hjelpemidlene så effektivt som mulig. *Derved* vill en oppnå det høyest mulig oppnåelige resultat, og således strekke Stortingets bevilgninger lengst mulig. Jeg er glad for den interesse dette har vakt, ikke minst innen høyt kvalifiserte meningsberettigede kretser og jeg mener at alle vil være tjent med — enig eller uenig i sakens realitet — om flere ville gi sitt bidrag til diskusjonen. (Langvarig bifall).

Chr. Henriksen brakte representantenes og forbundets takk til foredragsholderen, — en takk forsamlingen sluttet seg til med livlig bifall.

Industridirektør *Halvard Boyer*; Arbeidsdirektoratet: Forbundets medlemmer faller stort sett i to grupper med nokså forskjellige sysselsettingsforhold: Gruvearbeidere og Anleggsarbeidere.

De første er knyttet til bestemte bergverksteder, ofte høyt til fjells, ofte isolert. Hele tilværelsen på et slikt sted står og faller med at gruvedriften går bra.

Mesteparten av norske bergverksprodukter eksporteres. Derfor avhenger meget av vår gruvedrift av forholdene på verdensmarkedet. Disse har i åra etter krigen stort sett vært gode, men det har også vært år da de har vært mindre gode. For å slippe arbeidsløysen i isolerte gruvesamfunn, har staten i visse tilfeller gitt tilskudd til driften, en linje som det kanskje kan bli nødvendig å benytte også i framtiden, hvis verdensmarkedet skulle bli mindre gunstig enn det er i dag.

Men gruveselskapene må etter mitt skjønn også selv prøve å innrette seg på så stabil sysselsetting som mulig. I gode år må

det legges opp reserver. Og i mindre gode år må disse brukes til å bedre driftsmulighetene, f. eks. til å drive oppfaring for framtidig drift. Også gruvene har sine sommer- og vinterproblem, selv om det meste av arbeidet går kontinuerlig. Det er av betydning for de ansatte at arbeider som passer til vinterarbeid blir lagt til den årstiden, så en slipper å si opp folk om høsten, fordi det blir mindre å gjøre. Det burde tvert om være slik at det var mer vinterarbeid enn sommerarbeid, fordi endel gruvearbeidere har småbruk, som de skal ha tid til å stelle i sommerhalvåret.

Når det gjelder anleggsarbeiderne, ligger det i sakens natur at det blir vekslende arbeidsplasser, og oppholdsteder. Det kan også bli perioder med litt ledighet etterat et anlegg er ferdig, og før en får begynt på det neste. Men det bør selvsagt tilstrebnes at disse periodene blir så korte som mulig, og helst unngåes. Hovedproblemet for anleggsarbeiderne er imidlertid sesongledigheten.

Det er ikke til å unngå at visse slags arbeid faller vanskelig om vinteren, ja at noe er helt umulig. Men disse forholdene endrer seg til en viss grad med teknikkens utvikling. I vår tid har en hjelpemidler, som muliggjør vinterarbeid, som før ikke var til å tenke på. Og spesielt en slags arbeid, nemlig fjellsprengning, faller ikke så meget vanskeligere om vinteren.

For å få stabil sysselsetting som mulig i anleggssektoren, er det om å gjøre at en om sommeren samler seg om de arbeidsoppgaver som faller spesielt dyre, eller er helt utelukket som vinterarbeid. Alt som med noenlunde rimelighet kan gjøres om vinteren, bør en som sommeren unngå. Dette ser det ut til at de som leder de fleste av våre anleggsplasser, enda ikke har lært å gjøre. Det begynner imidlertid å bedres endel, men skal en få forholdene så bra som mulig, må nok forbundets medlemmer hjelpe til. Dere har medlemmer og tillitsmenn på hver eneste anleggsplass i landet, og dere har forstand på anleggsarbeid. Det er etter mitt skjønn endel av forbundets oppgave å passe at anleggsdriften kan gå mest mulig kontinuerlig året rundt.

Fra visse hold blir det hevdet at dette ikke er mulig, og at de siste års bestrebelser på en større grad av helårsdrift betyr store økonomiske tap. Men det spørres om ikke nettopp en modernisering av anleggsdriften kan forenes med jevnere sysselsetting. Det har jo foregått en kraftig mekanisering av all slags anleggsarbeid, og denne kan føres videre. Bulldozer og gravemaskin mekaniserer det typiske sommerarbeid, mens pressluft og maskinbor mekaniserer vinterarbeidet. Det første virker

antagelig atskillig kraftigere enn det siste. Det betyr at sommerarbeidsstyrken reduseres kraftigere enn vinterarbeidsstyrken, hvilket igjen vil si at sysselsettingen jevnes ut. Det er da om å gjøre at forbundets medlemmer så raskt som mulig innstiller seg på de endrede arbeidsforhold som en gjennomført mekanisering innebærer.

Mekaniseringen skulle ikke behøve å innebære noen overflødiggjørelse av anleggsarbeidere. Det er nær sagt ubegrenset hva vi enda har av oppgaver før dette landet er fullt utbyggt, og et forøket tempo i utbyggingen er til alles fordel. Kan dette gjøres billigere ved mekanisering, vil det bli mulig å øke tempoet. Det vil igjen si at mekaniseringen ikke behøver innebære noen mannskapsreduksjoner av betydning.

Arbeidsdirektoratet har som en av sine viktigste oppgaver å bekjempe vinterledigheten. Til dette formål disponeres endel midler, og for disse midlene blir det satt i gang ekstraordinære vinterarbeider, mye av det på veier. Men instruksjonen for bruk av disse midlene er slik, at det skal tas inn personer som i særlig grad trenger til en arbeidsinntekt, enten det er vegarbeidere eller ikke. Derfor kan det ha hendt at et vegarbeid for ordinære midler er stoppet en høst. Så er det satt i gang igjen for sysselsettingsmidler. Og så er det til dels tatt inn andre enn vegarbeidere på anlegget, fordi det var andre personer som i særlig grad trengte til en skilling. Det har på den annen side vært svært uheldig når slikt har forekommet, og har vært uforståelig for de vegarbeiderne som ble sagt opp og ikke ble tatt inn igjen.

Arbeidsdirektoratet prøver nå å få en annen ordning på det. Det vil helst at vegvesenet selv skal påse at det er helårssysselsetting for ordinære vegmidler. Derfor har en nå søkt gjennomført, at endel av de midler som skulle brukes mot vinterarbeidsløyse, blir bevilget over vegbudsjettet i stedet for som sysselsettingsmidler. Til gjengjeld skal da vegstellet holde en jevn arbeidsstyrke året igjennom. Dette igjen er da søkt ordnet slik, at det i hvert fylke skal være sysselsatt det samme antall vegarbeidere til enhver tid. Men antallet på de enkelte veganlegg innen fylket, mener en det må bli fylkesvegkontorets sak å avgjøre. Og hvilke personer som til enhver tid skal sysselsettes, mener en må bli sak mellom forbundet og vegstellet.

Det er mange hensyn å ta i disse mangesidige spørsmålene. Til lags å ta alle kan ingen gjera. En får ta midt på treet, og prøve mest mulig å ta hensyn til alle sider. (Sterkt bifall.)

Chr. Henriksen takket på forbundets vegne.

Fortsatt behandling av beretningen.

En fortsatte så behandlingen av beretningen for året 1954, som ble vedtatt med forskjellige bemerkninger.

Regnskapene behandles.

En gikk så over til behandling av forbundets regnskaper for 1952. Hovedkasserer, *Adolf Lien*, refererte regnskapet, som forelå trykt for representantene.

Regnskapet ble enstemmig vedtatt.

Møtet ble avbrutt klokken 17 hensyn til forbundets fest om kvelden for gjester og representanter.

Formiddagsmøtet tirsdag den 13. september.

Dirigenter: *Jorulf Haugli.* — *Edv. Edvardsen.*

Møtet fortsatte klokken 10. Navneopprop ble foretatt.

Protokollen fra gårsdagens ettermiddagsmøte ble referert og vedtatt uten merknader. Endel permisjonsandragender ble innvilget.

Formannen, Chr. Henriksen refererte følgende telegram:

«Med takk for godt samarbeid og felles forståelse og virke gjennom en menneskealder sender jeg forbundet og dets menn en hilsen og hyllest med 60-årsjubiléet.

K. A. Gløersen.»

Fortsatt behandling av regnskapene.

Regnskapene for 1953 og 1954 ble gjennomgått.

Hovedkasserer *A. K. Lien* refererte post for post i årsregnskapet for 1953 og 1954.

Fra kontrollkomitéen og revisjonen forelå innberetning til forbundets regnskap årene 1951, 1952, 1953 og 1954. Kontrollkomitéen og revisjonen hadde i landsmøteperioden etter hvert som kvartals- og årsregnskapene er avsluttet gjennomgått regnskapene for forbundskassen, forsikringskassen, ulykkestrygden samt regnskap for Møllergt. 3.

A. K. Lien: Det er med hensyn til Møllergata 3. Som dere hørte av revisjonsinnberetningen går Møllergata 3 hvert år med underskudd. Det kan for dem som ikke kjenner til saken høres merkelig ut, at en gård i Oslo skal gå med underskudd. Forholdet er imidlertid det, at Møllergata 3 er en gammel gård og det er nokså store reparasjons- og driftsutgifter på gården. Det reelle er imidlertid at selv om gården regnskapsmessig går med underskudd, så tjener forbundet likevel på å ha den. Møllergata

3 har lånt penger av forbundets forsikringskasse, 462 000 kroner. Av disse penger får forsikringskassa høyere renter enn den ville få om pengene var plasert i bank, eller på annen måte. Vi har nemlig 4½ prosent for 272 000 kroner og 3,6 prosent for 190 000 kroner. Videre er Møllergata 3 belastet med vaktmesterens lønn. I realiteten utfører han mer arbeid for forbundet enn for gården. Men rent regnskapsmessig fører vi hans lønn på gården og det gjør selvsagt balansen dårligere. Som sagt forbundet tjener på å ha Møllergata 3 selv om det regnskapsmessig går med underskudd.

Votering: Regnskapene ble dermed vedtatt uten ytterligere merknader.

En meddelelse.

A. K. Lien: Det er endel representanter som har spurt om når vi kan vente å bli ferdig med landsmøtet. Vi er i administrasjonen og også forbundsstyret av den oppfatning at man må være ferdig med landsmøtet til fredag kveld. Vi må også av hensyn til representantenes oppgjør ha fastsatt en bestemt dag. Vel, er man ikke ferdig til fredag kveld, så får man selvfølgelig for en dag til. Men jeg vil be representantene, de har fått utlagt regningsblanketter, om å fylle ut disse i dag. Det er gitt en veiledning der om hvordan de skal utfylles. I tilfelle landsmøtet kommer til å holde på lengre enn til fredag kveld, så vil kontoret påføre den dagen.

Møte av representanter fra jernbane-, kraftanlegg og private anlegg.

Paul Sundt: Det er flere representanter her, fra anleggene, for jernbane og kraftanlegg og private anlegg som har bedt om å få en konferanse for å drøfte felles problemer. Vi har nå ordnet det slik at vi har fått leid et lokale i Folkets Hus i kveld klokken 19. Det gjelder representanter fra statens jernbane- og kraftanlegg, representanter fra entreprenørenes anlegg og de interkommunale og kommunale anlegg, som grunner seg på disse overenskomster eller har egne overenskomster som jeg stiller med.

PUNKT 3: FORANDRING AV FORBUNDETS VEDTEKTER

A. K. Lien: Når det gjelder dagsordenens punkt 3, endring av forbundets vedtekter, så nedsatte landsstyret i september 1954 en komité som skulle gå gjennom forbundets vedtekter og se på

de forslag som var innkommet fra avdelingene og fremme innstilling for landsstyret. Som de vil se så er det flere forslag fra avdelingene til endringer av vedtektene. Vi har for det første forslag fra avdeling 75, Giken Gruvearbeiderforening. Dette om at prinsipperklæringen som ble opphevet i 1951 skulle gjøres gjeldende fra og med landsmøtet 1955. Der innstilte lovkomitéen for landsstyret at forslaget fra avdeling 75, Giken, ikke kan tiltres og landsstyret fremmer det som forslag. Når det gjelder § 2 i vedtektene, formålsparagrafen, så foreslår Giken Gruvearbeiderforening at formålsparagrafen, som gjaldt til 1951, skal vedtas i sin helhet og tilføyes forbundets vedtekter. Der foreligger det også innstilling fra komitéen og landsstyret foreslår at forslaget ikke kan tiltres. Når det gjelder § 3 om *medlemskapet*, foreslår avdeling 75, Giken Gruvearbeiderforening, at punkt 2 gis følgende ordlyd: «de lønnstakere som står tilsluttet eller representerer et politisk parti som har nazistisk eller fascistisk program». Der foreslår landsstyret at § 3 bibeholdes som den er. Når det gjelder § 5 om landsmøtet, foreslår avdeling 75, Giken, at ordinært landsmøte skal holdes hvert 3. år. Der foreslår landsstyret at den bibeholdes slik den er. I § 6, som gjelder landsmøtets myndighetsområde foreslår avdeling 75, Giken, «ved valg av tillitsmenn kreves: alminnelig flertall». Landsstyret foreslår at paragrafen skal være som tidligere. I § 7 foreslår landsstyret at i punkt 3, siste setning skal stå «*landsstyret*» i stedet for landsmøtet. Det er bare en redaksjonell endring. Når det gjelder § 9, landsstyrets myndighetsområde, foreslår avdeling 75, Giken Gruvearbeiderforening, at punkt 5 gis følgende tillegg etter ordene priser og lønninger: «Sådan lønnsendring kan kun skje i samklang med regulering med arbeiderenes lønnsforhold.» Landsstyret foreslår at avdeling 75's forslag ikke kan tiltres. Landsstyret foreslår videre at punkt 7 gis følgende tilføyelse: «i henhold til § 10, punkt 5.» Det er en redaksjonell forandring. Så er det § 11, forbundsstyrets myndighetsområde. Der foreslår landsstyret at punkt 11 rettes til: «Å utlikne ekstrakontingent i samsvar med § 10, punkt 3.» Det er også en redaksjonell endring. Så har vi § 15, avstemning over tarifforslag. Der foreligger det forslag fra avdeling 75, Giken Gruvearbeiderforening, om at den nåværende formulering oppheves og at § 11 i forbundsloven av 1948 gjøres gjeldende. Der heter det: «Over viktige spørsmål skal styret mellom landsmøtene la foreta avstemninger innen forbundet. Ved sådanne avstemninger gjelder simpelt flertall. Avdelingene innsender til hovedkontoret de avgitte stemmer for og imot.» Likeledes fore-

ligger det fra Bjørkåsen Gruvearbeiderforening forslag om at punkt 2 endres til: «Har flertallet av de frammøtte medlemmene som interessetvisten gjelder, stemt for forslaget er det vedtatt. Har flertallet stemt imot, er det forkastet.» Punkt 3 og 4 utgår. Så foreligger det fra avdeling 405, Røssåga Anleggsarbeiderforening: «Det pålegges landsmøtet å vedta nye avstemningsregler over tarifforslag angående § 15, slik at møteflertallets avgjørelser skal være bindende.» Avdeling 153, Norderhov og Tyristrand veiarbeiderforening foreslår i § 15, avstemning over tarifforslag: Punkt 1 som nå. Punkt 2 skal forandres slik at avstemning over tarifforslag avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. Er det stemmeflertall for forslaget er det vedtatt. Er det stemmeflertall mot forslaget er det forkastet. Videre foreslår avdelingen at punktene 3 og 4 utgår og at punkt 5 bibeholdes. Landsstyret uttaler når det gjelder § 15: «Forbundet har ikke adgang til å endre avstemningsreglene så lenge det er medlem av LO, de reglene er underlagt LO's vedtekter og forbundet er bundet av disse. Landsstyret viser til forslaget om uravstemning § 26. Så er det § 17. Stønad under arbeidsstans. Der foreslår avdeling 75, Giken Gruvearbeiderforening at «de nåværende satser forhøyes med minst 50 prosent». For øvrig uforandret. Der foreslår landsstyret i punkt 1:

«Arbeidsstans satt i verk på den måten som er fastsatt i disse vedtekter gir alle medlemmer som omfattes av arbeidsstansen rett til stønad etter disse satser pr. uke:

Kontingentklasse 1/1 betalende:

For medlem- met selv	Antall personer å forsørge:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
24.00	27.00	30.00	33.00	36.00	39.00	42.00	45.00	48.00

Kontingentklasse 1/2 betalende:

For medlem- met selv	Antall personer å forsørge:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
13.00	15.00	17.00	19.00	21.00	23.00	25.00	28.00	31.00

Stønaden kan forbundsstyret sette opp eller ned under arbeidsstansen etter som det høver.»

Når det gjelder de forandringene landsstyret foreslår i § 17, så er satsene forhøyet for samtlige. De er ikke forhøyet med samme prosentstørrelse på alle satser. For medlemmet selv, klasse 0 er forhøyelsen ca. 20 prosent, mens den for høyeste forsørgelses-

klasse er forhøyet med ca. 50 prosent. Vi mener stønadene bør være progressivt høyere for de som har flere å forsørge. Så er det § 19, kontingenten. Der foreligger det forslag fra avdeling 405, Røssåga Anleggsarbeiderforening:

«Punkt 1. Landsmøtet fastsetter den ordinære kontingent. Den skal så lenge vedtektene for så vidt ikke blir endret være kr. 1.50 pr. uke for heltbetalende og kr. 0.90 pr. uke for halvtbetalende, samt kr. 0.15 pr. uke for F. merker.»

Fra landsstyret foreslåes:

«Landsstyret forutsetter, at hvis de foreslåtte forhøyelser av stønadene både fra forbundskassa, forsikringskassa og ulykkestrygden blir vedtatt, må også kontingenten forhøyes, men landsstyret er av den oppfatning at forslag om kontingentens størrelse må behandles av landsmøtets budsjettkomité, idet denne vil ha den beste oversikt over hvor stor forhøyelse der må til, når forbundets hele budsjett er satt opp.»

Så er det § 20, *kontingentens innbetaling*, hvor landsstyret foreslår:

«I punkt 1 endres ordene en gang om måneden til annen hver måned. Det er i samsvar med den regel vi har. Tidligere har vi hatt innbetaling til forbundet hver måned, men nå i de siste 3 år, er det vel, har vi hatt innbetaling annen hver måned. Det er bare en redaksjonell forandring.

I punkt 4 skal det stå avdeling i stedet for medlem.»

Så er det § 21, *kontingentfrie medlemmer*. Der foreslår landsstyret:

«Punkt 2 begynner med ordene: Heltbetalende medlemmer.

Punkt 5 endres til: Medlemmer som har fylt 65 år, og som har vært medlemmer av Norsk Arbeidsmandsforbund i minst 25 år og har innbetalt 1250 ordinære kontingentmerker til forbundet, opptas som æresmedlemmer av forbundet og fritas for kontingent. Forutsetningen er dog at medlemskapet i Landsorganisasjonen ikke er avbrutt.

Siste avsnitt i punkt 6 går ut.»

Når det gjelder de endringer som landsstyret foreslår, betyr det at det vil kreves lengre medlemskap og innbetalte merker for å oppnå æresmedlemskap i forbundet. Landsstyret mener at betingelsen for å få æresmedlemskap etter nåtidens forhold er for svake. Et medlem som kommer med først i 40-årsalderen og som har vært medlem i 20 år i 60-årsalderen blir æresmedlem. Det er vel ikke i pakt med vårt syn i dag. Man regner med at straks en går inn i arbeidslivet, skal en være med i organisasjonen, og da bør det kreves mer enn 20 års medlemskap for æresmedlemskap. Slik formuleringen av bestemmelsene nå er, kan

man si at æresmedlemskap i grunnen mister sin verdi, det som det egentlig var ment å skulle være.

Så har vi § 26, uravstemning. Der foreslår avdeling 171, Hamar Redskapscentrals Arbeiderforening:

«Ved framtidige tariffrevisjoner når forslag foreligger til avstemning, sender forbundet forslaget til hvert enkelt medlem, hvor han kan sende det og ta standpunkt, hvoretter han sender sin stemme tilbake til den tid forbundet bestemmer.»

Videre foreslår avd. 52, Sandvika—Asker Jernbanearbeiderforening:

«Punkt 6. Alle stemmeberettigede har stemmeplikt, og hvis nødvendig kan styret foreta linjeavstemning.

Der foreslår landsstyret:

«§ 26, punkt 1, tilføyes følgende. Forbundsstyret avgjør etter hvilke retningslinjer uravstemningen skal foregå.

Punkt 6 endres sålydende: Bortsett fra de saker som er nevnt i § 15 kreves at minst $\frac{1}{3}$ av de medlemmer saken gjelder har deltatt i avstemningen forat resultatet skal være avgjørende. I motsatt fall er avstemningen rådgivende for forbundsstyret.»

Når det gjelder § 27, utelukkning av foreninger og enkelte medlemmer, foreslår landsstyret at punkt 2 får et nytt avsnitt: Medlemmet har også rett til å påanke saken til landsmøtet. I de nåværende lover står det til landsstyret. Så er det § 31, vedtekter for forsikringskassen. Der foreligger det flere forslag. Det er avdeling 315, Audnedalen Veiarbeiderforening, som foreslår en endring i punkt 4, første ledd:

«Dør et medlem som er berettiget etter nærværende lov, utbetales til medlemmets ektefelle, barn, foreldre eller andre slektninger som medlemmet ved sin død bevislig hadde å forsørge, eller den som hadde medlemmet til hel eller delvis forsørgelse, en forsikringssum etter følgende tabell.»

Avd. 438, Tverland Jernbanearbeiderforening foreslår:

«Punkt 4. Forsikringsbeløpet som nå utgjør kr. 1000.00 ved innbetalt 500 ordinære merker, forhøyes til kr. 1500.00.»

Avd. 21, Oslo og Omegns Arbeidsmandsforening foreslår:

«Forsikringssummen heves fra kr. 1000.00 til kr. 1500.00.»

Avd. 92, Bjørkåsen Gruvearbeiderforening foreslår det samme, at forsikringssummen skal heves til 1500 kroner.

Avdeling 5, Oslo Rengjøringskvinner Forening, foreslår at begravellesbidraget forhøyes. Videre foreslår avdeling 152, Sandvika—Asker Jernbanearbeiderforening, at medlemmer som har oppfylt betingelsene

for æresmedlemskap i henhold til bestemmelsene i § 21, punkt 5, og er opptatt som æresmedlemmer, kan få utbetalt hele forsikringsbeløpet. Avdeling 268, Lenvik Arbeidsmannsforening foreslår i punkt 6 en tilføyelse: «Ved annen uheldelig sykdom som ved lege er blitt erklært arbeidsufør for framtiden, kan medlem på søknad til forbundsstyret få utbetalt inntil kr. 500.00 i forskudd på forsikringsbeløpet.»

Avd. 16, Valberg Arbeiderforening foreslår:

At punkt 7 endres slik at også F-merker blir å regne som ordinære merker for forsikringskassen. I den anledning kan F-merkenes pris settes opp fra 15 til 35 øre pr. merke.

Når det gjelder § 31 så foreslår landsstyret at bestemmelsene i § 31 får følgende ordlyd:

1. Norsk Arbeidsmandsforbunds forsikringskasse er en økonomisk og juridisk selvstendig institusjon, som ikke hefter for andre forpliktelser enn de som påhviler forsikringskassen i henhold til forbundets vedtekter.
2. Kassens formål er ved ordnet gjensidig solidaritet å hjelpe Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer eller disses familier ved dødsfall, samt å yte en støtte til medlemmer i henhold til nærværende §, punktene 5 og 6.
3. Til dette formål avsettes det av hvert solgt ordinært kontingentmerke 30 øre til forsikringskassen.
4. Dør et medlem som er berettiget etter nærværende lov, utbetales til medlemmets ektefelle, barn, foreldre eller andre slektninger som medlemmet ved sin død bevislig hadde å forsørge, en forsikringssum etter følgende tabell:

3 års medlemskap og betalt	150 ordinære merker	kr.	300
4 » —»— » »	200 » » »		400
5 » —»— » »	250 » » »		500
6 » —»— » »	300 » » »		600
7 » —»— » »	350 » » »		700
8 » —»— » »	400 » » »		800
9 » —»— » »	450 » » »		900
10 » —»— » »	500 » » »		1 000
12 » —»— » »	600 » » »		1 100
14 » —»— » »	700 » » »		1 200
16 » —»— » »	800 » » »		1 300
18 » —»— » »	900 » » »		1 400
20 » —»— » »	1 000 » » »		1 500

Har medlemmet ingen pårørende som foran nevnt, utbetales til den som hadde utgiftene til begravelsen kr. 500.00 i begravningsbidrag, hvis medlemmet har opparbeidet seg rett til dette beløp, hvis ikke, skal der utbetales det beløp medlemskapet berettiger til.

5. Medlemmer som har oppfylt betingelsene for æresmedlemskap i henhold til bestemmelsene i § 21, punkt 5, og er opptatt som æresmedlemmer, kan få utbetalt inntil kr. 600.00 som forskudd på forsikringsbeløpet. Hvis der før er utbetalt begravningsbidrag ved ek-

tefelles død, må forskudd ikke i noe tilfelle utgjøre mer enn at det står igjen kr. 500.00 av forsikringsbeløpet til begravningsbidrag ved medlemmets død. Forskudd utbetales dog ikke så lenge medlemmet har lønnet beskjeftigelse.

6. Medlemmer som har minst 10 års medlemskap sammenhengende og har innbetalt 500 ordinære merker, og som blir erklært uheldelig sinnssyk, samt medlemmer som blir helt invalider som følge av arbeidsulykker eller bedriftssykdommer, som av Rikstrygdeverket blir erkjent som sådanne, kan få utbetalt det forsikringsbeløp de har opparbeidet seg rett til.
7. Medlemmer som har minst 6 års medlemskap og har betalt 300 ordinære merker kan få utbetalt kr. 100.00 i begravningsbidrag ved ektefelles død, etter 7 års medlemskap og betalt 350 ordinære merker kr. 200.00 og etter 8 års medlemskap og betalt 400 ordinære merker kr. 300.00 som forskudd på forsikringsbeløpet.
8. Før 1. juli 1940 blir i forbindelse med bestemmelsene i denne § også F-merker å regne som ordinære merker, men etter 1. juli 1940 kan der ikke opparbeides rettigheter i forsikringskassen på F-merker.
9. Skulle det vise seg at den fastsatte kontingent til forsikringskassen ikke er tilstrekkelig, kan forbundsstyret foreta ekstrautlikning.
10. Forsikringsbeløpet kan ikke gjøres til gjenstand for noe som helst krav fra offentlig myndighet eller private fordringshaveres side, liksom det heller ikke kan overdras ved testamente.
11. Norsk Arbeidsmandsforbunds forbundsstyre er også styre for forsikringskassen. Kassens regnskap føres særskilt og revideres samtidig med forbundets øvrige regnskaper.

Videre kommer så foreningsvedtekter. Jeg skal stoppe opp med det. Når det gjelder § 31 vedtekter for forsikringskassa så ser dere at der foreslår landsstyret en forhøyelse av forsikringsbeløpet fra 1000 kroner til 1500 kroner, gjort avhengig av at etterat en har opparbeidet seg 1000 kroner i forsikringsbidrag må det gå 2 år, og 100 kroner inntil 1500 kroner. Der har landsstyret i siste møte vedtatt en tilleggsinnstilling. Vi var nemlig ikke oppmerksom på det da vi behandlet saken i landsstyrets møte i april. Landsstyret vil fremme følgende tilleggsinnstilling, som en overgangsform, når det gjelder forhøyelsene: Punkt 4 i § 31 gis følgende tilføyelse: Den foreslåtte forhøyelse utover 1000 kroner opparbeides fra vedtektenes ikrafttreden med 100 kroner pr. år, og betalte 50 ordinære merker inntil 1500 kroner etter 5 års forløp og betalte 250 ordinære merker. Medlemmer som er innvilget æresmedlemskap opparbeider 100 kroner pr. år inntil 1500 kroner etter 5 års ytterligere kontingentbetaling. Når landsstyret fremmer denne tilleggsinnstilling, er det som nevnt for å få en overgangsbestemmelse, en utjevning. Jeg synes det er bedre at man får en overgangsbestemmelse slik at man

opparbeider rettighetene år for år. Det vil si at det må gå 1 år før man kan få utbetalt eksempelvis 1100 kroner, og etter 5 års forløp har en så opparbeidet hele forsikringssummen. Alt selv-sagt under forutsetning av at man har tilstrekkelig betalte merker etter den foreslått endring her. Videre foreslår landsstyret at begravellesbidraget skal forhøyes fra 300 kroner til 500 kroner. 300 kroner mener man etter de nåværende forhold er for lite. Videre foreslås som nevnt at forskudd til æresmedlemmer som har sluttet i arbeidet forhøyes fra 500 til 600 kroner. Jeg vil anbefale den innstilling som foreligger fra landsstyret når det gjelder endringer av forbundets vedtekter.

Prinsipperklæringen.

Dirigenten: Vi tar så fatt på behandlingen av de innsendte forslag. Som en ser av dagsordenen er det første vi kommer til *prinsipperklæringen* og de innsendte forslag fra Giken og Bjørkåsen gruvearbeiderforeninger:

Karl Bottenvann: Når det gjelder forslaget fra avdeling 75, Giken Gruvearbeiderforening, om at prinsipperklæringen skal innføres i forbundsvedtektene igjen, så er det på grunnlag av de ting som prinsipperklæringen berører og som ikke er gjennomført, at jeg mener prinsipperklæringen bør bibeholdes. Det er vel kanskje ikke alle som har med loven som gjaldt i 1951 og hvor prinsipperklæringen er inntatt. Jeg må be om å få referere hva prinsipperklæringen gikk ut på. «Landsmøtet fastslår: 1) At årsaken til fattigdommen og arbeiderklassens undertrykte økonomiske og sosiale stilling er å søke i den kapitalistiske produksjon og omsetningssystem, som danner grunnlaget for hele den kapitalistiske samfunnsordning, hvor igjennom lønsslaveriet og den derav følgende utbytting av arbeidskraften opprettholdes og beskyttes. 2) At arbeiderklassens bestrebelse for å tilvende seg økonomisk frihet og selvstendighet derfor må gå ut på å nøytralisere virkningene av den kapitalistiske utbytting ved at arbeiderklassen tilkjemper seg det best mulige arbeids- og livsvilkår og må sluttelig se sitt mål å overføre ledelsen eller kontrollen av den økonomiske virksomhet fra den ikke produserende kapitalistklasse og til produsentene selv, for derved å avskaffe kapitalismen og gjennomføre en sosialistisk samfunnsordning. 3) At herunder hovedvekten må legges på arbeidernes økonomiske sammenslutninger som også innrettes på å avløse de kapitalistiske samfunnsinstitusjoner, hvorved all makt og bestemmelsesrett over samfunnets anliggender legges i folkets egne

hender og klasseforskjellen endelig oppheves. 4) I tilslutning hertil henstilles det til forbundsstyret i samråd med de politiske partier å arbeide for at foranstående gjennomføres.» Det var den prinsipperklæring som har vært knyttet til forbundets lover i en årrekke, men ble opphevet her i 1951. Jeg nevnte i min innledning, at så lenge arbeidsfolket ikke har oppnådd de ting prinsipperklæringen berører, så må man fortsette å arbeide for gjennomførelsen av sosialismen i Norge. Jeg syntes det var et pust i riktig retning, da jeg satt og hørte på Arne Paasche Aasen og hans prolog søndag. Volan sier at man må stille seg et mål og gå mot målet med høyreist panne. Arbeiderklassen har stilt seg sosialismen som mål og må gå mot dette målet med høyreist panne. Videre syntes jeg Tranmæls uttalelser samme dag var grei og god. Han gikk iallfall fra denne talerstol inn for å henstille til arbeiderfolket i Norge fortsatt å arbeide for sosialismens gjennomførelse. Jeg mener dette er en hellig tanke innenfor arbeiderklassen, en tanke som bør føres til ende. Ut fra det bør vi ha dette med som en erklæring i våre lover. Det er ut fra dette syn vi har framsatt forslaget og jeg behøver vel ikke å holde noen lang innledning om det. Jeg går ut fra at enhver av de representanter som er til stede her har satt seg inn i disse forhold. De er vel samtlige interessert i gjennomførelsen av sosialismen og jeg vil bare ut fra dette anbefale avdeling 75's forslag om at prinsipperklæringen blir vedtatt og bibeholdt i våre lover.

Chr. Henriksen: Jeg skal ikke oppta noen debatt med Bottenvann. Vi kjenner det der og husker utmerket godt fra forrige landsmøte. Men jeg setter pris på Bottenvanns uttalelse når han viste til Arne Paasche Aasens prolog og enda mer pris på at han var enig med Tranmæl. Jeg kan ikke forstå de som foreslår prinsipperklæringen opprettholdt, hvordan de har tenkt å innstille seg i det samfunn vi lever i i dag. I 1911 og i 1918 kunne det høres. Men vi har da levd i 30 år siden den gang, og mer enn det, og noen utvikling har det vel også vært hos oss? Vi snakker ikke lengre om proletariatets diktatur. Vi opptar ikke noen diskusjon om det. Jeg henstiller til landsmøtet å opprettholde lovens bestemmelser på det område.

Walter Kristiansen: Jeg skal heller ikke holde noe langt innlegg. Jeg mener landsmøtet i 1951 diskuterte den saken så grundig at jeg anser en diskusjon om disse tingene helt unødvendig. Hvis dere har lest forbundets formålsparagraf vil dere ganske sikkert kunne se at den tar sikte på et sosialistisk samfunn. Det står under § 2, punkt 5: «å arbeide for

gjennomføring av et økonomisk demokrati ved bl. a. at bedrifter og virksomheter blir overført til samfunnsseie, hvor dette kan bidra til å fremme produksjonen, bedre lønnstakernes kår og den alminnelige velstand i samfunnet ved å sikre lønnstakerne tilfredsstillende innflytelse i næringslivet. Å oppta noen prinsipiell diskusjon om hva som er sosialisme finner jeg i hvert fall i dag helt unødvendig. Jeg anbefaler landsstyrets innstilling.

Asbjørn Overvik: Det kunne vel hende at vi som er representanter på dette landsmøte møter med forskjellige mandater, alt etter som de forskjellige saker kommer opp på dagsordenen. Jeg tror vi kan være enige om *en* ting, at vi har ett felles mandat som vi har fått fra våre foreninger, og det er at vi i fellesskap skal søke å arbeide ut ifra et grunnlag som har sosialismen som perspektiv og mål. Det er det som må være grunnlaget for de avgjørelser vi skal ta og for de diskusjoner vi skal føre i de dager som kommer. Når det gjelder den saken vi diskuterer her om å innføre prinsipperklæringen i våre lover på nytt, så er jeg helt enig i forslaget fra Giken og Bjørkåsen. Det ble sagt av Botten vann og hevdet under innledningsmøtet her, at *vi*, som våre veteraner og våre pionérer fremdeles står på sosialismens grunn, at vi fremdeles arbeider for samme mål, som de gjorde. Målet for vår kamp, er som for veteranene: *sosialismen*. Men grunnlaget må være i orden hvis vi på denne konferanse skal make å ta den riktige innstilling til de dagsaktuelle krav, som kommer i dagsordenen. Jeg tror, kamerater, at det vil være en vinning om vi allerede nå ved begynnelsen av konferansen kunne gå inn for det forslag som ligger fra Giken og Bjørkåsen om å gjeninnføre sosialismens perspektiv i våre vedtekter. Vi vet alle sammen at det har foregått en rivende utvikling her i landet de siste år. Men vi er vel alle klar over at vi fremdeles lever i et kapitalistisk Norge og er underlagt de lover kapitalen bestemmer, at kapitalen fremdeles eier produksjonsmidlene.

Sigmund Jakobsen: Da Bjørkåsen Gruvearbeiderforening gikk gjennom vedtektene for om mulig å komme fram med forslag til endringer til dette landsmøtet, ble forslag om at prinsipperklæringen, som gikk ut i 1951, måtte gjøres gjeldende fra og med landsmøtet i 1955, vedtatt. Foreningens medlemmer fant ingen grunn til at det ikke kunne stå der. En mente at det i prinsipperklæringen fantes så mye godt, at den burde komme med i vedtektene igjen. Da jeg for så vidt har bundet mandat,

vil jeg derfor som foreningens representant oppta forslaget om at prinsipperklæringen gjøres gjeldende fra 1955.

Alf Andersen, LO: Det høres vakkert ut dette. Men jeg kan ikke forstå annet enn at det må foreligge en eller annen begrepsforvirring. Når Arbeidsmandsforbundets landsmøte i 1951 forandret prinsipperklæringen, eller formålsparagrafen, var det jo i overensstemmelse med LO's kongress i 1949. LO's kongress i 1949 behandlet innstillingen fra en komité som hadde fått i oppdrag å gjennomgå LO's vedtekter og lover, modernisere dem og forme dem etter tidens krav. Det var det som skjedde i 1949. Er det noen i denne sal som i dette tilfelle våger å påstå at LO's kongress, som består av 300 valte representanter og med absolutt overveldende flertall fra arbeidsplassene, i dette tilfelle har kastet overbord hele fagorganisasjonens retningslinjer og mål! Ja, slik høres det ut. Hvis man i det hele tatt ønsker å sette seg inn i de nye vedtekter og analysere dem, er det akkurat det samme mål fagbevegelsen tilstreber i dag, som den tidligere har gjort. Men det har hendt noen ting på 40 år. Vi er ikke i samme stilling som vi var den gangen. Er det noen som tviler på at sosialismen fremdeles er fagbevegelsens mål! Vi har hatt atskillig sosialisering. Det er ikke nødvendig for meg å regne opp det. Men det fagbevegelsen har sagt, er jo at vi til enhver tid, vil vurdere i hvilken utstrekning en eventuell sosialisering skal skje. Hvilke områder det skal omfatte. Vi forplikter oss ikke til å sosialisere enhver melkebutikk eller ethvert lite verksted osv. osv. Det får bli et vurderingsspørsmål i hvert enkelt tilfelle. Den formulering som LO's formålsparagraf har fått og som igjen er overført til Arbeidsmandsforbundets formålsparagraf, den er i pakt med det levende liv, og det er på bakgrunn av det levende liv at den har fått den formuleringen den nå har. Man må jo se det hele i sammenheng. Hvis man tar punkt 2 i formålsparagrafen og ser punkt 2, 3 og 4 i sammenheng og analyserer den, vil man komme til samme resultat. Selve målet er det samme. I hvilket tempo utviklingen skal foregå, og på hvilke område man skal sosialisere; det vil vi til enhver tid selv bestemme. Det står nemlig at bedrifter og virksomheter blir overført til samfunnsseie «hvor dette kan bidra til å fremme produksjonen, bedre lønnstakernes kår og den alminnelige velstand i samfunnet». Vi skal ikke sosialisere for sosialiseringens skyld. Vi skal sosialisere for å gjøre det bedre. Det må være *det* som er målet. Punkt 2 sier «å arbeide for å sikre friheten, rettssikkerheten og bygge videre ut den demokratiske styreform slik den har utviklet seg i Norge», «Arbeide for gjennomføringen av øko-

nomisk demokrati» ved bl. a., og så kommer det jeg tidligere refererte. Altså her slår man fast for det første, at det skal ikke være tvil om hvilket demokrati LO eller fagbevegelsen i Norge vil arbeide for. Det er nemlig demokratiet, slik det har utviklet seg i *vårt land*. På bakgrunn av dette, skal vi til enhver tid ta standpunkt for så vidt det gjelder sosialiseringen og gjennomføring av sosialismen. Det forekommer meg at man i de aller fleste tilfelle betrakter dette som om man har hengt opp en tegning på veggen. Og så er allt bra! Hva er gjennomføring av sosialismen? Er det ikke det vi arbeider med hver dag. Sosialismen er et byggverk som vi etter hvert skal bygge fram. Det er ikke noe man bare kan sette på en plakat eller et stykke papir. Jeg vil gjerne, kamerater, få lov til å si: Vær vennlig og forsøk å analysere formålsparagrafen i pakt med det praktiske liv og den utvikling vi har hatt i Norge. Det er intet, absolutt intet i den formulering paragrafen har i dag som forandrer noe i vår målsetting. Den er akkurat den samme *i dag* som den var før.

Lars Næss: Alf Andersen sa at det har foregått en utvikling fra 1911 og til nå. Jo da, vi skal villig innrømme at det har foregått en viss utvikling. Det har foregått en slik utvikling at vi nå kan sette oss til festbordet med arbeidskjøperne. Det har således foregått en utvikling, men vi har ennå det samme kapitalistiske samfunnssystem som vi har hatt tidligere. Men mener vi noen ting med at vi vil gjennomføre et sosialistisk samfunn, at vi vil gå inn for oppbyggingen av et sosialistisk samfunn, hvorfor skal man da være så dødsens redd for å ta nettopp de ord i formålsparagrafen i våre egne lover i forbundet? Jeg kan ikke skjønne at Bjørkåsen og Giken Gruvearbeiderforening og andre som forsvarer forslaget, gjør noen forbrytelse mot arbeiderklassen ved å ville ha formålsparagrafen i levende erindring, slik en har hatt det alle år. Jeg tror det må være det mest riktige vi kan gå inn for i denne forsamling.

Dirigenten: Jeg vil gjøre merksam på at formålsparagrafen kommer vi tilbake til. Nå er det prinsipplæringen vi behandler.

Lars Næss (fortsetter): Ja, det er prinsipplæringen vi diskuterer. Henriksen sa at vi diskuterte ikke om proletariats diktatur i dag. Nei, det er ingen som har talt om proletariats diktatur. Men vi taler om formålsparagrafen i forbundet. Jeg vil anbefale forslaget som er opptatt her.

Karl Bottenvann: Jeg synes det var litt stridt sagt av Alf Andersen når han sier at forslaget må være bygd på en begrepsforvirring. Da må arbeiderklassen i Norge ha vært be-

grepsforvirret i lange tider. Det var vel litt for mye sagt det? Jeg vil bare minne om at det er ikke gjennomført en sosialistisk samfunnshusholdning i Norge. Vi har hatt som gjester på vårt festmøte representanter for arbeidsgiverne. Det var representanter fra Bergverkenes Landssammenslutning, den eksisterer altså ennå. Arbeidsgiverforeningen i Norge eksisterer også. De folkene som tar hånd om bedriftsmidlene, det er dem vi må forhandle med når det gjelder lønnsforhold og ditten og datten. De som representerer kapitalen, er i de fleste tilfelle meget vanskelig å ha med å gjøre. Det har de vært til i dag. Om de blir bedre etter denne dag, det skal ikke jeg kunne si. Jeg bare konstaterer at de eksisterer fremdeles og har hånd om hele bedriftslivet, økonomisk så å si. Staten har jo endel bedrifter, som den har overtatt siden krigen. Men også disse bedrifter har Norsk Arbeidsgiverforening, Bergverkenes Landssammenslutning, hånd om. Når man sitter ved forhandlingsbordet må man forhandle med Norsk Arbeidsgiverforening og Bergverkenes Landssammenslutning om de økonomiske forhold som arbeiderne skal ha i disse statsbedrifter. Jeg kan ikke kalle det for sosialisme. Det er ikke nevnt i denne prinsipplæring, proletariats diktatur. Men det er nevnt at en skal arbeide for sosialismens gjennomførelse, og det skal skje etter demokratiske prinsipper og metoder. Målet er at arbeiderklassen i Norge virkelig skal være herrer i Norge. Det er de som frambringer resultatene av produksjonen, som skal være avgjørende. Vi er kommet et stykke på vei, det skal innrømmes. Det viser seg også etter hvert som organisasjonen vokser seg større og sterkere, at den får mer innflytelse. Men det skulle bare mangle at vi skulle stanse opp, når vi er såpass tallmessig sterke, faglig og politisk. Da skal man vel ikke stoppe opp og gi sosialismen på båten og si at nå skal vi bygge videre på kapitalismen. Jeg vil henstille til forsamlingen grundig å overveie om vi skal gå tilbake eller opprettholde vedtak som viser framover. La oss arbeide framover til vi har gjennomført sosialismen.

Asbjørn Overvik: Det er bare noen få ord. Jeg tror vi skal være litt forsiktig med å tale om begrepsforvirring, og særlig når det gjelder denne saken på dagsordenen. Vi kan si det slik, at alle sammen som sitter her er enig om at vi skal gå sammen og arbeide oss fram mot vårt mål, som er sosialismen, slik det alltid har vært. Men hva er det da man er redd for? Hva er man redd for i den prinsipplæringen som sto fra 1948 til 1951? Det må være noe man er redd. Jeg tror ikke årsaken til det er å finne i de klare ord som prinsipplæringen inneholder, der den rett

ut sier at årsaken til verdens nød og fattigdom er å søke i det kapitalistiske system. Hvis man forsøker å forkludre denne målsetting, da kan man begynne å tale om begrepsforvirring. Jeg tror ikke man med renere ord og i klarere setninger kan gi uttrykk for kampen og det målet vi skal fram mot. Det er det kapitalistiske system i dets grunnvoll vi skal til livs, om vi en gang skal nå fram til sosialismen. Noen bedre formulering enn det forslaget går ut på og som er lagt fram av Giken og Bjørkåsen kan vi ikke få. Av den grunn støtter jeg forslaget.

Odd Olsen: Hvis jeg ikke husker feil, så nevnte bl. a. Kristiansen at han fant ingen grunn til å diskutere hva som var sosialisme. Etter min mening er det hendt ting i de senere år som gjør det nødvendig, tror jeg, å diskutere nettopp det spørsmålet. Vi er sikkert alle her kjent med at det i 1951 ble nedsatt en komité til å utrede spørsmålet om statens overtakelse av bergverkene. Denne komitéen hvor bl. a. forbundets sekretær, Bech, var med. Fra den andre siden hadde komitéen en representant for de fremste krefter innen Libertas og kapitalen her i landet, bl. a. direktør Kiaer. Det bemerkelsesverdige ved en slik uensartet sammensatt komité var, at en kunne komme fram til en enstemmig innstilling. Etter det som er offentliggjort i pressen var den det. Den fullstendige tekst har jeg dessverre ikke lest ennå — men jeg går ut fra at det som er offentliggjort er noenlunde riktig. Det går da i store trekk ut på at privatkapitalen fortsatt skal få drive gruveindustrien. Det skal ikke gjøres noe inngrep i privatkapitalen eller i utnyttelsen og spekulasjonen i gruveindustrien. Men ikke nok med det. Det typisk privatkapitalistiske argument, at kapitalister som setter penger inn i gruveindustrien de risikerer sine formuer og tar større risiko enn andre kapitalister, og derfor bør få lov til å tjene bedre. Hele innstillingen er så vidt jeg kan forstå slik at en skulle tro den var forfattet i Libertas-kretsene. Dette bedrøvelige eksempel mener jeg gjør det mer nødvendig enn før at vi har klart for oss vår formålsparagraf: vi vil fram til sosialismen.

Bernhard Reines: Når det gjelder den saken som nå diskuteres, vil jeg med en gang si at jeg har vært med i den komitéen som fikk i oppdrag av landsstyret å se på de innkomne forslag, og eventuelt fremme innstilling for landsstyret, og en har fått landsstyrets innstilling. Når det gjelder prinsipplæringen var det innkommet 2 forslag, kun 2 forslag. Ingen motivering. Vi fant ikke å kunne foreta noen endring. Det eienedommelige er at de sier at de vil gi uttrykk for at det er på grunnlag av den at vi skal kunne fremme sosialismen. Formålet

med at forslaget er innsendt er nok å få det prøvet for en ny forsamling, enda landsmøtet i 1951 tydelig ga uttrykk for hvor det sto. Det er sagt at man ikke skal berøre formålsparagrafen. Jeg var til stede og hørte den diskusjonen som ble ført på forrige landsmøte. Vi har et punkt her i formålsparagrafen, det er ikke å legge skjul på, det er punkt 4 hvor det heter: «å arbeide for å sikre friheten, rettssikkerheten og bygge videre ut den demokratiske styreform, slik den har utviklet seg i Norge». Det er vel i grunnen det som er brennpunktet. Jeg vil spørre: Hvordan vil det fortone seg for folk utad, for dem som møter her fra andre land vi har samarbeid med? De må vel stusse og spørre: Er ikke arbeiderklassen i Norge, er ikke Norsk Arbeidsmandsforbund med sine medlemmer kommet lengre i dag, enn at de må ha dette inn i vedtektene? Jeg går ut fra at dette blir så å si den første prøve. Når det gjelder det punkt jeg nettopp har referert, da er det vel innlysende for dem som har fulgt med, at nettopp den fraksjonen som opptrer slik, den kvier seg ikke for ved enkelte anledninger å samarbeide kanskje med krefter innen reaksjonen.

Votering: Landsstyrets innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

§ 2. Formålsparagrafen.

Avd. 75, *Giken Gruvearbeiderforening* foreslår:

«Formålsparagrafen som gjaldt til 1951 foreslås vedtatt i sin helhet og tilført forbundets vedtekter.»

Landsstyret foreslo: Forslaget kan ikke tiltres.

Karl Bottenvann: Etter den avgjørelsen som nettopp falt, om prinsipplæringen, er det vel kanskje ikke formålstjenlig å si noe videre om formålsparagrafen. Disse to ting, prinsipplæringen og formålsparagrafen er så å si to ting i samme materie, og om vi foretar en avstemning over forslaget, er det vel å frykte for at det går samme veien. Jeg tror jeg drister meg til å ta forslaget fra Giken tilbake.

Helge Skevik: Malmö Gruvearbeiderforening etterlyser de innsendte forslag vedrørende endringer i forbundsvedtektene. Vi er klar over at det er innkommet parallellforslag fra andre grupper, men ikke på alle punkter. Derfor håper vi å få tatt opp forslagene i den tur og orden som de skulle komme i dagsordenen. Jeg kan komme med et tilleggsforslag: Paragraf 2, punkt 5 a forandres til: «At bedrifter og virksomheter blir overført til

samfunnseie for derved å bidra til å fremme produksjon, bedre lønnstakernes kår og den almannelige velstand i samfunnet.» Ved å overføre bedrifter til samfunnseie følger vi sosialismens idé som vi bygger på, skjerper arbeidernes interesser og kan bruke eventuelle overskudd til annen industrialisering.

Walter Kristiansen: Jeg kan oppriktig talt ikke skjønne meningen med dette her. Når Bottenvann innser hvordan stillingen er og trekker forslaget tilbake, hvorfor da komme igjen og kaste fram et tilleggsforslag som vi overhodet ikke har sett, bare fått referert. Etter min mening er stillingen helt klar. Når Bottenvann har trukket sitt forslag tilbake, så bør vi gå inn for opprettholdelse av den nåværende formålsparagraf. Jeg anbefaler landsmøtet å vedta formålsparagrafen slik den foreligger i de nåværende lover.

Per Krokan: En har talt om begrepsforvirring her i dag. Men at Walter Kristiansen som skal være teoretikeren på organisasjonsområdet, kan være så begrepsforvirret og si noe sådant som han sa, var for meg ganske utenkelig. Fordi om Bottenvann har trukket forslaget tilbake, må det vel være anledning for hvilken som helst andre representanter å ta opp et forslag når saken først er tatt opp. Det er det som er gjort. Det har ikke noe med det forslaget Bottenvann hadde. Forslaget vårt er innsendt og i god tid. Det er ikke blitt med noen av våre forslag i dagsordenen. Vår formann, Helge Skevik, ba om og nevnte at vi måtte få ta opp våre forslag i tur og orden etter som de forskjellige punkter i dagsordenen behandles. Og så kommer Kristiansen på den måten! Unnskyld Kristiansen, men begrepsforvirringen er der. Vårt forslag går ut på at vi skal stryke noe i paragrafen — i § 2, punkt 5 a og i stedet sette inn: «at bedrifter og virksomheter blir overført til samfunnseie for derved å bidra til fremme av produksjonen, bedre lønnstakernes kår og den almannelige velstand i samfunnet». Det blir en styrkelse av den paragrafen som ble vedtatt i 1951. Vi skal sosialisere for å overføre det hele til folkeie. Ved å stryke endel og sette inn det vi her foreslår, mener vi at vi gjør det.

Dirigenten: Ingen flere har forlangt ordet, forslagene er opp-tatt til votering. Dirigenten finner det riktig etter Kristiansens forslag, at vi først fastslår hvorvidt landsmøtet er enig i å beholde paragrafen slik den er. Vi tar det opp til votering først.

Votering: Kristiansens forslag ble vedtatt med overveldende flertall. Dermed bortfalt de øvrige forslag.

§ 3. Medlemskap.

Avd. 75, *Giken Gruvearbeiderforening* foreslo:

«Punkt 2 a gis følgende ordlyd: de lønnstakere som står tilsluttet eller representerer et politisk parti som har et nazistisk eller fascistisk program.»

Landsstyret foreslo § 3 bibeholdt uforandret.

Karl Bottenvann: Når vi har foreslått denne forandringen er det på grunnlag av at det i denne paragrafen om opptagelse av medlemmer er hengt til en hale hvor det heter: «Medlemmer som står tilsluttet et parti som har fascistisk eller nazistisk program, eller står tilsluttet et parti som har likhet med det, kan opptas. Forat det ikke skal foregå noen forveksling eller noen slags mistenkeligjørelse om at det også er andre partier i Norge som har fascistisk eller nazistiske tendenser, så mener jeg den halen der bør strykes. Det er det som ligger i forslaget. Jeg mener det er nok at det står der, at medlemmer som står tilsluttet et parti som har de og de interesser, kan ikke opptas som medlemmer. Det bør ikke være noe mer. Vi vet alle hva nazismen og facismen har betydd og hva det har påført menneskeheten. Vi er enig i at den slags skal vi ikke ha noe mer av. Derfor er jeg enig i paragrafen som den er. Men å gjøre noe tilheng til det ved å føre mistanke over også på andre mennesker, bør vi ikke være med på. Såpass demokratiske må vi være. Jeg opptar *Giken Gruvearbeiderforenings* forslag, og anbefaler det vedtatt.

Anton Østhus: Når jeg i landsstyret den gang vi behandlet denne paragrafen var uenig og dissenterte, så var det ikke direkte slik som Bottenvann ga uttrykk for. Men det var fordi jeg syntes det var helt unødvendig innen vårt forbund å ha den tilføyelsen. Jeg skal forklare det på det vis at Bottenvanns, *Gikens* forslag for så vidt er i flukt med § 3, bare med den avvikelse at de vil ha vekk de få ordene. Jeg vil også gi uttrykk for at vi har vanskeligheter med å kontrollere hvem er det og det innen vårt forbund. Vi har sett det på arbeidsplassene, særlig etter krigen. Jeg vil spørre forsamlingen her: på hvilken måte skal man få en effektiv kontroll for å motarbeide at det kommer slike medlemmer inn i vår organisasjon? Jeg tror det er nokså vanskelig. Jeg mener derfor at den lille setningen, som *Giken Gruvearbeiderforening* foreslår utgår, er helt berettiget.

Walter Kristiansen: Vi hadde denne debatten også på det forrige landsmøte. Jeg synes det skulle være ganske klart at vi bør ha med «partier som er beslektet». Før vi fikk nazismen hadde vi

fascismen i Italia. Vi vet hva den innebar for arbeiderklassen. Så dukket nazismen opp og vi har også følt på kroppen hva det programmet innebar. Vet noen om et liknende parti ikke kan kalle seg noe annet? Det må vel være *det* som er hensikten. Vi vet hva den fascistiske og nazistiske ideologi innebærer. Men vi vet ikke om det kan komme et liknende parti, bare med et annet navn. Jeg forstår ikke de som hittil har hatt ordet i denne debatten antyder at f. eks. den politiske innstillingen de sjøl har skulle være beslektet med nazisme eller fascisme. Det er i hvert fall ikke hensikten med ordlyden i dette punktet. Det er helt tydelig og klart at det tar sikte på at vi vil *motarbeide alle* bevegelse som inneholder et program, slik vi har sett nazismen og fascismen har gjort det. Det betyr ikke noe annet. Jeg anbefaler at ordlyden, slik det står i vedtektene, fortsatt bibeholdes.

Votering: Det ble votert mellom landsstyrets innstilling om bibehold av § 3 uforandret og Giken Gruvearbeiderforenings forslag. — Landsstyrets innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

Dirigenten: En meddelelse til landsstyrets medlemmer: Landsstyrets medlemmer anmodes om å stanse i salen til et kort møte umiddelbart ved middagspausen.

§ 5. Landsmøtet.

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforeningen foreslo:

«Ordinært landsmøte skal som regel holdes hvert 3. år. (For øvrig uforandret.)»

Landsstyrets foreslo § 5 bibeholdt uforandret.

Karl Bottenvann: Når vi har stilt forslag til § 5 om at landsmøtet skal holdes hvert 3. år, er det ut fra det demokratiske prinsipp. Dette med 3 års valgperiode har vi hatt i Norge siden jeg fikk stemmeret iallfall og lenge før den tiden, innen det borgerlige område og innenfor organisasjonsområdet har det vært likedan. Vi anser det å forlenge perioden med ett år at vi beskjerer de demokratiske rettigheter for medlemmene i fagorganisasjonen. Det er selvsagt for mye å ha landsmøte hvert år, men det skal heller ikke være for lenge mellom hver gang det er landsmøte. En periode på 4 år er noe for langt. Det var sagt i 1951 at vi måtte gjøre det slik for å komme på linje med 60-årsjubiléet. Det har vi hatt nå og det skulle derfor være grunnlag for at vi fra dette landsmøte setter perioden til 3 år. Det er det som ligger til grunn for vårt forslag, og jeg opptar det. Men i samme paragrafen er det en ting til, som jeg må

få lov til å sette fingeren på. Det er når det gjelder punkt 3. Der står det: «Landsmøtet består av de av foreningene valte representanter og av landsstyrets medlemmer. Foreningenes representasjonsrett regnes ut etter gjennomsnittstallet etter betalt ordinær kontingent i de siste 3 måneder før landsmøtet skal kalles inn. Ingen fagforening kan dog ha mer enn 4 representanter til landsmøtet.» Det er punkt 3. Så kommer punkt 4, som sier: «Valg av representanter til landsmøtet foregår etter følgende regler: 1 representant for det første fylte 40-tall og siden 1 for hvert fylt 150-tall medlemmer.» Punkt 4 har stått i forbundsloven i den tiden jeg har vært medlem av forbundet. Giken Gruvearbeiderforening består i dag av — iallfall ved årsskiftet — av 257 medlemmer. Med dette medlemstall eller der omkring har vi i alle år på landsmøtet tidligere hatt 2 representanter i henhold til punkt 4 i § 5. Men i år, når punkt 3 i § 5 har fått den ordlyden det har, at det er de *ordinære* merker som skal legges til grunn, har det bevirket at jeg står her alene som representant for denne store forening. Årsaken til det er nemlig at vår forening som ble stiftet i 1907, har fått en hel del eldre medlemmer. Foreningen har ikke mindre enn et par og førti æresmedlemmer. Av disse æresmedlemmer er jeg en av dem. Moljord likeså, og flere. Med et slikt medlemstall med over 40 æresmedlemmer, er det ugjørlig for oss å greie å få til bare ordinære merker fra de medlemmer som er igjen, særlig i de måneder som er lagt til grunn, september, oktober og november i 1954. Det er alltid for desembers vedkommende, altså juleuka, praktisert en liten kontingentlettelse ved at medlemmene har fått et F-merke for en uke. Og det betyr for et så stort medlemstall at det ikke er mulig for oss å få 2 representanter på landsmøtet.

Jeg er et aktivt medlem i foreningen fremdeles og er dens formann, men er æresmedlem. Når det gjelder foreningens representasjonsrett skal jeg holdes utenfor. Da skal jeg ikke telles med. Det er et misforhold som jeg mener bør ryddes av veien. Det går ikke an å ha to bestemmelser, to forskjellige punkter i denne paragrafen om valg av representanter til landsmøtet. Det er i de fleste foreninger vanskelig å klare å få bare ordinær kontingent i de måneder jeg har nevnt. Jeg tror det er flere foreninger utover landet som er blitt brent av samme forhold, og det er beklagelig. Jeg vil derfor framsette forslag om at punkt 3 i § 5 går ut av vedtektene. Vi har ikke bruk for det der. Punkt 4 sier så tydelig og klart på hvilken måte valg av representanter skal foregå. Det er så demokratiske i sine prinsipper at det bør opprettholdes. Men dette å basere det på kontingenten, ordinær kon-

tingent, og sette et mindreverdighetsstempel på æresmedlemmer, syke medlemmer, arbeidsledige medlemmer osv., det er ikke demokratisk, så det bør ikke være med.

A. K. Lien: Når det gjelder forslaget fra Giken om at landsmøtet skal holdes hvert 3. år, så vil jeg be landsmøtet om ikke å gå inn for det. De må tenke over hva det betyr. For det første er vi i samsvar med reglene i LO når det gjelder 4-årige landsmøter. Det er jo besluttet at LO's kongress skal holdes hvert 4. år. Videre har de fleste forbund gått over til 4-årige perioder. En må også tenke over hva det økonomisk betyr for forbundet å gå tilbake til 3-årige perioder. Landsmøtet her nå regner jeg med vil koste ca. 320 000—330 000 kroner. Jeg går ut fra at det ligger mellom de tallene der. Det vil altså si, at hvis vi går tilbake til 3-årsperioder, vil det bety en merbelastning på 80 000 kroner. Vi må tenke over de økonomiske følger før man går inn for Gikens forslag. Når Botten vann foreslår at § 5, punkt 3, skal forandres til å gjelde alle medlemmer i foreningen, ikke som det var vedtatt på siste landsmøte at det skulle være på grunnlag av *betalt ordinær* kontingent, må jeg også advare mot det forslaget. Vi vedtok i 1940, det var landsstyrevedtak og det ble bekreftet av landsmøtet i 1945, at heretter skulle *bare* ordinær kontingent telle for opparbeidelse av forsikringsrettigheter og æresmedlemskap i forbundet. De som var til stede på landsmøtet i 1945 minnes vel den redegjørelse jeg ga for de forhold når alle merker skulle telle. Det var hårreisende tilfelle som jeg la fram den gang. Vi hadde tilfelle hvor medlemmer ble æresmedlemmer for *noen og tyve merker*. For resten hadde de F-merker. Og enda ble de opptatt som æresmedlemmer i forbundet, den gang *alle* merker tellet. Det må selvsagt være den ordinære kontingent som må være grunnlaget når det gjelder representasjon til landsmøtet. Jeg anbefaler landsstyrets innstilling om at § 5 bibeholdes som den er.

Erling Lyshol: Når representantenes antall skal regnes ut etter betalt ordinær medlemskontingent, er det for oss som arbeider i veivesenet meget vanskelig. I hvert fall når det er lagt på månedene oktober, november og desember. For vi blir tvunget til å slutte først i desember av den grunn at en påstår ikke å kunne drive i den mørke tid av året. Vi var 48 medlemmer, da vi fikk ordre om å velge representanter til landsmøtet, og etter det skulle vi fått en representant. Men det kunne vi selvsagt ikke få, når det skulle velges etter betalt ordinære merker.

Kr. Moljord: Jeg har stått som medlem av forbundet siden 1907 og jeg har betalt min kontingent fullt ut. Jeg synes nok at

med den bestemmelse vi nå har fått i loven, er det litt sårt på denne måte å bli satt utenfor når det skal velges folk til landsmøtet for å vareta våre interesser. Jeg vil be forsamlingen nøye overveie dette forhold. Det er så urettferdig, så det minner meg meget om bondeparagrafen som gjorde folk ugild. Jeg synes ikke det er verdig denne forsamling å gjøre æresmedlemmene ugild ved et valg. Jeg vil be dere tenke over dette og hvor sår-ende det er overfor æresmedlemmene.

Bernt Alfsen: Når det gjelder problemet om æresmedlemmenes medvirkning ved valg til landsmøtet, er det klart at dette vekker megen misnøye i de foreninger hvor det er mange æresmedlemmer. Jeg representerer en forening hvor vi har $\frac{2}{3}$ av medlemmene som æresmedlemmer, og det førte til at vi heller ikke fikk representant på tross av at vi på sett og vis skulle ha medlemmer nok. Personlig har jeg hele tiden i landsstyret arbeidet for at de som fortsatt står på arbeidsplassen etter å være blitt æresmedlemmer bør betale kontingent. Hvorfor skal man ikke betale kontingent når man står i samme lønnete beskjeftigelse som de øvrige kamerater på arbeidsplassen? Derved ville man ikke bare støtte opp om sin forening, men også opprettholde retten til å være med når det gjelder valg av representanter til landsmøtet. Dette vil jo nå etter det forslag som er lagt fram fra Lien, om at æresmedlemskapet først skal oppnåes ved 65 år og 25-års medlemskap, rette noe på forholdet. Det er klart at det vil hjelpe endel, men det er jo slik at nå blir folk eldre, og en skal arbeide lengre. Jeg hadde tenkt å protestere litt i denne saken i landsstyret, men da forslaget kom fram om forhøyelse av aldersgrensen for å oppnå æresmedlemskap, fant jeg ingen grunn til annet enn å stemme for det. Men det er klart at etter hvert vil problemet når det gjelder æresmedlemmer skape vanskeligheter for de avdelinger som har gamle medlemmer.

Alf Sjøfting: Det forekommer meg at det er noe som ikke er riktig klart for oss. I hvert fall er det ikke klart for meg, når det tales om æresmedlemmene og valg av representanter til landsmøtet. Så vidt meg bekjent betaler ikke æresmedlemmer fri-merker. Her kobler vi F-merker sammen med æresmedlemmer. Det er klart at vi må finne en annen måte å løse det på, slik at æresmedlemmene kan få være medbestemmende ved valg til landsmøtet. Det er nå heller ingen som mener at vi skal sette veteranene, som har hatt det tyngste arbeid i fagbevegelsen, utenfor. Noe galt er gjort ved at de ikke får anledning til å stemme, eller telles med. Når jeg hører statistikken som er refe-

rert her i dag, så forekommer det meg at det ble nevnt at det var 26—27 prosent F-merker. Da er det jo klart at hvis disse merker skulle telles med, ville dette landsmøte vært $\frac{1}{4}$ større. Når vi så hører at de koster over 300 000 kroner, så må vi være klar over at det vil få slemme økonomiske følger. Når det gjelder de store foreninger som har ett eller flere æresmedlemmer tror jeg ikke vi skal beklage oss så forferdelig meget for representasjonen. Da er det mer sårt for de små foreninger, som ikke får representanter. De store foreninger har sikkert ingen ting å klage over. Personlig mener jeg at f. eks. en mann som Botenvann godt greier å forsvare sin forening her. Jeg tror ikke det hadde vært bedre om de hadde 3—4 med samme talegaver.

Arne Ødegårdsstuen: Når det gjelder representasjonen til landsmøtet er jeg av den oppfatning at alle merker bør telle, især i de små foreninger. Det er temmelig vanskelig mange steder i den periode som er nevnt her, nemlig før jul. Veivesenets folk har lett for å komme ut i arbeidsledighet nettopp på den tiden og det vil bli vanskelig for disse å bli representert. Jeg synes det er rett at alle merker teller når det gjelder representasjon til landsmøtet. En ting til, når det gjelder veivesenets folk. Det er slik ved veivesenet at mesteparten av arbeiderne er kommet noe ut i årene og det vil bli inskrenkninger eller inntatt nye folk. Til slutt er vi kanskje æresmedlemmer de fleste av oss og av den grunn vil veivesenet få en liten representasjon på landsmøtet. Jeg vil henstille til representantene at de får vekk det punkt, at medlemmenes merker skal telle ved representasjon til landsmøtet.

Klaus Kjelsrud: De må undskylde at jeg som gjest forlanger ordet her. Jeg akter ikke å blande meg opp i diskusjonen, men vi har de samme bestemmelser i våre lover. Jeg tror at det som er sagt fra denne plassén fra enkelte talere må bero på en fullstendig misforståelse når man sier at syke medlemmer, som har frimerker eller æresmedlemmer osv. blir hindret fra å delta f. eks. på landsmøtet. Det ligger jo på ingen måte det i bestemmelsen. Hvis det hadde gjort det, ville jeg ha vært motstander av det i vårt forbund. Det som er spørsmålet er det som omhandles i punkt 3 i første avsnitt. Der det er sagt at foreningens representasjonsrett skal utregnes etter ordinære innbetalte merker. Det tror jeg er det eneste sunne og riktige prinsipp. Jeg tror det vil være uriktig å gjøre noe annet. Det har ikke noe med valgbarheten å gjøre. Det kommer i siste avsnitt i samme punkt, nemlig i punkt 3, «valgbar som representant er bare den som har vært organisert i forbund tilsluttet Arbeidernes faglige Lands-

organisasjon i minst 3 måneder før valget foretas og ellers har sitt medlemskap i orden». Det er selvfølgelig ikke noe til hinder for at et æresmedlem kan velges som representant til landsmøtet. Det kan alle som har fri-merker, og som har vært arbeidsledige, syke osv. Det skulle være klart. Men det som det omdiskuterte punkt tar sikte på, er selve representasjonsretten fra vedkommende avdeling, nemlig at den skal avgjøres på grunnlag av innbetalt ordinær kontingent. For øvrig er alle som har sitt medlemskap i orden valgbar til et landsmøte.

Lars Næss: Det er klart at æresmedlemmene er valgbare, det er vel ingen som tviler på det. Men slik bestemmelsen er, så teller ikke disse medlemmer ved selve representasjonsretten. De er satt utenfor. Både æresmedlemmer, arbeidsledige og syke medlemmer. Det er der vi har fått ugildbestemmelsen. Det er det vi skal være oppmerksom på. Landsmøtet bør rette på dette. Det må være uriktig at en forening som har mange æresmedlemmer og som kanskje også har medlemmer som er beskjeftiget med mer sesongbetont arbeid og blir gående arbeidsledige i de måneder som legges til grunn ved beregningen av ordinær betalt kontingent, ikke skal telles med. De har ikke på den måte de samme rettigheter som de medlemmer som står i arbeid året rundt.

Wilhelm Furnes: Når vi ser på frammøte på fagforeningsmøtene så er det i de fleste tilfelle dårlig. Når det f. eks. gjelder oss veiarbeidere, sådan er det iallfall hos oss, så er det slik at når det lir til høsten, har en det «å glede» seg til at det kommer en seddel som inneholder oppsigelse. Slik har det vært og slik vil det vel fortsette. Det er klart at når et medlem vet at det ikke har noe det skal ha sagt, til og med ikke stemmerett, da skal en ikke vente noen interesse derfra. Jeg synes dette er urettferdig. Jeg mener den tidligere ordning bør opprettholdes. Når det gjelder æresmedlemmene er jeg fullstendig enig i at det ble en ordning på forrige landsmøte. Vi har i vår forening 3—4 æresmedlemmer, men den gangen hadde vi bare 1, og på hans bok var det vel 120 heltbetalende merker, resten var F-merker, og jeg må si det var en skam. Men når det gjelder representasjonen til landsmøtene må det forandres. Det er ikke riktig slik det er. En må betenke de små foreninger av veiarbeidere utover i landet, de kommer aldri i betraktning. Det vil selvsagt bety en god del flere representanter, men jeg tror det må kunne gå an å spare litt av hvert på andre områder og heller la foreningene bli representert.

A. K. Lien: Det er uriktig og misvisende når det er sagt at

æresmedlemmer, syke og arbeidsledige medlemmer ikke teller med eller har sine rettigheter fordi om bestemmelsen er slik som den er i forbundets vedtekter i dag, når det gjelder representasjon til landsmøtet. Vi må huske på, som jeg nevnte forrige gang, at det koster å holde landsmøter. Det er ikke noen rimelighet i, la oss f. eks. si en forening som kanskje for størstedelen består av medlemmer som er arbeidsledige og ikke innbetaler noen større ordinær kontingent til forbundet, skal kunne sende representanter til landsmøtet, hvor hver representant koster gjennomsnittlig mellom 800 og 1000 kroner. Nøyaktig kan jeg selvsagt ikke si det, før vi har fått regningene. Men det blir nok deromkring. Det som betales for F-merkene er 15 øre pr. merke og det går til *ulykkestrygden*. Det går *ikke* til forbundets kasse. F-merkene er bare en forsikring mot ulykker. Det vil være meningsløst at foreninger, som ikke betaler kontingent, skal ha rett til å sende representanter til landsmøtet og ikke engang har innbetalt så en kan få noe dekning. Hvordan vil det bli hvis en skal gå tilbake til at F-merkene skal telle, alle merker telles? Jeg vil advare mot å gå inn på den tanken. Vi må holde fast ved § 5. slik den er og ble vedtatt i 1951.

Chr. Henriksen: Vi var nokså meget inne på dette spørsmålet ved forrige landsmøte. Jeg synes det er trist når en står opp her og doserer at det er for å komme æresmedlemmene til livs. Det er ikke sant. De deltar i foreningsmøtene på like fot med alle de andre som betaler kontingent og de velges også til landsmøtet. Det er Bottenvann et levende bevis på. Nettopp det Lien var inne på her, skal en være oppmerksom på. Vi kan ikke i Arbeidsmandsforbundet i tiden framover administrere på æresmedlemmer. Hvis vi tar for oss fullmaktene til landsmøtet så ser vi stemmetallet. Det er trist å se. Det var ikke slik i gamle dager, når dagsordenen ble utsendt til forbundets landsmøte. Da var det liv. Medlemmene møtte opp og det var først og fremst av interesse å komme med for å ordne sine saker. Nå er det faktisk vanskelig å få et møte beslutningsdyktig. Ser vi på representasjonslisten denne gang og de som står bak hver enkelt representant så er det ikke så mange stemmer. Ser vi på foreningenes innbetalinger, så kan det sies å være noe bedre. Jeg synes ikke det er noe galt, at bl. a. Giken får 1 representant og en forening som kommer opp i 520 får 2. De mange små foreninger, som vi har en masse av og som velger sammen, har også fått sin rett. Jeg forstår godt at man vil tilbake til den gamle ordningen, hvor en ikke tok hensyn til noen ting når det gjaldt kontingenten. Men Arbeidsmandsforbundet kan ikke administrere på F-merker.

Jeg vil henstille til representantene at en prøver iallfall ennå en periode den ordning vi har. Så får vi se hvordan det utvikler seg.

Erling Levanger: Jeg er enig i Gikens forslag. Regnestykket til Lien vet jeg ikke om holder, for jeg tror at hvis vi går over til 3-årige landsmøter så vil det bli kortere møter og mer arbeidsdyktig, slik at utgiftene ikke blir så store. Når det gjelder representasjonsretten for øvrig er jeg enig i at avsnittet i punkt 3, § 5, som heter: «Foreningenes representasjonsrett regnes ut etter gjennomsnittstallet etter betalt ordinær kontingent i de 3 siste måneder før landsmøtet skal kalles inn» bør gå ut og som Bottenvann visstnok tok opp forslag om.

Peder Nygaard: Når det gjelder endringer i punkt 3 vil jeg fullt ut støtte Bottenvann. For det viser seg at de foreninger som i dag står med 40 medlemmer, 41 kan vi si, oppnår ved høyeste kontingentinnbetaling et merketall på 533. Nå har vi i vår forening et medlemstall på 63, og vi oppnår ikke med nokså stort antall innbetalte merker å få noen representasjonsrett. Vi står på et merketall på 478, men oppnår ikke representasjonsrett. Det beklagelige er at en forening som kan ha en god stamme av gode fagforeningsfolk som har stått organisert i årevis og betalt kontingentmerker så å si til maksimum, aldri kommer med og får noen representasjonsrett. Den gode stamme av utmerkede fagforeningsfolk blir satt utenfor. Likeså den stamme Moljord var inne på, æresmedlemmene. Det er beklagelig. Jeg vil gå inn for at punkt 3 i § 5 blir strøket. Med hensyn til landsmøtets sammenkalling hvert 4. eller 3. år, vil jeg også anbefale at vi går inn for 3-årige landsmøter. Vi kan ikke som Lien var inne på gå ut fra at forbundet står så dårlig, at vi ikke kan holde landsmøte hvert 3. år. Jo oftere vi har møter jo oftere får vi kontakter utover landet med fagforeningsfolk og får høve til å veksle meninger. Jeg vil anbefale Bottenvanns forslag vedtatt i sin helhet.

Carl Joh. Frohg: Jeg har ikke riktig hatt forståelsen av hvor urettferdig dette kunne virke. Når jeg har sittet og hørt på dette, er det iallfall en ting vi burde kunne bli enige om og det er om en kan få rettet på en urettferdighet. Jeg hørte Henriksen nevne: *på like fot*. Ja for så vidt så er det vel det. Forbundet må iallfall få rettet på forholdet for dem som har gjort sin plikt. Henriksen sa videre, at det var trist å se stemmetallene som ligger bak representantene. Ja, det er jeg enig med deg i. Årsaken bør finnes. Kanskje vi må tilbake til siste Fagkongress for å finne den. Men det er vel ikke galt å rette en begått feil? Med hensyn til landsmøtene er det vel så at det koster mange penger. Det er

det vel ingen tvil om. Det ser vi av regnskapene. Det er klart at vi kan ikke holde landsmøter på F-merker. Det skjønner jeg godt. Men er det en liten forening med mange æresmedlemmer, så blir det et uriktig forhold til stede og forbundets styre bør se å finne fram til en ordning for å få rettet på det.

Hilmar Antonsen: Jeg hadde ikke tenkt å blande meg bort i denne striden. Var det blitt den forandringen som nevnt her på forrige landsmøte, så hadde stillingen vært anderledes. Men da ble det sablet ned. «Nei, det passer ikke for meg, jeg er snart berettiget til æresmedlemskap, nå er det snart punktum» osv. Skal en vente til det passer for alle, kommer det aldri til å passe. Skill mellom prestisje og ansvar. Vi har ansvar alle sammen, selv om vi er æresmedlemmer. Et forbund kan ikke bestå bare av æresmedlemmer. Hva vil det ikke bety for de øvrige, som skal betale utgiftene? Vi må også tenke på den siden av saken. Jeg kan ikke gå med hverken på 3-årige landsmøter eller kjøre på den gamle linjen, med et æresmedlemskap på 20 år. Det er en meningsløshet, iallfall så lenge en står på sin arbeidsplass. De er kanskje også i den heldige stilling å være blant dem som tjener best. Mange av de yngre som tjener mindre må betale sin kontingent.

Per Krokan: Det er en umyndiggjørelse av medlemmene. Det ble henstilt til oss å sende inn forslag og når forslagene kommer så kommer det i tur og orden: «Landsstyret foreslår paragrafen bibeholdt uforandret,» «landsstyret fraråder» osv. osv. Så sitter vi da her med dem som har sendt inn forslagene og som regel går inn for det. De andre blir overbevist av dem som taler imot det, og det er som regel utelukkende forbundsledelsen. Så stemmer en med forbundsledelsen bortsett fra når en selv har et forslag inne. Er det noe rart at det blir en saueflokk av oss? Nei, det er helt naturlig, for slik foregår det nemlig. Interessen ute i avdelingene blir også deretter. Det vi blir møtt med, når vi skal forsøke å agitere for et godt framsmøte er: hva skal vi der? Vi har ikke noe å si.

Bernhard Reines: Det gjelder det forslaget Giken har fremmet om å endre bestemmelsene om landsmøteperioden fra 4 år som ble vedtatt på forrige landsmøte til 3 år. Det har vi i komitéen vært med og tatt stilling til og jeg kunne ikke være med på det. Delvis på grunn av det Lien har framholdt og gitt som motivering for vår stillingstagen. Det gjelder det økonomiske, men selvsagt var ikke det det avgjørende. Det medfører et stort arbeid å avvikle et landsmøte og etter et landsmøte for forbundets tillitsmenn, at jeg av den grunn ikke fant å kunne gå inn for

forslaget. Jeg har fulgt med i den utvikling som har funnet sted. Den har i betraktelig grad endret forholdene. La oss se endel år tilbake. Det kunne gå mange år uten av det ble holdt landskonferanser av de forskjellige grupper. Siden siste landsmøte, og jeg går ut fra at det også må bli slik i framtida, er det holdt flere landskonferanser av de forskjellige grupper. Når det gjelder tariffrevisjon eller hva det nå kan være av viktige saker, så går både forbundsstyret og landsstyret inn for å innkalle konferanser fra de forskjellige anlegg. For min del legger jeg større vekt på det. Disse konferanser har betydning. Når det gjelder det nye som er kommet her, er jeg av den mening at en bør vel kunne diskutere det noe mer saklig. Jeg skal ikke komme så sterkt inn på det. Men en må selvsagt også behandle det med varsomhet. Det er vel riktig som det er sagt, at det vil bli en stor økonomisk påkjenning. Men jeg forstår grunnen hvorfor dette er opptatt og jeg vil ikke når det gjelder Botten vann eller andre, fordi om en ikke er enig i forslagene, være uenig i at det tales om tingene. En annen ting er når man får det belyst, at en kan få så store betenkeligheter. Da vedtaket kom inn på forrige landsmøte, var det vel ut fra de felles bestemmelser som gjelder i de fleste forbund. Det har vi fått bekreftet fra Skog- og Land. Så var det bare en meddelelse til slutt: De valte medlemmer av valgkomitéen møter i forbundets møtesal klokken 15.

Strek ble satt med de inntegnede talere.

Johan Sveen: Det tales om F-merker og æresmedlemmer. Da synes jeg nok det er riktig at paragrafen blir som den er, for skal vi begynne å operere med større kontingent, tror jeg det vil gå ut over medlemsstokken. Vi har noe som heter stedlige styrever, de har også saker å vareta. Jeg tror ikke vi er så langt fra hverandre hvis vi gjør det vi kan. Jeg representerer 4 foreninger. Det høres kanskje rart ut. Vi er mange medlemmer, men likevel går det an å samarbeide i de foreninger og vi kan også gjennom de stedlige styrever samarbeide med forbundet. Jeg anbefaler forbundsstyret inntilling.

Karl Botten vann: Det er ikke et æresmedlem personlig dette gjelder. Men det er foreningenes representasjonsrett det gjelder. Min forening består av 257 medlemmer og vi får kun 1 representant på landsmøtet på grunn av punkt 3 i § 5, som sier at de ordinære merker skal legges til grunn for utregningen av representasjon til landsmøtet. Jeg har redegjort for det før, at vi er over 40 æresmedlemmer. En får ikke ordinære merker nok til å få 2 representanter. Her er det at ugildheten som Moljord nevnte kommer inn for æresmedlemmene. Som æresmedlem kan jeg bli

pålagt å gå ut å kreve kontingent hos medlemmene. Men når det gjelder foreningens representasjonsrett da teller jeg ikke med lenger. Det er en bestemmelse som virker til passivitet i foreningene. Lien er flink til å tale om de økonomiske forhold. Det er selvsagt bra og vi skal være takknemlig for det. Men la oss nå ikke bare se på det økonomiske i en slik utstrekning at det virker til passivitet i grunnorganisasjonene. Det er meget vanskelig å få et virkelig fulltallig foreningsmøte. Hva betyr ikke det utad, prestisjen for en organisasjon, når ikke medlemmene gidder å være med å behandle organisasjonens saker. Det er bare arbeidskjøperne som har nytte av det. Skal vi fortsette å ha bestemmelser i våre lover, som gjør at medlemmene blir enda mer passive vil bedriftslivet få fritt spillerom. Det er nå engang i grunnorganisasjonene de forskjellige saker skal behandles og tas hånd om. Jeg vil så sterkt jeg kan henstille til denne forsamling først å gå inn for 3-årige landsmøter. Det er kanskje penger som er vel anvendt. Dernest vil jeg anbefale mitt forslag om at punkt 3 går ut og at vi holder oss utelukkende til punkt 4 i § 5, som klart sier hvorledes en forenings representasjon skal være.

Votering: Det ble votert over hvorvidt paragraf 5 skulle bibeholdes uforandret. Det ble vedtatt med overveldende flertall. Dermed bortfalt Bottenvanns forslag.

Møtet hevet.

Ettermiddagsmøtet tirsdag den 13. september.

Dirigenter: *Kr. Moljord. Alf Søfting.*

Protokollen fra formiddagsmøtet ble referert og vedtatt uten merknader.

Fortsatt behandling av forbundets vedtekter.

§ 6. Landsmøtets myndighetsområde.

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening foreslo:

«Punkt 3. Ved valg av tillitsmenn kreves vanlig alminnelig flertall.»

Landsstyret foreslo § 6 bibeholdt uforandret.

Karl Bottenvann: Vårt forslag er kommet inn under § 6 om landsmøtets myndighetsområde, hvor det er tale om valg av tillitsmenn. Vårt forslag går ut på at det skal benyttes alminnelig flertall ved alle voteringer ved valg av tillitsmenn og det skal være bindende. Slik det nå er kreves det $\frac{2}{3}$ flertall for å få valt tillitsmenn. Det er ikke sikkert man er valt på noe sikrere grunnlag for det. Vi har behandlet dette forslag ut fra det syn at det bør være et visst demokrati også ved valgene, slik at når det er avstemning mellom 2 personer er den som har fått flest stemmer valt. Det har vært praktisert i den tid jeg har vært med i organisasjonen. Jeg opptar foreningens forslag.

Votering: Ved alternativ votering mellom landsstyrets innstilling og forslaget fra Giken, ble landsstyrets forslag vedtatt med overveldende flertall.

§ 7. Ekstraordinært landsmøte.

Landsstyret foreslo: Punkt 3 siste setning skal det stå *landsstyret* i stedet for *landsmøtet*.

Votering: Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

§ 9. Landsstyrets myndighetsområde.

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening foreslo:

«Punkt 5 gis følgende tillegg etter ordene «priser og lønninger»: Sådan lønnsendring kan kun skje i samklang med regulering i arbeidernes lønnsforhold.»

Landsstyret foreslo: Forslaget kan ikke tiltres.

Landsstyret foreslo: punkt 7 gis følgende tilføyelse: i henhold til § 10, punkt 5.

Karl Bottenvann: Vår forening har som en ser stilt forslag om at landsstyret bare kan forandre lønningene til tillitsmenn i samband med lønnsforandringer for arbeiderne. Det ser kanskje ut som mistillit dette forslaget, men det er ikke meningen. Men vi har fra de senere år erfaring for at det er vanskelig å få lønnsforholdene for arbeiderne opp til revisjon. Da hører en ofte at det ikke er grunnlag til stede for lønnsøking, og som følge derav kan en ikke forlange lønnstillegg. Men i samme tidsperiode har en funnet grunnlag for øking av lønningene for tillitsmenn. Er det gjort slik, så mener jeg det ikke må fortsette uten at arbeidernes lønninger også blir hevet. Når et landsmøte har fastsat lønnsforholdene for tillitsmenn, har det tidligere vært slik at de har holdt til et nytt landsmøte. Siden har jo landsstyret fått denne myndighet. Den må ikke misbrukes, slik at arbeiderne alltid skal få høre at det ikke er grunnlag for lønnsøking for dem, som tillitsmennes lønn blir forhøyet. Jeg opptar Giken Gruvearbeiderforenings forslag.

Walter Kristiansen: Hvis dere ser § 9, punkt 7, så vil dere finne at landsstyret har å behandle alle saker som er innanket av medlemmer i forbundsstyret. Her har landsstyret funnet det nødvendig å vise til § 10, punkt 5, hvor det står: «Om det er meningsforskjell i forbundsstyret, har mindretallet rett til å innanke følgende saker for landsstyret: Utelukking av medlemmer, suspensjon av valte tillitsmenn, anvendelse av forbundets og forsikringskassens midler, tolkingstvist i henhold til § 11, punkt 13.» Det er disse saker vi viser til når vi foreslår den tilføyelsen når det gjelder saker som medlemmer av forbundsstyret kan innanke for landsstyret. En viser da bare til de saker som er nevnt under § 10, punkt 5. Når det gjelder forslaget fra Giken Gruvearbeiderforening er selvsagt ikke jeg den rette til å uttale meg om det. Jeg vil bare ha sagt at når det står i landsstyrets myndighetsområde at det kan endre lønninger og

den godtgjørelsen som landsmøtet har fastsatt for diét og tapt arbeidsfortjeneste, hvis det er oppstått et åpenbart misforhold mellom priser og lønninger, så går jeg ut fra at landsmøtets representanter har tillit til sitt eget landsstyre, som de selv har valt, at de trygt kan overlate den affæren til landsstyrets saklige vurdering.

Per Krokan: Bottenvann var svært beskjeden når han sa at det var ikke på grunn av mistillit til tillitsmennene han kom med forslaget. Jeg skal være like beskjeden, men det er ikke sikkert jeg mener det. Vi har et forslag her fra Malmo Gruvearbeiderforening. Årsaken til at det er opptatt er kanskje en følge av det som er foregått tidligere. Vi husker forrige landsmøte, da det forelå spørsmål om lønnsforhøyelse til tillitsmenn. Det gikk igjennom uten noen diskusjon. Mange av oss mente også kanskje at vi ved den tariffrevisjon som skulle komme for vårt vedkommende ville nyte godt av at vi hadde smurt litt på forhånd. Tillegget til tillitsmennene den gangen var begrunnet med de stigninger som hadde vært i perioden forut. I det forhandlingsutvalget jeg var med i, da det gjaldt våre lønninger som kom opp i 1952, fikk vi høre at det ikke hadde vært noen stigning. Vi var ikke berettiget til mer enn til 5 prosent. Videre hadde vi krav på indeksregulering og 2-årige overenskomster.

Ut fra dette og for å få interessen noe større om våre forhold, har jeg et forslag her som begrunnelse for at de lønninger som fastsettes for tillitsmennene i noen utstrekning skal følge våre lønninger. Jeg skal referere: «De fastlønnte tillitsmennes lønninger skal følge arbeidernes tarifferte lønninger etter følgende regel: For hver prosents stigning eller fall forhøyes eller senkes deres lønninger med kr. 200.00 pr. år. Grunnlønnen fastsettes av landsmøtet.» På denne måten kan det kanskje bli mulig også for oss å følge indeksen. Foreningen sier i sin motivering til forslaget: Når vi foreslår denne forandring er det fordi vi er skuffet over tillitsmennes behandling av avdelingens innsendte forslag i det siste mellom bedriften og arbeiderne. Vi mener det vil skjerpe deres interesse for å høyne arbeidernes lønninger, når deres lønn stiger i samme grad som arbeidernes.

Walter Kristiansen: De må virkelig unnskyldte meg kamerater. Det smaker meg ikke å delta i denne diskusjonen, i hvert fall ikke på det nivå Krokan legger opp. Men jeg kan ikke la være. Krokan veier altså vår interesse i kroner og ører. Vår interesse den skal stige og falle med de muligheter vi har for en høyere lønn. Du skulle skamme deg! Vedta indeksregulering for tillitsmennene, men bruk ikke slike motiveringer.

Alf Søvting: Jeg er virkelig skuffet over enkelte av dem som står her og taler. Når en mann som Krokkan kan stille opp her og si så tydelig som han gjorde at interessen til tillitsmennene stiger og faller med hva de selv får i lønn. Jeg trodde vi var kommet lenger. Vi bør gå foran å gi et eksempel. Vi skal ikke holde våre folk så langt nede som råd er. Vi må ikke slå inn på den linjen. Vi må betale de folk vi har så bra at de klarer seg. Innen de grupper Arbeidsmandsforbundet har er det store svingninger når det gjelder lønningene. Jeg tror jeg trygt skal kunne si det, at de tillitsmenn vi har i forbundet har ikke så voldsomt store lønninger. Jeg kjenner anleggsarbeidere rundt hele landet som tjener både 20 og 25 000 kroner året. Det er ingen av våre tillitsmenn som har det. Til tross for at det er store grupper blant oss som har små lønninger, skal vi ikke sette våre tillitsmenn ned på det grunnlag. Jeg vil henstille til landsmøtet å ta et slikt standpunkt til denne saken at det går an å regulere lønningene til tillitsmennene, hvis det viser seg å være behov for det, at de ikke skal være fastlåst på samme måte som vi er fastlåst.

A. K. Lien: Jeg synes en har gått noe forut for begivenhetene, når man begynner å diskutere tillitsmennenes lønninger. Det er valt en budsjettkomité på landsmøtet og den skal framkomme med budsjettforslag, bl. a. også om tillitsmennenes lønninger. Vil det da ikke være bedre å vente med den diskusjonen til budsjettkomitéens innstilling foreligger.

Anton Østhus: Den gang landsstyret behandlet saken vedrørende tillitsmennenes lønninger, behandlet vi det grundig og vi tok alle hensyn i betraktning. Vi fikk framlagt beviser for at våre tillitsmenn var underbetalt i forhold til tillitsmenn som sorterer under LO for øvrig. Jeg vil spørre: Er det virkelig et flertall i denne forsamlingen som er enig i at våre tillitsmenn med den prisutvikling som har funnet sted, skal være stedbarn i forhold til tillitsmenn i andre forbund? En må være oppmerksom på at våre tillitsmenn har større arbeidspress med sine mange, ja flere hundre avdelinger rundt omkring i landet enn andre forbund har. Dertil kommer at de andre forbund også i stor utstrekning har større kontorpersonale. Jeg mener at det ikke er grunnlag å komme med noen kritikk.

Lars Næss: Jeg hadde ikke tenkt å delta noe særlig i denne debatten, men når Søvting nevnte anleggsarbeidere som tjente 20 og 25 000 kroner om året, da kunne jeg ikke la være å forlange ordet. Han vil altså gi denne forsamling inntrykk av at det jevnt over er anleggsarbeidere som tjener det. Jeg vil bare

med en gang slå fast min egen lønning. Jeg har Staten som arbeidsgiver. Min årsfortjeneste på tross av at jeg ikke har hatt noe skoft er 10—15 000 kroner. Jeg er ikke enig i underbetale våre tillitsmenn. Jeg mener de skal ha slike lønninger at de er tilfreds. Det er min personlige mening om den ting. Men vi skal også samtidig forlange av våre tillitsmenn at når vi har vår tariff under revisjon og forlanger lønnstillegg, skal de ikke stemme våre krav ned.

Per Krokkan: Jeg har fremmet et forslag som er enstemmig vedtatt i vår forening, og så kommer Walter Kristiansen som er eksponenten på det organisasjonsmessige område og hogger personen ned og sier «du burde skamme deg». Nei, Kristiansen, jeg skammer meg ikke for å legge fram min organisasjons forslag. Det er en plikt. Jeg sa for øvrig i tilslutning til forslaget at det går ikke ut på noen sulteforing av våre tillitsmenn. Forslaget sier at det er landsmøtet som skal bestemme grunnlønnen og at de skal ha det lille spenningsmoment som ligger i å følge arbeidernes lønninger, og som de er valt for å søke hevet. De skal ha personlig fordel av det, ikke som hån, men som fordel. De skal ha personlig interesse, en ansporende interesse.

Kolbjørn Westengen: Det må være grenser for hva en skal oppleve på et landsmøte. Her behandler vi landsmøtets myndighetsområde, og så blir det kastet inn saker og ting som i det hele tatt ikke berører det punktet vi behandler. Hva landsstyret eller forbundsstyret har gjort tidligere med hensyn til tillitsmennenes lønninger, kommer senere i dagsordenen når budsjettkomitéen legger fram sine innstillinger. Når landsstyret ikke kan tiltre gruvearbeidernes forslag er det nettopp dette at jeg for min del mener det ikke har noe der å gjøre. Punkt 5, slik det står der, er etter min mening helt korrekt.

A. K. Lien: Jeg har ikke tenkt å hefte landsmøtet med noen polemikk, men når Lars Næss sier at vi tillitsmenn stemte imot de krav som var framlagt fra jernbanearbeiderne, så taler han mot bedre vitende. Du husker sikkert selv da vi behandlet sakene på landskonferansen at vi var enige. Om det var enkelte som var uenig i det, er en ting for seg. Men flertallet var enig. Når du sier at tillitsmennene gikk imot deres interesser er det uriktig.

Lars Næss: Det jeg mente med mine ord var at tillitsmennene nektet oss å stille krav overfor arbeidskjøperne om lønnstillegg. Det kan ikke Lien benekte, og at det var med de fastlønte tillitsmenns hjelp at det ble flertall for at gruvetariffen skulle sies opp uten lønnskrav. Det er det jeg har sagt, ikke noe annet.

Votering: Det ble først votert over hvorvidt det skulle gjøres noen endring i punkt 5 i § 9. — Med stort flertall vedtok landsmøtet at det ikke skulle skje noen endring i de nåværende vedtekter på dette punkt. — Landsstyrets redaksjonelle endring til punkt 7 i samme paragraf ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten refererte følgende melding fra Ole Bech: Gruvearbeidernes og kvartarsindustriens representanter på landsmøtet anmodes om å møte i Folkets Hus, sal C, kl. 18.30 i kveld.

§ 11. Forbundsstyrets myndighetsområde.

Landsstyret foreslo: Punkt 11 rettes til: å utlikne ekstrakontingent i samsvar med § 19, punkt 3.

Votering: Landsstyrets forslag ble enstemmig vedtatt.

§ 15. Avstemning over tarifforslag.

Avd. 75, *Giken Gruvearbeiderforening* foreslo:

«Den nåværende formulering oppheves og § 11 i forbundsloven av 1948 gjøres gjeldende. Der heter det: «Over viktige spørsmål skal styret mellom landsmøtene la foreta avstemninger innen forbundet. Ved sådanne avstemninger gjelder simpelt stemmeflertall. Avdelingene innsender til hovedkontoret de avgitte stemmer for og imot.»

Avd. 92, *Bjørkåsen Gruvearbeiderforening* foreslo:

«Punkt 2. Endres til: Har flertallet av de frammøtte medlemmene som interessetvisten gjelder, stemt for forslaget, er det vedtatt. Har flertallet stemt imot, er det forkastet. Punkt 3 og 4 utgår.»

Motivering: De senere års avstemningsresultater og forbundets avgjørelser under tariffoppgjør, synes å være en av årsakene til at medlemmenes interesse for foreningsarbeid er blitt svekket. Det blir bare de mest energiske medlemmer som møter, og deres avstemning må derfor bli gjort gjeldende. Hjemmesitterne bør en ikke regne med under avstemningen.

Avd. 405, *Røssåga Anleggsarbeiderforening* foreslo:

«Det pålegges landsmøtet å vedta nye avstemningsregler over tarifforslag angående § 15, slik at møteflertallets avgjørelser er bindende.»

Fra avd. 153, *Norderhov og Tyristrand Veiarbeiderforening* forelå:

Forandring i § 15 — *avstemning over tarifforslag.*

Punkt 1. Som nå.

Punkt 2. Forandres slik at avstemning over tarifforslag avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. Er det stemmeflertall for forslaget, er det vedtatt. Er det stemmeflertall mot forslaget er det forkastet.

Punkt 3 og 4 utgår.

Punkt 5. Som nå.

Motivering: Enhver som har deltatt aktivt innen sin forening vet at det ikke lar seg gjøre å samle selv halvparten av medlemmene ved avstemning over tarifforslag, der medlemmene i en fagforening er tilsluttet i et så stort område som i en vegarbeiderforening.

Ut fra dette faktum og slik § 15 lyder, kan en ikke se bort fra at de virkelige interesserte medlemmer får den oppfatning at deres stemmegivning ingen virkelig betydning har. § 15 bør derfor forandres slik som foreslått.

Se for øvrig § 26, punkt 6.

Landsstyret uttalte: Forbundet har ikke adgang til endre avstemningsreglene så lenge det er medlem av LO, da reglene er underlagt LO's vedtekter og forbundet er bundet av disse.

Landsstyret viser til forslaget om uravstemning § 26.

Alfred Haugen: For de medlemmer som i dag deltar aktivt i fagforeningsarbeidet, er det mange ganger slik at man kan miste motet, når man ser hvor liten interessen er. Det gjelder ikke bare foreninger innen Arbeidsmandsforbundet, men den samme likegyldighet merker vi overalt. Jeg vet om flere eksempler, fagforeninger med 5—600 medlemmer hvor bare 20—25 har møtt opp når det skal stemmes over tarifforslag. Det samme har også hendt mange ganger når det gjelder årsmøter. Man stiller seg stadig det spørsmål: Hva er det egentlig som ligger til grunn for denne store likegyldigheten fra medlemmenes side? Som formann i en fagforening hvor medlemstallet har vært oppe i 900 i 6 år, har jeg hatt rik anledning til å få kontakt med mange slags mennesker, og gjennom dette dannet meg et bilde av hvordan arbeiderne resonnerer når det gjelder de faglige ting. Det er ofte man hører ute på arbeidsplassen spørsmål som dette: Hvilken fordel har jeg av å stå organisert? Alt bestemmes likevel i Oslo, og de uorganiserte får de samme rettigheter på arbeidsplassen. Når det gjelder § 15 i forbundets vedtekter, så er det å frata medlemmene deres bestemmelsesrett. Det er innlysende at dette er en av de vesentligste årsaker til at medlemmene har mistet interessen. Vi er alle klar over at det er helt umulig å få $\frac{2}{3}$ av medlemmene til å komme på et møte. Selv om det gjelder noe så viktig som å stemme over forslag til deres egen overens-

komst. Selv ikke i de små foreninger på 20—30 medlemmer lar det seg gjøre. Jeg vet om eksempler på det selv om styret gjør alt det kan for å få dem til å komme. Vi kan ta en fagforening på 600 medlemmer f. eks. Hvis noen kan gi meg oppskrift på hvordan vi skal få 400 fram på møtet, ville vi være meget glade for det. Slik avstemningsresultatene har vært i de senere år, har det vist seg at ca. 25 prosent har stemt. Jeg tror det skal ligge deromkring. Skal vi fortsatt beholde § 15 slik den lyder, vil det resultere i at de få medlemmer som virkelig er interessert også mister interessen. Vi har i frisk erindring det som foregikk på forrige landsmøte, i 1951. Komitéen som var valt til å utarbeide forslag til forandring av forbundets vedtekter framla disse for landsmøtet, og når det gjelder Lovkomitéens innstilling av § 15, til forandring av avstemning, ble det forkastet med overveldende flertall. Men hva skjedde? 2 dager etter ble ordet gitt til Elias Volan som med sterk «svøpe» pisket igjennom den bestemmelse vi har i dag. Volan truet videre med at hvis ikke lovkomitéens forslag ble vedtatt, så kunne Arbeidsmandsforbundet risikere å bli ekskludert av LO. Ved den nye avstemning ble så § 15 vedtatt slik den nå er og med et meget knepent flertall. Så vidt jeg husker var det 11 stemmers overvekt. Hvordan en del representanter kunne resonnerer under behandlingen av denne viktige sak er meg ufattelig. Når man en dag inntar et standpunkt og neste dag stemmer stikk imot. Etter 4 år har vi nå alle sett resultatet av bestemmelsene i denne paragraf. Jeg mener det er på tide at den blir forandret. Det er ikke hjemmesitterne som skal bestemme hvorvidt et tarifforslag skal vedtas eller ikke. Når avstemningsresultatet skal gi et fullgyldig uttrykk for viljen hos medlemmene, så mener jeg det må skje blant de medlemmer som møter fram og som viser interesse for fagforeningsarbeidet. Det er deres avstemning som skal være gjeldende. Jeg tror det passer her å referere den uttalelse Tranmæl kom med på landsmøtet i 1934. Den er like aktuell i dag. Tranmæl sa:

«La oss ta våre egne forhold. Hva er så det sentrale? Jo, det er bestemmelsen om at det er de passive som skal øve innflytelse på organisasjonens saker. Det er i høyeste grad reaksjonært. Det er de aktive som skal være med. For å øve sin innflytelse på saken må man være med i organisasjonsarbeidet. Det er en utglidning her av verste art. Derfor var det også et gledelig tidens tegn at det reistes en slik spontan bevegelse mot denne lov. Det ligger i denne spontane utfoldelse en forjettelse som lover det aller beste. Gir man fanden lillefingeren, tar han straks hele

hånden. Selvhevdelse og solidaritet er klassens framdrift.» Det sa Tranmæl i 1934.

Walter Kristiansen: Jeg ser Volan sitter her. Han kan selvsagt svare for hva han egentlig sa på landsmøtet i 1951, men etter det jeg minnes, så talte ikke Volan om noen eksklusjon. Det er heller ikke spørsmålet. Det er bare spørsmål om å følge de bestemmelser som den organisasjonen har, hvor en er medlem. Det står i LO's vedtekter at de som skal være tilsluttet LO må følge LO's vedtekter. Det samme gjelder for våre avdelinger vis-à-vis våre forbundslover. Hvis vi vedtar noe annet, så må vi selvsagt ta konsekvensen av det. Da får vi melde oss ut av LO, fordi vi ikke kan være enig i LO's vedtekter. Det er ikke spørsmål om eksklusjon. Det er spørsmål om et valg. Det har vel liten hensikt å kritisere det forrige landsmøte. Vi sitter overfor et nytt landsmøte. Vi får håpe det ikke endrer et vedtak fra den ene dagen til den andre. Men jeg akter ikke å tale om den sneen som falt for 4 år siden. Jeg vil gjøre representantene merksam på landsstyrets innstilling hvor det står at vi viser til forslaget om uravstemning under § 26. Jeg skal ikke ta opp det forslag nå, men i forbindelse med § 15 gjøre klart, at landsstyret er enig i at en tariffavstemning skal gi et fullgyldig uttrykk for medlemmenes vilje og vi akter i den utstrekning det lar seg gjøre å nytte uravstemningsmåten. Det er flere forbund som har valt å gjøre det og med heldig resultat. De har oppnådd opptil 80 prosent stemmedeltakelse. Vi foreslår at vi skal kunne nytte uravstemning under tarifforslag, men det betinger et tilleggsforslag, som altså kommer senere og som jeg da vil forlange ordet til. Men jeg vil henstille til representantene å følge landsstyrets innstilling om at § 15 bibeholdes uforandret, fordi det betyr at hvis vi endrer det, kan vi ikke lenger være medlem av LO. Så skal vi når vi kommer til § 26 tale om uravstemningen. Når jeg allerede nå er innstilt på at en i størst mulig utstrekning skal bruke uravstemning så mener jeg det heller ikke er noe grunnlag til å endre § 15.

Helge Skevik: Malmo gruvearbeiderforening foreslår angående § 15, punkt 1: «Som regel», skal strykes. Vi er av den mening, at det alltid er arbeiderne selv som skal bestemme sin lønn og sine arbeidsvilkår. Punkt 2: «Har flertallet av medlemmene, som deltok i avstemningen, stemt for forslaget, er det vedtatt. Har flertallet stemt imot, er det forkastet.» Vi mener det bare skal være de medlemmer som har deltatt i behandlingen av forslaget, og stemt over dette som skal være grunnlaget for avstemningen.

Det er uriktig at medlemmer som ikke møter og således ikke har kjennskap til det saken gjelder, skal være avgjørende. Nytt angående punkt 5: «Omfatter en tariffbevegelse også andre forbund avgjøres forslaget av flertallet i hvert forbund etter avstemning som i 2 og 3,» punkt 4 går ut.

Petter Hansen: Vi har også i vår forening behandlet § 15 i vedtektene. Det ble enstemmig vedtatt, at vi representanter fra Nordens Klippe skulle gå inn for å få de vedtekter forandret. Det er uhørt at medlemmer som i det hele tatt ikke deltar i organisasjonsarbeidet, skal være loddet i vektskålen når en så viktig sak som tariffavstemning skal foregå. Jeg kan ikke forstå at en har muligheter for å få fram, selv til et så viktig møte som en tariffavstemning, $\frac{2}{3}$ av dem interessetvisten gjelder. Det er helt umulig. Det er bare en ganske liten brøkdel som møter fram, fordi de vet at ved ikke å møte fram, er de likevel med og avgjør tarifforslaget. Hvis vi derimot endret dette i henhold til de foreliggende forslag, er jeg sikker på at frammøtet til avstemningen vil bli meget større. Da vil de være tvunget til å komme på de møter hvor saken behandles. Paragrafen kan også misbrukes. I den forbindelse vil jeg framheve at jeg er enig med Krokkan og Bottenvann i den kritikk de reiste i går i forbindelse med de antasiperte forhandlinger. Kristiansen sa, at det bare var Bottenvann og Krokkan som kritiserte og at alle andre foreninger var enig. Til det vil jeg si, at en kan bare ta for seg avstemningsresultatet så vil en se resultatet. Det var et stort flertall som gikk imot at forbundsstyret skulle få fullmakt til å ta antasiperte forhandlinger. Men der brukte en § 15 og ved å bruke den så ble det antasiperte forhandlinger for bergverkene. Neste gang kan det bli brukt uansett hvilke forslag som blir sendt inn. Vi må derfor få denne paragraf fjernet.

Elias Volan: Jeg hadde ikke tenkt å ta ordet på dette landsmøtet om de saker dere skal behandle. Men det er ikke riktig at jeg ble truet med eksklusjon. Det er riktig som Kristiansen sa, at ved ikke å bøye seg for en lovbestemmelse som LO's kongress har vedtatt skal gjelde alle forbund, så har man selv satt seg utenfor fellesskapet. Noe i retning av det har jeg nok sagt. Det er en annen ting dere skal være oppmerksom på når det gjelder avstemningsreglene. Avstemningsreglene over tarifforslag er en del av Hovedavtalen mellom fagorganisasjonen på den ene side og Arbeidsgiverforeningen på den annen side. Begge organisasjoners avstemningsregler står i Hovedavtalen. Inntil de bestemmelser eventuelt blir endret er fagorganisasjonen tariffmessig forpliktet å følge disse avstemningsreglene. Det er et resultat av forhand-

linger mellom fagorganisasjonen på den ene side og Arbeidsgiverforeningen på den annen side, og det er behørig behandlet av organisasjonene og vedtatt. Man står nå i den situasjon at landsmøtet innbydes til å ta et tariffstridig vedtak, som organisasjonen eventuelt kan bli trukket til ansvar for. Man må se sakene i sammenheng. Jeg går ut fra at landsmøtets flertall ikke vil tvinge sin ledelse, sine tillitsmenn, sitt forretningsutvalg eller hovedstyre til å handle i strid med de bestemmelser som gjelder, og derved påføre organisasjonen ansvar som man i dag ikke kan øyne rekkevidden av. Det må være litt sammenheng i organisasjonsarbeidet. Vi kunne nok operere annerledes en gang i tiden. Det var også nødvendig, kanskje mest for å vekke arbeiderklassen til forståelse av den kamp som måtte føres. I dag står vi i en noen annen situasjon. Det er slik, jeg vil si heldigvis, så tapes som regel ikke en konflikt på grunn av streikebryteri i dag. Arbeiderklassen er stort sett organisert. Naturligvis finnes det også uorganiserte, men vi har en tilslutning og et ansvar for det arbeidende folk her i landet, ikke bare snevre gruppeinteresser, men et kollektivt ansvar for arbeiderklassens felles marsj mot det felles mål.

Asbjørn Overvik: Når Walter Kristiansen står her og ber landsmøtet vedta landsstyrets innstilling i denne sak, hvis vi skal fortsette å være medlemmer av LO så er det selvfølgelig en bluff. En bluff som har til hensikt å få landsmøtets representanter til å stemme mot egen overbevisning og mot det mandat de har fått ute i avdelingene. Jeg er klar over at selv om LO har vedtekter som strider mot medlemmenes interesser så må det gå an å forandre disse vedtekter slik at de blir i pakt med medlemmenes interesser. Det er også klart at noen må begynne, og det er sagt før ved dette møte at Norsk Arbeidsmandsforbun var pionéren blant fagforbundene og vi kan være det fremdeles. Vi kan gå i brodden og tvinge også LO til å forandre sine bestemmelser. Vi vet jo, vi som arbeider ute i foreningene og som stiller med disse tingene, at det er liten interesse og det tjener ikke til å vekke noen større interesse de regler vi har for avstemninger.

Karl Bottenvann: På forrige landsmøte opponerte jeg mot disse retningslinjer med samme argumenter som i dag, at de passive, de som ikke gidder gjøre noen ting i fagorganisasjonen, som ikke går på et møte, som i det hele tatt ikke deltar i organisasjonsarbeidet, skal være de avgjørende ved avstemning over tarifforslag. De er i flertall og de sitter hjemme. På grunn av disse forhold så sier loven at sekretariatet kan ta den av-

stemning som er foretatt bare som en orientering, selv om flertallet av dem som har deltatt i avstemningen, har stemt forslaget ned. Vi brukte disse argumenter på forrige landsmøte, men vedtektene ble vedtatt ved 3. gangs votering. Det er skjedd noe siden den gang. Vi har hatt 2 slike avstemninger i gruveindustrien. I 1952 og 1954. I 1952 ble meglingsforslaget nedstemt av de folk som var såpass interesserte at de møtte på møtet og deltok i avstemningen. Det var et stort flertall, tror jeg, som stemte mot forslaget. Det var iallfall flertall mot forslaget. Det ble gitt beskjed fra forbundet om at det hadde behandlet saken og under disse forhold — det var så få som hadde deltatt i avstemningen — i henhold til vedtektene anså den for orienterende og vedtok forslaget. Likeså i 1954, da det var tale om de antesiperte forhandlinger. Det kom en bønn fra Bergverkenes Landssammenslutning gjennom forbundsstyret om at det resultat meglingsutvalget kom til måtte vedtas over bordet. Vi behandlet også det og ville iallfall se på meglingsforslaget først. For det er da oss det gjelder. Det er vår levestandard det gjelder. Deres bønn om å få forslaget vedtatt over bordet, ble også nedstemt. Men også den avstemning tok forbundsstyret som orienterende, og vedtok forslaget over bordet. Vi har i gruveindustrien 2 ganger erfaring for hvorledes dette virker. Det er ikke for min egen person jeg står her, men av hensyn til den samlede organisasjon. Hvis vi fortsatt skal ha slike bestemmelser, som utelukkende skaper pessimisme og passivitet, da er det ikke lenge før vi kan pakke i hop. I dag er det de eldre medlemmer i fagorganisasjonen som går på møtene og behandler disse saker, ungdommen holder seg borte. Hvis også vi eldre skal bli tvunget til passivitet, så blir det til at kanskje noen fra forbundsstyret må komme ut i foreningene og få det vedtatt, få oss innkalt til møter osv. Det er ikke hyggelig å innkalle til et fagforeningsmøte når man på forhånd vet at bare noen få prosent av medlemsstokken møter fram. Det nytter ikke hvilke midler en benytter. Men i den daglige samtale på arbeidsplassen får man høre kritikken over disse vedtekter og annet. Kan vi ikke forandre det så folk kan få det som de vil ha det? Vi taler gjerne høyt og kjærlig om demokratiet. Hvorfor kan vi ikke være såpass demokratiske at vi sier at disse avstemningsregler som Arbeidsmandsforbundet har, må forandres og at vi henstiller til LO å godkjenne det. Vi bør behandle dette alvorlig. Vi har sett resultatet av dette ved 2 avstemninger i gruveindustrien. Arbeidsmandsforbundet fikk søndag høre, at det var et meget aktet forbund. Det har stått i LO i lange tider. Hvis vi nå for-

andrer disse vedtekter, tror jeg LO betenker seg på å sette oss utenfor. Jeg tror ikke det vil skje. Jeg henstiller også til LO, formannen sitter jo her, om å ta dette opp der også og innføre demokratiske prinsipper når det gjelder avstemninger over tarifforslag.

Konrad Nordahl: Når jeg forlangte ordet i denne saken, så er det fordi den i høyeste grad også angår Landsorganisasjonen. Hvis det bare hadde gjeldt forbundet, skulle ikke jeg ha sagt noe større i saken. Må jeg først få arrestere vedkommende som snakket om Tranmæls uttalelser i 1934. Hva var det Tranmæl uttalte seg imot? Jo det var de lover som Stortinget vedtok om avstemningsregler innenfor fagorganisasjonen; *mot* fagorganisasjonens og mot arbeiderpartiets protest i Stortinget. Det vedtok strenge avstemningsregler, hvor avstemningen blant de fagorganiserte arbeidere skulle kontrolleres, eventuelt av politiet. Det var det vi reiste bust imot, og det var det som førte til det store oppgjør på Landsorganisasjonens kongress i 1934. Det var det som førte til at vi fikk Hovedavtalen i 1935, hvor vi innførte våre egne avstemningsregler og som gjorde at Stortinget opphevde de lover det hadde vedtatt. Det var altså ikke mot disse avstemningsregler vi har, og som bygger på Hovedavtalen av 1935, at Tranmæl uttalte seg. Det var mot de lover som det borgerlige Storting hadde vedtatt i 1934 om avstemning i fagorganisasjonen. Vi sa at vi skal holde orden i vårt eget hus. Det skal ikke Stortinget bekymre seg for. Vi skal gjøre det selv. Men hvis vi sa det den gangen, så er vi også pliktig for framtiden å forsørge forat det er orden i vårt eget hus. I Hovedavtalen av 1935 som gikk ut til avstemning blant samtlige Landsorganisasjonens medlemmer, står det, at man forutsetter at en avstemning skal gi et fullgyldig uttrykk for flertallet av de medlemmer interessetvisten omfatter, altså *flertallet* av medlemmene. Det er det vi har bygget på senere, det er det vi har utformet i Landsorganisasjonens vedtekter i 1949 som ble vedtatt av kongressen og som vi hadde innført i normalvedtektene og som alle forbund som er tilsluttet LO har vedtatt. Jeg må få lov til å si at det på kongressen i 1953 ble reist en rekke forslag spesielt fra kommunistisk hold om at en skulle endre disse avstemningsregler. Det ble nedstemt med stort flertall. Jeg tror mot 13—14—15—16—20 stemmer ble det nedstemt av kongressen i 1953. Jeg spør: Hva er det som er mest demokratisk: at vi forlanger at flertallet av medlemmene skal si sin mening eller et lite mindretall? Vi skal huske på at det er ikke bare en votering som skal foretas. Det er spørsmål om *fred* eller *kamp*! Også de som sitter

hjemme og som ikke møter fram på møtene skal eventuelt ut i en storkamp. Derfor er det at vi må forlange, i en ansvarlig organisasjon med den maktposisjon vi inntar i samfunnet, at flertallet av medlemmene må delta i avstemningene, hvis ikke må ledelsen ta ansvaret. Det står til *medlemmene selv* om de vil være med å gjennomføre demokratiet i fagorganisasjonen. Men vi kan ikke bære dem fram til møtene. De må komme frivillig. Det er blitt klaget over, og med rette, at interessen i fagorganisasjonen er liten, at det er dårlig fram møte til medlemsmøtene osv. også når det gjelder avstemning. Ja det er riktig det, det er en foreteelse som går igjen i vårt eget land og i andre land som bygger noenlunde på samme grunnvoll som vi. Vi har spurt oss mange ganger om hva som er årsaken. Ja, jeg tror en av årsakene er den og det har jeg sagt på andre møter og det gjentar jeg her: at folk har det bra, forholdsvis bra. Det er jobb til alle i arbeidslivet og de kan hvis de slutter i en jobb ha lett for å gå til en annen jobb. Ofte byr den ene arbeidsgiver opp den annen arbeidsgiver for å få fatt i arbeidskraft, spesielt når det gjelder kvalifisert arbeidskraft. Det er en kjensgjerning. Den dagen det oppstår vanskeligheter i samfunnet, hvor en begynner å merke arbeidsløsheten, hvor en får merke lønnsstrykket fra arbeidsgiverne igjen, *den* dagen kan en være sikker på at fagforeningsmøtene blir fulltallige igjen. Nå gider de ikke — istedenfor å gå på avstemningsmøtene og gi sitt besyv, for eller mot et tarifforslag, så sitter de heller hjemme i kroken og hører i radioen på en fotballkamp eller de går på fotballkamp eller de tar en eller annen fornøyelse i fritiden. Jeg bebreider ikke noen at de gjør det, men når de ikke er interessert kan vi ikke la det flyte ut av den grunn. Vi må ha orden i sakene. Vi var også inne på det ved siste kongress. Det neste skritt må bli at når Muhammed ikke kommer til berget, så får berget komme til Muhammed. Det får man da gjøre på den måten at istedenfor å holde avstemning på medlemsmøtene, så får *hvert* medlem forslaget, forbundsstyrets redegjørelse for forslaget, stemmeseddel med plikt til å sende inn sitt svar: ja eller nei. For eller imot forslaget. Dermed er det ingen som kan stå opp og si, at de ikke har fått anledning til å avgi stemme. Vi har gjennomført dette ved endel tariffrevisjoner i den siste tid og, som Kristiansen sa, med godt resultat. Vi har hatt det ved staten hvor ca. 80 prosent deltok i avstemningen, da vi hadde det på den måten. Vi hadde avstemning på denne måten i Oslo kommune hvor vi fikk stor tilslutning til avstemningen. Det store flertall avga stemme, for eller mot forslagene. Vi hadde det sam-

me da det gjaldt rutebilkonflikten, som vi hadde i begynnelsen av dette år, hvor vi sendte ut forslaget og ikke holdt møter; men sendte forslaget til hvert enkelt medlem. De avga sin stemme og flertallet, det store flertall av medlemmene deltok på den måte i avstemningen. Derfor vedtok LO's siste kongress at man burde sørge for, i den utstrekning det var mulig, å få gjennomført en slik ordning, at hvert enkelt medlem som omfattes av en tariffavtale kontaktes direkte. Da har de ingen unnskyldning lenger for at det er andre som avgjør det. Da må de selv ta stilling. Da viser det seg også at flertallet gjør det. Loven om avstemning bygger som jeg sa på Hovedavtalen og er vedtatt av kongressen, og de gjelder for samtlige forbund. Hvis dere vil ha endret avstemningsreglene i Landsorganisasjonen, må dere være så vennlig å sende inn forslag til neste kongress og få dem endret der, og blir vedtektene endret der, så kan forbundet endre dem også i sine vedtekter. Men dette er en av de bestemmelser i LO's vedtekter som er absolutt og som det ikke kan dispenseres fra. Jeg vil derfor anbefale dere å opprettholde de nåværende bestemmelser inntil LO har vedtatt sine endringer i lovene, for ikke å komme i strid med fellesskapet. Det er 42 forbund i LO, og en endring i avstemningsreglene kan bare skje ved et kongressvedtak og *ikke* i et enkelt forbund.

Oskar Henriksen: Jeg vil slutte meg til den misnøye som er gitt uttrykk for her, om avstemningsreglene over tarifforslag. Også i vår forening har vi vært utsatt for å bli kneblet på grunn av stemmetallene. Vi er interessert i å få bestemmelser som gir medlemmene større ansvar og større bestemmelsesrett. Hvordan det best skal skje, det kan ikke akkurat jeg peke på, men jeg har iallfall ikke lyst til å være med på vedtak som setter oss utenfor LO. Det vil jeg ikke være med på. Men vi kunne iallfall ha gjort et vedtak her, som henstilte til LO og kongressen om å endre avstemningsreglene i den retning som det er framsatt forslag om her. Jeg tror at ved å gi medlemmene større ansvar vil vi også kanskje få opp interessen for fagforeningsarbeidet. Det klages stadig over dårlig fram møte, men jeg tror at en av årsakene er at medlemmene føler at det er lite gagn i å møte fram og avgi stemme ved slike anledninger.

Alfred Haugen: Forslaget fra den forening jeg representerer lyder:

«Det pålegges landsmøtet å vedta nye avstemningsregler over tarifforslag angående § 15 slik at møteflertallets avgjørelse er bindende.» Jeg tillater meg å opprettholde forslaget.

Votering: Landsstyrets innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

§ 17. Stønad under arbeidsstans.

Avd. 75, *Giken Gruvearbeiderforening*, foreslo:

Punkt 1. De nåværende satser forhøyes med minst 50 prosent. For øvrig uforandret.

Landsstyret foreslo følgende forandringer i § 17 punkt 1:

Stønad under arbeidsstans.

1. Arbeidsstans satt i verk på den måten som er fastsatt i disse vedtekter gir alle medlemmer som omfattes av arbeidsstansen rett til stønad etter disse satser pr. uke:

Kontingentklasse 1/1-bet.:

Antall personer å forsørge								
0	1	2	3	4	5	6	7	8
24.00	27.00	30.00	33.00	36.00	39.00	42.00	45.00	48.00

Kontingentklasse 1/2-bet.:

Antall personer å forsørge								
0	1	2	3	4	5	6	7	8
13.00	15.00	17.00	19.00	21.00	23.00	25.00	28.00	31.00

Stønaden kan forbundsstyret sette opp eller ned under arbeidsstansen etter som det høver.

Karl Botten vann: Etter det som er vedtatt så er det vel ikke utsikt til noen konflikter iallfall ikke i gruveindustrien, så vidt jeg kan forstå, og muligens heller ikke i de andre etater. Jeg kunne vel gjort det ganske kort og tatt forslaget tilbake. Men det er foreningen som har framsatt forslaget og jeg må dessverre ta det opp. For de nåværende satser er ikke på noen måte i samklang med hva det koster å eksistere i dag. Jeg mener ikke at forbundskassen skal utrede full daglønn under konflikter, men vi har foreslått 50 prosent i tillegg på de lave satser. Vi hadde tenkt at når det ikke forekommer konflikter så å si og med så mange medlemmer som betaler kontingent til forbundet, at det skulle gå an å forhøye stønaden uten derved å forhøye kontingenten. Etter det som nå er vedtatt om avstemningsregler, ser jeg det slik at konflikter — ja det må noe alvorlig til hvis man skal risikere å komme ut i konflikt. Det har derfor ikke så stor betydning hva som skjer i dette tilfelle. En kan gjerne stemme ned forslaget. Jeg tar det iallfall opp.

A. K. Lien: Jeg kan være enig med Botten vann for så vidt at man kan si at under de forhold som har vært i de senere år, så har ikke spørsmålet så stor betydning. Men vi vet jo ikke når vi kan komme ut i konflikt. Vi vet at når det gjelder større uttelling er må det selvfølgelig også betinge større inntekter. Jeg vil be landsmøtets deltakere å være oppmerksom på, at hvis man vedtar forslaget fra landsstyret og som jeg er enig i at man skal vedta, så må budsjettkomitéen vurdere den tingen og det vil naturlig framkomme når en skal diskutere kontingentens størrelse. Jeg vil bare gjøre oppmerksom herpå, men selvsagt anbefale forslaget vedtatt.

Votering: Landsstyrets forslag ble vedtatt med stort flertall.

§ 19. Kontingent.

Avd. 405, *Røssåga Anleggsarbeiderforening* foreslo:

«Punkt 1. Landsmøtet fastsetter den ordinære kontingent. Den skal så lenge vedtektene for så vidt ikke blir endret være kr. 1.50 pr. uke for heltbetalende og kr. 0.90 pr. uke for halvtbetalende, samt kr. 0.15 pr. uke for F-merker.»

Landsstyret uttalte hertil:

«Landsstyret forutsetter, at hvis de foreslåtte forhøyelser av stønaden både fra forbundskassa, forsikringskassa og ulykkestrygden blir vedtatt, må også kontingenten forhøyes, men Landsstyret er av den oppfatning at forslag om kontingentens størrelse må behandles av landsmøtets budsjettkomité, idet denne vil ha den beste oversikt over hvor stor forhøyelse der må til, når forbundets hele budsjett er satt opp.»

Alfred Haugen: Jeg vil foreslå at forslaget fra avdeling 405 forandres til: «Den nåværende kontingent bibeholdes.»

Votering: Besluttedes å oversende begge forslag til budsjettkomitéen.

§ 20. Kontingentens innbetaling.

Landsstyret foreslo:

«I punkt 1 endres ordene en gang om måneden til annen hver måned. I punkt 4 skal det stå avdeling i stedet for medlem.»

Votering: Landsstyrets forslag ble enstemmig vedtatt.

§ 21. Kontingentfrie medlemmer.

Landsstyret foreslo:

«Punkt 2 begynner med ordene: Heltbetalende medlemmer. Punkt 5 endres til: Medlemmer som har fylt 65 år, og som har vært medlemmer av Norsk Arbeidsmandsforbund i minst 25 år og har inn-

betalt 1250 ordinære kontingentmerker til forbundet, opptas som æresmedlemmer av forbundet og fritas for kontingent. Forutsetningen er dog at medlemskapet i Landsorganisasjonen ikke er avbrutt.

Siste avsnitt i punkt 6 går ut.»

Per Krokan: Da vi behandlet dette hos oss, mente en at her måtte det være noe galt. Som en husker var dette fremme på forrige landsmøte og det ble da nedstemt. Så lenge vi kjemper for å få pensjonsalderen nedsatt til 60 år skal en ikke her sette 65 år. For vårt vedkommende er 60-års pensjonsalder en kjensgjerning. Da må det være inkonsekvent, at vi skal være helt-betalende medlemmer til 65 år. Jeg opptar følgende forslag: Medlemmer som ikke har oppnådd æresmedlemskap ved pensjonsalder kan erholde hvilende rett fra den tid vedkommende fratrær arbeidet.

A. K. Lien: Jeg har tidligere uttalt hva jeg mener om bestemmelsen om æresmedlemskap, og jeg tenkte ikke å ta ordet mer i den sak. Men som formann i den lovkomité, som har framlagt innstilling for landsstyret synes jeg likevel jeg kan ta ordet. Min oppfatning er den, at alle som står i arbeid skal betale kontingent så lenge de har tariffmessig lønn. Det er min oppfatning av tingen. Jeg mener at æresmedlemskap slik det er formet i våre vedtekter, burde gå ut. Det er ingen andre forbund som har slike bestemmelser for æresmedlemskap. Jeg synes det er uriktig at man har en slik bestemmelse. Man skal betale kontingent så lenge en er i arbeid og har full lønn. Det forslag som foreligger fra landsstyret går ut på at en skal forhøye aldersgrensen fra 60 til 65 år og når det gjelder betingelsene for betalte merker fra 1000 til 1250 merker. Det skulle ikke være å stille noen for store krav til det man kaller for æresmedlemskap, at man har vært 25 år som medlem og betalt 1250 merker. Det må være minstekravet mener jeg for å kalles æresmedlem av forbundet. Jeg anbefaler landsstyrets innstilling. Det er riktig som Krokan sa, at vi behandlet denne sak på forrige landsmøte og den ble nedstemt. Jeg håper at dette landsmøte vil se litt videre på saken og vedta det som foreligger fra landsstyret.

Karl Bottenvann: Denne sak ble grundig diskutert på forrige landsmøte. Da forelå også det samme forslag om at man skulle gå over fra 60 til 65 år. Det ble ikke vedtatt den gangen og jeg håper det ikke blir vedtatt i dag heller. Lien nevner at man må være medlem i 25 år for å bli æresmedlem. Det er riktig. Men det fins også folk som går inn i forbundet når de er 20 år, 19 år, og står der til de er 60 år. De har 40 års medlemskap i forbundet, og har betalt en masse kontingent. Vi er ikke så heldig stilt i

gruveindustrien at vi har noen slags pensjonsforhold. Men jeg har iallfall tenkt meg at hvis det skulle bli pensjonsordning for gruverne i Norge noen gang, så måtte det bli ved 60-årsalderen. Da synes jeg det er riktig at de får æresmedlemskap når de er 60 år. Det kan jo være enkelte som er eldre når de kommer inn i forbundet. Men nå er forholdet slik på arbeidsplassene at det er ikke den fluktasjon som i gamle dager. Folk er mer stedbundet og de går inn i organisasjonen i en tidlig alder, og følger med organisasjonen inntil de er oppe i en så høy alder som 60 år. Jeg tror ikke det er noe stort framskritt for forbundet om en forhøyer aldersgrensen til 65 år. Jeg tror det virker like bra å ha bestemmelsen som den er. En skal ikke se alt i penger. Vi må tenke litt på medlemmene, som sliter seg ut i industrien. En gruvearbeider f. eks. skulle få lov å slutte i sitt yrke når han var 60 år gammel. Det skulle ikke være noe for tidlig, når en har arbeidet der i 40 år. Jeg tror ikke disse 5 år har så meget å si for forbundet og jeg opptar forslag om at den nåværende ordning bibeholdes med æresmedlemskap ved 60 år. Det gjør jeg ut fra hensynet til de medlemmer som har begynt i forbundet i en ung alder, og som holder ut til de er 60 år og derover. De bør få en periode selv om de er i arbeid, hvor de ikke akkurat skal betale kontingent.

Alf Sjøfting: Når det gjelder spørsmålet kontingentfrie medlemmer eller æresmedlemmer, så må jeg si, at det står klart for meg, at de medlemmer som i dag er 60 år og som står i arbeid med normale lønninger og til dels tjener mer er det ikke riktig at de skal være fri for kontingent. Jeg er klar over at en ungdom i dag som må betale sin fulle kontingent, han skal kanskje gifte seg, han skal stifte bo, han skal bygge seg et hjem, for en familie som skal leve opp, han skal altså bære disse byrder og betale kontingent. Mens en mann som er 60 år og absolutt har større økonomiske forutsetninger for å betale; han skal være fri. Den som er 60 år og står i fullt arbeid og har full daglønn har faktisk mindre behov på mange måter. Jeg mener det er uriktig og jeg vil så godt jeg kan anbefale at vi forandrer denne bestemmelse. Vi kan ta andre forbund i LO. Vi kan ta Jern- og Metallarbeiderforbundet f. eks. Det har faktisk en bestemmelse som sier at man må ha stått organisert i 50 år og være fylt 70 år. Det er noe ganske annet enn å være organisert i 20 år. Jeg for min del har vært organisert i 20 år. Det er ikke noe som tilsier at 20 år i en fagorganisasjon eller et forbund i dag berettiger en mann til æresmedlemskap. Under de forhold er det ikke noen ære for en mann. Det er en simpel plikt

å være organisert. Jeg mener tiden er inne til å forandre det også i Arbeidsmandsforbundet. Vi skal ikke stivne av. Det kan tenkes at for 20 år siden, 30 år siden, var det virkelig noe å ha vært organisert i 20 år. I dag anser jeg det for ikke å være noen ting.

Walter Kristiansen: Jeg er så hjertens enig med Sjøfthing, at jeg kanskje av den grunn kunne frafalt ordet. Det er klart at denne bestemmelse om æresmedlemskap den hadde sin berettigelse i forbundets første år. Men jeg må si at den æren henger temmelig lavt, når vi etter bestemmelsene kan la en mann bli æresmedlem selv om han unnlater å organisere seg fra han trer ut i arbeidslivet og til han blir 39—39½ og 40 år. Da vil jeg påstå at den æren henger temmelig lavt. Det er klart som Bottenvann sier at en mann som fylte 60 år i går og har 20 års medlemskap han er berettiget til æresmedlemskap og en som fyller i morgen han blir det muligens ikke. En overgang må det være. En gang må en skjære bort denne bestemmelsen i hvert fall slik den er i dag. Vedtektene i og for seg vil vel bli gjort gjeldende fra årets utløp skulle jeg anta, så det er ennå noen som rekker å oppnå den «æren». Jeg hadde helst sett at landsmøtet hadde tatt bort hele denne bestemmelse om æresmedlemskap på grunnlag av åretall i organisasjonen. Vi skulle heller henge æresmedlemskapet så høyt, at det bare var de få som på grunn av sin *innsats* i organisasjonen skulle oppnå å bli æresmedlemmer. Det er ingen andre forbund, meg bekjent, som har en slik bestemmelse som fritar medlemmer for å betale kontingent etterat de har fylt 60 år. Det er i grunnen bare det som de fleste mener er fordelene ved dette æresmedlemskap, at de slipper kontingenten når de har fylt 60 år, selv om de står i arbeid. Vi har en annen bestemmelse som sier, at når et medlem har fylt 70 år så skal det være fritatt for kontingent. Når jeg ikke har stilt forslag om å ta hele bestemmelsen bort, vil jeg i hvert fall så sterkt jeg kan anbefale at en går inn for landsstyrets endringsforslag på dette punkt.

Wilhelm Furnes: Det æresmedlemskap, slik det ble referert til i sted og med omlag 1200 merker. Et slikt æresmedlemskap ville jeg ikke ha. Jeg mener ikke det er noen ære når jeg blir 60 år, skal slippe kontingenten. La meg betale både 15- og 1600 merker. Jeg synes ikke det er noen ære å vite at jeg skal være fritatt, mens de andre arbeidskameratene skal betale kontingenten. Så lenge en arbeider bør en betale.

Chr. Henriksen: Jeg kunne godt ha frafalt, men Bottenvann sa, at han gikk ut fra at når landsmøtet forrige gang forkastet

dette forslag, så gjorde man det også nå. Men den voteringen tror jeg ikke landsmøtet var klar over. Det gikk veldig fort. Det er ganske klart, kamerater, at om en mann blir 60 år og har vært organisert i 20 år, så kan man spørre: Hva har han vært for noe før? Da han var 15 år og kanskje 12 år, og til han ble 40 år? En bør vel begynne å få noen *klassefølelse* før en er 40 år. Jeg vil henstille til landsmøtet også denne gang, at det vedtar forslaget som foreligger fra landsstyret.

A. K. Lien: Jeg må svare kamerat Bottenvann. Han sier at det var å gå for langt i sparehensyn, når man kommer med forslag som dette her. Som kasserer i forbundet har jeg plikt til å se på det økonomiske for forbundets vedkommende. Men jeg kan også tilføye det, Bottenvann, at når det gjelder meg personlig så betyr det ingen besparelse for meg. Jeg må betale kontingent i 5 år til hvis dette forslag blir vedtatt og som jeg anbefaler. Det er riktig at man gjør dette. Jeg mener man skal betale kontingent så lenge en står i arbeid, og har sin fulle lønn. Det er helt uriktig at man skal være fritatt for kontingent ved 60-årsalderen når en står i arbeid og har full lønn.

Lars Næss: Det var et ord av Henriksen. Han sa at en måtte da ha klassefølelse før en var 40 år. Når jeg har tatt ordet er det ikke for å tale om min egen person. Jeg har ingen sjanse for å oppnå æresmedlemskap i Norsk Arbeidsmandsforbund. Ikke fordi jeg ikke har vært organisert lenge nok, men fordi jeg har tilhørt Jern- og Metallarbeiderforbundet i mange år før jeg ble overført til Arbeidsmandsforbundet. De årene jeg hadde i Jern- og Metallarbeiderforbundet teller ikke med i vårt forbund for oppnåelse av æresmedlemskap. Det betyr ikke at jeg ikke har vært organisert lenge nok. Det høres rimelig ut at de som fremdeles står i arbeid skal betale kontingent, men det er et annet forhold jeg vil nevne. Det angår spesielt gruvearbeiderne. De som har arbeidet noen år i gruva, de fleste av disse har kanskje fått silikose. Iallfall en stor del av dem. Når de har oppnådd 60 år er det kanskje en hel del av disse som ikke lenger er arbeidsføre, men faktisk må slutte. De kan ikke holde det gående lenger. De kan ha en 30—40 år i forbundet. Men de kan ikke bli æresmedlemmer ifølge forslaget her, før de har oppnådd 65 år.

Lien: Jo.

Næss, fortsetter: Vel, kan en det så er det all right.

Bernhard Reines: Jeg skal være ganske kort. Jeg var med i den komité som hadde som oppdrag nettopp å fremme det forslag som her foreligger, og jeg kan med en gang si, at jeg hevdet akkurat det samme da saken ble behandlet, som det Sjøfthing her

var inne på. Jeg synes ikke det er riktig at når man er 60 år så skal man fritas for kontingent. Jeg kjenner flere i dag som har medlemskap på 35 og 40 år; de er blitt 60 år men står i arbeid og betaler sin kontingent. Det er jo nettopp kontingentinnbetalingen som er det springende punkt og her må man ta en prinsipiell stilling. Hvis man ser på kontingenten som en belastning ja, da er det forståelig. Men er man av den mening at det er den beste investering en har vært i stand til når vi har slitt ute på arbeidsplassen, da vil jeg si, at da stemmer man for dette forslag som er fremmet av komitéen.

Votering: Landsstyrets forslag ble vedtatt. Dermed bortfalt de øvrige forslag.

§ 26. Uravstemning.

Avd. 171, *Hamar Redskapssentrals Arbeiderforening* foreslo: Ved framtidige tariffrevisjoner når forslag foreligger til avstemning, sender forbundet forslaget til hvert enkelt medlem, hvor han kan sende det og ta standpunkt, hvorefter han sender sin stemme tilbake til den tid forbundet bestemmer.

Avd. 152, *Sandvika-Asker jernbanearbeiderforening* foreslo:

Punkt 6. Alle stemmeberettigede har stemmeplikt, og hvis nødvendig kan styret foreta linjeavstemning.

Landsstyret foreslo:

§ 26 punkt 1 tilføyes følgende: Forbundsstyret avgjør etter hvilke retningslinjer uravstemningen skal foregå.

Punkt 6 endres sålydende: Bortsett fra de saker som er nevnt i § 15 kreves at minst $\frac{1}{3}$ av de medlemmer saken gjelder har deltatt i avstemningen forat resultatet skal være avgjørende. I motsatt fall er avstemningen rådgivende for forbundsstyret.

Walter Kristiansen: Forat vi skal kunne nytte paragraf 26 ved uravstemning om tarifforslag må vi endre ordlyden, ellers kommer vi i konflikt med paragraf 15 om avstemningsreglene. Det kreves fortsatt samme flertall som om det skulle være avstemning ved fagforeningsmøtene. Det kommer en ikke bort fra. Men vi håper at når en stemmer hjemme, vil deltakelsen bli så stor at avstemningen blir avgjørende for forbundsstyret. Men utenom disse sakene, tariffsakene, som vi må bruke paragraf 15's bestemmelser på, krever vi ved andre uravstemninger minst $\frac{1}{3}$ av de medlemmer saken gjelder skal ha deltatt i avstemningen forat den skal kunne være avgjørende. I motsatt fall er avstemningen rådgivende.

Karl Pettersen: Når vi tok opp dette forslaget, var det fordi vi representerer jernbanen og avstandene er så store, og det er skiftarbeid, 2 og 3 skift, så av den grunn er det vanskelig for oss. Oppmøtet kan bli lite. Vi mente det var riktig for visse grupper å få en uravstemning, enten som antydning her til hvert enkelt medlem, eller at styret fikk i oppdrag å foreta avstemningen. Jeg vil henstille til landsmøtet eller forbundsstyret å få en redegjørelse om vi har sjanse til å få det.

Karl Bottenvann: Slik jeg forstår dette, blir det gilt å være passiv i organisasjonen. Man kan sitte hjemme under tariffoppgjør og så får man tilstilt stemmeseddel som en skriver ja eller nei på, sender den til forbundet, og så er man ferdig med det. Ingen befatning med fagorganisasjonen. Betale kontingent og sitte hjemme. Det blir dårlig organisasjonsmessig behandling av sakene. De som ikke er med og behandler sakene, skulle ikke være med i avstemningene. Er det slik det nå skal være innen organisasjonen? Man skal ha enkeltmannsavgjørelser. Jeg har alltid sett stort på organisasjonen. En er kommet sammen og har diskutert sakene og kommet fram til felles avgjørelser. Nå skal det legges helt om. Det går over min forstand.

Walter Kristiansen: Når det passer Bottenvann å tale om demokrati, så gjør han det. Når det ikke passer ham, så taler han om enkeltmannsavgjørelser. Jeg skjønner oppriktig talt ingen ting. Vi har ikke ment å frata avdelingene adgangen til å diskutere sine interesser i et fagforeningsmøte. Det er ikke meningen at det bare skal sendes ut til hvert enkelt medlem forat han i blinde kan svare ja eller nei. Selvsagt har foreningene ansvaret for å sammenkalle til et fagforeningsmøte og redegjøre for sakene. Men det skal iallfall ikke være et frammøtt mindretall som skal avgjøre det, selv om Bottenvann sier at det er demokrati. Når det gjelder Pettersens spørsmål så ligger det i landsstyrets innstilling at det i de tilfelle hvor det passer, kan bli tale om linjeavstemning.

Votering: Landsstyrets forslag ble vedtatt mot et par stemmer.

§ 27. Utelukking av foreninger og enkelte medlemmer.

Landsstyret foreslo:

Punkt 2 får nytt avsnitt. Medlemmet har også rett til å påanke saken til landsmøtet.

Votering: Enstemmig vedtatt.

§ 31. Vedtekter for forsikringskassen.

Avd. 315, *Audnedalen Veiarbeiderforening* foreslo endring i § 31, punkt 4, første ledd:

Dør et medlem som er berettiget etter nærværende lov, utbetales til medlemmets ektefelle, barn, foreldre eller andre slektninger som medlemmet ved sin død bevislig hadde å forsørge, eller den som hadde medlemmet til *hel eller delvis* forsørgelse, en forsikringssum.

Motivering:

De nåværende vedtekter bestemmer bl. a. at forsikringssummen skal utbetales til den som hadde medlemmet til forsørgelse, og en har forstått at dette blir praktisert slik at det forlanges at medlemmet må ha vært til *full* forsørgelse. Dette bør etter vår mening endres slik at det også skal utbetales til den som har medlemmet til *delvis* forsørgelse. I de tilfelle hvor dette forekommer vil det være rimelig at beløpet blir utbetalt. Ved sykdom og dødsfall blir det ekstra utgifter, og når medlemmet ikke har hatt tilstrekkelig fortjeneste (pensjon eller liknende) så er det vår oppfatning at det er i samsvar med forsikringskassens opprinnelige mening og forutsetning at beløpet utbetales til den som har vært medlemmet behjelpelig.

Avd. 438, *Tverland Jernbanearbeiderforening* foreslo:

Punkt 4. Forsikringsbeløpet, som nå utgjør kr. 1000.00 ved innbetalt 500 ordinære merker, forhøyes til kr. 1500.00.

Avd. 21, *Oslo og Omegns Arbeidsmandsforening* foreslo:

Forsikringssummen heves fra kr. 1000.00 til kr. 1500.00.

Motivering:

Vi er av den formening at forbundenes forsikringsrettigheter i størst mulig utstrekning bør være like. Flere forbund har hevet forsikringssummen til kr. 1500.00. Det forhold at vårt forbund har en lavere forsikringssum, er særlig uheldig i de tilfelle det er tale om overføring fra et annet forbund med høyere forsikringsrettigheter. Hvis vedkommende medlem har opparbeidet seg fulle forsikringsrettigheter i sitt gamle forbund, vil han tape på overføringen, idet han vil få rettigheter overensstemmende med vårt forbunds bestemmelser på dette punkt. Av nevnte grunner vanskeliggjør dette i mange tilfelle overføring til vårt forbund.

Et annet forhold som skulle tale for å forhøye forsikringssummen, er den synkende kroneverdi etter krigen. 1000 kroner er ikke på noen måte det samme i dag som det var tidligere.

Pengene har mindre kjøpekraft og forsikringssummen bør også av denne grunn forhøyes. Avdelingen forutsetter selvsagt at kontingenten til forsikringskassen må heves tilsvarende.

Avd. 92, *Bjorkåsen Gruvearbeiderforening* foreslo:

Punkt 4. Tabellen forhøyes med 50 prosent, og punktene 5 og 7 i samme § forandres i samsvar med tabellen i punkt 4.

Tabellen i § 31 vil da komme til å bli følgende:

Etter 3 års medlemskap	150 merker	kr. 450.00
Etter 4 års medlemskap	200 merker	kr. 600.00
Etter 5 års medlemskap	250 merker	kr. 750.00
Etter 6 års medlemskap	300 merker	kr. 900.00
Etter 7 års medlemskap	350 merker	kr. 1050.00
Etter 8 års medlemskap	400 merker	kr. 1200.00
Etter 9 års medlemskap	450 merker	kr. 1350.00
Etter 10 års medlemskap	500 merker	kr. 1500.00

Motivering:

Hensikten med forsikringskassen var å sørge for en anstendig begravelse ved et medlems død, dette lot seg gjøre inntil 1940. Etter krigen har alt steget i den grad, at det i dag ikke lar seg gjøre å få et medlem begravet etter den gamle tabell. Vi mener derfor at forsikringsbeløpet må forhøyes i samsvar med hva det koster å få et medlem begravet.

Avd. 5, *Oslo Rengjøringskvinnens forening* foreslo:

Punkt 4. Forhøyelse av begravellesbidraget.

Motivering:

Vi mener at den gamle bestemmelse om kr. 300.00 ikke lenger dekker de aller nødvendigste utgifter i dag. Da det kan være så mange forhold som gjør at familien ikke kan være i stand til å dekke de utgifter som er nødvendig ved en begravelse, henstiller vi til landsmøtet å forhøye begravellesbidraget, så utgifter til begravelse blir minst mulig.

Avd. 152, *Sandvika-Asker Jernbanearbeiderforening* foreslo:

Punkt 5. Medlemmer som har oppfylt betingelsene for æresmedlemskap i henhold til bestemmelsene i § 21, punkt 5, og er opptatt som æresmedlemmer, kan få utbetalt *hele* forsikringsbeløpet.

Motivering:

Medlemmet bør nyte godt av forsikringen i levende live.

Avd. 268, *Lenvik Arbeidsmandsforening* foreslo:

Punkt 6. Tilføyes: Ved annen uheldelig sykdom som ved lege er blitt erklært arbeidsufør for framtiden, kan medlem på søknad til forbundsstyret få utbetalt inntil kr. 500.00 i forskudd på forsikringsbeløpet.

Avd. 16, *Valberg Arbeiderforening* foreslo:

§ 17, punkt 7 endres slik at også F-merker blir å regne som ordinære merker for forsikringskassen. I den anledning kan F-merkernes pris settes opp fra 15 til 35 øre pr. merke.

Motivering:

Foreningen finner det urettferdig at ikke syke eller skadede medlemmer skal kunne opparbeide seg rettigheter på grunn av forhold man ikke er herre over.

Landsstyret foreslo bestemmelsene i § 31 endret til følgende:

1. Norsk Arbeidsmandsforbunds forsikringskasse er en økonomisk og juridisk selvstendig institusjon, som ikke hefter for andre forpliktelser enn de som påhviler forsikringskassen i henhold til forbundets vedtekter.
2. Kassens formål er ved ordnet gjensidig solidaritet å hjelpe Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer eller disses familier ved dødsfall, samt å yte en støtte til medlemmer i henhold til nærværende §, punktene 5 og 6.
3. Til dette formål avsettes det av hvert solgt ordinært kontingentmerke 30 øre til forsikringskassen.
4. Dør et medlem som er berettiget etter nærværende lov, utbetales til medlemmets ektefelle, barn, foreldre eller andre slektninger som medlemmet ved sin død bevislig hadde å forsørge, en forsikringssum etter følgende tabell:

3 års medlemskap og betalt	150 ordinære merker	kr.	300
4 » » » »	200 » » »		400
5 » » » »	250 » » »		500
6 » » » »	300 » » »		600
7 » » » »	350 » » »		700
8 » » » »	400 » » »		800
9 » » » »	450 » » »		900
10 » » » »	500 » » »		1000
12 » » » »	600 » » »		1100
14 » » » »	700 » » »		1200
16 » » » »	800 » » »		1300
18 » » » »	900 » » »		1400
20 » » » »	1000 » » »		1500

Har medlemmet ingen pårørende som foran nevnt, utbetales til den som hadde utgiftene til begravelsen kr. 500.00 i begravelsesbidrag, hvis medlemmet har opparbeidet seg rett til dette beløp, hvis ikke, skal der utbetales det beløp medlemskapet berettiger til.

5. Medlemmer som har oppfylt betingelsene for æresmedlemskap i henhold til bestemmelsene i § 21, punkt 5, og er opp tatt som æresmedlemmer, kan få utbetalt inntil kr. 600.00 som forskudd på forsikringsbeløpet. Hvis det før er utbetalt begravelsesbidrag ved ektefelles død, må forskudd ikke i noe tilfelle utgjøre mer enn at det står igjen kr. 500.00 av forsikringsbeløpet til begravelsesbidrag ved medlemmets død. Forskudd utbetales dog ikke så lenge medlemmet har lønnet beskjeftigelse.
6. Medlemmer som har minst 10 års medlemskap sammenhengende og har innbetalt 500 ordinære merker, og som blir erklært uheldelig sinnssyk, samt medlemmer som blir helt invalider som følge av arbeidsulykker eller bedriftssykdommer, som av Rikstrygdeverket blir erkjent som sådanne, kan få utbetalt det forsikringsbeløp de har opparbeidet seg rett til.
7. Medlemmer som har minst 6 års medlemskap og har betalt 300 ordinære merker kan få utbetalt kr. 100.00 i begravelsesbidrag ved ektefelles død, etter 7 års medlemskap og betalt 350 ordinære merker kr. 200.00 og etter 8 års medlemskap og betalt 400 ordinære merker kr. 300.00 som forskudd på forsikringsbeløpet.

8. Før 1. juli 1940 blir i forbindelse med bestemmelsene i denne § også F-merker å regne som ordinære merker, men etter 1. juli 1940 kan det ikke opparbeides rettigheter i forsikringskassen på F-merker.
9. Skulle det vise seg at den fastsatte kontingent til forsikringskassen ikke er tilstrekkelig, kan forbundsstyret foreta ekstrautlikning.
10. Forsikringsbeløpet kan ikke gjøres til gjenstand for noe som helst krav fra offentlig myndighet eller private fordringshaveres side, liksom det heller ikke kan overdras ved testamente.
11. Norsk Arbeidsmandsforbunds forbundsstyre er også styret for forsikringskassen. Kassens regnskap føres særskilt og revideres samtidig med forbundets øvrige regnskaper.

Landsstyret foreslo videre følgende tilføyelse til forbundsvedtektene § 31, punkt 4:

Den foreslåtte forhøyelse utover kr. 1000.00 opparbeides fra vedtektenes ikrafttreden med kr. 100.00 pr. år og betalte 50 ordinære merker, inntil kr. 1500.00 etter 5 års forløp og betalte 250 ordinære merker. Medlemmer som er innvilget æresmedlemskap, opparbeider kr. 100.00 pr. år inntil kr. 1500.00 etter 5 års forløp uten kontingentbetaling.

A. K. Lien: For det første foreslår landsstyret i punkt 3 en forhøyelse av avgiften til forsikringskassen. En forhøyelse av 10 øre, fra 20 til 30 øre. Videre foreslås forhøyelse av forsikringsbidraget fra kr. 1000.00 til kr. 1500.00. Når det gjelder begravelsesbidraget, foreslås en forhøyelse av 200 kroner fra 300 til 500 kroner. Videre en forhøyelse på 100 kroner som begravel-sesbidrag ved ektefelles død.

De forhøyelsene som blir foreslått fra landsstyrets side betyr også at kontingenten må forhøyes. Man må være oppmerksom på det når man stemmer over dette. Forsikringskassens ytelser i dag er små sett i forhold til hva andre forbunds forsikringskasser yter. Vi kommer nå mer i samsvar med de øvrige forbund i LO. Men vær oppmerksom på at budsjettkomitéen må ta hensyn til dette ved kontingentens fastsettelse.

Når det gjelder tilleggsforslaget fra landsstyret til punkt 4, er redaksjonen der ikke riktig bra. Meningen er jo at det skal være en overgangsordning i løpet av 5 år. Det er meningen med det. Det blir i grunnen bare gjort gjeldende i de tilfelle når det gjelder medlemskap. Det blir fra 20 til 25 år. Det er *der* egentlig

bestemmelsen kommer til å bli gjort gjeldende. Administrasjonen må få anledning til å gi en bedre utforming. Men meningen er at det skal være en overgangstid på 5 år.

Johannes Høyaas: Vi har innsendt forslag om forhøyelse av forsikringsbeløpet. Vi har gjort det før, men det er ikke blitt noe resultat. Vi hadde ment at det måtte kunne skje uten kontingentforhøyelse. Men vi hører nå at Lien sier det er ugjørlig. Jeg er ikke så sikker på at det ikke kan gå an.

Daniel Martinsen: Det er bare æresmedlemmer som har anledning å søke om forskudd på det forsikringsbeløp en har opparbeidet seg. Da vi behandlet dette i avdelingen, ble vi enig om å ta opp det forslag som står i dagsordenen. Det var med tanke også på medlemmer som er blitt arbeidsuføre av andre grunner enn det som framgår av denne paragrafen. Det kan være medlemmer som ikke har oppnådd æresmedlemskap, men som likevel med en annen alminnelig sykdom kan bli helt arbeidsufør. Med tanke på disse medlemmer har Lenvik Arbeidsmandsforening fremmet sitt forslag. Vi sier at de kan få anledning til å søke om forskudd på sitt opparbeidede forsikringsbeløp, inntil 500 kroner. Mange av disse medlemmer er ute av stand til noe annet arbeid.

Sigmund Jakobsen: Da vi gikk gjennom denne paragrafen, fant vi at det var for lite det beløp vedkommende ville få etter medlems død. Vi mener forsikringsbeløpet må heves i samsvar med hva det koster å få et medlem begravd. Når vi gikk til å foreslå 50 prosent forhøyelse, skal jeg innrømme at det var kanskje vel drøyt.

Odd Olsen: Under spørsmålet kontingenten uttaler landsstyret, at hvis de foreslåtte forhøyelser av stønadene både fra forbundskassa, forsikringskassa og ulykkestrygden blir vedtatt, må også kontingenten forhøyes. Hvis dette er riktig da bør disse spørsmål diskuteres i sammenheng. Det vil da være riktig å utsette dette spørsmål til budsjettkomitéen har fått utredet dette. Jeg må advare mot kontingentforhøyelse. Jeg mener det må kunne gå an å øke ytelsene uten å gå til kontingentforhøyelse. I allfall må en se disse ting i sammenheng.

Agnus Angell: Jeg slutter meg til det Daniel Martinsen har uttalt. Det må kunne gå an å få den tilføyelsen til paragrafen. Jeg tror ikke det skulle bli noe vesentlig store uttellingene av den grunn.

Walter Kristiansen: Jeg vil gjerne svare Martinsen og Angell. Etter min mening vil det være helt umulig å innføre en bestemmelse som skulle gå ut på at kassa skulle utbetale

forsikringsbidraget ved alminnelig sykdom, slik som det nå gjelder for spesielle sykdommer. Det er klart at ikke et eneste forsikringsselskap kan ha en slik bestemmelse. Forsikringskassa i forbundet kunne heller ikke bestå med den kontingent som flyter inn hvis vi ikke hadde bestemmelsen om at de som melder seg ut eller blir strøket, dermed mister alle rettigheter i forsikringskassa. Det er denne fluktasjon i medlemsmassen som gjør at forsikringskassa kan bestå. Skulle vi vedta en bestemmelse, slik Lenvik Arbeidsmandsforening foreslår, vil det bety at kassa ikke kan eksistere. Det er innlysende. Odd Olsen taler om kontingenten. Ja, det er et vanskelig spørsmål, men det har vært nevnt tidligere her at forbundet vårt er et av de som har den laveste kontingent, og det er tilfelle. Det er klart at det er vanskelig å tale om kontingentforhøyelse. Men på den annen side kunne det også muligens ved et senere landsmøte tas opp en tanke om eventuell gradering; slik at medlemmer som har en god inntekt betalte en forholdsvis høyere kontingent enn medlemmer med lav inntekt. Jeg vet at Finnlands Arbeiderforbund bl. a. har kontingent basert på inntekt. Når det gjelder foreslått overgangsbestemmelse, vil jeg sterkt understreke at det også er en av forutsetningene for at dette forslaget skal vedtas, og jeg anbefaler også det tilleggsforslaget.

A. K. Lien: Jeg må advare mot forslaget fra Lenvik Arbeidsmandsforening. Det vil bli en stor påkjenning på forsikringskassa, så det er ikke tilrådelig å vedta det. Vi vet vel alle, at når man har drevet med anleggsarbeid til en er blitt 60 år eller der omkring, er det ikke vanskelig å gå til en lege og få attestasjon for at en er arbeidsufør, hvis man vil. Jeg tror at hvis en vedtar en slik bestemmelse vil det komme så mange søknader til forbundet og bli så store uttellingene, at det vil bety en veldig svekkelse av forsikringskassa. Jeg advarer mot å vedta et slikt forslag.

Når det gjelder det som er nevnt om å avvente budsjettkomitéens innstilling vedrørende kontingenten før en behandler vedtektene for forsikringskassa, mener jeg vi først må avgjøre hva landsmøtet mener forsikringskassa skal yte, før man tar stilling til kontingentspørsmålet. Budsjettkomitéen vet ellers ikke på hvilken basis den skal sette kontingenten. Hvis man ikke vil en kontingentforhøyelse, må en la bestemmelsene her være som de er.

Petter Hansen: Vi var da vi behandlet disse saker klar over at det ville medføre kontingentforhøyelse. Medlemmene gikk derfor imot forhøyelser i de forskjellige kasser, da man var klar

over at det betydde kontingentforhøyelse. Med det mandat reiste vi hit og hvis som en hører her, det skal medføre en kontingentforhøyelse å forhøye forsikringssummene, må vi stemme mot.

Odd Olsen foreslo at de innsendte forslag ble utsatt til kontingenten var behandlet.

Alf Sjøfting: Skal vi da ta standpunkt til spørsmålet om forsikringskassa skal utvides eller ikke, må vi gjøre det før vi bestemmer kontingenten. Vi kan ikke bestemme kontingenten og så etterpå beslutte større utbetalinger. Landsmøtet gjør rett i å vedta innstillingen om forhøyelse av forsikringsbidraget, og så får vi ta konsekvensen av det og stille kontingenten deretter.

Dirigenten: Vi stemmer først over landsstyrets forslag. Blir det vedtatt bortfaller de andre forslag.

Odd Olsen: Det må først stemmes over mitt forslag, om å utsette voteringen over de innsendte forslag til kontingenten er avgjort.

A. K. Lien: Landsmøtet må være merksam på konsekvensen av å stemme for utsettelsesforslaget. Budsjettkomitéen må ha avgjort spørsmålet, skal den i det hele tatt kunne behandle kontingentspørsmålet. Vi har ingenting å holde oss til, hvis vi ikke vet hvilke utbetalinger en må regne med.

Votering: Odd Olsen forslag om utsettelse ble *forkastet* med stort flertall. — Landsstyrets forslag ble deretter *vedtatt* med stort flertall.

Dermed bortfalt de øvrige forslag.

Landsstyrets tilleggsforslag til punkt 4 i § 31, ble likeledes vedtatt med stort flertall.

Walther Kristiansen: Jeg er gjort merksam på, at i § 1 i fotnoten bør det gjøres en liten endring. Derfor tar jeg det opp som forslag nå. Fotnoten kom inn på forrige landsmøte, og jeg stiller forslag om at siste setning hvor det står: Utvalgets formann skal så vidt mulig være medlem av styret, at det blir endret til: Utvalgets formann skal være medlem av styret. Ordene «så vidt mulig» utgår.

Votering: Forslaget ble vedtatt.

Vedtekter for foreninger tilsluttet Norsk Arbeidsmandsforbund.

§ 3. Innmeldelsesavgift.

Fra landsstyret forelå følgende:

Landsstyret foreslår minst kr. 4.00 i innmeldelsesavgift. Av denne innbetales kr. 3.00 til forbundet.

Som gjeninnmeldelsesavgift foreslås minst kr. 5.00.

Avd. 75, *Giken Gruvearbeiderforening* foreslo:

Vedtakter for fagforeningene forandres så de kommer i samklang med de foreslåtte endringer i vedtektene for forbundet.

Landsstyret uttalte hertil:

Landsstyret forutsetter at vedtektene for foreningene må bli å endre i samsvar med de endringer landsmøtet eventuelt foretar i forbundsvedtektene.

Forslaget fra Giken ble ikke opptatt.

Votering: Landsstyrets forslag ble vedtatt mot 1 stemme.

Møtet hevet.

Formiddagsmøtet onsdag den 14. september.

Dirigenter: *Kristian Moljord — Alf Sjøfving.*

Navneopprop ble foretatt. — Protokollen fra gårsdagens ettermiddagsmøte ble referert og enstemmig godkjent.

Vedtakter for ulykkestrygden.

Avd. 17, *Jæren Jernbanearbeiderforening*, foreslo:

Vedtektene for ulykkestrygden forandres slik at det blir høyere stønad ved ulykke.

Vedtektene forandres slik at de også gjelder for arbeidstaker som har tatt midlertidig arbeid i utlandet.

Avd. 372, *Narvik og Omegn Arbeidsmannsforening*, foreslo:

Det henstilles til forbundets landsmøte å ta opp spørsmålet om forhøyelse av ulykkesforsikringen. Foreningen anbefaler at forsikringen forhøyes til kr. 10 000.00.

Avd. 461, *Egersund Jernbanearbeiderforening*, foreslo:

Vedtektene for ulykkestrygden forandres slik at det blir høyere stønad ved ulykke.

Motivering:

Vi synes ulykkestrygden er et meget godt tiltak, men vi ser gjerne at den blir forhøyet. Det er en selvfølge at premien da blir forhøyet, men de utgiftene må vi ta på oss for at de som kommer ut for ulykker kan få en skikkelig økonomisk støtte.

Landsstyret foreslo følgende endringer:

§ 1. Etter komma i annen linje skal det stå: — er en økonomisk og juridisk selvstendig institusjon — osv.

§ 6. Til dekning av ulykkestrygdens utgifter avsettes 20 øre — osv.

§ 7. For alle medlemmer som omfattes av ulykkestrygden

utbetales ved ulykkesskader, som godkjennes erstatningspliktig av forsikringsselskapet, følgende engangserstatning:

Ved dødsfall kr. 4000.00.

Ved 100 prosent varig invaliditet kr. 6000.00.

Resten uforandret.

§ 8. Første avsnitt forandres til: Ulykkestrygdens erstatninger ordnes på følgende måte:

Der tegnes en forsikring i ett av forbundsstyret godkjent for sikringsselskap for kr. 1500.00 ved dødsfall og kr. 3000.00 ved 100 prosent varig invaliditet. Resten av forsikringssummen utbetales direkte av ulykkestrygdens kasse i samme forhold som forsikringsselskapet yter erstatning.

3. avsnitt forandres i samsvar med bestemmelsene for vedtektene for forsikringskassens punkt 4.

Siste avsnitt forandres beløpet kr. 500.00 til kr. 700.00.

Som ny § 11 foreslår komitéen: Ulykkesskader skal være anmeldt til forbundet senest 6 måneder fra skadedagen.

Nåværende §§ 11, 12 og 13 blir henholdsvis 12, 13 og 14.

Videre forelå fra landsstyret følgende endringer:

§ 9 forandres til: Ulykkestrygden omfatter alle medlemmer i Norsk Arbeidsmandsforbund fra den dag de er lovlig innmeldt og har betalt kontingent til forbundet og har sin medlemsbok i orden. Medlemmer som er strøket for kontingentrestanse eller ekskludert som medlemmer, utbetales ikke skadeerstatning av ulykkestrygden, selv om vedkommende var medlem da skaden inntraff.

I de tilfelle hvor kontingentrestansen kan sies å være en følge av skaden, kan forbundsstyret gjøre vedtak om utbetaling av skadeerstatningen. Medlemmer over 70 år omfattes dog ikke av ulykkestrygden lenger enn til utgangen av det år hvor de fyller 70 år.

§ 10 forandres til: Ulykkestrygdens eget ansvar og omfanget av erstatningene er begrenset i samme utstrekning og til samme beløp som forsikringsselskapet er pliktig til å yte erstatning i henhold til de alminnelige betingelser som er fastsatt i forsikringspolisen.

Medlemmer som har fått hvilende rett og oppholder seg utenfor landets område, kommer således ikke inn under ulykkesforsikringen.

Blir forsikringsselskapet ved dom eller voldgift fri for å betale erstatning, gjelder dette også for ulykkestrygdens eget ansvar.

Hvis forsikringsselskapet frivillig finner å kunne utbetale

erstatning uten at saken er prøvet, yter ulykkestrygdens kasse samme erstatning som forsikringsselskapet.

A. K. Lien: Da vi behandlet dette i lovkomitéen var vi sterkt inne på om vi skulle forhøye også satsene for ulykkesskader, altså utenom dødsfall. Men skal en forhøye satsene må en også ha dekning for det. Der vil jeg si at det er nokså vanskelig, for da må også dekningen legges på F-merkene. De vet at selv om en betaler F-merker, så kommer alle inn under ulykkestrygden. Derfor må F-merkene også dekke premien til ulykkestrygden. Den forhøyelse som er foreslått fra kr. 3000.00 til kr. 4000.00 ved dødsfall og fra kr. 500.00 til kr. 700.00 i begravellesbidrag betinger at kontingenten må forhøyes til denne kasse fra 15 øre til 20 øre. Det gjelder for alle kontingentmerker, også F-merkene. Når det gjelder tilleggsinnstillingen som foreligger om forandring i § 9, så har vi etterat landsstyret og lovkomitéen behandlet forslagene, hatt et par tilfelle som gjør det nødvendig å få med dette.

Avdeling 372 trakk sitt forslag tilbake.

Votering: Landsstyrets innstilling i den trykte dagsorden ble enstemmig vedtatt. — Forslagene til §§ 9 og 10 ble likeledes enstemmig vedtatt.

Regler om valg av representanter til Landsorganisasjonens kongress.

Avd. 44, Grubernes Arbeidsmandsforening, foreslo:

Landsmøtet tar avstand fra de tidligere benyttede avstemningsregler for valg av representanter og varamenn for de forskjellige avdelinger i NAF til Landsorganisasjonens kongress, og pålegger forbundet å forandre reglene slik:

Etterat avdelingene foran en kongress i LO har sendt inn forslag på representanter og varamenn, og forbundsstyret ut fra de avdelingene foreslåtte har foretatt innstilling, sendes innstillingene for bergverkene bare til de avdelinger som tilhører bergverkene, og for vegarbeiderne bare til de avdelinger som tilhører vegarbeiderne, og for jernbanearbeiderne bare til de avdelinger som tilhører jernbanearbeiderne osv.

Bergverkene, jernbanearbeiderne og andre grupper og enheter innen NAF skal ikke stemme over de samlede representanter til kongressen som representerer NAF, men kun stemme over de representanter og varamenn som tilhører den gruppe eller enhet disse tilhører og representerer.

Avstemningsresultatet, stemmesedlene, sendes til forbunds-

styret som foretar opptelling. De representanter og varamenn som har fått flest stemmer er valt , selv om valgets resultat viser et annet resultat enn forbundets innstilling.

Landsstyret foreslo at de nåværende bestemmelser bibeholdes, da de er i samsvar med LO's vedtekter.

Arthur Blix: Landsstyret har gått imot vårt forslag. Jeg undres om det er mange av representantene som har tenkt over dette forslaget og hva det innebærer? Når vårt forbund velger representanter til LO's kongress er det et meget lite mindretall av veiarbeidere som velger veiarbeiderrepresentantene. Det er også et meget lite antall av gruvearbeidere som velger gruvearbeidernes representanter. Slik er det også med de øvrige grupper i forbundet. Jeg er sikker på at alle grupper er interessert i å få sine representanter på kongressen. Slik valget er lagt opp er det helt unødvendig å foreta uravstemning over representantene, etterat forbundsstyret har foretatt sin innstilling og sendt den til foreningene. Måten representantene blir valt på går mot all sunn fornuft. Hvis alle gruvearbeidere stemte på to andre representanter enn forbundet hadde innstilt, så ville vi oppleve at de kom ikke inn de representantene. Det vil bli de andre grupper i forbundet som valte gruvearbeidernes representanter. Det er det samlede stemmetall av samtlige grupper som velger representantene. Det må kunne gå an å få forandret på disse regler. Jeg vil henstille at landsstyret bemyndiger forbundsstyret til å oppta forhandlinger med LO for om mulig å få dispensasjon fra disse regler. Under forutsetning av at forslaget fra Grubernes Arbeidsmandsforening blir vedtatt, vil jeg reise følgende tilleggsforslag: Landsmøtet bemyndiger forbundsstyret til å oppta forhandlinger med LO's kongress for om mulig å få dispensasjon fra loven om avstemningsregler til LO's kongress.

Walter Kristiansen: Jeg tror det var Overvik som påsto at jeg bluffet i går da jeg talte om at § 15 var en del av LO's vedtekter, og som følge derav kunne ikke vi endre disse, uten dermed å ha meldt oss ut av LO. Jeg håper ikke Blix påstår det samme i dag, for jeg kommer også til å hevde nå, at reglene om valg av representanter til LO's kongress er en del av LO's vedtekter og hvis disse ønskes endret må det skje på LO's egen kongress. Når det gjelder påstanden fra Blix om at vi er et særforbund, kan jeg ikke innse at det har noe for seg i denne forbindelse. For de fleste industriforbund har jo også blant sine medlemmer forskjellige grupper. Hvis en skulle slå inn på denne tankegangen at det det var de enkelte grupper som skulle velge

sine representanter til kongressen, ville en jo forlate den linjen at LO's kongress er et forum hvor de forskjellige forbund er representert ved siden av samorganisasjonene. Våre representanter på kongressen møter ikke som spesielle representanter for henholdsvis gruveindustrien eller vegarbeidsdriften. Vi møter der som representanter for vårt forbund. I LO's vedtekter heter det at det så vidt mulig skal tas hensyn til de forskjellige yrker og landsdeler, og det gjør vi i forbundsstyret.

Eilif Sivertsen: Det måtte kunne gå an å henvende seg til LO om den misvisning som er til stede, slik Blix meddelte. Finnmark fikk ingen med på siste kongress, og det er da galt at en hel landsdel ikke skal ha noen representant.

Votering: Landsstyrets forslag ble vedtatt.

Diét og tapt arbeidsfortjeneste.

A. K. Lien: Av hensyn til oppgjøret for landsmøtets representanter må vi be om å få avgjort hvilke satser man skal bruke for diét og arbeidstap. Budsjettkomitéen har sett på saken, og er blitt enige om å foreslå at vi følger LO's satser når det gjelder arbeidstap og diét. LO's satser er: Diét utenbys kr. 25.00, nattilegg kr. 20.00, tapt arbeidsfortjeneste kr. 42.00.

Votering: Budsjettkomitéens forslag ble enstemmig vedtatt.

Walter Kristiansen: I dagsordenens punkt 4 b er det spørsmål om forslag vedrørende sysselsettingen. De forslag som er innkommet fra avdelingene berører statens arbeid. Landsstyret har sagt at det skal framlegge innstilling i saken. Den er utarbeidet og lagt på representantenes bord. Så kom det i landsstyret opp spørsmål om en uttalelse vedrørende de private anlegg. Jeg mener at disse to spørsmål må sees i sammenheng og likeledes punkt 5 a: Statens anleggsarbeid — entrepriser, fordi landsstyret har slått innstillingen om sysselsettingen vedrørende statens arbeidsdrift og spørsmålet om statens anleggsarbeid, privat entreprise eller eget regi sammen i felles uttalelse. Jeg mener de to punkter bør behandles under ett og at landsstyrets innstillinger bør refereres før vi voterer over den enkelte innstilling når det gjelder den private anleggsvirksomheten.

PUNKT 4 B. FORSLAG VEDRØRENDE SYSSELSETTINGEN

Vegvesenet.

Avd. 165, *Hadeland Vegarbeiderforening*, foreslo:

Alle statens vegvoktere kommer på helårs ansettelse.

Motivering:

Den ansettelsesbestemmelsen som nå gjelder på 8 måneder, har for lengst overlevd seg sjøl. Hvem kan i dag greie seg med 8 måneders arbeid når man ikke har noe ved siden av? Slik som trafikken på vegene har økt de siste år, er vi av den bestemte mening at det er mer enn nok å gjøre for vegvoktere hele året. Vi håper forbundet og landsmøtet ved neste tariff-revisjon går kraftig inn for dette forslaget.

Avd. 65, *Fåberg Vegarbeiderforening*, foreslo:

Landsmøtet henstiller til forbundsstyret å medvirke til hel-årlig beskjeftigelse for fylkenes vegarbeidere.

Motivering:

Da mange fylkesvegarbeidere blir oppsagt om vinteren og blir arbeidsløse, må dette forhold rettes på.

Avd. 359, *Bodø—Røsvik Vegarbeiderforening*, foreslo:

Forbundet må gå inn for at vegarbeidere som har sammenlagt 5 års tjenestetid skal ha fast arbeid.

Motivering:

På grunn av de forhold som vi arbeider under i Nordland, er det nesten ugjørlig å være vegarbeider. Da det særlig er vegarbeid som blir brukt til avhjelp av arbeidsledigheten, blir det til at de gamle vegarbeiderne må gå hjemme og at det kommer andre arbeidere og tar plassene. Når det er gått en tid og disse krisearbeiderne har opparbeidet seg ansiennitet, kan de fortrengte den virkelige vegarbeider.

Avd. 363, *Valnesfjord jernbanearbeiderforening*, foreslo:

Mer sammenhengende arbeid for vegarbeiderne.

Motivering:

Foreningen ser det som en tvingende nødvendighet at alt arbeid blir gjort sammenhengende i vår kostbare tid, både for veg- og jernbanearbeidere.

Anleggene.

Avd. 405, *Røssåga Anleggsarbeiderforening*, foreslo:

Forbundet må gjøre sin innflytelse overfor de ansvarlige

myndigheter gjeldende når det gjelder kraftutbyggingen, slik at nye anlegg blir satt i gang, og arbeiderne med den i overenskomsten fastsatte ansiennitet blir overflyttet.

Avd. 438, *Tverland Jernbanearbeiderforening*, foreslo:

Forbundet går inn for å få bevilgningen til Nordlandsbanen opp i samsvar med de arbeidere som kan beskjeftiges på dette anlegg. Likeså å få vedtakelse og bevilgning til baneparsellene Fauske—Korsnes. Dette for å få beskjeftigelse og holde jevn sysselsetting vinter som sommer.

Avd. 363, *Valnesfjord Jernbanearbeiderforening*, uttalte:

De knappe bevilgningene til Nordlandsbanen har ført til mange ulemper for banens arbeidskraft. Vi er vitne til at arbeidere i sin beste alder blir gående ledige, fra høst til vår.

For øvrig vil jernbanearbeiderforeningen henstille til de respektive myndigheter om å få ta opp arbeid på banen nordover Fauske—Kornes. Ellers vil arbeidet ved banen snart ta slutt.

Fra *landsstyret* forelå i den trykte dagsorden:

Landsstyret sier seg enig i at medlemmene må søkes skaffet varig beskjeftigelse og vil legge fram innstilling i saka på landsmøtet.

Sysselsettingen ved entreprenørenes anleggsvirksomhet.

Landsstyret framla følgende uttalelse:

Arbeidsmandsforbundets landsmøte 1955 har drøftet sysselsettingsproblemet ved entreprenørenes anleggsvirksomhet og uttaler:

Som kjent forutsetter de tiltak Regjeringen har truffet i anledning den økonomiske situasjon at investeringene i anleggsvirksomheten skal reduseres. Dette fører med seg at antall beskjeftigede i anleggssektoren vil bli redusert, og faren for at en stor del av de profesjonelle anleggsarbeidere blir gående arbeidsledig i kortere eller lengre tid er til stede.

Landsmøtet er av den oppfatning at Arbeidsdirektoratet må utarbeide bestemte retningslinjer når det gjelder beskjeftigelsen innen den private anleggsvirksomhet, slik at de arbeidere som har valt anleggsarbeid som sitt yrke, blir skaffet beskjeftigelse ved igangsettelse av nye anlegg, da en er kjent med at med den maskinelle utvikling som har foregått innenfor an-

leggssektoren foretrekker entreprenørene i mange tilfelle å ta inn i arbeid yngre framfor eldre anleggsarbeidere. Dette har i visse tilfelle ført til at eldre anleggsarbeidere har hatt vanskelig for å skaffe seg arbeid ved anleggene. En er klar over at entreprenørene i mange tilfelle er kontraktbundet til å benytte stedlig arbeidskraft så langt dette er mulig, og en stor del av arbeiderne ved anleggene også blir inntatt gjennom den stedlige arbeidsformidling. Dette fører igjen med seg at for hvert ny-anlegg som settes i gang øker antall anleggsarbeidere.

En er også kjent med at den uforholdsmessig store tilgang på arbeidskraft til anleggssektoren har trukket mange mennesker vekk fra vareproduserende virksomhet, deriblant også jordbruk og fiskeri.

Arbeidsdirektoratet må derfor etter landsmøtets oppfatning finne fram til en bestemmelse når det gjelder arbeidskraften ved de private anlegg som tar sikte på i første rekke å skaffe profesjonelle anleggsarbeidere beskjefte ved anleggene.

Landsmøtet vil i henhold til det som ovenfor er nevnt anmode Arbeidsdirektoratet om å foranledige at spørsmålet snarest blir drøftet i konferanse mellom Arbeidsdirektoratet, Entreprenørenes Landssammenslutning, Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og vårt forbund.

Full sysselsetting for veg- og anleggsarbeidere.

Statens anleggsarbeid — eget regi eller entreprise.

Fra Landsstyret forelå følgende uttalelse:

Ifølge Nasjonalbudsjettet har Regjeringen foreskrevet den jevnest mulige sysselsetting som et prinsipp for arbeidsdriften ved statens etater og de kommunale anlegg. På tross av dette påbud eksisterer det framleis en god del sesongledighet, særlig i enkelte fylker. Årsakene til dette kan være flere. Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte er kjent med at det både fra Arbeidsdirektoratets og Samferdselsdepartementets side har vært hevdet at en bør samordne anleggsvirksomheten. Landsmøtet er enig i at dette bør gjøres og vil henstille til Regjeringen snarest å oppnevne en komité som får i oppdrag å utrede spørsmålet, eventuelt med sikte på å opprette et Statens anleggsdirektorat.

Arbeidsplanene må legges opp slik at de samme arbeiderne kan veksle mellom de forskjellige statens anlegg, slik de naturlige forholdene tilsier.

En sterkere konsentrasjon av anleggsvirksomheten innenfor

de enkelte distrikter og en utvidet fullmakt til overføring av midler, er en av forutsetningene for den jamne sysselsetting. Den praksis Stortinget nytter ved oppsettingen av blant annet vegbudsjettet, hvor bevilgningene blir spredt på for mange anlegg, er lite rasjonell. Det fører dessuten til at enkelte anlegg tar uforholdsmessig lang tid å fullføre.

Ved å opprette et Statens anleggsdirektorat som får til oppgave å samordne anleggsvirksomheten, vil en kunne slå sammen noen av de etater som i dag hver for seg stiller med statens anleggsvirksomhet. Dette vil utvilsomt bevirke en bedre utnyttelse av administrasjonen, arbeidskraften og ikke minst det maskinelle utstyr. En vil også ha større muligheter for en jamn sysselsetting for dem som har valt anleggsarbeidet ved staten som yrke.

Vegvedlikeholdet.

Endel av statens vegvoktere er i dag ansatt på 8 måneder. Denne gruppe arbeidere bør ikke stå i noen særstilling. Det må snarest sørges for at vegvokterne kommer over på helårsansettelse. Slik trafikken har økt på vegene de siste år, er landsmøtet av den oppfatning at det skulle være mer enn nok for vegvokterne å gjøre hele året.

Eget regi eller entreprise.

Spørsmålet om staten burde overlate sitt anleggsarbeid til private entreprenører, har den siste tid gjentatte ganger vært framme i pressen. Det er også i enkelte tilfelle praktisert innenfor vegetaten.

Landsmøtet er av den prinsipielle oppfatning at alt arbeid for statens regning skal utføres i eget regi i den utstrekning dette er mulig.

Staten har en stor og dyktig stab av anleggsarbeidere, som den har gjennomført pensjonstrygd for. Det ville være uriktig overfor disse fortjente arbeidere om staten skulle endre tidligere praksis og overlate anleggsarbeidet til private entreprenører. Statens anleggsarbeidere har opparbeidet seg ansiennitet, og denne må følges. Det er derfor viktig at anleggsgruppen i staten, både totalt og for hvert enkelt distrikt, får en størrelsesorden som stemmer med størrelsen av statens anleggsvirksomhet til enhver tid.

Alfred Haugen: Forslaget fra vår avdeling finner representantene på side 41. Forslaget er ment som den kraftigste henstilling til ledelsen i forbundet om at noe snarest må gjøres, slik at nye anlegg blir satt i gang. Vi som nå i flere år har hatt vår beskjeftigelse ved statens kraftanlegg, vi opplever stadig at folk som har 5 års ansiennitet blir sagt opp. Staten har nå i flere år drevet 2 store anlegg, nemlig Røssåga og Aura. Disse anlegg er nå delvis ferdig og gått over i drift, og av den grunn er arbeidsstyrken betraktelig redusert. Røssåga kraftanlegg har i løpet av siste året sagt opp over 400 mann. Når det gjelder Aura, hvor arbeidet er sterkt sesongbetont, blir det hver høst sagt opp mange folk. I overenskomsten med statens jernbane- og kraftanlegg har vi en bestemmelse som sier, at de som har arbeidet de siste 5 år i sammenheng, skal søkes skaffet fortsatt beskjeftigelse. Vi skal ikke legge skjul på, at arbeiderne mer og mer har mistet tilliten til denne bestemmelse. Når vi stadig opplever at de som har over 5 år blir sagt opp og ikke overført nye anleggsplasser.

Alle er kjent med at i Nord-Norge er det flere tusen ledige om vinteren og at ledigheten er størst i Nordland fylke, selv om vi har både Jernverket og Røssåga kraftanlegg. I januar i år innkalte forbundet endel representanter fra Nordland til konferanse med myndighetene. Det var representanter fra Nordlandsbanen, vegvesenet i Nordland og fra Røssåga kraftanlegg. Jeg vil poengtere at det ble framlagt flere arbeidsprosjekter for å skaffe de ledige arbeid vinteren over. Det første møte ble holdt i Arbeidsdirektoratet uten å oppnå noe som helst positivt. Siden hadde vi forhandlinger med Samferdselsministeren, og også representanter fra vegvesenet deltok, likeledes representanter fra Finansdepartementet. Det kan vel også sies at heller ikke de forhandlinger førte til noen hjelp for de som var ledige. Vi hadde videre et møte med Industriministeren, hvor Tokke-anlegget i Telemark ble diskutert. Det siste møte vi hadde var i Stortinget med representanter for Nordland fylke. Alle som én lovt oss selvfølgelig å gå inn for vår sak. Jeg vet at hundrevis av de ledige i Nordland ventet spent på resultatet av de forhandlinger jeg her har nevnt. At ikke forbundets fagblad har skrevet et eneste ord om disse ting, får bli en sak for seg. Men jeg har gjentatte ganger hørt at en ventet en redegjørelse der. Fra Arbeidsdirektoratets side er det uttalt at de regner med ca. 1500 flere ledige siste vinter. Jeg så i avisen fra Bodø, at det samme ble bekreftet fra fylkesarbeidsformidlingen der. I den dyrtid vi nå lever, vet alle hva det vil si å bli

ledig, og Arbeidsmandsforbundet med sine over 30 000 medlemmer kan og må gjøre noe i en så viktig sak.

Vi hører så altfor ofte ute på arbeidsplassen, at vi har en arbeiderregjering, og det minste en arbeider skal kunne kreve er arbeid, så man kan forsørge seg og sine. Jeg vil til slutt be landsmøtet ta forslaget fra avdeling 405 til følge og at forbundet med hele sin tyngde går inn for å skaffe varig beskjeftigelse for dem som trues av arbeidsledighet. I de siste dager har vi lest i avisene om at det nå er sjanser for oss som har lang ansiennitet ved kraftanleggene, at det skal begynnes med Tokke-anlegget. Vi er meget glad for det. Det er det vi nå har satt våre forhåpninger til.

Dirigenten refererte følgende forslag: «Forslag ad dagsordenens punkt 4 b vedr. sysselsettingen og punkt 5 a vedr. Statens anleggsarbeid, entrepriser, behandles under ett. W. Kristiansen.»

Dirigenten fortsetter: Dagordenens punkt 5 finner man på side 49 med følgende forslag fra *Avdeling 359, Bodø—Røsvik Vegarbeiderforening*:

Forbundet må motarbeide den tanken at vegarbeid blir å sette ut på entrepriser.

Motivering:

Dersom vegarbeidet skal settes ut på entrepriser, må en jo regne med at det blir entreprenørfirmaenes egne folk som kommer til å utføre arbeidet, og at de gamle vegarbeiderne blir satt utenfor og på den måten mister alle de rettigheter man har strevet med i mange år for å få.

Landsstyret uttalte hertil:

Landsstyret er av den prinsipielle oppfatning at arbeid for statens regning bør utføres i egen regi, i den utstrekning dette er mulig, og vil fremme forslag i saken for landsmøtet.

Johannes Høyaas foreslo:

«Landsmøtet vil henstille til Regjeringen at det allerede i høst må bli fremmet proposisjon om vedtakelse av baneparsellen Fauske—Korsnes.»

Følgende tilleggsforslag ble stilt:

«Det henstilles til Regjeringen å sørge for nødvendige bevilgninger til øyeblikkelig igangsettelse av forberedende arbeid på denne parsell.»

Lars Næss: Forholdet er at den største arbeidsledighet har vi i Nordland og Nord-Norge. Når det gjelder bevilgningene til Nordlandsbanen, er det nesten uforståelig at de enkelte komitéer og likeledes enkelte representanter i storting og regjering kan være med på å klatte av på de budsjettforslag som jernbanens ledelse sier de må ha for å gjennomføre økonomisk forsvarlig drift på anlegget. Vi mener en først og fremst må høre etter hva overingeniøren legger fram til budsjett, og som han mener å måtte ha og som er godkjent av hovedstyret for Statsbanene, og ikke de tilfeldig valte stortingsmenn, som ikke er fagfolk på området. De penger anleggsledelsen sier de må ha, må de få. Det har vært hevdet at de private entreprenører kan gjøre arbeidet billigere enn staten. Det er kanskje vanskelig å benekte at det forholdet har vært til stede. Men er det noen som har tenkt over hvorfor de kan utføre arbeidet billigere? Jo, det er fordi at når en entreprenør tar en jobb for staten, og skal være ferdig til den og den tid, så sier de at da må de ha så og så mange penger og det får entreprenøren. Han kan på den måten planlegge arbeidet sitt på en økonomisk forsvarlig måte. Men når staten selv skal drive arbeidet, i dette tilfelle anleggsarbeid, så sørger ikke staten for at de har akkurat samme gode betingelser som entreprenøren. På den måten er staten selv med og upopulariserer den bedrift den skulle være interessert i å få det best mulige resultat av. Når anleggets ledelse sier at de må ha så og så mange penger for å utføre arbeidet på den og den tid, sier de som har med bevilgningene at det kan de ikke få. Så må planene omarbeides og de må flytte folk og materiell fram og tilbake.

Pengene går til transport istedenfor til anlegg. Når det fra flere avdelinger er sendt inn forslag om fortsettelse av Nordlandsbanen fra Fauske og nordover, kan jeg ikke tenke meg at denne forsamling ikke vil understøtte det. Det gjelder ikke bare arbeiderne på Nordlandsbanen. Vi hadde en konferanse i fjor med representanter også fra Sørlandsbanen og andre anlegg, og der viste det seg at etter som anleggene blir ferdig i Sør-Norge, får også de gamle anleggsarbeiderne, som har opp til 30 års ansiennitet, ordre om å reise til Nordlandsbanen. Der er det for mange folk fra før. Hvis ikke banen fra Fauske og nordover blir besluttet av Stortinget, vil alt anleggsarbeid der opphøre om kort tid, i hvert fall alt vinterarbeid. Det er vel ikke meningen at Nordlandsbanen skal stoppe i Bodø. Derfor mener jeg landsmøtet må vedta en henstilling til Stortinget at når de i høst antakelig skal behandle jernbaneplanen, så må de også beslutte *fortsettelsen av Fauske—Korsnes*.

Johan Skrede: I anledning de 2 foredrag vi fikk her forleden dag er å si at de talte om saken slik det *skulle* være og slik det *kan administreres*. Men vi er nå engang nødt til å ta stilling til sakene slik *de er*. Det er lagt fram så mange forslag her når det gjelder spørsmålet om sysselsetting, entrepriser og full beskjeftigelse, så jeg skal ikke gå nærmere inn på det, men jeg støtter selvsagt de forslag som er lagt fram. Det var dog noe jeg vil stanse opp ved. Først den tekniske utviklingen i vegarbeidsdriften. Jeg tror nok at alle maskinene, og i første rekke bulldozeren, er litt for meget oppskrytt i dette arbeidet. Det blir ikke noe billigere. For å møte ledigheten ved sesongarbeid har en forsøkt å bøte på dette med sysselsettingsmidler, og for noen år siden virket dette ganske bra. Men så fikk vi en ny bestemmelse fra Arbeidsdirektoratet om at disse sysselsettingsmidlene ikke kan brukes til annet enn på hovedveganlegg. Til bygdeveganlegg kunne en ikke få det.

Det mener jeg på en måte er urett. Jeg skjønner nok Arbeidsdirektoratets linje om at det først og fremst gjelder å bruke midlene på de store anleggene for å samle mest mulig av arbeidskraften der. Men det viser seg i praksis at det blir likevel ikke gjort. Stort sett er fordelingen ute i fylkene som tidligere. Det som er forandret, er at en ikke kan få til bygdeveganlegg. De små, økonomisk svake kommuner på Vestlandet og nordover, og Sørlandet kanskje i størst utstrekning, har små midler disponible til å avsette til anleggsvirksomhet, og i første rekke til veganlegg. Når en så ikke kan nytte sysselsettingsmidler til bygdeveganlegg, blir det så små beløp at en ikke kan sette arbeider i gang. Slik sysselsettingsmidlene har vært anvendt har eldre vegarbeidere, som har dette som sitt yrke, blitt trent til side for tilfeldig ledig arbeidskraft som kommer fra andre yrker, kanskje fra bøndene, fra industrien og andre yrker.

Carl Joh. Frogh: Jeg kommer til å tiltre det som foreligger fra forbundsstyret. Det mener jeg er riktig, og det er ikke av noen ny dato at de fagorganiserte anleggsarbeidere er imot entreprenørvirksomheten. Det har vi også for flere år siden tatt opp i driftsutvalgene, hvor det møtte temmelig sterk motstand fra arbeidsledelsens side. Men vi fikk da kjørt det så langt at selv ledelsen måtte være med på å be staten om å komme vekk fra det. Så vidt meg bekjent er det gått flere år siden det faktisk fra hvert eneste driftsutvalg i hele landet ble gått inn for det, men til dags dato har staten, så vidt jeg vet, ikke tatt hensyn til det.

Det er én ting som også kanskje kunne friste oss til å være

med på entreprisearbeid, for da er det ikke spørsmål om kr. 3.35 for timen i hvert fall. Men selve systemet er vi imot, og jeg akter ikke å be noen entreprenør om å få arbeid. Da vil jeg heller gå av veien. Men det er et annet forhold: Alle disse «vesener» her i landet. Det er et *uvesen* at vi skal ha så mange vegvesen i Norge som det vi har. Hadde vi *ett* vegvesen, kunne meget være vunnet, og det er det vårt forslag fra driftsutvalgene er inne på. Jeg har ikke sett noe mer til det, og det har passert hovedutvalget, hvor vår forbundsformann gjorde sitt til forat det skulle komme hurtig videre. Jeg får håpe på spådommen din i går kveld, Karl- sen, at det med tiden kan bli en forandring i hele det uvesen som heter vegvesenet. Nå har vi Statens Vegvesen, 18—20 fylkes- vegvesener og en 700 kommunevegvesener. Det hører ingen steder hjemme med den utviklingen vi har i dag.

J. P. Karlsrud: Jeg er glad forat vi på dette landsmøtet er kommet fram til en forståelse når det gjelder spørsmålet om full sysselsetting og de virkemidler en eventuelt regner med å bruke for å få en jevnere fordeling av arbeidet ved statens anleggsdrift. Når jeg sier det, er det med tanke på Carlsens foredrag i går om et *Statens Anleggsdirektorat*. Det er etter min mening et spørsmål som har meget for seg på lengre sikt. Vi kan selvfølgelig ikke i dag akkurat si hvordan dette kan opprettes, eller hvordan det kommer til å virke. Det man vel i første rekke skulle beskjeftige seg med her i dag, var vel å prøve å finne fram til noe som kunne bevirke en bedring i den øyeblikkelige situasjon; for stillingen i dag er kritisk på mange arbeidsplasser, iallfall ved statens jernbanebygging. Forholdet er at det ser ut som om Regjeringen og Stortinget har sabotert spørsmålet om bevilgninger til jernbaneanleggene. Årsaken kan man også til en viss grad forstå, og det er selvfølgelig også vanskeligheter til stede for å imøtekomme alle krav. Det har iallfall ført til at situasjonen er vanskelig over hele landet.

Når det gjelder jernbanebyggingen i det sørlige Norge, er det iallfall slik på Sørlandet, hvor vi har Sørlandsbanen som står foran sin fullføring, at det er meningen at den skal kunne kjøres fram til Stavanger til sommeren. Det innebærer at arbeidsstyrken der blir overflødig. Stortinget kunne ta stilling til nyanlegg allerede i høst. De må iallfall si noe, men dermed er det ikke sikkert at bevilgningene er til stede, slik at arbeidet kan settes i gang. Derfor må vi se å komme vekk fra dette. Jeg er enig med Lars Næss i det han sa, at det er forstemmende at man den ene dag vet at man står i arbeid; så plutselig er det ikke penger, og så skal man gå og tigge i departementene om å få en bevilgning

som kanskje rekker noen måneder igjen. Det er et forhold som har pågått gjennom årtider i dette forbund når det gjelder jernbaneanleggene, og også vegene. Men hva vi kan gjøre for å dempe på dette, eller for å finne fram til retningslinjer som kan virke til forbedring på dette øyeblikkelig, vet jeg ikke. Kunne vi presse på saken og få samarbeid mellom *alle* disse etatene i statens anleggsdrift, slik at man kunne få det effektivt iallfall i den nærmeste framtid, ville meget være vunnet. Slik disse etater arbeider hver for seg, er det innlysende at noe samarbeid om disse spørsmål er meget vanskelig. Jeg er glad forat vi nå ventilerer å slå etatene sammen, og jeg er overbevist om at kan det realiseres, så vil situasjonen bli meget bedre for dem som driver i statens anleggsdrift.

Olav Sletten: For oss i Østfold er det slik at vi har ikke hatt noen vanskeligheter med sysselsettingen. Men til gjengjeld er ikke arbeidsstyrken stor. Det er få mann som er i arbeid, men de er i fast arbeid. Det er ikke alltid vi har hatt det slik. Reidar Carlsen nevnte at det var så mange vesener, og det kan jeg være enig med ham i. Staten *kan* drive arbeid så det lønner seg. Men jeg tør påstå at det arbeides nokså godt i en viss retning for å få det til at det ikke skal være lønnsomt.

Anton Østhus: Det foreligger 2 innstillinger som må sees i sammenheng. Den første innstilling om full sysselsetting for statens arbeidere var først forelagt landsstyret, og jeg var enig i den. Men jeg var oppmerksom på at vår gruppe innen entreprenørvirksomheten ikke var nevnt. Jeg mente at det også hadde stor betydning for oss som arbeider innenfor disse entreprenørvirksomheter å få utarbeidet en innstilling for landsmøtet, slik at det kan sees i sammenheng med statens arbeidere, bare med den forskjell at vi fremdeles er entreprenørenes arbeidere, og fremdeles må stå på de plassene. Vi kan ikke stoppe entreprenørvirksomheten i dag, og bli kastet ut i arbeidsledighet. Det må jo alle forstå.

Det har vært talt meget om arbeidsledighet innen de forskjellige grupper. Ja vel, hvordan vil det bli hvis denne virksomhet blir stoppet? Er det anledning til å komme inn i staten, eller vil det bli en prekær arbeidsledighet blant ytterligere flere anleggsarbeidere? Så lenge vi har denne virksomhet gående, og de arbeidere som er beskjeftiget der er nødt til å holde seg der, er det klart at det også må gjøres noe forat disse arbeidere får full sysselsetting, liksåvel som de øvrige. Vi er klar over at det har vært en usunn arbeidsledighet i lengre tid i Nord-Norge. Det

var arbeidsledighet i Nord-Norge før en satte i gang de store arbeidene som Jernverket ved Mo og Røssåga Kraftanlegg.

Men det viser seg at arbeidsledigheten fortsetter. Jeg vil gjerne spørre denne forsamling om en er oppmerksom på hva som er årsaken til denne arbeidsledighet i Nord-Norge og andre steder. Vi mener i vår innstilling å gi uttrykk for at det skyldes vesentlig folk som drar vekk fra jordbruk og fiske. Unge folk, og det har vist seg at i entreprenørvirksomheten har arbeidsgiverne i stor grad favorisert disse. Det blir en ulempe for de profesjonelle anleggsarbeidere, som aldri har hatt noe annet å feste sin lit til enn anleggsarbeid.

Paul Sundt: Det har vært sagt så meget allerede, så jeg skal innskrenke meg. Alle talere som hittil har hatt ordet har hatt rett i sine påstander. Problemene er store når det gjelder beskjefthelsen, ikke bare i Nord-Norge når det gjelder jernbaneanleggene iallfall, men også i Sør-Norge. Når vi har utarbeidet disse innstillinger om full sysselsetting for anleggsarbeidere, såvel i statens anlegg som i entreprenørenes anlegg, mente vi selvsagt at det hadde betydning for saken, at det her på landsmøtet ble fattet en uttalelse som oversendes de respektive departementer. Om man skulle vedta en egen uttalelse når det gjelder Nordlandsbanen, vil jeg for øyeblikket ikke uttale meg om. Men at problemene er der merker vi så å si hver eneste dag i forbundet. Det er å springe i de forskjellige departementer for å få en liten tilleggsbevilgning for å få tatt tilbake oppsigelser som allerede er satt i verk. Det er klart at denne utryggheten i det lange løp også må gå utover arbeidseffektiviteten hos dem som arbeider ved de forskjellige anlegg, og stadig skal ha denne svøpen hengende over seg, at kanskje får jeg arbeid i vinter, kanskje skal jeg gå arbeidsledig. Hvis man kunne komme fram til å få et Statens Anleggsdirektorat, som direktør Reidar Carlsen var inne på, er det klart at da ville man råde bot på mange av de vanskeligheter man til stadighet er oppe i. Men skal man få et Statens Anleggsdirektorat, så må det være forutsetningen at forbundet går inn for en felles overenskomst for de statsarbeidere som står tilsluttet Arbeidsmandsforbundet, slik at man får felles ansiennitetsbestemmelse, hvorved man kan gjøre krav på å bli overført fra det ene statsanlegg til det andre. Det må etter mitt skjønn være første betingelse. Hva entreprenørvirksomheten angår er det vel en kjensgjerning at entreprenørene i dag stort sett utfører arbeid for kommunale etater og for private. Det er ikke så mange oppgaver entreprenørene har direkte for staten innenfor de ar-

beidsgrener som har egen administrasjon og utfører anleggsarbeid selv. Det har i den senere tid vært en viss tendens til, både i jernbanen og vegvesenet, å ville sette bort arbeidet til entreprenør. Det er imidlertid for øyeblikket ikke svært meget av det. Men det er naturligvis som Østhus sa, at vi kan ikke stoppe all entreprenørvirksomhet, og det er heller ikke meningen fra forbundets side. Derfor har vi fremmet 2 innstillinger, én som gjelder statens anleggsvirksomhet, og én når det gjelder entreprenørenes arbeid. Når vi fremmet innstillingen om det siste, mente vi det hadde betydning for saken at vi fikk med en bemerkning om den store tilgang av arbeidskraft som har vært til anleggene i den senere tid, og at denne tilgangen har berøvet endel av den vareproduserende virksomhet arbeidskraft. Vi nevner deriblant jordbruk og fiskeri. Det er faktiske forhold, slik vi har kjennskap til gjennom forbundet.

Harald Haugli: Det gjelder den private entreprenørvirksomhet. Jeg er nødt til å ta med en liten avisartikkel, som veisjef Matzow fra Akershus fylke leverte for en tid siden: «Erfaringene i Akershus viser at det er billigst og raskest å sette bort anleggsarbeid på veiene ved anbud. Jeg kan nevne at siste gang det ble lagt ut anbud, fikk vi inn 24 anbud. Det var meget rimelig. I Fett var det bygd en liten veistump på 1 måned. Skulle veivesenets folk ha gjort det selv, ville det ha tatt 1 år. Derfor er det lønnsomt av flere grunner.» Det er rett og slett en skandalisering av egne folk Matzow presterer her. Det er ikke riktig. Han burde ha likestilt oss, hvis staten hadde hatt maskiner, at vi virkelig kunne ha konkurrert med de private. Jeg har hatt gleden av å ha vært på det anlegget. Han sier at det ble gjort på 1 måned. Det er feilaktig. Veivesenets folk la alt til rette på forhånd, både med dreneringen, de eventuelle stikkerrenner som skulle legges etc. Det har gått 2½ måned. Jeg tør si at det går sikkert en halv måned til før planeringsarbeidet er ferdig.

Wilhelm Furnes: Når det gjelder maskinparken, bør den underlegges en sentral og så utlånes til de forskjellige anlegg. Ikke som nå, at hver veivokter, hver tilsynsmann skal ha sine maskiner og bestemme innkjøpene. Det går an for entreprenørene å drive. Det er ikke så mange årene siden at vi på vår kant hadde en entreprenør som kommunen måtte garantere for, for å kjøpe bulldozer. Da han fikk et større anlegg for ikke svært lenge siden, kunne han kjøpe maskiner for 1 million kroner uten lån. Vi hadde tilfeller da Bodø skulle gjenoppbygges. Det

kom entreprenører herfra og tok arbeidet. Stedets arbeidere fikk aller nådigst være med i høysesongen.

Vi har nå 23 mann gående, og de har fra 5 til 33 år i statens tjeneste. Dessuten har vi 6 mann som har en jobb for Bodø ingeniørvesen.

Daniel Martinsen: Det skulle ha vært interessant å diskutere Reidar Carlsens plan om et anleggsdirektorat, sett f. eks. i relasjon til sysselsettingsplanen, slik situasjonen nå er. Et Statens anleggsdirektorat har meget for seg og det kommer vel i sin tid. Men et slikt foretagende uten at det blir forelagt like store planer for andre næringer, da særlig for fiskeri, kan neppe la seg gjøre. Ellers får vi oppleve at det blir tilstrømmning fra den ene næringen til den andre, fra fiskeri til statsarbeid og fra jordbruk til statsarbeid. Alle vil søke seg dit hvor den største planlegging er foretatt og hvor en får de beste arbeidsmuligheter. Jeg vil peke på en liten ting, når det gjelder sysselsettingsplanen som nå er satt ut i livet. Vi har i flere år krevd jevn sysselsetting. Det er for en dels vedkommende etterkommet. Arbeidsdirektoratet har ved den plan som er stilt opp, forsøkt å få jevn sysselsetting. Jeg sikter her til veivesenet. Det jeg i den forbindelse må peke på, er at det er store anlegg som får betydelige bevilgninger og hvor det har vært beskjeftiget mellom 40 og 50 mann og hvor en etter sysselsettingsplanen får beskjeftige 12—15, kanskje i høyden ca. 20 mann. Her har sysselsettingsplanen virkelig skapt et problem for de folkene som er blitt ledige fordi anlegget ikke kan ta inn flere arbeidere enn det som sysselsettingsplanen går ut på. Så sesongbetont som veiarbeidet har vært, kan man kanskje ikke regne med at alle som for noen år tilbake var beskjeftiget i sesongen kan ha full sysselsetting. Her har Arbeidsdirektoratet gått litt for langt. Det er et annet problem også i denne forbindelse, og det er at det kan bli spørsmål om hvor kan en finne vinterarbeid for beskjeftigelse av veiarbeidere. Etter de planer og anlegg som hittil er tatt opp, er det dessverre mange anlegg hvor det er svært lite vinterarbeid som kan utføres, idet det er lite fjellarbeid. Det er det som egner seg for vinterarbeid. Man hørte også at det kan arbeides med planeringsjord om vinteren. Ja, det kan det kanskje. Men det blir iallfall da vanskelig å konkurrere med Reidar Carlsens planer om at det skal utføres like billig som om det var utført om sommeren. Det er flere store distrikter som ligger uten vei og hvor det må bygges vei. Det foreligger krav om vei, som hvis de anlegg var satt opp i planen, ville det bedret sjansene for jevn

sysselsetting. Men det er lagt opp for lite planer, spesielt med henblikk på å skaffe vinterbeskjeftigelse. Det må samfunnet ha sin oppmerksomhet henvendt på.

Ole Snekkestad: Jeg kan være enig med Sundt; i det han sa at også her i Sør-Norge melder arbeidsløsheten seg. Vi har i Vestfold vært så heldig at vi har hatt full sysselsetting i vei-arbeidsdriften i de senere år. Forholdet er at vi har en vei, den Sørlandske hovedvei som har vært under all kritikk og som skulle forseres fram. Fylket har i den anledning forskudtert ca. 1 million hvert år, de siste 3—4 år. Nå er det slutt. Forholdet blir da at det blir endel folk for meget i Vestfold, i hvert fall i veietaten. Det ble i mai måned i år gitt beskjed til avdelingene at det skulle oppsies ca. 45 mann. Vi satte oss i forbindelse med forbundet for vi mente det var ikke nødvendig å si opp folkene, for penger hadde vi og arbeid. De som ble berørt av oppsigelsene var folk som har vært i arbeid siden 1949 og til dags dato, praktisk talt bare eldre folk, som etter hvert skal gå av ved aldersgrensen.

Vi hadde flere møter og vi var i Veidirektoratet sammen med veisjefen i Vestfold for å komme til en ordning. Vi kom så langt at vi skulle sette opp forslag til Samferdselsdepartementet gjennom Veidirektoratet om å få en sysselsettingsplan som vi mente var forsvarlig, slik at vi kunne beholde folkene. Begge instanser var enig i vårt forslag, men så ble saken sendt til Kommunaldepartementet som ikke ville være med på det, og oppsigelsene ble stående ved makt. Vi vet at det i Vestfold fylke blir benyttet private entreprenører, i liten målestokk naturligvis, men Vestfold er jo lite, så det skal ikke meget til. Vi mente vi kunne gjøre det billigere enn private ved at våre maskiner ikke sto stille.

Vi mente det var bedre å sysselsette våre folk ved f. eks. våre egne pukkverk slik at vi kunne ha dem i arbeid. Det ble svart fra veivesenets side at det kunne en ikke gå med på. Maskinene fikk stå, for departementet sa at det skulle ikke være flere folk i beskjeftigelse. Jeg vil spørre: Har en samme forhold i de andre fylker på Østlandet som vi har hatt i Vestfold. Når vi ikke har bedt om mer penger, mente vi at vi å måtte få lov til å ha de folkene vi hadde, som er flinke, støe og unge arbeidsfolk. Vi var også uenig i ansiennitetsordningen. Vi mente at hvis vi fikk beholde folkene, kunne disse gå inn i den faste stokken etter hvert som de eldre går av. Men som sagt, de er oppsagt og har måttet slutte.

Kolbjørn Westengen: Når det gjelder kommunens anleggs-

virksomhet var Karl Frohg inne på at kommunene begynte å sette ut på entreprise. Det begrunnes, etter det jeg har kjennskap til, med at det er for liten arbeidskraft innen anleggssektoren innen hvert distrikt og av den grunn må kommunene for å kunne få utført arbeidet sette det bort på entreprise. Når det gjelder Akershus fylke, hvor jeg er best kjent så fins det ikke mer enn 2 kommuner hittil som har gardert seg mot den eventuelle ledighet som vi i dag øyner. 2 store kommuner har planlagt og avsatt til arbeid, som skal avhjelpe ledigheten under krisetider i tilfelle den kommer. Det burde være tillitsmenneskenes sak å samarbeide med partiets representanter i herredsstyrene og få vedtatt tiltak slik at en unngår arbeidsløshet. Jeg vil anbefale landsstyrets innstilling.

Karl Pettersen: Det er sagt så meget fra alle grupper, veiarbeidere, jernbane og andre, og etter det bilde som er tegnet er ikke stillingen lys. Vi hadde for en tid siden en konferanse i departementet når det gjaldt jernbaneanleggene. Etter opplysningene vi fikk, så var ikke stillingen lys. Det er vel slik også for andre grupper. Hvis det skal bli aktuelt slik det er bebudet, på forskjellige anlegg, så tror jeg vi går en større arbeidsledighet i møte. Vi er 144 mann i arbeid og til høsten blir toppen etter de opplysninger vi har fått 80 mann. Ergo blir ca. halvparten oppsagt. Det er gamle, profesjonelle arbeidere, med over 40 års ansiennitet. Jeg mener forbundet må påvirke LO og gå inn med sterke krav for å få gjennomført en ordning slik at disse folkene ikke blir kastet ut i arbeidsledighet. Det må la seg løse at folk i dag slipper å ha arbeidsledigheten hengende over hodet til stadighet. Det er ikke i pakt med tiden at folk skal gå i stadig angst for å bli oppsagt. En annen ting er hvordan midlene som blir bevilget til forskjellige anlegg blir forvaltet. Hovedsaken er at de bevilgninger som blir gitt blir brukt på en forsvarleg og fornuftig måte og ikke sløst med. Vi har utallige eksempler på hvordan disse midler blir anvendt og hvordan arbeidet blir drevet. Her er det en veldig oppgave for forbundet. Jeg vil også understreke at det er en tendens til stede til en forskyvning av de profesjonelle anleggsarbeidere. Uansett hvor vi arbeider må vi gå inn for at alle disse folkene har samme krav på beskjeftigelse.

Johannes Høyaas: Jeg går ut fra at den innstilling til myndighetene, som ligger på bordet, blir vedtatt. Men det står ingenting om Nordlandsbanen. Vi bør vedta et tilleggsforslag, hvor vi henstiller til Regjeringen å fremme proposisjon om opptagelse av parsellen Fauske-Korsnes. Jeg mener det er den eneste red-

ning for oss på Nordlandsbanen. Hvis det ikke blir vedtatt, vil alt bli liggende dødt, allfall på vintertid. Om sommeren skal det være 1100 mann, men om vinteren blir det bare noen få. Hvor skal da de folkene beskjeftiges som har vært i arbeid? Jeg tror et Anleggsdirektorat, hvor det hele kunne samles, vil være en stor fordel.

Lars Næss: Det er en viss tendens her om at ondets rot er småbrukerne. Det hevdes at bøndene skal tilbake til jorda. Men vi skal være oppmerksom på at det er ikke bøndene i dag som søker anleggene. Det er ikke bønder i den forstand. Men småbrukerfamilier. Delvis også fiskere. Tror noen at det er eksistensmuligheter for disse familier på de små bruk? Det er ting som må løses på lengre sikt. Vi løser ikke problemet ved å si at vi skal stanse flukten fra landsbygda til anleggene. Det kan være fristende å gjøre merksam på det grunnlovsvedtaket som er gjort, hvor det heter at staten eller samfunnet skal legge grunnlaget til rette for full sysselsetting.

Hvis en har ment noe med det, skulle det være overflødig for oss å stå her å diskutere sysselsettingsproblemet i mange timer. Når Høyaas har tatt opp forslag om henstilling til Stortinget og Regjering å beslutte Nordlandsbanens fortsettelse fra Fauske og nordover går jeg ut fra at en helt og fullt støtter det. Det er ikke et spørsmål som bare gjelder anleggsarbeiderne i Nordland. Når anleggene her sydpå blir ferdig får en beskjed om at det er ingen annen sjanse enn å reise nordover. Når Stortinget beslutter fortsettelsen fra Fauske—Korsnes, vil det gå minst 1 à 2 år før det virkelige anleggsarbeid kan settes i gang. Det er mye som skal forberedes, det skal bygges brakker osv.

Agnus Angell: I den bedrift jeg representerer, veiarbeidsdriften, er det noe vi må komme til livs. Det er disse som går under navn av «nessekonger». De opererer med store inntekter, men de yter ikke til samfunnet etter sin inntekt. De har skaffet seg maskiner og leier de bort til veivesenet. Jeg mener det er veivesenets plikt å holde disse maskiner og derved holde sine folk i arbeid.

Lars Næss: Det var bare et tilleggsforslag til Høyass forslag, at samtidig som vi henstiller til Regjering og Storting å vedta parsel Fauske-Korsnes henstiller vi samtidig om øyeblikkelig bevilgning av penger til igangsettelse av forberedende arbeider på den strekning.

Direktør Boyer, Arbeidsdirektoratet: Det har vært av stor verdi for oss som sitter i staten og driver med sysselsettingen

at en av oss har fått være her på landsmøtet og høre de synspunkter som representantene er kommet fram med i denne diskusjon. Jeg skal få lov til ganske kort å komme inn på de av innleggene som direkte berører den etat jeg representerer. Det var først Lars Næss som i første innlegget sitt sa, at de overordnede myndigheter i staten skulle la de ledende anleggsledere få ha det avgjørende ord, så ville det bli skikk på bevilgningene og så ville det bli *stabil* sysselsetting. Jeg tror det ville være en meget farlig linje å slå inn på, for til syvende og sist så representerer nå vi i staten tross alt de folkevalte og arbeider etter deres direktiver. Skulle overingeniørene ha all makt og myndighet i de saker det her dreier seg om, er jeg stygt redd for at da ville vi få masseoppsigelser hver eneste høst og en vinterledighet som overgikk alt det vi har hatt i det siste. De bevilgende myndigheter har tross alt kunnet øve et press på anleggsledelsen; om at den skal gjøre hva den kan for å holde på folkene vinteren over.

Så var det representanten Skrede, som kom med noen opplysninger om Arbeidsdirektoratets virke som jeg må få lov til å rette på. Det er ikke tilfelle som Skrede sa, at vi avslår å gi sysselsettingsmidler til bygdeveianlegg. Vi har hver vinter betalt ut omtrent like store beløp til bygdeveier, som til hovedveier. Bare at de tildelingene har hatt en noe annen form, bl. a. har de knyttet til seg det vilkår at når en kommune får penger av Staten til bygdevei, så er det tross alt et direkte tilskudd til vedkommende kommunekasse og vi må da sette som vilkår at kommunen selv skal være i stand til å yte iallfall litt av det anlegget koster. For vi kan ikke yte direkte tilskudd til kommunekassene på en slik måte at de kommuner som kan oppvise et stort antall arbeidsledige på den måten skaffer seg en ekstraintekt på andre kommuners bekostning. Men så kom Skrede med den påstand at de ledige fikk ikke utbetalt arbeidsledighetsstrygd. Hver eneste vinter betales det ut million på million i understøttelse til arbeidsledige og jeg kan ikke begripe at en ansvarlig fagforeningsmann kan stå på et landsmøte og bare slenge fra seg en påstand om at det betales ikke ut arbeidsledighetsstrygd.

Selvfølgelig betales trygden ut etter fastsatte regler. Det er jo arbeidsfolkets egne penger og det er jo de som er i arbeid som har betalt inn premie for å skaffe midler i Arbeidsledighetsfondet og reglene for dette overvåkes av instanser hvor arbeidsfolket er representert. I kommunen er det en arbeidsnemnd, hvor fagforeningene har sine representanter. Den avgjørelse om til-

deling av arbeidsledighetstrygd som treffes av den kommunale nemnd kan ankes til fylkesarbeidsnemnda og den avgjørelse som treffes der, kan ankes videre til Arbeidsdirektoratets styre. I alle disse instanser er arbeidsfolk representert og kan vareta sine standsfellers interesser. Så var det flere som var inne på, således Skrede og Lars Næss, at å gå over til jordbruket var ingen universalløsning. Det må jeg gi begge talere inderlig rett i. Det er selvfølgelig ikke meningen at alle bønder i Norge skal være helårsbønder. Det kan aldri bli mulig og det er klart at det alltid være slik at noen har ett lite småbruk, eller det som bare kalles ett boligbruk og har lønnsarbeide ved siden. Det en imidlertid må komme fram til er at det blir flere helårsbønder enn det er nå. Når Skrede hevdet at det var ikke mlig fordi den dyrkbare jorda lå ikke slik til, at småbruk som trengte den kunne gjøre seg nytte av den, så er det ett forhold som kanskje er tilfelle noen steder i landet, men mange andre steder ligger det helt annerledes an. Selvfølgelig har vi store dyrkbare strekninger hvor det kan opprettes nye bruk for dem som ønsker det og hvor brukene kan gi den som driver de en god og tilstrekkelig årsinntekt. Daniel Martinsen nevnte også Arbeidsdirektoratet. Vi er syndebukk når en anleggsledelse må gjøre noe som det protesteres mot fra folkenes side. Det er så lett å si at det er Arbeidsdirektoratets skyld. Forholdet er at vi har ingen myndighet i Arbeidsdirektoratet. Vi skal gi tilråing til Regjering og Storting. De regler som gjelder for de anlegg som drives, er fastsatt av Regjeringen etter tilråing riktignok fra oss, men det er helt galt å tro at vi har noen direkte myndighet over de ting som skjer på de enkelte anleggsplasser.

Vi har tilrådet og Regjeringen har bestemt at en skal søke f. eks. i veivesenet i hvert enkelt fylke å holde samme styrke året rundt; i fylket som helhet. Så langt går vår tilråing. Men vi mener at spørsmålet om hvilke arbeidsplasser dette skal berøre og hvilke folk det skal gjelde, er ting vi ikke legger oss bort i. Det anser vi for å være ting, som må avgjøres av anleggsledelsen og forbundet ved forhandlinger dem imellom. Snekkestad fra Vestfold nevnte et spesielt eksempel på et uheldig forhold. Jeg kan for så vidt være enig med Snekkestad i det, at det gjør ikke noen forskjell om veivesenets egne folk lager den grus veivesenet trenger enn private gjør det. Så det tilfelle han nevnte kan det godt hende burde vært ordnet på en annen måte. Men for å komme mer inn på et liknende tilfelle så er det vel også visse muligheter for at veivesenet kan produsere sin egen pukk, og om det enn er slik at å drive et grustak kan

være best å gjøre om sommeren, så er det helt sikkert at et pukkverk kan drives om vinteren.

Vi har også bl. a. forsøkt ved jernbanens drift, ikke ved jernbanens anlegg, å komme fram til at pukkverkene skal gå i vinterhalvåret og de skal gå med 3 skift i døgnet forat det på den måte skal bli mulig vinteren igjennom å holde på folk, som det ellers hadde vært nødvendig å si opp. Det Kolbjørn Westengen sa skal jeg få gi min hjerteligste tilslutning. Det er av største betydning, at arbeidsfolkets representanter i de kommunale arbeidsnemnder presser på forat kommunene til enhver tid har arbeidsoppgaver parat så folk kan komme i arbeid, hvis det skulle oppstå situasjoner da det er vanskelig å sysselsette dem hvor de ellers måtte ha virket og når det gjelder vår tildeling av sysselsettingsmidler så gir vi de kommuner fortrinsrett som har forberedt og gjennomarbeidet projektene slik som Westengen mente de burde gjøre. Når det gjelder innlegget til Angell, er det å si at både Reidar Carlsen og jeg har framholdt at det er så mange store arbeidsoppgaver som venter på anleggsarbeidere i Norge, at selv om en kjøper alle de maskiner som brukes kan, så skulle det likevel være full beskjeftigelse for en fast stab av helårsanleggsfolk omtrent i samme omfang som det en har av faste anleggsarbeidere nå. Det er disse ting jeg synes direkte berører det jeg fikk lov å innlede om mandag og andre forhold i denne forbindelse kan jeg ikke se noen grunn til å komme nærmere inn på.

Jeg vil da igjen få lov å takke forat jeg fikk komme her på landsmøtet og det har vært meget lærerikt å høre på de innlegg som har vært i debatten. (Sterkt bifall.)

Chr. Henriksen: På landsmøtets vegne vil jeg takke Boyer først forat han tok seg tid og anledning til å komme til oss den første dagen og likeledes at han er kommet her i dag og med interesse deltatt i diskusjonen. Vi håper at vi som alltid tidligere vil bli vel mottatt i Arbeidsdirektoratet.

Strek ble satt med de inntegnede talere.

Daniel Martinsen: Jeg vil spesielt takke direktør Boyer for en opplysning når det gjelder antall arbeidere på det enkelte anlegg. Det kan hende at når ingeniørene og fagsjefer blir stilt overfor et problem har lett for å skylde på Arbeidsdirektoratet. Men det var et direkte spørsmål til direktør Boyer. I veivesenet hender det at når budsjettet er oppbrukt så blir endel arbeidere oppsagt og andre arbeidere blir ikke oppsagt. De får permisjon og den kan dreie seg over både 1 og 2 og opptil 3 måneder. De arbeidere som blir oppsagt har anledning til stønad fra arbeids-

ledighetstrygden, men vi har mange tilfeller hvor arbeidere som har fått permisjon blir gående ledig i lengre tid mens andre har arbeidsledighetstrygd. Ved revisjon av loven vil jeg henstille at det blir tatt hensyn til disse som får permisjon, og som en ikke vil si opp, at de også kan bli delaktig i arbeidsledighetsstønaden.

Wilhelm Furnes: Vi har et forslag i dagsorden om at Nordland fylke må bli delt i to og det må vi ta opp før vi tar forslagene for øvrig opp til avstemning.

Forslaget besluttet oversendt forbundsstyret.

Votering: Landsstyrets innstilling om sysselsettingen ved entreprenørenes anleggsvirksomhet ble enstemmig vedtatt — Landsstyrets innstilling om sysselsetting for veg- og anleggsarbeidere, Statens anleggsarbeid — eget regi eller entreprise, ble likeledes enstemmig vedtatt. — Avdeling 438, Tverland Jernb. arb. forenings forslag om bevilgning til Nordlandsbanen ble likeledes vedtatt. — Likeledes Lars Næss forslag.

Nedsettelse av arbeidstiden.

Avd. 438, Tverland Jernb. arb. forening foreslo:

Forbundet går inn for å få arbeidstiden satt ned til 40 timers uke.

Motivering:

På grunn av den sterke mekanisering som foregår nå ute på anleggene og hvormed arbeidet går mye fortere, likeså vises stor tendens til større arbeidsløshet i forskjellige yrker, ikke minst blant anleggsarbeiderne. Foreningen mener derfor at en nedsettelse av arbeidstiden skulle være forsvarlig og berettiget.

Avd. 152, Sandvika-Asker jernbanearbeiderforening, foreslo:

40 timers arbeidsuke for alt arbeid under dagen.

Avd. 53, Nordens Klippe, foreslo:

Arbeidstiden i tunneler og finknusverk settes ned til 40 timer pr. uke som i gruver.

Motivering:

Vi er av den oppfatning at faren for silikose og støv er like stor i tunneler som i gruver. Av den grunn må forslaget snarest tas opp for å få gjennomført 40 timer pr. uke på disse sunnhets-skadelige arbeidsplasser.

Avd. 44, *Grubernes Arbeidsmandsforening*, foreslo:

Arbeidstiden for tunnelarbeid og arbeid under dagen settes ned til 40 timers arbeidsuke i bedrifter som driver åpne dagbrudd og hvor dette arbeid er både et direkte og indirekte ledd tilknyttet dagbruddets produksjon. Landsmøtet pålegger forbundsstyret i samarbeid med LO snarest å ta opp forhandlinger med arbeidsgiver og statsmyndigheter for å bringe slike arbeidsforhold likestilt med gruvedrift.

Motivering:

Vi har brakt i erfaring at arbeid under dagen og driving av tunneler er like meget usunt og helsefarlig som gruvedrift for øvrig. Vi har arbeidere som kontinuerlig året rundt driver med tunnelarbeid både på stoff og strosse. Disse arbeidere, som er faste tunnelarbeidere og som må fortsette med dette arbeid i år framover, mener vi har krav på 40 timers uke. I de bedrifter hvor dette tunnelarbeid må gjøres som et ledd i den videre fortsettelsen av dagbruddsdriften, og hvor arbeidet er direkte og indirekte tilknyttet produksjonen for dagbruddsdriften, skulle tunnelarbeiderne derfor være berettiget til samme arbeidsforhold som gruvearbeidere.

Avd. 32, *Knaben gruvearbeiderforening*, foreslo:

5 dagers arbeidsuke for gruvearbeiderne.

Landsstyrets innstilling:

Landsstyret sier seg enig i forslaget fra Tverland Jernbanearbeiderforening om en generell forkorting av arbeidstiden og vil legge fram innstilling i saken på landsmøtet.

Når det gjelder forslagene om nedsettelse av arbeidstiden for tunnelarbeidere, vises til at dette spørsmål er under behandling i Arbeidervernlovkomitéen.

Karl Pettersen: Vi trekker forslaget fra avdeling 152 tilbake og går over til forslaget fra Tverland avdeling.

Johannes Høyaas: På forrige landsmøte hadde vi fremme forslag om forkortelse av arbeidstiden i tunnelene. Vi mener imidlertid at det ikke bare må gjelde for gruver og tunneler, men generelt overalt, 40 timers arbeidsuke.

Walter Kristiansen: Det er kommet inn en rekke forslag når det gjelder arbeidstidens nedsettelse. Spesielt når det gjelder gruveindustrien er det de forslagene som representerer flertallet

av de innkomne forslag. Forslaget fra Tverland hadde en slik ordlyd, at det ga oss anledning til å ta opp spørsmålet om en generell nedsettelse av arbeidstiden, ikke bare innenfor vårt forbunds virkeområde, men for hele arbeiderklassen i Norge. Når vi ikke spesielt har sagt at vi går inn for 40 timer, er det under henvisning til at det er nedsatt en departemental komité, som skal utrede spørsmålet om arbeidstiden i Norge. Vi vet det er vanskelig for et lite land å ta en generell forkortelse av arbeidstiden, hvis det ikke skjer på et mer utvidet plan. Jeg tenker da i første rekke på Norden som sådan. Det arbeides med spørsmålet i nordiske samarbeidskomitéer for å prøve og presse fram noenlunde likt, i hvert fall i Danmark, Sverige og Norge. Det er så mange ting som spiller inn, både vår egen konkurransevne overfor utlandet og sysselsettingen, at en slik komité må utrede spørsmålet før en kan ta stilling til hvorvidt det skal være 48, 45, 40 timer eller muligens under det. Vi vet at vi er kommet inn i en ny tidsalder, atomene spiller opp. Hvis de skal brukes i fredens tjeneste, og brukes slik menneskeheten ønsker det og håper det, er det sikkert ikke utopi at vi i framtiden virkelig kan stå i våre forsamlinger og tale om 24 timers arbeidsuke. Senkningen av arbeidstiden har presset fram økt rasjonalisering innenfor gruveindustrien. Det samme vil selvfølgelig være tilfelle innen andre industrier. Vi peker på de forsøk som har vært gjennomført innenfor tekstil- og sjokoladeindustrien, og her mener vi også å kunne føre bevis for at en senkning av arbeidstiden vil gi en øking i produksjonen. Jeg er redd for at hvis vi slår fast at arbeidstiden skal settes til 40 timers uke, vil det kunne forkludre situasjonen. Når det gjelder helkontinuerlig skiftarbeid, er jeg helt ut enig med Odd Olsen i at det får bli det kommende forbundsstyres sak å følge opp i det andre forbund fremmer i dette spørsmålet.

Jeg kan også si at vi er innforstått med det, og vi samarbeider om de tingene; i hvert fall for i første omgang å få satt ned arbeidstiden i helkontinuerlig skiftarbeid.

Einar Schei: Walther Kristiansen har gitt en grei utredning av forkortelsen av arbeidstiden. Når det gjelder gruveindustrien er det i første rekke der det i større utstrekning er gjennomført. Den vesentlige årsak til forkortelsen av arbeidstiden for gruvene, var selvfølgelig fordi dette yrke har vært regnet for sunnhetsskadelig. Men forholdet er at det er endel arbeidsplasser som tilhører gruvene som ennå går på 8-timers arbeidsdag. Det er oppredningsverk og smeltehytter. Det viser seg at når man skal bedømme bedriftssykdommene i gruver og opprydnings- og smel-

teverk, at det er inntruffet mange flere sykdomstilfelle på de to sistnevnte arbeidsplasser. Derfor er det en opplagt sak at det må gjøres hva gjøres kan forat også disse bedrifter, som tilhører gruvene, kan få kortere arbeidstid. Ved innførelsen av 40-timersuken var det nokså stor frykt innenfor gruveindustrien, fordi en tvilte på om produksjonen kunne holdes. Men det viste seg at det var ingen vansker med å holde produksjonen gående like godt som før med 48 timers uke, selv om en slapp å ta inn noe vesentlig mer arbeidskraft. Det skyldtes kanskje i første rekke gleden blant gruvearbeiderne over at de fikk 40 timers uke. Fortjenesten har også heller vært større etter forkortelsen av arbeidstiden. Jeg anbefaler landsstyrets forslag om forkortelse av arbeidstiden.

Petter Hansen: Innstillingen som foreligger er bra, og er godt motivert, men det er én ting som mangler; at det ikke er noe konkret. Det skal nedsettes en komité, og det kan gå lange tider før vi får noe resultat. Derfor vil jeg i forbindelse med vår avdelings forslag framkomme med et tilleggsforslag om at forslaget skal reises ved første tariffrevisjon.

Sigmund Jakobsen: Avdeling 53, Nordens Klippe, foreslår arbeidstiden i tunneler og finknuseverk nedsatt til 40 timer pr. uke som i gruvene. Det kommer av at i finknuseverkene er silikosen en av de største farer vi har. Da jeg reiste hjemmefra var tillitsmannsutvalget på kontoret, og vi fikk opplyst at det var 12 arbeidere som var rammet av silikose, og som det skulle skrives ut skadeerklæring for. Disse 12 arbeidere, som hadde arbeidet i gruva fra 10—15 år og oppover, var erklært silikoserammet. i 2. grad. Blant disse var det også endel som hadde arbeidet i knuseverket. Blant dem som ikke hadde arbeidet på disse steder på 20 år, ble det også påvist silikose i 2. grad. Vi hadde 18 stykker på en liste som var oppsagt, som skulle inn til kontroll. Av disse er vi sikker på at det er noen som har silikose. En av dem hadde 6 års arbeid i gruva. Tilsammen har vi ved Bjørkåsen gruver ca. 100 arbeidere som har silikose fra 100 prosent og nedover til 15 prosent. Endel arbeidere er blitt erklært for 50 prosent angrepne, og etterat de har vært til undersøkelse, er det blitt nedsatt til 33 prosent. Slik varierer det opp og ned. I 1950 fikk vi et skriv fra Knaben gruver, hvor de spurte oss om det praktisertes på samme måte hos oss som hos dem. Det kunne være de arbeidere som hadde 100 prosent silikose, og det ble nedsatt til 18 prosent. En arbeider som har arbeidet 17 år i gruva, hadde fått tilsynsjobb i vaskeriet. Han hadde 43 prosent, og det ble satt opp til 50 prosent. Han fikk ikke som de andre lønns-

tillegg fordi han kom høyere i lønn enn de andre ved at han hadde erstatning for silikose, som han hadde fått i bedriften. Det får bedriften fortjenesten av. I 1949 påviste legene silikose, men først nå har de fått det godkjent. Jeg vil henstille til forbundet å gjøre hva det kan for disse arbeidere.

Ewald Døhl: Vi har i 5 år, fra 1. april 1951 til i dag vært lagt under loven om 40 timers arbeidsuke for gruvearbeidere under dagen. Når det gjelder skiftplanen, hersker det stor misnøye. Det er ikke én gruve i Norge i dag som har en felles skiftplan. Noen har 6 dagers arbeidsuke, noen 11 dager på 2 uker og andre har 5 dagers arbeidsuke. Knaben Grubearbeiderforening har sendt inn forslag til landsmøtet, som går ut på at det skal være 5 dagers arbeidsuke for gruvene under dagen. Ved å henlegge reparasjonsarbeider til lørdag og søndag, vil arbeidet gå uhindret i produksjonsbedriften fra mandag til lørdag. For øvrig er det en alminnelig oppfatning blant arbeiderne ved Knaben gruver at fortjenesten er blitt betydelig forringet med den ordningen vi har når det gjelder 11 skift på 2 uker. Vi får nemlig betalt for 7 timer og 15 minutter, mens oppholdet i gruva er det samme som før. Vi arbeider f. eks. formiddag fra kl. 6—14, ettermiddagsskiftet fra kl. 14—22, men vi får betalt for 7 timer og 15 minutter.

Ole Bech. Når det gjelder nedsattelsen av arbeidstiden og det forslag som er lagt fram fra landsstyret, sier jeg meg fullstendig enig i det. Det er imidlertid kanskje nødvendig å nevne et par ting, bl. a. at når gruvene fikk nedsatt arbeidstiden fra 48 til 40 timer, inklusive spisetiden, så forsøkte vi, i likhet med i Sverige, å få løst dette spørsmålet ved frie forhandlinger med arbeidsgiverne, men det lyktes ikke. I Sverige klarte de den jobben. Vi måtte imidlertid gå til Stortinget og be om å få saken løst ved lov. Det fikk vi. Loven bygger praktisk talt på samme prinsipper som i Sverige. Men vår lov gikk noe lengre enn det svenske fikk, bl. a. når det gjaldt dette med innarbeidelsen av ekstraordinære helgedager. Det har vi for øvrig behandlet i gruvekonferansen.

Vi hadde en masse forhandlinger, og under disse forhandlinger om nedsattelse av arbeidstiden i gruveindustrien, kunne vi ikke med hånden på hjertet si at det viktigste var silikoseproblemet. For det var det ikke. Det var ikke det viktigste. Men det er det at arbeidet under dagen, i kunstig lys, er tungt, og selvfølgelig farefullt og usunt. Men selve silikoseproblemet kunne vi ikke sette opp som nr. 1. Gruvearbeiderne, som teller 5000 mann, hadde 666 mann som var angrepet av silikose i større eller mindre grad. Det er en meget høy prosent. Mange av disse var

halv- eller helinvalid. Det har imidlertid skjedd en endring. Det vi har lagt an på, er å søke å bedre forholdene i gruvene, slik at faremomentet for silikose blir fjernet i størst mulig utstrekning. Vi er kommet langt på vei. Selv er jeg et levende eksempel på silikosen. Jeg har i dag over 60 prosent. Det nytter ikke å reparere på de skadene, men det nytter å hjelpe til at de unge arbeidere som kommer inn ikke blir utsatt for de samme skadevirkninger som de gamle arbeidere i gruveindustrien var utsatt for. Det er klart at ordningen vi fikk ikke er tilfredsstillende. Jeg tenker da på finknuseverk, opprevningsanlegg og vaskerier, hvor sunnhetsforholdene kanskje er enda verre enn de var under dagen. Det har vi imidlertid ikke klart å løse. Gruvearbeiderne har hatt konferanser, og vi har reist spørsmålet likeoverfor arbeidsgiverne for å få også dette med, at arbeidere i dagen, i de anlegg som er usunne, skal komme inn under samme bestemmelse. Vi er dessverre ikke kommet så langt ennå.

Det Sigmund Jakobsen reiste om silikose spørsmålet, er overmåte viktig. Det vil ikke lykkes oss, uansett hva vi enn gjør i gruvene, å eliminere faren helt for silikose. Det er ikke mulig. Den vil alltid være til stede i mer eller mindre grad. Men vi er kommet et langt stykke på vei. Vi er kommet så langt at vi får årvisse undersøkelser av alle arbeidere, og de som viser tegn til at de har anlegg for silikose, kan settes ut i et friskere og sunnere arbeid. Det er en god ordning. Men det er klart at det er en hel del som har silikose, og fremdeles vil få silikose, og bedømmelsen av denne yrkessykdommen, som i 1945 ble vedtatt, nemlig at vi skulle komme inn under ulykkestrygden for industriarbeidere, har vært meget vanskelig. Det er ikke så lett å bedømme hvor stor prosent av arbeidsevnen som er nedsatt. Det er nærmest en individuell bedømmelse. Det er ikke alle som reagerer likedan. Vi har hatt en konferanse i LO mellom Rikstrygdeverket og Arbeidstilsynet, hvor dr. Bruusgaard var til stede som en av de fremste ekspertene vi har. Vi har også diskutert saken med direktør Evang, og vi var enige om at man skulle arbeide med saken og få en høyere ankenemnd, bestående av de fremste ekspertene vi har i landet, og som i tvilstilfelle kunne ta opp de spørsmål som meldte seg. Spørsmålet er ennå ikke løst. Jeg har, så sent som i går, ringt til Arbeidstilsynet, men dr. Bruusgaard kommer ikke tilbake før i morgen, og jeg skal da få rede på hvordan saken ligger an.

Det er kanskje i denne forbindelse riktig å nevne at vi er kommet inn under ulykkestrygden for industriarbeidere, når det

gjelder silikosen. Den ble innstiftet 1. januar 1895, og grunnlaget for industriarbeiderne var satt til 1200 kroner. Det samme gjelder i dag, grunnlaget for gjennomsnittsførtjenesten skal utgjøre 60 prosent av det grunnlag som er høyeste ytelse Rikstrygdeverket gir en mann som er 100 prosent invalid. Det vil si at han den gang, til 1918, fikk 720 kroner året ved hel invaliditet. Loven ble revidert i 1918, 1946, 1951 og 1953, og det siste resultatet er at grunnlaget er forhøyd fra 7200 kroner, dvs. at en mann som er 100 prosent invalid i dag får 4120 kroner. Dertil kommer at man i 1946 besluttet at denne også skal få tilskudd for kone og barn under 16 år.

Arthur Blix: Det er sagt så meget i motiveringen til vårt forslag at det skulle ikke være nødvendig med mer. Det skulle være klart. Det er én ting jeg vil peke på i forbindelse med innstillingen fra landsstyret og denne saken, og det er at jeg ikke er helt enig i at vi skal sette øking i produksjonen i forbindelse med nedsettelse av arbeidstiden i gruvene. Vi må ikke se på det som den viktigste faktor i saken. Det viktigste er det sunnhetsfarlige. Vi mener alle arbeidere i dette yrke må komme inn under 40-timersuken.

Møtet hevet.

Ettermiddagsmøtet onsdag den 14. september.

Dirigenter: *Edv. Edvardsen.* — *Jorulf Haugli.*

Navneopprop ble foretatt. — Protokollen fra formiddagsmøtet ble referert og vedtatt uten merknader.

PUNKT 4: DEN FAGLIGE OG ØKONOMISKE SITUASJON

Konrad Nordahl: Jeg er anmodet om å si noe om den faglige og økonomiske situasjon. Det skal jeg forsøke så godt det er mulig i øyeblikket å gjøre. Først må jeg si at den generelle politikk i Norge i etterkrigstiden har vært å holde full sysselsetting. Altså å holde det gamle slagord som vi fikk fra 30-årene: *hele folket i arbeid.* Det slagordet har vært gjennomført. Ja, det har vært gjennomført i den grad, at vi vet, at på mange områder er stor mangel på arbeidskraft. Det siste vi leser om i avisen i dag er at Akers mekaniske Verksted holder på å tråle Nord-Norge etter folk for å forsøke å få dem til Oslo. Vi kan ta bedrift etter bedrift, industrigren etter industrigren, så har det samme vært forholdet, at man ikke har kunnet skaffe den nødvendige arbeidskraft, spesielt ikke den kvalifiserte arbeidskraft, som det har vært bruk for i etterkrigstidens Norge. Det har naturligvis ikke forhindret at det enkelte steder har vært en periodisk arbeidsløshet, spesielt i vintertiden. Men det totale er, at vi har hatt full beskjeftigelse i etterkrigstidens Norge og delvis overbeskjeftigelse. Nå viser det seg at også det byr på vansker. Vi hadde våre vansker i den store mellomkrigstid med å skaffe folk arbeid, vi hadde stor arbeidsløshet og hadde veldig mange problemer på grunn av dette. Men også dette med hele folket i arbeid skaper problemer, som ikke alltid er så lett å løse. Det er tre ting som her spiller inn. Det er full sysselsetting, et stabilt pris- og lønnsnivå og balanse i handelen med utlandet. Norge har ikke klart alle disse

tre tingene. Den fulle sysselsetting, delvis oversysselsetting, har ført til at det har vært vanskelig å holde et stabilt prisnivå og dermed lønnsnivå. Det har også vært vanskelig om ikke umulig å holde balanse i handelen med utlandet. Det samme gjelder andre land, som har vært i noenlunde samme stilling som Norge. I Storbritannia har de stort sett også siden krigens slutt hatt full sysselsetting. De har hatt vanskelig for å holde et stabilt pris- og lønnsnivå og handelsbalansen deres har vært så som så. De er akkurat som vi for øyeblikket i store vanskeligheter. Vi kan si at det eneste land som noenlunde har klart å holde full sysselsetting, jeg vil også si et *noenlunde stabilt prisnivå*, iallfall har det ikke vært så store svingninger i prisnivået som i vårt land og likeledes når det gjelder balansen i utenrikshandelen, *det er Sverige.* De har omtrent klart disse tingene. Det skyldes at Sverige på mange måter er i en gunstigere stilling enn oss økonomisk og industrielt. Men også der har de vært nødt til, spesielt på grunn av frykten for inflasjon eller av frykt for å skulle få underbalanse, å foreta visse innstramminger den siste tid. Det som naturligvis har interessert lønnstakerne siden siste tariffrevisjon, har vært prisutviklingen. Hvis vi tar prisutviklingen siden siste tariffrevisjon, da vi åpnet tariffrevisjonen, lå prisene, indekstallet på 139. Det var i mars 1954. Men mens vi holdt på med tariffrevisjonen og etterat vår-fagene var ferdig med sin tariffrevisjon steg prisene fra 139 til 145 i juli og august. Det var en veldig stigning som her fant sted. Siden har prisene falt noe, vi har vært nede i 142 og i dag er prisnivået det samme som det var i september i fjor, nemlig 144. Den var noe lavere i august, som jeg har nevnt 143 og er nå kommet opp i 144. Vi kan derfor si at siden september i fjor og til september i år har vi hatt et noenlunde stabilt prisnivå. Det har lykkedes å holde prisnivået i denne tid uten noen større svingninger. Men vi skal være oppmerksom på at det prisnivået vi har i vårt land i sterk grad er et kunstig prisnivå. Jeg skulle anta at istedenfor at indeksen har ligget på noe over 140, så skulle den hvis vi ikke hadde hatt et kunstig prisnivå i landet, ha ligget mellom 150 og 155. Det kunstige prisnivå skyldes i første rekke subsidiene på en rekke varer, som melk og melkeprodukter, brød og en del andre ting. Dessuten skyldes det at staten og delvis også kommunene på en rekke ting ikke har fulgt med i den prisstigning som har funnet sted og at underskuddet på disse foretagender dekkes enten av staten eller kommunene. Jeg tenker da på kommunikasjonsmidler, som jernbaner og sporveier, og jeg tenker på en rekke andre ting

hvor staten eller kommunene kommer direkte inn og istedenfor å forhøye prisene på grunn av kostnadsstigningen, har tatt det ved skattene og betalt på den måten. Det samme kan en si når det gjelder boligbyggingen. De husleier som vi betaler i nye bygg som går inn under stønadsordningen, de husleier gir ikke uttrykk for den faktiske pris som det er å bygge disse hus i dag. Både husleie og innskudd vil ha en ganske annen størrelse hvis man ikke ga stønad i en eller annen form. Det skaper også på en måte kunstig prisnivå. Dermed vil ikke jeg ha sagt et eneste ord om hvorvidt dette er rett eller urett. Jeg bare gjør oppmerksom på at slik er forholdene i dag. Ved siden av dette med prisutviklingen har vi også hatt vanskeligheter i vårt forhold til utlandet. Vi vet at Regjeringen i januar/februar i år måtte gå til nokså sterke forholdsregler for å bedre balansen i vår handelsvirksomhet med utlandet. Det gjorde man bl. a. ved å forhøye diskontoen og redusere investeringsutgiftene, legge avgifter av ulike slag på skip, og på andre ting, som blir importert fra utlandet. Det var naturligvis drastiske ting og en kan spørre seg: var det nødvendig? Etter min mening var det nødvendig og det som i denne forbindelse kan diskuteres, er om dette kom tidlig nok eller for sent. Hvis ikke ville man ha stått i den situasjon at man ikke hadde hatt valuta til å kjøpe hjem de råvarer som er nødvendig for å holde vår virksomhet i gang. Det er det vi skal være oppmerksom på. Vi må benytte utenlandske råstoffer eller halvfabrikata eller vi må ha maskiner fabrikert i utlandet for å holde driften i gang, og jo mer omspenning denne virksomhet blir, jo større krav stilles det til midler for å kjøpe disse ting i utlandet. Vi hadde ikke de samme valuta-problemer i 30-årene som vi har i dag, fordi den økonomiske virksomhet i landet vårt den gang var sterkt innskrenket. Vi hadde stor arbeidsløshet og liten kjøpekraft og det gjorde at ingen av oss, selv om det var vanskeligheter på mange områder, hørte vi ikke noe om at Norge ikke hadde valuta til å kjøpe de nødvendige ting i utlandet. Vi kunne fritt innveksle vår valuta hvor vi ville i utlandet uten at det skapte vansker. Det er den prisen vi må betale for full sysselsetting, at det skaper vansker i utenriksnæringen. Forutsetningen for at full sysselsetting skal holde seg, er i første rekke at produksjonen kan dirigeres på en slik måte, at vi også kan selge mest mulig til utlandet, at vi har mest mulig av varer, slik at det kan skaffe oss betalingsmidler til å holde vår innenlandske virksomhet på et så høyt nivå som mulig. Nå har forholdene siden disse ting ble foretatt i januar virket en del, men om resultatene vet vi

mindre. Videre har det vært en oppgang i våre leveranser til utlandet, økt salg til utlandet og det som kanskje teller mest: det har vært oppgang i skipsfraktene. Det har siden januar i år vært en vesentlig oppgang i alle skipsfrakter, og det fører til at landets valutainntekter blir større og skaffer oss betalingsmidler slik at situasjonen i øyeblikket ikke er så vanskelig, som den var ved årsskiftet. Men vi må alle være klar over at vi aldri kan holde større økonomiske virksomheter i vårt eget land, enn vi har betalingsmidler å kjøpe for i utlandet. Vi kan ikke slik det har vært, en del år etter krigen, basere vår virksomhet på gaver fra utlandet. Senere da gavene opphørte har vi forsøkt å basere vår virksomhet på lån fra utlandet. Men også det vi kan låne er begrenset, og derfor gjelder det om vi på annen måte kan skaffe oss den valuta som er nødvendig for å holde virksomheten i gang. For vi skal være oppmerksom på, at hvis vi ikke klarer det, betyr det arbeidsløshet for en større eller mindre del av det norske folk. Da hjelper det ikke hva vi har i tariffavtalene om lønns- og arbeidsvilkår, hvis vi ikke kan skaffe arbeid på disse vilkår. Ved siden av disse problemer har vi fått en del nye problemer. Krisen i landbruket førte til at Regjeringen måtte gripe inn. Spørsmålet var om man skulle la prisene stige eller om man skulle forsøke å bremse landbruksprisene. Det ble gjort, det ble satt maksimalpriser på poteter og grønnsaker, og det hjalp. Dermed fikk man prisene på disse tingene under kontroll. Så ser vi det vi opplever i dag, på grunn av at ikke bøndene har fått det slik de har villet ha det. De har fått noe tillegg på melkeprisene, de har fått en del mindre ting, for å komme over den vanskelige økonomiske situasjon de er kommet i på grunn av tørken. Men det har ikke vært nok, og bøndene er altså gått til aksjon. Den aksjonen skal bare vare i 2 dager så for så vidt kan man si, det var ikke noe å hefte seg ved. 2 dagers demonstrasjonsstreik er kanskje ikke så meget. Når jeg nevner den saken her, er det for den mottakelse denne aksjon fra bøndenes side har fått i den norske presse. Denne aksjonen var erklært og satt i verk ikke av et aksjonsutvalg i ett eller annet distrikt, men av den ansvarlige ledelse i Norges Bondelag. Hvordan tror en den samme presse ville opptrådt hvis Landsorganisasjonens sekretariat, som er den øverste myndighet for fagorganisasjonen her i landet, uten videre, uten å annonsere noen ting på forhånd, uten å holde seg til de regler vi har i vårt arbeidsliv, plutselig hadde satt i gang en aksjon over hele landet blant våre medlemmer, innbefattet også dem som melker kuene. Hvis vi hadde

satt i gang noe slikt, ville de ha kastet seg over oss alle sammen. De ville ropt på politi og statsadvokat og alle de myndigheter som er i landet, ville ha kastet seg over oss som gribbene kaster seg over døende lam. Det har de ikke gjort i dette tilfelle fordi det er bøndene og fordi det er en politisk aksjon som i første rekke er rettet mot Regjeringen. Og Regjeringen har sett det som sin oppgave i full forståelse med Landsorganisasjonen, at det gjaldt å holde et så stabilt prisnivå som mulig og ikke la prisene plutselig løpe opp på grunn av en nødsituasjon, som landet er oppe i. Derfor vet vi også, at den stigning i melkeprisene som nå har funnet sted, den vil ikke merkes av kjøperne i dag fordi den blir subsidiert bort ved stønaden fra statens side. Jeg skal ikke si noe mer om den sak, den aksjonen er ferdig i morgen, men det er ganske typisk at bøndene brukte en delvis nødstilstand i de tørkeramte distrikter til å kreve en hel masse for hele det norske jordbruk. Hvis deres krav var blitt gjennomført ville melkeprisene ha steget med atskillig over 20 øre pr. liter. De nyttet altså nødsituasjonen og det skulle ikke bare gjelde de tørkeramte distrikter, men også gjelde bøndene der hvor de ikke har hatt den samme tørke og hvor høsten blir relativt god. Dermed vil jeg ikke uttale noen ting om hvorvidt de priser som i dag er på landbruksprodukter er de riktige, eller om de trenger justeringer. Men der har altså bøndene en overenskomst med staten. Riktignok sier bøndene at overenskomsten løp ut den 1. april, og at de står fritt. Men staten mener at overenskomsten ikke er oppsagt på behørig måte og det foreligger en meget fyldig juridisk uttalelse om samme. Ett er iallfall sikkert. Hvis vi på vår side satte i gang en aksjon stridende mot avtaler vi har inngått, ville vi blitt erstatningspliktige. Men når det gjelder bøndene er det ingen som taler om ulovlig aksjon og at de skal betale erstaning. Når det gjelder fagorganiserte har pipen en annen lyd.

Regjeringen håper som nevnt å kunne holde et stabilt prisnivå dette året. I dag er indekstallet 144, det nye kommer i morgen. Vi regner med det samme, 144, og regner med at det vil bli et visst sesongmessig fall utover i høstmånedene. Men så har vi en annen viktig ting og det er kraftforsyningen. Tørken har i sterk grad rammet landbruket, men den rammer også industrien og dermed produksjonen. Vi er i den situasjon at en del bedrifter har foretatt innskrenkninger, andre har gitt varsel om innskrenkninger i produksjonen, dvs. innskrenkning i arbeidstiden. Etter hvert som vi kommer utover vinteren, må en regne med innskrenkninger og delvis ledighet i en rekke

bedrifter i de tørkeramte distrikter. Hva ville samfunnet si og ikke minst borgerpressen om alle som således ble rammet på grunn av kraftmangel krevde erstaning av samfunnet for manglende fortjeneste? Det er *det* bøndene har gjort og delvis også fått innrømmet. Skal den ene samfunnsklasse behandles annerledes enn en annen? Hvis en får arbeidstiden redusert fra 48 timer til 30 timer i uken, betyr det en meget sterk reduksjon i levestandarden. Skal en da gå til samfunnet og kreve at denne reduksjon i levestandarden skal samfunnet betale på samme måte som til bøndene? Det blir i tilfelle ikke småsummer som da må ut. Så vidt jeg forstår regner en med at det skal opptas forhandlinger med bøndene i januar måned. Hva en vil komme fram til, vet en selvsagt intet om. Men fører det til at de får lov til å øke prisene, vil det igjen slå ut i prisindeksen, og dermed må også lønningene reguleres. Vi har de fleste tariffrevisjoner i slutten av mars, april, mai og juni. På mange vis vil det være en fordel å få revisjonen av bøndernes forhold, før vår revisjon av tariffene. I 1952 og 1954 kom vi først og så bøndene. Dermed ble arbeidernes tillegg spist opp, iallfall det meste av det ved bøndernes prisansettelser. Når det gjelder våre tariffrevisjoner, har vi forhandlinger gående for statsfunksjonærene. Hva resultatet av disse blir kan jeg ikke uttale meg om. Men man må regne med at de får lønnstillegg. Vi har videre sagt opp overenskomstene for transportfagene. Tariffrevisjonene begynner her 15. oktober. Jeg kan ikke gå i detaljer. Men det er enkelte ting som kan nevnes fordi de er såpass generelle at de ikke bare gjelder en gruppe, men en rekke grupper, ja en kan si det gjelder de fleste grupper som kommer til revisjon neste år.

Jeg vil først nevne spørsmålet om arbeidstidens forkortelse. Jeg ser det ligger forslag her om at man skal gå inn for arbeidstidens forkortelse. Der vil jeg opplyse at det ligger forslag i departementet som vi bare venter på skal bli ekspedert videre til Stortinget. Det gjelder forkortelse for de gruppene som arbeider i kontinuerlig skift, slik at de har 45½ time i dag og at de skal ytterligere ned i arbeidstid, så vi får den samme arbeidstiden for disse gruppene, som man i dag har i Sverige. Dessuten har vi en komité, som holder på å utrede spørsmålet om arbeidstidens forkortelse, og denne komitéen har innhentet eller forsøkt å innhente materiale fra en masse land både i Vest-Europa, i Sovjet-Samveldet og i Amerika for å se hvordan arbeidstiden ligger an. Den ligger noe ulik an, men i de fleste, iallfall en stor del av dem vi kan sammenlikne oss med av

de toneangivende land, er den ordinære arbeidstid for industriarbeidere fremdeles 48 timer pr. uke. Men så er det en del land, hvor en har en kortere arbeidstid. Det gjelder ikke Sovjet-Samveldet, de har 48 timer pr. uke. Men i Frankrike har de i loven en bestemmelse om 40 timers uke, men en arbeider 46, 47 og 48 timer i uken. I England har man stort sett gjennomført 44—45 timer. I Amerika har man i en rekke år hatt 40-timersuken. Men så kommer medaljens bakside, og den er at der hvor man går ned med arbeidstiden, der øker overtidsarbeidet i en uhyggelig grad. Det er blitt slik i enkelte land, spesielt der hvor det er full beskjeftigelse og hvor det er lett å få en jobb, at når de går og spør på jobben, spør de samtidig hvor mange overtidstimer det kan bli. Og hvis de synes antall overtidstimer er for lite, går de til en annen bedrift som kan by dem et større antall overtidstimer. Det er ikke noen bra utvikling. Grunnlaget for en forkortelse av arbeidstiden blir da et betalings-spørsmål. Man får den ordinære arbeidstid forkortet, og så får en større timebetaling de andre timene. Det har aldri vært hensikten når vi i alle år har arbeidet for forkortelse av arbeidstiden, enten det nå var på 48-timersuken eller 40 timers uke, eller en annen arbeidstid. Det har aldri vært hensikten med forkortelsen av arbeidstiden at det bare skulle føre til økt overtid. Det er altså et problem og det melder seg naturligvis mest i de land som har full beskjeftigelse. I de land som har en forkortet arbeidstid, men hvor der er endel arbeidsløshet er ikke det problemet til stede. Men hvor det er full beskjeftigelse, arbeider en i sterk grad med dette problemet. Det var vel en av de ting som gjorde at den britiske LO's kongress i Southport stemte ned et forslag om at man skulle kreve innførelse av 40-timersuken.

Der har de 44—45 timers uke, men de hadde dårlige erfaringer når det gjaldt spørsmålet om overtid, at de fant det riktigst å søke å gjøre 44- eller 45-timersuken til effektiv arbeidstid, slik at det ikke arbeides mer enn 44 eller 45 timer før en går videre og krever ytterligere forkortelse av arbeidstiden. Jeg nevner disse tingene, fordi vi skal være oppmerksom på det. Vi kommer heller ikke her i landet forbi at vi gradvis må gå inn for en forkortelse av arbeidstiden og jeg skulle anta, at når denne komitéen har framlagt sin innstilling, så vil det komme til å ligge forslag om det, iallfall fra endel av komitéen om at en skal gå inn for en gradvis forkortelse av arbeidstiden. Det neste spørsmål jeg vil nevne, er forbedringer i bestemmelsen om de bevegelige helligdager. De bestemmelser kom inn i tariffavtalen i 1954 og de kom inn etterat danskene hadde fått gjennom-

ført lønn for bevegelige helligdager. Arbeidsgiverforeningen i Norge ville, da de hørte det var gjennomført i Danmark, ikke gå til andre bestemmelser enn det som danskene hadde fått gjennomført. Vi sa med en gang at om de bestemmelser ville det komme til å oppstå stor krangel rundt omkring. Det har det delvis gjort, men ikke i den utstrekning som jeg hadde trodd. Når det ikke har gjort det, skyldes det at selv arbeidsgiverne, iallfall mange arbeidsgivere, også medlemmer av Norsk Arbeidsgiverforening, fant at disse bestemmelser var så innviklet at de ville gjøre det på en lettere måte og så har de da i sine utbetalinger gått betraktelig lenger enn hva tariffavtalen sier. Men det er jo et godt bevis for at disse bestemmelsene trenger revisjon, og det er klart at hvis vi får tariffrevisjon til våren så må vi ta de bestemmelsene opp og få de revidert og ikke gjøre dem så innviklet og så vanskelige som de er i dag. Jeg tror at jeg kan forsikre denne forsamling, at når det gjelder *det* spørsmål, så vil det bli tatt opp. Så har vi det tredje spørsmål, som jeg også ser nevnt i dagsorden til landsmøtet, og det er lønn under sykdom. Det er også et spørsmål som trenger seg fram i høy grad. Vi har i LO hatt en komité som har arbeidet med dette spørsmål. Komitéen er kommet så langt at den holder på å skrive på innstillingen. Jeg har dessverre ikke lest den ennå, men så vidt jeg vet så konkluderer den med, at man må forsøke å løse dette spørsmålet nå. Men på hvilken måte skal det løses? Skal vi løse det gjennom tariffavtalene, eller skal vi løse det gjennom lovgivningen? Personlig mener jeg at hvis vi kan løse dette spørsmål ved tariffavtalene, så er det den beste måten.

Jeg har forstått at komitéen er kommet fram til, at i grunnen så blir dette med lønnen under sykdom ikke et så stort økonomisk spørsmål for bedriftene som mange har villet ha det til. Det må da i tilfelle bli en ordning slik, hvis man skal løse det på bedriftsbasis, at man i tillegg til trygdekassens satser får et tillegg fra bedriftene som skal gis når en person er syk. I en eller annen form vil dette spørsmålet som står på dagsordenen komme til å bli tatt opp i den nærmeste framtid. Jeg vet også at Sosialdepartementet arbeider med samme spørsmål. Ellers er det som jeg sa tidligere umulig for meg å kunne uttale meg om hva som eventuelt kan komme ut av en tariffrevisjon til våren. De erfaringene vi hadde når vi gjorde opp 1944's revisjon var at totalt sett hadde man en reallønnsstigning igjen, når året var ute, på om lag 1 prosent. Det vil si, man byttet bare penger. Det vil si at de lavest lønnte, som fikk et større tillegg, de hadde naturligvis noe mer igjen. Men hvis en tar det som gjennom-

snitt for alle — det var jo endel som *ikke* fikk noen ting i det hele tatt — så viser det seg at man har nesten ingen ting igjen ut av hele tariffrevisjonen. Nå foregår det imidlertid noe i tariffperioden og det skal vi også være oppmerksom på. Det viser våre kvartalsvise lønnsoversikter. Det foregår det vi kaller for lønns-*glidning*. I 30-årene kunne vi få lønnsstatistikk kvartal etter kvartal, år etter år, uten at det var noen forskyvning i lønns-*utviklingen*. Det kunne være 1 øre eller 1½ øre, på ett års statistikk 2 eller 3 øre. Nå foregår det lønns*glidning* for hvert kvartal i tariffperioden. Når vi derfor sier at vi vant 1 prosent ved tariffrevisjonen i reallønnsstigning i 1954; så betyr ikke det at lønningene ikke har steget mer. Lønningene stiger for hvert kvartal på grunn av den bevegelse det er i arbeidskraften, på grunn av bedre akkordpriser, og mange, mange andre ting som kan foregå på en arbeidsplass. Men det som er kunsten og det vi må være interessert i alle sammen, er å ha en stabil pris*utvikling*. Et stabilt prisnivå og da i første rekke et stabilt lønnsnivå. Det vil være meget bedre i den nåværende situasjon å konsentrere oss om de store sosiale spørsmål, som arbeidstidens forkortelse. Det er meget bedre enn et lønnsstillegg som er oppspist en måned eller to etterpå på grunn av prisstigningen. Derfor er det vi går inn til Regjeringen med krav om at den må gjøre alt hva den kan for å holde et stabilt prisnivå. Men der skal vi være oppmerksom på, at lønningene også er med og danner prisnivået. Hvis vi, når vi slutter avtale med arbeidsgiverne, kunne si til dem, nå får vi 5, 10, 15, 20 eller 25 øres lønnsstillegg, samtidig kunne si at nå får du ikke lov til å legge på prisene dine.

Hvis vi kunne løse det på den måten, så var saken enkel. Men vi vet at for de varene som teller mest i indeksen, nemlig matvarene, der kan vi ikke gjøre det på den måten. Derfor håper vi at bøndene skal komme først denne gangen, slik at de får sitt og så får vi gjøre opp etterpå. Men det er også andre grupper, som vi vet er i den situasjon, at de ikke kan ta et lønnsstillegg uten at det må tas inn på prisene for så vidt det gjelder samfunnet, staten eller kommunene, må de ta det inn på skattene. LO's representantskap vil bli innkalt til møte omkring årsskiftet. Vi har ikke tatt endelig stilling til dette, men det kan tenkes at det ikke vil bli innkalt før omkring 15. januar. Det må iallfall innkalles i god tid før de store tariffere skal sies opp og der vil vi naturligvis diskutere problemene. Hva representantskapet kan komme til å beslutte kan ikke jeg si, men det kan jo tenkes at vi der blir enig om endel sosiale ting som vi skal ta opp og for

øvrig at forbundene får reise de krav de mener er påkrevd innenfor sitt spesielle område. Det var det kamerater jeg hadde å si om tariffrevisjonen og om den økonomiske situasjon. Vi har alltid vært nødt til å se på hvordan det politiske tilhøve har vært i landet, og vært nødt til å vurdere en tariffrevisjon på grunnlag av den økonomiske situasjon. Det gjør vi også nå. Det må også representantskapet gjøre. Men jeg tror neppe representantskapet kommer til å fatte så bestemte regler, at det ikke blir muligheter for de forbund, som virkelig har behov for en tariffrevisjon å forsøke å foreta endringer som er nødvendige. Men det store spørsmål, og det gjentar jeg til slutt er om vi kan holde prisnivået. (Langvarig bifall).

Chr. Henriksen: I tilslutning til forsamlingen takker jeg Nordahl for den utmerkede orientering vi har fått.

Fortsatt behandling av nedsettelse av arbeidstiden

Dirigenten: Vi går så tilbake til det vi holdt på med i formiddagsmøtet: *Nedsettelse av arbeidstiden.*

Karl Bottenvann: Når det gjelder arbeidstidens forkortelse satt jeg andektig og hørte på Walter Kristiansens utredning og nå Nordahl. Jeg mener at når vi gruvearbeidere fikk 40 timers uke, for en tid siden, ble det den gang sagt at man skulle ta dette etappevis. Man skulle ta de mest usunne industrier først og siden ta de andre etter tur. Innenfor gruveindustrien er det nå engang andre yrker en akkurat den ordinære gruvearbeiders. Vi har alle de som arbeider i foredlingsverkstedene og i hytteindustrien. En kan også si om dem at det er usunn industri. Der bør vi nå alvorlig ta fatt å få til en forkortelse også for dem. Det vil være usmakelig om de fortsatt i lang tid framover skal arbeide 8 timer. Det bør bli en reduksjon i arbeidstiden også der. Det er bare spørsmål om måten å få gjort det på. Jeg tror at skal man komme noen vei, og få noe effektivt ut av det, må man ta det opp som tariffkrav, og dermed vise at man virkelig krever en arbeidstidsforkortelse. Det vises alltid til andre land. Men ser en på de økonomiske forhold for industriens vedkommende, så har de høykonjunktur og det må være grunnlag for å senke arbeidstiden, iallfall i de yrker som her er nevnt. Jeg tenker på folkene i opprydningsarbeidet i Sulitjelma, ved smeltehytta der, som nå i alle år siden vi i gruen fikk 40 timers uke, har måttet arbeide sine 8 timer. De pådrar seg yrkessykdommer, som berettiger dem til å få arbeidstiden nedsatt. Jeg vil henstille til denne forsamling at man støtter opp om kravet at det må

tas opp som tariffkrav. Det må være et minstekrav. Når det gjelder tunneldriften så mener jeg den er like berettiget til å få 40 timers uke som de øvrige. Det er usunne arbeidsplasser, og hvor det er fare for skader, bedriftssykdommer og slike ting. Jeg vil anbefale de forslag som går ut på å oppta dette som tariffkrav.

Erling Evanger: Forslaget som foreligger fra avdeling 53, Nordens Klippe, vil jeg gi min fulle tilslutning. Vi som kjenner til hvordan forholdene er i kisknuseriet vet at disse arbeidere blir utsatt for silikose. Der hvor jeg er fra, Stord kiskgruver, har vi en rekke arbeidere som har arbeidet i kisknuseriet, som har fått silikose. Det er særlige forhold som gjør at det ikke går an å bruke vanningsystem i dette kisknuseriet. Følgen er derfor blitt at det blir en mengde støv og som arbeiderne er særlig utsatt for. Det er trist å se alle disse arbeidere som har fått silikose. Det er ikke så svært lenge siden at en av disse døde, og han hadde vært syk 2—3 år og vært arbeidsufør hele tiden. Det er store staute karer som rammes av denne sykdom. Vi er alle enige om at arbeidstiden bør nedsettes rent generelt, men det som det haster mest med i første omgang, er at vi går inn for å få nedsatt arbeidstiden i kisindustrien. Likeledes var det å ønske at forslaget fra Nordens Klippe kunne inngå i det forslag som foreligger fra landsstyret. Det andre forslaget som foreligger fra avdeling 32, Knaben Gruvearbeiderforening, om 5 dagers arbeidsuke for gruvearbeiderne har også meget for seg og jeg går ut fra at det blir votert over dette forslag her i dag.

Eilif Sivertsen: Når jeg har tatt ordet i denne sak, så gjelder det knusverkene. Vi er alle klar over at det er misforhold der. Vi har f. eks. Bjørnevatn, og knuseriet der, det er nærmest å regne som gruve eller tunnel. Men det vil ikke komme med i dette som er framholdt om tunnelarbeiderne. Det er fryktelig for de karene som der holder til sine 8 timer pr. skift. Vi må være klar over at for det første er det kolossalt med støv, ikke ser de dagslys på hele 8 timer. Jeg har for mange år siden vært på knusverk, men en var bra ferdig når en hadde stått i 8 timer. Støvet gjør at en faktisk ikke engang kan se med det kunstige lys. Det må kunne finnes plass ved siden av landsstyrets innstilling å ta hensyn til disse grupper, f. eks. smeltehyttene og knusverkene. Jeg håper landsmøtet vil sende en henvendelse til den komitéen som arbeider med disse ting om å ta med knusverkene og smeltehyttene m. v.

Paul Sundt: Det var noen ord i forbindelse med kravet om

nedsattelse av arbeidstiden i tunneler. Som det framgår av den uttalelse landsstyret har forelagt landsmøtet er forkortelsen av arbeidstiden i tunneler opptatt til drøftelse i den nedsatte komité. Spørsmålet om nedsattelse av arbeidstiden i tunneler, har vært reist ved de siste tariffrevisjoner både for jernbane- kraftanlegg og ved de private anlegg. Det har ikke ført til resultater og vi har da gjort det slik som det ble besluttet på landsmøtet i 1951 å henstille til Arbeidstilsynet om å forsøke å få nedsatt arbeidstiden i tunneler. Det er imidlertid fra arbeidsgivernes side reist temmelig store invendinger mot nedsettelse av arbeidstiden i tunneler. Jeg kan opplyse om at i slutten av 1954 var det vel, ble jeg oppkalt til en konferanse sammen med Arbeidstilsynet og representanter for Entreprenørenes Landssammenslutning, jernbane, vei, kraftanlegg osv. for å drøfte dette spørsmål. Arbeidsgiverne hevdet her at tunnelarbeid kan ikke likestilles med gruvearbeid i og med at ved tunnelarbeid så har man også endel arbeid i dagen. Vi på vår side hevdet naturligvis at tunnelarbeid er like skadelig og helsefarlig, tempoet er svært oppdrevet osv. som i gruvene og vi mener det er berettiget med en forkortelse. Saken er nå kommet så langt at man venter en innstilling i løpet av høsten. Om den kommer, se det vet vi altså ingen ting om i dag. Arbeidsgiverne hevder iallfall og kommer til å hevde temmelig sterkt, at når det gjelder korte tunneler så bør arbeidstiden ikke nedsettes. Vi på vår side hevder naturligvis at en kort tunnel kan være vel så usunn som en lang tunnel i og med at i de korte tunneler foregår tørrboring. Man har også store haller for kraftverk sprengt inn i fjell og som er nær ute i dagen, men hvor arbeidet likevel pågår både i 2 og 4 år før det blir ferdig. Vi mener at skal man ha en forkortelse så bør det gjelde alt tunnelarbeid. Det skal bli interessant å se hva komitéens innstilling kommer til å gå ut på.

Per Krokan: Jeg har ventet at det skulle bli nevnt en meget viktig faktor til i forbindelse med nødvendigheten av arbeidstidsforkortelsen. Jeg har ventet forgjeves. Det har vært nære antydninger; men det er ikke nevnt den innvirkning rasjonaliseringen har på de mentalhygieniske forhold. Jeg kan slutte meg til det som er sagt om de forskjellige forhold. Men den stadige larmen, presset, den stadige aktpågivenheten og det sterke press en utvidet rasjonalisert bedrift eller gren av en bedrift fører med seg, er vel så viktig. Det innvirker på de mentale forhold. Jeg talte med bedriftslegen hjemme og han har overfor meg sterkt poengtert disse ting. Jeg vil ellers ha sagt at de som opptar disse ting til drøftelse med arbeidsgiverne og andre, må

sterkt poengtere de ulempene som følger på grunn av den mentale side ved saken. Rasjonaliseringen gir oss muligheter for forkortelse av arbeidstiden, men den *krever* også noe. En kan tenke seg et opereringsverk der det går maskiner av alle slag, en larm så en ikke hører sin egen stemme, en kan tenke seg de forhold.

Lars Næss: Det må være klart at det ikke bare er i gruva det er nødvendig med kortere arbeidstid. Spesielt anleggsarbeidere som arbeider i tunneler er kanskje minst like utslått som i gruvene, og hva tempoet angår våger jeg å påstå at det kanskje er enda mer oppjaget enn i hvilken som helst gruve. Forrige taler nevnte larmen og de ting der. Det har vi hatt eksempler på ved Nordlandsbanen. Det er ikke så få som har måttet søke lege på grunn av hørselsskader pådratt seg nettopp på grunn av larmen maskinene fører med seg. Det har også vært behandlet i driftsutvalget og sendt videre til hovedutvalget for om mulig å få samarbeid med leger på området for å finne midler til å forebygge hørselsskader. En forkortelse av arbeidstiden må være fullt forsvarlig. Når man ser gamle anleggsarbeidere, som har arbeidet ute på linjen, synes jeg de er levende vitnesbyrd om en altfor lang arbeidsdag. Det er vel de fleste som går med en ødelagt rygg og andre skader. Jeg appellerer til forsamlingen om å støtte opp om forslaget fra Tverland Jernbanearbeiderforening, det forslag Johs. Høyaas har tatt opp.

Votering: Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt. — Forslaget fra Tverland Jernbanearbeiderforening ble enstemmig vedtatt, likeledes forslaget fra avdeling 53, Nordens Klippe.

PUNKT 4 A: INNKOMNE TARIFFORSLAG

Landsstyret foreslo:

Landsstyret foreslo: Landsstyret foreslår at rene tarifforslag ikke blir realitetsbehandlet på landsmøtet, men blir oversendt det kommende forbundsstyre til behandling i forbindelse med tariffrevisjonen for de enkelte grupper.

Votering: Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

PUNKT 4 C: FORSLAG VEDRØRENDE PENSJONS-SPØRSMÅLET UTSETTES

Alb. Karlsen: Når det gjelder pensjonstrygden for statens arbeidere og utvidelse av lov om pensjonstrygd av 30. juni 1950 så hadde jeg spesielt ønsket at den saken kunne utsettes i

alle tilfelle til i morgen ettermiddag av den grunn at jeg har en avtale med Pensjonstrygden og trykkeriet, som trykker loven, at jeg skulle få endel eksemplarer som kunne utlegges når den sak behandles.

Votering: Utsettelsen ble vedtatt.

PUNKT 4 D: FORSLAG VEDRØRENDE ANDRE SPØRSMÅL

Bidrag ved dødsfall.

Avd. 300, Ullsfjord Arbeidsmandsforening foreslo:

«Landsmøtet henstiller til Finansdepartementet om at tjenestetiden for å oppnå bidrag ved dødsfall settes ned til ett år, og at bestemmelsen også gjøres gjeldende ved fylkenes og kommunenes arbeid som går med statsbidrag.»

Landsstyret innstilte:

Landsstyret tilrår at forslaget blir oversendt det kommende forbundsstyre.

Ferie og ferielønn. Bergverkene.

Avd. 53, Nordens Klippe foreslo:

«Krav om 3 ukers sammenhengende sommerferie må reises snarest.»

Motivering: Gruvearbeiderne krever gjennomført 3 ukers sammenhengende sommerferie. Både helse- og rekreasjonsmessig vil det være et gode for gruvearbeiderne å få 3 ukers sammenhengende ferie for å samle krefter og energi til et nytt års slit, og i Nord-Norge har man ingen utbytte av en ukes vinterferie, da det er for mørkt og kaldt til å feriere.

Avd. 53, Nordens Klippe foreslo:

«Prosentvis forhøyelse av feriegodtgjørelsen for de lavestlønnte.»

Motivering: I alle gruver er det en hel del arbeidere som må gå på timelønn og inntekten blir dermed så dårlig at de ikke kan ta ferie, men må i mange tilfelle ta seg jobber ved andre arbeidsplasser i ferietiden for å klare seg. Vi foreslår at forbundet får gjennomført følgende prosentvise forhøyelse: 10 000 kr. 7½ prosent, 9 000 kr. 8 prosent, 8 000 kr. 9 prosent osv.

Jernbaneanleggene.

Avd. 363, Valnesfjord jernbanearbeiderforening foreslo:

«Enhver arbeider som har fullt arbeidsår skal ha rett til å få ferien i sin helhet i tiden 16. mai—30. september, men hvis den enkelte arbeider

der ønsker det, kan han ved fri forhandling mellom den enkelte arbeider og arbeidsgiver forhandle om å få ferien utsatt til et bedre passende tidsrom.»

Fra *landsstyret* forelå følgende:

«Landsstyret sier seg prinsipielt enig i forslaget fra «Nordens Klippe» om at feriegodtgjørelsen for de lavest lønnte arbeidere bør heves og tilrår at forslag om dette oversende LO.»

«Med hensyn til forslagene om sammenhengende ferie i sommerhalvåret foreslår landsstyret disse oversendt redaksjonskomitéen.»

Rengjøringsarbeid.

Avd. 443, *Stavanger rengjøringskvinnens forening* foreslo:

«Da det flere ganger blant våre medlemmer har forekommet uhell på arbeidsplassen og dette er blitt bekreftet av søkte lege, viser det seg at sykepengene ikke blir utbetalt fra første dag av sykekassen, som viser til lovens bestemmelser om at rengjøringsarbeid ikke er anerkjent som yrke. Vi ber forbundet ta dette spørsmål opp og om mulig å få rettet på disse urimelige bestemmelser.»

Landsstyret tilrådet at forslaget ble oversendt det kommende forbundsstyre.

Blokering av uorganiserte.

Avd. 34, *Stord Arbeiderforening* foreslo:

«Forbundet anmodes om å arbeide for at det blir gitt lovlig adgang til for fagforeninger å blokere uorganiserte for arbeid, hvis ikke medlemskap ordnes.»

Motivering: Det er dessverre slik at det ennå finnes altfor mange arbeidere som ikke er organiserte. Forbitnelsen i dag på arbeidsplassen mot disse snyltere, er meget stor. Det hemmer også arbeidet med å verve nye medlemmer, idet mange påberoper seg at den og den ikke er organisert og da er det ikke nødvendig for dem heller å være det.

Vi er kjent med at det finnes enkelte bedrifter hvor fagforeningen ikke tolerer uorganiserte.

Vi mener at forbundet bør ta seg av dette spørsmål slik at det blir gitt fagforeningen lovlig adgang til å blokere uorganiserte for arbeid, hvis de ikke vil ordne sitt medlemskap i angjeldende forening.

Landsstyret foreslo: Forslaget kan ikke anbefales vedtatt.

Walter Kristiansen: Jeg har prøvd å kjempe så godt jeg har kunnet tidligere i landsmøtet for å få landsstyrets innstillinger

vedtatt. På dette punktet har jeg tenkt å stille et endringsforslag. Det heter her at vi er prinsipielt enig i forslaget fra Nordens Klippe og tilrår at forslaget om dette oversendes LO. Det betyr i virkeligheten ikke noe annet enn å sende forslagene til det kommende forbundsstyre til videre bearbeidelse. Jeg vil foreslå at hele landsstyrets innstilling går ut og at det endres til: De innkomne forslag om ferie og ferielønn oversendes det kommende forbundsstyre.

Petter Hansen: Når Nordens Klippe har tatt opp forslag om 3 ukers sammenhengende ferie i sommerhalvåret er det fordi det er nesten håpløst å ta ferien, den uke vi vil ha den. Det er arbeidsgiverne nemlig som bestemmer hva tid en skal få ferie, både sommer- og vinterferie. I Kirkenes har vi ikke muligheter for å ha ferie i juletiden, men da bestemmer arbeidsgiveren at en skal ta ferie. Vi har forsøkt å få ferien f. eks. ved påsketider, men nei, det var dem som bestemte det. Som regel blir det en fellesferie i jula, slik at vi ikke har noe utbytte av det som vinterferie. Jeg opprettholder forslaget om 3 ukers sammenhengende sommerferie.

Ole Bech: Jeg synes det er litt eiendommelig at Walter Kristiansen vil forandre forslaget som landsstyret har stilt, nemlig at saken oversendes det kommende forbundsstyre. Når det gjelder spørsmålet om en forandring av loven, om bedre lønn, bedre ferielønn for de lavestlønte, så er det vel høyst sannsynlig at også den saken ikke vil kunne løses ved forhandlingsbordet, men vil kunne løses, må løses på samme måte som ferie-spørsmålet ble løst ad lovens vei. Det er Landsorganisasjonen som i det tilfelle må ha utspillet. Den representerer ikke bare Arbeidsmandsforbundet, men ½ million medlemmer som er interessert i det samme spørsmål. Skal det være noen tyngde i det må saken oversendes LO, slik at en kan få det behandlet. Derfor anbefaler jeg landsstyrets forslag.

Walter Kristiansen: Jeg har vært uenig med så mange på dette møte, jeg kan godt ta sjansen på å være uenig også med Ole Bech. Det ligger selvfølgelig ikke i mitt forslag, at jeg har ment at spørsmålet om endring av feriebestemmelsene skal reises som et tariffkrav fra vårt forbundsstyre. Når jeg foreslår at det oversendes det kommende forbundsstyre så gjør jeg det i den forvisning at det kommende forbundsstyre selvfølgelig vil vurdere hva slags forslag vi skal foreslå LO, når det gjelder endringer, og i hvilken utstrekning vi skal foreslå en endring. Selvsagt under den forutsetning at det skal tas opp i LO. Hvis LO finner det nødvendig å foreslå endringer i ferieloven så gjør

den selvsagt det. Jeg har ikke ment at vårt forbund skal greie å endre ferieloven alene. Det ligger ikke det i mitt forslag. Jeg bare lurar på hva redaksjonskomitéen i løpet av kort tid skal kunne lage i forbindelse med spørsmålet om sammenhengende ferie. Det kan bli temmelig vanskelig. Får vi det i forbundsstyret så har vi tid til å se på hele saken og gjennomdrøfte den ansvarsfullt, og arbeide for å få gjennomført det vi mener bør gjennomføres.

Lars Næss: Spørsmålet om 3 ukers sammenhengende sommerferie er et gammelt spørsmål. Slik det praktiseres nå, ikke minst ute på anleggene, så kan endel få 3 ukers sammenhengende ferie, mens andre får 14 dagers sommerferie og den 3. uken om vinteren. Vinteruka får vi likevel, ikke som ferie, men for å holde oss til jernbaneanleggene og det samme gjelder vel også veianleggene, så får vi den 3. uka, ikke som ferie, men for å drøye budsjettet, for at pengene skal rekke lengre. Det er ikke noen ferie, ikke på den årstid da det er mørkt og svart hele døgnet. Ingen kan benytte den tid til noen ferie. De eneste som om sommeren har sjanse til å få 3 ukers ferie sammenhengende er de som har litt jordbruk. De får 3 uker sammenhengende ferie som slåtteferie. Mens andre som ingen jordeiendom har, de har meget vanskelig for å få 3 sammenhengende ukers sommerferie. Da må det være noe spesielt. Vi bør få en bestemmelse om at alle skal ha 3 ukers sammenhengende sommerferie, uten å behøve å gå med noen bønn, hverken til den ene eller andre.

Anton Østhus: Jeg må få gi uttrykk for at jeg som landsstyremedlem synes det var en merkelig opptreden av Walter Kristiansen, hvis han oppriktig mener det han sa, og det går jeg ut fra. Det må være en soleklar ting, at i forslaget som foreligger fra landsstyret erkjenner vi oss enig i forslaget som er innkommet. Men all den stund det er lovgivningen som har med det, må det vel også være klart for alle at det må være LO, som har den største makt, og som vil kunne fremme dette hurtigst. Med hensyn til at redaksjonskomitéen fikk det så travelt at den ikke ville bli ferdig på dette landsmøte, vil jeg bare si at redaksjonskomitéen må vel få den tiden som må til, som de øvrige komitéer på landsmøter.

Jorulf Haugli: I motsetning til Østhus må jeg nok nesten være enig med Walter Kristiansen. Hvis man leser det siste avsnitt i landsstyrets innstilling «med hensyn til forslagene om sammenhengende ferie i sommerhalvåret foreslår landsstyret disse oversendt redaksjonskomitéen». Jeg må si jeg som Walter Kristian-

sen at hva skal redaksjonskomitéen gjøre med dette spørsmålet? Jeg anbefaler at man stemmer for Kristiansens forslag.

Kolbjørn Westengen: Etter Hauglies uttalelser behøvde jeg ikke forlangt ordet. Jeg er enig med Walter Kristiansen. Det å oversende en så stor og viktig sak til redaksjonskomitéen er ikke riktig. Jeg forstår derfor godt Walter Kristiansens betenkligheter. Det kommende forbundsstyre har tid til å vurdere bedre og drøfte disse saker, og spesielt den saken her.

Dirigenten: Flere har ikke forlangt ordet og vi går til votering. Vi går fram på vanlig måte og setter først landsstyrets forslag under avstemning. Bli det vedtatt bortfaller de øvrige forslag.

Walter Kristiansen: Når det er stilt 2 avvikende forslag, så må det stemmes alternativt, for så vidt kunne jeg godt fastholde at mitt forslag skulle settes under avstemning først, fordi det innebærer en utsettelse. Men det bør i hvert fall stemmes pro og kontra mellom de 2 innkomne forslag.

Dirigenten: Vi skal etterkomme anmodningen.

Votering: Ved alternativ votering mellom landsstyrets og Walter Kristiansens forslag, ble Kristiansens forslag vedtatt med stort flertall.

Rengjøringsarbeid.

Avd. 443, *Stavanger rengjøringskvinnens forening* foreslo:

«Da det flere ganger blant våre medlemmer har forekommet uhell på arbeidsplassen og dette er blitt bekreftet av søkte lege, viser det seg at sykepengene ikke blir utbetalt fra første dag av sykekassen, som viser til lovens bestemmelser om at rengjøringsarbeid ikke er anerkjent som yrke. Vi ber forbundet ta dette spørsmål opp og om mulig å få rettet på disse urimelige bestemmelser.»

Landsstyret tilrådet at forslaget ble oversendt det kommende forbundsstyre.

Anna Svendsen: Som dere har hørt har vi vært svært uheldig med forskjellige forhold innenfor dette yrke. Vi mener i vår forening, at også dette må bli et yrke. Vi har hatt flere tilfelle av uhell på vår arbeidsplass og når vedkommende medlem har kommet for å hente sine sykepengene, så har det vist seg at de ikke får utbetalt sykepengene før 3 dager etter, og det har vakt en veldig opposisjon. Er det ikke merkelig at et rengjøringsarbeid ikke skal være et yrke? Det er jo så at en kan si at alle kan vaske og alle kan gjøre det og det. Men tross alt er det et yrke. Det er heller ikke alle som kan gjøre det arbeid, selv om de mener de kan. Jeg mener at det kommende forbunds-

styre må ta seg av denne saken, og henstiller til det å gjøre alt hva der kan gjøres for å få det inn som yrke. Det er første gang på et landsmøte, at dette er kommet opp og vi gir oss ikke om vi så skal ta det fram landsmøte etter landsmøte. For vi mener at det er et yrke og vi vil at det skal behandles som et yrke. Så lenge som det ikke er et yrke står vi utenom alt.

Walter Kristiansen: Så rart det enn høres ut, tør jeg i hvert fall påstå at jeg kjenner dette forhold temmelig godt. Det ligger ikke i landsstyrets innstilling, at vi ikke er for forslaget fra Stavanger. Vi mener dette spørsmål bør utredes inngående og derfor har vi foreslått at det oversendes det kommende forbundsstyre. Det er nemlig en ting til ved dette problemet som ikke ble nevnt av representanten fra Stavanger. Det er bl. a. spørsmålet om betaling ved skader. Vi har reist det som et tariffkrav i Arbeidsgiverforeningen og er blitt møtt med at etter de nåværende bestemmelser gjelder det bare de som kommer inn under ulykkestrygden for industriarbeidere. Bare de kan få lønn under sykdom som skyldes skader. Det er soleklart at skal vi få gjennomført at også rengjøringskvinnene får lønn under skader i arbeid, så må vi på et eller annet vis, enten få dem inn under ulykkestrygden, hvilket kan være vanskelig, eller vi må i hvert fall sørge for at denne gruppen ikke kommer i noen særstilling vis-à-vis alle de andre som har fått lønn under sykdom som skyldes skader. Altså når vi tilrår forslaget oversendt det kommende forbundsstyret er det fordi vi oppriktig mener å arbeide med saken og jeg håper at det skal være unødvendig for kvinnene våre å komme igjen landsmøte etter landsmøte for å purre på den saken. Jeg er helt enig med dere.

Alf Søfting: Det er én ting til som jeg synes jeg må nevne når det gjelder rengjøringskvinnene. Nå kjenner ikke jeg forholdet fra Stavanger, men vi har endel i Nord-Norge, ja, vi har særlig mange, som går på rengjøringsarbeid. Der har vi det tilfelle — jeg sier det bare forat de som senere skal behandle saken, skal være oppmerksom på det — at de ikke kommer inn i A-trygden. Det mener jeg også bør opptas for å se om det ikke finnes muligheter for å få dem inn der. De som går på rengjøringsarbeid til enhver tid, år etter år, må også ha anledning til å komme inn i A-trygden.

Anna Svendsen: Det er et ord som sier at av skade blir man klok, men ikke rik. Men i dette tilfelle vil jeg si, at hvis det er noen som blir skadet, men ikke rik, så er det rengjøringskvinnene. Når vi tenker tilbake på alle de årene, vi kan bare se til-

bake på den tid min forening, hvor jeg er formann, ble startet, alle de uhell og ulykker vi har hatt, aldri har vi sett at det er blitt gjort noe for oss. Det er dem som har full lønn under sykdom, det er det. Men det er mange som ikke har det. Når Walter Kristiansen sier at en skal slippe å ta det opp år etter år, så takker jeg ham for det, og går ut fra at det virkelig blir gjort noe. Vi har ikke hatt dette inne på landsmøter tidligere, men vi stoler på, ja, vi må vel ta Walter Kristiansens ord for at han virkelig mener det.

Votering: Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Blokering av uorganiserte.

Avd. 34, Stord Arbeiderforening foreslo:

«Forbundet anmodes om å arbeide for at det blir gitt lovlig adgang til for fagforeninger å blokere uorganiserte for arbeid, hvis ikke medlemskap ordnes.»

Motivering: Det er dessverre slik at det ennå finnes altfor mange arbeidere som ikke er organiserte. Forbitrelsen i dag på arbeidsplassen mot disse snyltere, er meget stor. Det hemmer også arbeidet med å verve nye medlemmer, idet mange påberoper seg at den og den ikke er organisert og da er det ikke nødvendig for dem heller å være det.

Vi er kjent med at det finnes enkelte bedrifter hvor fagforeningen ikke tolerer uorganiserte.

Vi mener at forbundet bør ta seg av dette spørsmål slik at det blir gitt fagforeningen lovlig adgang til å blokere uorganiserte for arbeid, hvis de ikke vil ordne sitt medlemskap i angjeldende forening.

Landsstyret foreslo: Forslaget kan ikke anbefales vedtatt.

Eilif Sivertsen: Når vi i landsstyret ikke kunne tiltre forslaget fra Stord Arbeiderforening kom det av hvordan en ser på dette forhold. Er det bra for en organisasjon å ha en mengde folk som er tvunget inn, som man ikke kan stole på? Jeg synes det har vært talt meget under disse dagene her om at det er lite framme på fagforeningsmøtene, men de karene kunne komme til å skade meget mer enn det gagnar organisasjonen, hvis vi greidde å tvinge dem inn. Vi har diskutert dette i min forening, og der er det iallfall delte meninger. Flertallet er for at vi ikke skal tvinge dem inn. Det må finnes andre måter. Da vi tok en premiering for å skaffe medlemmer, var det mange som klarte å skaffe en mengde medlemmer. Vi må få folk inn i organisasjonen uten tvang. Vi tjener ikke noe på det.

Peder Nygård: Det kan nok høres nokså bra ut det siste taler var inne på. Men dessverre det er nok ikke så bra. Vi har innenfor sysselsettingen krisemidler som stilles til rådighet om vintren. Disse krisemidler skal brukes for arbeidsledige og det blir tatt folk fra andre yrker og andre kategorier. De kommer inn på arbeidsplassen og det dannes lag. Veivesenet tar som regel ut formannen eller basen, som det heter. Det kan være et arbeidslag på 5 mann. Dette arbeidslag utfører en akkord og kan bli dårlig behandlet av vedkommende veiadministrasjon. Det har hendt i vår forening. Vi går med anke til forbundet om at det er noe galt på ferde. Vi kan ikke få noen bistand, hverken juridisk eller fra forbundets side; idet disse arbeiderne er uorganiserte. Basen eller de 2 mann som er innsatt i dette lag blir behandlet på akkurat samme måte som de uorganiserte. På arbeidsplassen ropes det ut at de bør organisere seg for å støtte vårt arbeid, men det gjøres ikke. Nei, vi har de samme betingelser og samme rettigheter som dere som står og betaler kontingent sier de. I overenskomstens første avsnitt står det: «Ingen arbeider må beskjeftiges på ringere vilkår enn denne overenskomst bestemmer.» Det er klare ord for pengene. Ergo så kommer disse uorganiserte arbeidere inn på arbeidsplassen ved siden av oss som betaler i årevis for å ha våre rettigheter. De samme goder, de samme rettigheter som vi har. Det er ikke riktig at vi har denne bestemmelse innenfor veietaten.

Erling Evanger: Det forslag vår forening har sendt inn kan kanskje være litt drastisk eller radikalt i sitt slag, men vi mener det er så alvorlig dette spørsmål at vi bør tenke på det. På vår arbeidsplass er det i en enkelt arbeidsavdeling 9—10 og av dem har vi bare 1 mann organisert. Vi har etter evne forsøkt å få dem med i vår forening og være oss behjelpelig i vårt arbeid. Men det er ikke tale om, vi får dem ikke med, og ikke tror jeg noen andre heller vil klare å få disse inn i organisasjonen. Andre som vet om dette, vegrer seg idet de sier, at det er ikke nødvendig all den stund vi har endel andre som ikke vil være med. De nyter akkurat de samme fordelene som vi som er organiserte. Det var en arbeider fra Stord som reiste til Bergen og skulle søke arbeid på Bergens mekaniske verksted. Han kom til formannen og ba om arbeid. Formannen spurte om han var organisert. Det var han ikke. Ja, da var det ikke tale om at han kunne begynne. Men derimot hvis han gikk til klubbformannen på verkstedet og ordnet sitt medlemskap i fagforeningen, så skulle han bli inntatt. Det gjorde han, han fikk sin medlemsbok og fikk arbeid. Det er sagt at andre arbeidsplasser i landet har

det likedan. Jeg er klar over når landsstyret har foreslått at forslaget ikke kan anbefales, hvilken skjebne det vil få her i forsamlingen. Men jeg vil likevel be representantene nøye overveie dette forslag og om det ikke kan finnes en utvei for fagforeningene å åpne en lovlig adgang til å blokere slike snyltere for arbeid. Jeg vil på tross av landsstyrets innstilling anbefale vårt forslag vedtatt.

Anna Svendsen: Siste taler sa akkurat de ordene jeg ville ha sagt selv. Det var til å begynne med nevnt om premieutdeling til dem som hadde fått inn flest medlemmer. Da jeg kom med i min forening var vi om lag 32, og i dag er vi nærmere 90. Jeg kan trygt si fra denne plassen at av disse har jeg fått inn 40—45. Men det var ikke det jeg ville ha sagt. Det er disse som er uorganiserte på det arbeidsområde jeg representerer. Vi er organiserte omtrent alle på 2—3 stykker nær. Vi har gått på disse gang på gang for vi ser oss forarget på dem. Men de svarer som siste taler sa: vi får jo den lønnen vi vil, hvorfor i all verden skal vi organisere oss. De er snyltere. De burde brennemerkes. De vil nyte, men ikke yte. Når tariffen skal sies opp, hvem er det som først vil ha sine forhold forbedret, jo kamerater det er de som ikke er organiserte. De er de første på pletten til å forlange.

Agnus Angell: De foregående talere har vært meget inne på det jeg hadde tenkt å si. Den siste taler var riktig inne på poenget når det gjelder disse som ikke vil organisere seg. Vi har lokket og truet, men det hjelper litet. Vi har lovet dem litt av hvert, men det nytter lite. Hva skal vi gjøre med disse karene? Jeg mener forbundsstyret må gå sterkt inn for å sette en stopper for disse på en eller annen måte. Jeg har gransket alle papirer fra forbundet, men jeg har ikke funnet noe om hvordan vi kan stenge dem. Sivertsen talte om premiering til dem som klarte å skaffe medlemmer. Vi har gjort meget for å få folk med i organisasjon, men lite nytter det og verst er de som har vært medlemmer og er gått ut. De synes de har arbeidet seg opp en posisjon innenfor forskjellige etater og det er visst riktig det, for vi skal være merksam på at det er ikke alle bedrifter som er glad for å ha organiserte arbeidere. Det er dem som gjerne ser at det ingen organiserte er.

Anton Østhus: Den gang landsstyret behandlet forslaget fra Stord, var vi selvsagt alle enige om at forslaget var helt riktig. Men landsstyret begrunner sitt forslag med at vi hadde liten adgang til å drøfte det noe vesentlig, all den tid vi har en Hovedavtale som bestemmer at organisasjonsretten er frivillig for begge parter. Vi mener at hvis vi skulle ta dette spørsmål opp

til en bred debatt i landsstyret måtte vi ha fått oss forelagt hovedavtalens endringer der. Det er ingen i landsstyret som er imot forslaget fra Stord. Men det er et problem som vi mener vi ikke kan løse i landsstyret eller forbundsstyret.

Kolbjørn Westengen: Det ser kanskje litt merkelig ut når landsstyret ikke har anbefalt Stord Arbeiderforenings forslag når det gjelder å blokere de uorganiserte, men det har sine grunner. Heldigvis har vi her i landet organisasjonsfrihet og vi kan ikke i vedtaks form tvinge noen til å organisere seg. På tross av at jeg godt forstår hva forslaget fra Stord innebærer, om at det er vanskeligheter med å få organisert forskjellige arbeidsfolk rundt på arbeidsplassene. Men det er mange veier å gå for tillitsmennene rundt omkring når det gjelder dette spørsmål. Først og fremst vil jeg peke på opplysningsarbeidet. Det er nettopp det at når folk ikke vil organisere seg, er det fordi de ikke forstår de oppgavene arbeiderbevegelsen og fagorganisasjonen arbeider med. Jeg mener vi ikke i vedtaks form skal binde de uorganiserte, men arbeide for å få dem til å forstå de goder og de fordeler de har av å være fagorganisert. Da vil vi slippe dette med å blokere dem. Ved opplysningsarbeid skal vi søke å vinne dem.

Wilhelm Furnes: Vi skal ikke undre oss over at medlemmene rundt i foreningene ser seg forbannet på hvordan de uorganiserte blir behandlet. Vi har på mitt sted så vidt jeg vet 2—3 mann som ikke er organisert. Vi har en som er 73—74 år, og så har vi en som var med og stiftet foreningen. Jeg har talt meget med ham. Jeg vil påstå at de uorganiserte er forfordelt. Jeg har alminnelig timelønn og klarer 8000 kroner pr. år. Vedkommende som jeg talte med hadde i de 3 siste år hatt 11—11 500 og 12 000 kroner. Vi skal ikke forundre oss over at medlemmene reagerer. Jeg talte med en sjåfør da jeg reiste nedover. Hva skal jeg være organisert for, jeg har mine 15 000 kroner pr. år. Er det noe rart i at de organiserte begynner å spekulere på hva dette er for noe. LO's formann er til stede her og jeg vil si at hvis det på noen måte kan gjøres noe her, så må det gjøres.

Strek ble satt.

Walter Kristiansen: Evanger ba landsmøtets representanter nøye overveie forslaget fra Stord. Det samme ber jeg dere om. Overvei nøye forslaget før de avgir stemme. Det er unødvendig for A. Svendsen å snakke til galleriet om de uorganiserte i denne forsamling. Vi er alle enige om at de er noen store snyltere. Men krever vi en lov om adgang til å blokere dem som ikke vil gå inn i fagorganisasjonen, vel, så må vi også gi andre organisasjoner

den samme adgang. Hvordan resonnerer vi når Bondelaget opptrådte overfor andre som ikke ville følge deres paroler om leveringsstreik? Selvfølgelig reagerte vi. Særlig når det gjaldt Bondelagets opptreden overfor Småbrukerlaget. Den samme parallellen kommer inn her. Fagorganisasjonen har begynt i det små og den har vokst seg sterkere og sterkere ved sin innsats, og ved de resultater den har nådd har den overbevist stadig tusener på tusener om nødvendigheten og nytten av å stå sammen. Det er det vi skal gjøre. Derfor er jeg så enig med Westengen at det bare er spørsmål om opplysningsarbeid. Når en representant kan stå og være enig i uttalelsen fra en uorganisert, slik som Angell gjorde, om at det var unødvendig å være organisert fordi de uorganiserte fikk det samme likevel, ja, da må det jo være en brist i tankegangen. Det finnes mange måter å påvirke de uorganiserte på. I gamle dager ble de uorganiserte på anleggene satt i trillebøra og tippet utfor tippen. Jeg tilrår ikke at det gjøres i dag, men det er som sagt mange måter å påvirke en uorganisert på. La oss ta et arbeidslag hvor kanskje 4 mann er organisert og de andre ikke. De er ikke pålagt å snakke med den uorganiserte hele dagen, en er ikke pålagt å snakke med ham overhodet. Det går an å vise sin forakt for dem som ikke frivillig vil gå inn i organisasjonen. Jeg kan ikke skjønne at Anna Svendsen kan være enig med Evanger i at vi må ha en lov, når hun selv her dokumenterer at hun har skaffet mange nye medlemmer ved sin egen innsats og sin påvirkning uten en slik lov. Når Nygård sier at vi har tariffestet at det ikke skal betales mindre lønn enn tarifflønnen, så er ikke det for å beskytte de uorganiserte. Det var en gang det var nødvendig å fastslå at ingen skulle underbetales. Det kunne jo tenkes at en arbeidsgiver ikke ville følge bestemmelsene likeoverfor de organiserte eller at han ville betale høyere lønn når det gjaldt de uorganiserte. Men selv om de uorganiserte etter tariffen for så vidt har den samme rett, så har de etter Arbeidstvistloven ingen juridisk rett. Om en arbeidsgiver eller en uorganisert kommer i tvist hvor skal han henvende seg? Han kan iallfall ikke få reist noen sak for Arbeidsretten. Etter Arbeidstvistloven er det bare de som er part i en overenskomst som kan gjøre det og de uorganiserte har ingen part å henvende seg til. Og de er heller ingen part sjøl. Så den siden av saken er for så vidt i orden. Det er sagt at vi etter Hovedavtalen har foreningsfrihet. Det har fagorganisasjonen for ikke så lenge siden hatt en rettssak om. Det gjaldt arbeidslederne; i første rekke ved Askim. Arbeidsgiverne påstod at arbeidslederne ikke kunne stå i LO. Vi fikk en lov «Lex Askim» og fikk i hvert fall

slått fast at vi har foreningsfrihet og etter det har arbeidslederne kunnet slutte seg mer og mer opp om LO. Jeg fraråder at dere pålegger det kommende forbundsstyre å arbeide for adgang til å blokere de uorganiserte. Det er ikke dermed sagt at det ikke skal arbeides med alle midler for å få dem organisert.

Konrad Nordahl: Når jeg tar ordet i denne sak er det fordi den ikke bare gjelder Arbeidsmandsforbundets medlemmer. Det gjelder samtlige LO's medlemmer. La meg først få lov til å erklære meg enig med dem, som betegner en uorganisert arbeider som en snylter. Jeg har uttalt det offentlig. Siste gang i et foredrag jeg holdt på Torget i Narvik i 1950. Der kalte jeg de uorganiserte for snyltere og det gikk rundt i pressen. Jeg ble skjelt ut og det ble opptatt i Arbeidsgiverforeningen, og en truet både med det ene og annet. Men vi skal være oppmerksom på at det som står i tariffavtalen i dag, «at ingen kan beskjeftiges på ringere vilkår enn det som står i denne overenskomst». Det er en gammel, en meget gammel bestemmelse. Opprinnelig var det organisasjonen som krevde dette inn i tariffavtalene og hvorfor gjorde de det? Fordi at de organiserte ofte var i et mindretall på arbeidsplassen og hvis de ikke fikk den bestemmelse inn at en skulle betale alle den samme lønn, så kunne de organiserte, fordi at de hadde en større lønn enn de andre, bli satt utenfor arbeidsplassen. Nå har selvsagt forholdene endret seg siden den gangen, og i dag kan vi si at det som var en fordel for oss i organisasjonens barndom, det er blitt litt av en hemske for oss i dag. Jeg er klar over at det kan være mange bedrifter som premierer uorganiserte. Ja, jeg vet at det er bedrifter som betaler en uorganisert bedre enn en organisert for på den måte å holde dem utenfor organisasjonen. Midt i Oslo har vi en stor bedrift, en radiofabrikk, Tandbergs Radiofabrikk, som er meget kjent og som betaler sine folk bedre enn hva det betales ved radiofabrikker for øvrig, og som har en kortere arbeidstid. Det har de gjennomført på betingelse av at ingen skal være organisert. Den dagen som en organiserer seg, er en ferdig med bedriften. Og de lar seg kjøpe på den måten. De kan gjøre det fordi vi har en stor organisasjon som opprettholder lønns- og arbeidsforholdene generelt. Men hvilket forhold ville folkene ved Tandberg komme i, den dagen det ikke var noen organisasjon? Og hvordan ville de organiserte stå den dagen det ikke var noen organisasjon som ordnet opp forholdene på arbeidsplassen? Da ville de ikke ha meget å si. Når vi ikke kan vedta det forslag som foreligger her, er det fordi det betyr at den eneste måten man kan skape lovlige tilstander er at alle skal være organisert. Det som

Kristiansen sa, det er å gjennomføre en lov vedtatt av Stortinget. Det er klart at vi får ikke Stortinget til å vedta en slik lov, det ville stride mot de rettsbegreper vi har i det norske samfunn. Å vedta en lov som sier at alle som arbeider på en arbeidsplass hvor LO har tariffavtaler der skulle alle være medlem av et forbund tilsluttet LO, en slik lov er utenkelig med den samfunnsoppfatning som er gjeldende i det norske samfunn. Selv om det er fri organisasjonsrett i et demokratisk samfunn, det må det være, så vil jeg si med Kristiansen, at det er mange måter å organisere folk på. Det er klart at vi har mange uorganiserte og særlig innenfor bygnings- og anleggsvirksomheten. Det er lettere og ha en 100 prosent organisasjon innenfor en stasjonær bedrift; hvor man står i samme bedrift år etter år, hvor man har et fast klubbstyre og organisasjonsstyre, som med en gang en mann kommer inn på arbeidsplassen spør etter hans medlemsbok. Jeg tror ikke, slik samfunnstilstanden er i vårt samfunn, at organisasjonsproblemet kan ordnes på annen måte. Jeg tror ikke Arbeidsmandsforbundet eller LO kan henvende seg til det norske Storting og Regjeringen og be dem å vedta en lov om at alle som arbeider innenfor bedrifter hvor vi har tariffavtale, der skal samtlige være organisert. Det eksisterer ikke i noe land. Amerikanerne har delvis kunnet gjennomføre det på den måten at de har fått det vedtatt i enkelte tariffavtaler ved at bedriftene trekker kontingenten, og de har erfaring for, at det iallfall ikke er noen som tør løpe ut av sin organisasjon når bedriften trekker kontingenten. For frimodigheten er ikke så stor.

Daniel Martinsen: Det er mange måter å bearbeide de uorganiserte på. Det er ikke så vanskelig som mange tror. En kan ikke stå stille og høre på at en person kan si hvorfor skal jeg stå organisert når jeg får akkurat det samme som de andre? Man må slå til lyd slik at de forstår at de har noen imot seg. Konrad Nordahl tok fram et eksempel med Tandberg Radiofabrikk. Det ser ut til å gå bra for den fabrikk. Men jeg lurar på hvis Tandberg visste at hadde alle de fagorganiserte i Norge bestemt seg for ikke å kjøpe radio fra den fabrikk. Jeg lurar på om han da ville ha noe imot at folkene var organisert. Vi må bruke de samme midler som ble brukt i gamle dager. Da vi var unge på anleggen. Hvorfor gikk vi inn i organisasjonen? Vi hadde ikke noen rede på hva organisasjonen betydde. Men vi gjorde det fordi det var renhårig og vi forsto at de andre var snyltere. Det får vi også i dag la dem forstå. Det er så mange som ikke lar dem forstå det, og i stedet blir stående stille og høre på at de resonnerer over at det ikke er

nødvendig å stå organisert. Det er vi selv som skal få dem med. Men ikke på den måten som nevnt her, ved en lov. Vi har ingen garanti for at de da blir gode organisasjonskamerater. Men i arbeidet for å få dem til gode organisasjonskamerater kan vi få hjelp i overenskomsten. Paragraf 1 i overenskomsten for veiarbeidsdriften kan omredigeres slikt at den ikke blir noen hjelp for de uorganiserte. Jeg kan ta et eksempel som jeg personlig har vært med på. Vi har behandlet på foreningsmøtene og sendt ut til oppsynsmannen i vedkommende distrikt at inntagning av folk som ikke har ansiennitet og er uorganisert vil ikke bli tålt. Vi skal påse hva som blir gjort. Det er mange måter å få interessen opp for organisasjonen og få folk organisert når de kommer inn på arbeidsplassen.

Torleif Ørsal: Personlig har jeg ikke noe imot det forslag som foreligger fra Stord. Det er nettopp det jeg har arbeidet for at det skal være tvungent å være organisert på arbeidsplassen. Men å få det gjennom er en annen sak. I 3—4 år var vi 2 mann ved Aura-anlegget som hadde en strekning på 5 mil å befare for å få medlemmer og vi tegnet en masse medlemmer. Vi kan godt si det med én gang at vi brukte alle midler. I fjor høst begynte det å knirke endel ved stasjonsområdet. Det var noen få der som nektet kontstant å gå inn i foreningen. Saken ble rapportert til overingeniøren om hvordan forholdene lå an. Det tok ikke mange dagene før alle var organisert.

Anna Svendsen: Det var sagt at det var opplysning som var det avgjørende for å få dem inn i organisasjonen. Jeg lurte på om det avgjørende for å få dem inn i organisasjonen. Når vi ikke kan få dem inn i fagforeningen, hvordan skal vi da få de inn til opplysningsvirksomhet? Hva skal vi gjøre med disse som ikke vil organisere seg? Når vi ikke kan få en veiledning om hva vi kan gjøre. Vi har prøvd ved list, vi er blitt sinte, kort sagt med alt, unntatt kaffe. Men kanskje det kunne hjelpe. (Munterhet).

Anker Wiik: Vi skal ikke gå inn for noen tvang, for da tror jeg det vil bli verre enn det i virkeligheten er nå. Fra den avdelingen jeg kommer har vi hatt våre ulemper og det er ofte så at arbeidsledelsen gjerne vil benytte seg av dem som ikke er bevisste organisasjonsfolk. De kommer fra skogen, fra småbruk og forskjellig annet og hugger seg fast i anleggsarbeidet og er de første til å ville bryte de regler vi har å gå etter ifølge vår arbeidervernlov med oppsettelse av ulovlige skift, overtid og den slags.

Gustav Bøen: Det er sagt så meget om organisasjonsspørsmålet at det skulle vel ikke være nødvendig å si noe mer. Det første jeg vil si noe om er opplysningsvirksomheten. Vi hadde et møte i Rogaland, hvor vi hadde A. K. Lien med og vi var inne på disse ting. I vår forening er vi gått fram og de nye medlemmer er kommet av seg selv. Vi har drøftet dette spørsmål mangen gang, men ennå har vi et par stykker, som ikke har organisert seg. Vi er imidlertid kommet til det resultat, at vi aldri vil bruke tvang. Derimot vil vi bruke opplysningsvirksomhet, og vi som er aktive medlemmer er ansvarlig for det. Jeg takker for alt det materiell vi har fått fra forbundet når det gjelder opplysningsarbeidet. Det har vært interessant og lærerikt, men vi må bruke det. Hvis en skal gå fram slik som enkelte har vært inne på, og si: at du skal være organisert, da er vi med på å bryte ned noen av de søyler demokratiet hviler på. Det må vi være klar over. Vi må bruke en human framgangsmåte. Det er trist når folk ikke er med. I de senere år har vi begynt å studere de rettigheter vi har i organisasjonen. I overenskomsten vår står det: «Ingen arbeider kan beskjefliges for ringere vilkår enn denne overenskomsten bestemmer.» Det kunne ha stått: Ingen organisert arbeider. La oss ikke bruke tvang. Jeg anbefaler landsstyrets innstilling.

Alb. Karlsen: Personlig hadde jeg ikke regnet med noen stor diskusjon om det forslag som ligger til vedtak fra landsstyret. Når det likevel er blitt så stor diskusjon om tingen så kan det ha sin nytte, også det. Særlig etter de innlegg Nordahl og Walter Kristiansen hadde. Det var en taler som nevnte at det var oss til skade den teksten vi har i overenskomsten for veivesenet § 5. Det er langt ifra noen skade det. Den har berget mange av veiarbeiderne og de av veiarbeiderne som ikke har satt seg inn i overenskomsten for veivesenet, vil jeg be å sette seg inn i § 5 i overenskomsten. Den forutsetter at i alle tilfelle skal det være halvdel eller flertallet av arbeiderne som er organisert. Da kan de organiserte utvotere de uorganiserte. Det står i overenskomsten, men det er ingen av de organiserte som benytter seg av det. Jeg har iallfall ikke sett noe tilfelle av det. Jeg har ofte gitt opplysning om hvordan en bør gå fram, men ikke lenge etter får vi samme brev fra foreningen om at det er like galt. Jeg går ut fra at hver enkelt leser sin overenskomst og er klar over at den overenskomst som er inngått mellom organisasjonen og vedkommende arbeidsgiver er *bindende* for de parter overenskomsten gjelder. De uorganiserte har ingen rettigheter etter gjeldende overenskomst. Det er ikke slik her i landet lenger at de

uorganiserte er i flertall, så arbeidsgiverne av den grunn er interessert i å ha uorganiserte. Jeg anbefaler landsstyrets forslag.

Votering: Landsstyrets innstilling ble vedtatt mot noen få stemmer, som ble avgitt for avdeling 34, Stord Arbeiderforenings forslag.

Protokollen fra formiddagsmøtet ble referert og enstemmig godkjent uten merknader.

Møtet hevet.

Formiddagsmøtet torsdag den 15. september.

Dirigenter: *Jorulf Haugli* — *Kr. Moljord*.

Møtet fortsatte klokken 9. — Navneopprop ble foretatt.

Protokollen fra gårdsdagens ettermiddagsmøte referertes og godkjentes uten merknader.

Forbundets jubileumshistorie.

Walter Kristiansen: Det gjelder forbundets jubileumshistorie som vi nå tar opp bestilling på. Representantene vil kanskje av omtale ha sett at det er en enestående jubileumshistorie. Den har fått en meget god kritikk og jeg synes hver representant på landsmøtet ikke kan reise hjem uten å ha kjøpt boka. For det første får de den meget rimelig i forhold til hva den har kostet forbundet, og for det annet mener jeg en bør lese forbundets historie for derved å få et bedre grep på, og lettere vil kunne forstå hva forbundet har gått igjennom i de 60 årene som er forløpet. Vi har gjort det på den måten at dere kan bestille boka og så kan det boka koster trekkes fra når dere får oppgjør for landsmøtet. Boka koster kr. 17.50 for medlemmer. Når dere kjøper det første bind, må dere også binde dere til bind nr. 2, så vi vet hvor stort opplag vi skal trykke.

Antall tillitsmenn.

Chr. Henriksen: Valgkomitéens formann har anmodet oss om å forelegge landsmøtet spørsmålet om antall tillitsmenn som skal velges. Vi har forelagt valgkomitéen følgende innstilling: 1. Landsmøtet velger i alt 6 tillitsmenn. Formann, nestformann, hovedkasserer, 3 sekretærer. Nestformannsstillingen kombineres som tidligere med sekretærarbeid for en av grupene i forbundet. En av sekretærene velges ikke for noen bestemt gruppe, men får til oppgave å assistere de øvrige tillits-

menn etter behovet som til enhver tid er til stede. 2. Landsmøtet gir det kommende forbundsstyre fullmakt til å utrede spørsmålet om ansettelse av distriktssekretær, opplysningssekretær, eventuelt mer arbeidshjelp på kontoret. Forbundsstyret og det kommende landsstyre bemyndiges til å treffe de nødvendige tiltak. Det er det antall tillitsmenn vi har nå pluss Nordlandssekretæren. Jeg vil anbefale landsmøtet å vedta denne innstilling. Det er ingen utvidelse, men skulle det bli nødvendig bl. a. med en spesiell opplysningssekretær så ber forbundsstyret om å få fullmakt til å kunne ordne det. Det gjelder også om det skulle bli nødvendig med mer arbeidshjelp. Vil anbefale landsmøtet å vedta dette, så valgkomitéen kan fortsette sitt arbeid.

Votering: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Valgkomitéen ble innkalt til møte i forbundets møtesal kl. 10.

PUNKT 5: FORSKJELLIGE SPØRSMÅL VEDRØRENDE STATSARBEIDERE

Avd. 359, Bodø-Røsvik Vegarbeiderforening foreslo:

«Forbundet må motarbeide den tanken at vegarbeid blir å sette ut på entreprise.»

Motivering: Dersom vegarbeidet skal settes ut på entreprise, må en jo regne med at det blir entreprenørfirmaenes egne folk som kommet til å utføre arbeidet, og at de gamle vegarbeiderne blir satt utenfor og på den måten mister alle de rettigheter man har strevet med i mange år for å få.

Fra landsstyret forelå følgende:

«Landsstyret er av den prinsipielle oppfatning at arbeid for statens regning bør utføres i egen regi, i den utstrekning dette er mulig, og vil fremme forslag i saka for landsmøtet.»

Dirigenten: Forslaget om vegarbeid som entreprise har landsmøtet allerede avgjort i og med landsstyrets innstilling som tidligere er vedtatt av landsmøtet. Forslaget fra avdeling 359 bortfaller dermed.

Nasjonaliserte bedrifters medlemskap i Arbeidsgiverforeningen.

Avd. 34, Stord Arbeiderforening foreslo:

«Forbundet må med alle midler medvirke til at nasjonaliserte bedrifters medlemskap i Arbeidsgiverforeningen opphører.»

Motivering: Det er meningsløst og stikk i strid med det sosialistiske prinsipp at bedrifter som er nasjonalisert, bedrifter som

staten eier eller har overtatt, fortsatt står i Arbeidsgiverforeningen. Arbeidsgiverforeningen er de private kapitaleieres organisasjon. Det er da logisk at nasjonaliserte bedrifter ikke bør eller skal stå tilsluttet denne organisasjon. Dessuten er det vanskelig ved stedlige forhandlinger å oppnå resultat, idet bedriftene, der som regel er ledet av borgerlig innstilte mennesker, påberoper seg Arbeidsgiverforeningen.

Landsstyret erklærte seg enig i forslaget.

Ole Bech: Dette spørsmål har i flere år vært aktuelt. Det har vært diskutert innenfor de forskjellige organer innenfor vår bevegelse, i LO og i Arbeiderpartiet. Det ble brennende aktuelt etter krigen, da en hel del av våre bedrifter også innenfor den private sektor ble overført til statens eie. Det ble nedsatt en komité som skulle utrede spørsmålet om opprettelsen av en egen Statens Arbeidsgiverforening. Komitéen har imidlertid avgitt en nokså negativ innstilling, fordi flertallet besto av borgerlig innstilte medlemmer. Spørsmålet er imidlertid ikke gravlagt. Vi har under den her tiden kontaktet Industridepartementet og statsråd Bråthen som også stiller med disse tingene og vi er interessert i å få vite hvordan dette landsmøte ser på denne saken. Jeg tror også, at det er i samsvar med den innstilling som LO har at man er enig i at statens bedrifter ikke skal stå i Arbeidsgiverforeningen, men at løsningen må være å finne fram til en egen Statens Arbeidsgiverforening. Selvsagt vil det bli et samarbeid. Det er så. Jeg vil derfor foreslå at dette spørsmål oversendes redaksjonskomitéen og at den får pålegg om å komme med en uttalelse som kan oversendes Regjeringen og hvor vi gir uttrykk for vårt prinsipielle syn på saken og ber om at den blir påskyndet, slik at vi får en avgjørelse.

Erling Evanger: Vår forening har altså sendt inn dette forslaget: «Forbundet må med alle midler medvirke til at nasjonaliserte bedrifters medlemskap i Arbeidsgiverforeningen opphører.» Og vi har motivert det slik, som en ser det av dagsordenen. Den bedriften som jeg arbeider i, er overtatt av staten og står fortsatt i Bergverkenes Landssammenslutning. Vi finner det meningsløst at denne bedrift fortsatt skal stå i Arbeidsgiverforeningen. Vi arbeider for å komme fram til et sosialistisk samfunn, og disse som møtte fram her ved åpningen av landsmøtet de følte noe av det gamle som alltid har vært i oss at vi skal fram. Vi skal ikke stoppe opp ved det vi har oppnådd, men videre framover til en sosialistisk samfunnsordning. Vi mener derfor at det ikke er riktig at en bedrift som staten har overtatt eller eier, skal stå i Arbeidsgiverforeningen, og at den

skal diktere hvordan forholdene skal være ved slike bedrifter. Vi har også en annen bedrift som står i Arbeidsgiverforeningen eller BVL, og det er Fosdalen. Jeg mener at det spørsmålet burde vært utredet ferdig for lenge siden. For 4—5 år siden reiste vi dette spørsmål på Samorganisasjonens årsmøte i Bergen, og Konrad Nordahl, som møtte som representant fra LO, sa at det var nedsatt et utvalg som arbeidet med dette spørsmålet for å finne fram til et forum hvor disse bedrifter kunne komme inn under, og han trodde at det i inneværende år skulle finnes en løsning på det. Men som sagt, det er gått en 4—5 år og vi har ikke sett eller hørt hvordan det blir. Vi mener det kan ikke fortsette slik lenger. Så var det noe Walter Kristiansen sa i går og som jeg mislikte i høy grad og det var at man sto her og talte for galleriet. Jeg vil si at jeg aldri har tenkt å møte på et landsmøte for å tale for galleriet. Når vi har møtt her er det for å fremme de sakene foreningen har tatt opp. Det gjør meg ondt å få høre noe slikt. Jeg har vært med både i partiet og i fagbevegelsen i 28 år og det er første gang det er blitt slengt noe slikt på meg.

Walter Kristiansen: Jeg har aldeles ikke sagt at Evanger snakket for galleriet. Det jeg sa i går det var at det var unødvendig for Anna Svendsen å slå fast at de uorganiserte er snyltere, for det er vi alle enige om. Jeg har overhodet ikke sagt at Evanger snakket for galleriet. Det blir tatt opp på lydbånd og jeg skal kunne dokumentere at det er riktig det jeg har sagt i dag.

Karsten Torkildsen: Da ingen av LO's representanter er til stede finner jeg det riktig i forbindelse med forslaget som landsstyret er enig i og si et par ord om det. Spørsmålet er ikke skrinlagt, det er kanskje nærmere enn noensinne. Men det er visse ting i forbindelse med dette å få det til, få en organisasjon i den form man ønsker. Det er ikke bare Arbeidsmandsforbundet som er interessert i det. Mitt forbund, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, er i høy grad interessert i at vi får en slik institusjon, selv om vi ikke har noen bedrifter som står i Arbeidsgiverforeningen som staten eier. Vi er interessert i å få et organ hvor vi i fellesskap kan drøfte disse interessene. Spørsmålet ligger der, og en utredning er kanskje nærmere enn vi aner. Det kan kanskje bli aktuelt å løse det i år, eller iallfall i løpet av neste år. Spørsmålet er slett ikke lagt på hylla, en oppfatning som kanskje enkelte har hatt.

Chr. Henriksen: Jeg må opprettholde landsstyrets forslag. Representantene ser at vi har gått inn for forslaget. Å sende det over til redaksjonskomitéen for på et øyeblikk å forme en uttalelse! Selvfølgelig kan vi pakke dette inn i en hel del

ord, men det er det jo ikke noen realitet i. En skal være oppmerksom på at det holder på å skje noe i denne saken, at vi kanskje nokså snart får et Statens Arbeidsdirektorat eller Statens Arbeidsgiverforening. Da løses jo spørsmålet av seg selv. Alt dette må vi da ta hensyn til. Å sette ned en redaksjonskomité nå spiller ingen rolle, det vil bare kunne bli en hel del ord, som det ingen realitet er i.

Anna Svendsen: Det er ikke greit når en mister hukommelsen. Men når Kristiansen kan stå her på talerstolen og si at han ikke sa det, hverken til meg eller Evanger om at vi talte for galleriet; ja, jeg er glad for at jeg har hukommelsen i orden. Men han sa det.

Walter Kristiansen: Vi bør slutte denne diskusjonen. Jeg sa Anna Svendsen at det var unødvendig i denne forsamling å snakke til galleriet når det gjaldt de uorganiserte. Vi er enige om at de er noen snyltere alle sammen. Det var til deg jeg sa det, og det sa jeg for noen få minutter siden.

Karl Bottenvann: Når det gjelder forslaget fra Stord Arbeiderforening angående statsbedriftene og deres medlemskap i Arbeidsgiverforeningen må jeg si at jeg er enig i det syn som er framholdt her av Evanger. Det er jo litt rart i grunnen å komme til forhandlingsbordet og forhandle om saker og ting i disse statsbedrifter, i fellesskap med de private bedrifter. Vi har jo et par gruver, Fosdalen og Stord, som er statsbedrifter og for oss gruvefolk er det ikke akkurat hyggelig å behandle disse saker for statsbedrifter i lag med representanter for Bergverkenes Landssammenslutning. Det har alltid vært sagt og det har vært forbundets retningslinje at man skulle fram til sosialismen i dette land. Hvis man mener noe alvorlig med det, så er det vel på tide nå. Man har vel nå grunnlag for iallfall å svekke de kapitalistiske samfunnsforhold. Det kan man gjøre på det vis at man svekker Norsk Arbeidsgiverforening på de områder man evner å svekke den, ved å få ut disse statsbedrifter. Når det nå er forslag om at saken skal utredes av redaksjonskomitéen så kan vel det være bra, jeg skal gjerne være enig i det. Saken bør jo utredes og jeg er interessert i å se redaksjonskomitéens standpunkt til denne saken. Jeg håper å komme tilbake til saken da. Jeg vil henstille at man nå gjør et alvorlig forsøk på å vise iallfall i handling at man mener noe med at man skal fram til sosialistiske forhold i dette land.

Ole Bech: Jeg trodde at da jeg foreslo å oversende saken til redaksjonskomitéen skulle vi forenkle diskusjonen på det nåværende tidspunkt. Hvis man er enig i landsstyrets forslag som

tiltrer forslaget fra Stord, så er det på det rene at saken er klar. Regjeringen vil sette pris på å få en uttalelse fra dette landsmøte om landsmøtets prinsipielle syn på spørsmålet. Når uttalelsen fra redaksjonskomitéen foreligger, så blir det anledning til å diskutere saken på nytt igjen, men jeg skulle tro at vi forenklet hele denne diskusjon ved å oversende saken til redaksjonskomitéen, med pålegg om å komme med en uttalelse som kan oversendes Regjeringen om Arbeidsmandsforbundets prinsipielle syn på dette spørsmål. Det er for øvrig i samsvar med det Karsten Torkildsen har sagt, at saken er ikke begravet. Men vi må gjøre det fordi at en slik uttalelse som oversendes Regjeringen vil påskynde denne saks utvikling. Jeg vil be om at mitt forslag om å oversende saken til redaksjonskomitéen blir vedtatt.

Petter Hansen: Jeg skal ikke hefte med så mange ord. Jeg er fullt ut enig i forslaget, men det er et annet spørsmål som reiser seg. Jeg arbeider ved Sydvaranger, hvor staten har aksjemajoriteten, men likevel er det et privatselskap. Hvordan stiller det seg med en slik bedrift? Jeg skulle gjerne ønske en uttalelse herom. Det har vært oppe en gang tidligere vedrørende A/S Sydvaranger.

Walter Kristiansen: Jeg har vært sterkt interessert i dette spørsmål og søkt å undersøke hva det kan komme av, at noen av statens bedrifter står i Arbeidsgiverforeningen, mens andre ikke gjør det. Jeg har fått det forklart av byråsjef Roald i Industridepartementet på den måten at de av statens gruveselskaper som i dag står i Arbeidsgiverforeningen, det er de som sto der før staten overtok, altså eldre bedrifter, som f. eks. Stord og Fosdalen. Mens derimot nye bedrifter som staten har satt i gang eventuelt etter krigen og som ikke har stått i Arbeidsgiverforeningen de er heller ikke meldt inn der. Nå er det slik i Arbeidsgiverforeningens statutter at det er 1 års oppsigelse av medlemskapet, så for så vidt haster det med å få saken utredet og påskyndet for i alle tilfelle vil det gå 1 år etterat det er fattet vedtak i Stortinget om å melde Statens bedrifter ut, før oppsigelsen kan bli effektiv. Denne sak var oppe på LO's kongress i 1953 hvor Skorvas Fagforening foreslo at statens gruveselskaper utmeldes av Bergverkenes Landssammenslutning. Det betyr jo i virkeligheten det samme fordi Bergverkenes Landssammenslutning er en avdeling innen Norsk Arbeidsgiverforening. Likeledes har Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer foreslått på kongressen, at det opprettes en Statens Arbeidsgiverforening. Dette forbund tar selvfølgelig sikte på alle de andre bedriftene, som vi ikke har noen berøring med, bl. a.

Raufoss Ammunisjonsfabrikker, Marineverftene ved Horten osv. osv. Jeg har ingen ting imot at redaksjonskomitéen kommer sammen og prøver å lage en uttalelse i dette spørsmålet. Den må da etter min mening ikke bare gå ut på å kreve at statens bedrifter skal meldes ut av Arbeidsgiverforeningen, men at det også skal opprettes en Statens Arbeidsgiverforening, fordi disse selskapene bør ha et organ som forbundet kan henvende seg til, og etter min mening skulle det være riktig at det da resulterte i at det ble opprettet en Statens Arbeidsgiverforening. Jeg er enig med Bech i at vi kan la redaksjonskomitéen se på spørsmålet. Den behøver ikke lage noen lang uttalelse i den anledning, men det er etter min mening riktig at vi gjør det og jeg kan godt være med på å anbefale Bechs forslag.

Votering: Ole Bechs forslag om å sende saken til redaksjonskomitéen ble enstemmig vedtatt.

PUNKT 6: OPPLYSNINGSVIRKSOMHETEN

Fra landsstyret forelå følgende innstilling:

«Landsstyret foreslår at landsmøtet bibeholder de samme vedtekter for forbundets opplysningsarbeid som ble vedtatt på landsmøtet i 1951, med de endringer som er kommet til i landsmøteperioden vedrørende brevkurs.

Landsstyret foreslår videre at landsmøtet gir forbundsstyret fullmakt til å nytte de midler som ansees nødvendig i landmøteperioden til opplysningsarbeidet.»

Videre forelå fra landsstyret følgende retningslinjer for opplysningsvirksomheten:

1. Avdelingene velger på sine årsmøter et studieutvalg på minst 3 medlemmer, som får i oppdrag å ta seg av studie- og opplysningsarbeidet i avdelingen. Utvalget skal være representert i avdelingens styre.
Avdelingene bør hvert år bevilge et beløp til opplysningsvirksomheten.
Navn og adresse på utvalgsmedlemmene sendes forbundet etter hvert nyvalg.
Rapporter over virksomheten i året sendes forbundet innen utgangen av januar. Start av brevninger og studieringer skal likeledes rapporteres til forbundet.
2. Stedlige styrer velger en studieleder. Han har som oppgave i samarbeid med avdelingene, de lokale og distriktvisse opplysningsorganer og i samråd med forbundsstyret å planlegge opplysningsvirksomheten innen sitt distrikt.
Til kurser som arrangeres av de stedlige styrer bevilges stønad

fra forbundet. Søknad herom sendes forbundsstyret sammen med kursplan og deltakerantall. Stønaden utbetales når det enkelte arrangement er ferdig.

3. Forbundsstyret skal i samarbeid med Arbeidernes Opplysningsforbund og Folkets Brevskole drive et planmessig opplysningsarbeid. Forbundsstyret har bemyndigelse til å nytte det beløp som ansees nødvendig for forbundets opplysningsvirksomhet.

I samarbeid med stedlige styrer og avdelinger arrangeres kurs i distriktene av kortere eller lenger varighet. På disse kurs skal i første rekke behandles: Praktisk organisasjonsarbeid, tillitsmannsarbeid, overenskomstene, forbundets vedtekter, forbundets historie, oppbygging og virke, sosiale, økonomiske og samfunnsmessige spørsmål.

Hvert år bør det så vidt mulig arrangeres spesielle forbundskurs sentralt eller for enkelte landsdeler. Søknad om opptakelse sendes gjennom avdelingen med dennes uttalelse.

4. Forbundet bevilger stipend for deltakelse i kurser arrangert av Arbeidernes Opplysningsforbund og eventuelle andre organisasjoner. Søknader om stipend sendes gjennom avdelingen med dennes uttalelse.

Forbundsstyret bestemmer stipendienes størrelse og til hvilke kurs det skal ytes stipend.

5. Når det foreligger innbydelse, har forbundsstyret adgang til å utta og sende representanter til kurs arrangert av våre broderforbund i de nordiske land. Likeledes innbys representanter fra de samme forbund til vårt forbunds landsomfattende kurser i samsvar med gjensidighetsavtaler.

6. Forbundet utbetaler 50 prosent stønad til alle brevkurs fra Folkets Brevskole som gjennomgås i brevringer eller av enkeltmedlemmer.

Enkeltmedlemmer får hele kursavgiften tilbake så snart et av disse kursene er fullført: Grunnkurs I i norsk, bokmål og nynorsk, Utmålingslære, Lønns- og arbeidsvilkår, Organisasjonskunnskap, Praktisk studiearbeid, Kurs for studieledere, Fagforeningskunnskap, Bedrifts- og yrkesøkonomi, Bedriftsorganisasjon, Rasjonalisering og Arbeidsstudier.

De som ønsker å gå gjennom kursene må sende søknad gjennom sin avdeling til forbundet.

Stønaden utbetales når det foreligger melding fra Folkets Brevskole om at kurset er fullført.

7. Stønad for tapt arbeidsfortjeneste og diét under kurser utbetales i henhold til det vedtak som til enhver tid er fattet i fellesskap av forbundene og Arbeidernes Opplysningsforbund.

Walter Kristiansen: I løpet av de 60 år vårt forbund har bestått, har det funnet sted en utvikling innenfor fagorganisasjonen og samfunnet som jeg tror de færreste av oss fullt ut forstår betydningen av. Det er kritisert at det er blitt et forholdsvis godt samarbeid mellom arbeidsgiverne og arbeiderne og arbeidernes forhandlere. Jeg kan ikke se at denne utviklingen i og for seg er så skadelig. Den første tiden forbundet eksisterte var

forholdet mellom arbeidsgiverne og særlig de organiserte arbeidere slik at fagorganisasjonen nødvendigvis måtte stå i et kampforhold. Og ikke bare arbeidsgiverne så på fagorganisasjonen med sure øyne, også de styrende i samfunnet. De som den gang hadde regjeringsmakten så på fagorganisasjonen, jeg hadde nær sagt, som «hår i maten». De brukte også ganske aggressive midler for å nedkjempe fagorganisasjonen. Vi kan bare tenke på Menstad-slaget f. eks. Ikke eldre enn jeg er, har jeg vært med å oppleve det iallfall, for ikke å gå lenger tilbake i tiden. Trakkassering og svartkatt det var midlene arbeidsgiverne brukte for å holde fagorganisasjonen nede. Og den gangen var samholdet og solidariteten det første bud hos en fagorganisert. Vi har snakket om de uorganiserte. Den gangen nyttet det ikke på en arbeidsplass å prøve å sluntre unna når det gjaldt medlemskapet. Jeg nevnte i går, at det var mange måter å behandle de uorganiserte på og jeg sa at den gangen var det ikke så sjelden at en satte en uorganisert utenfor. De som den gang var tillitsmenn hadde dette problemet, men de hadde ikke så mange problemer som det tillitsmennene i dag står overfor. De hadde ikke så mange spilleregler når det gjaldt forholdet mellom arbeidsgivere og fagorganisasjonen som tilfelle er i dag. Hvis en ikke fikk kravene gjennomført, vel så var det fort gjort å fikse en aksjon. Det forteller forbundshistorien vår ofte nok om. Det utartet seg i den grad at samfunnet måtte gripe regulerende inn i forholdet mellom arbeidsgivere og arbeidere. Vi fikk Arbeidstvistloven, som ga klare bestemmelser om tariffavtalen, forhandlingsretten og forhandlingsplikten. Vi fikk meglingsinstitusjonene og fredsplikten i tariffperioden. Ved siden av Arbeidstvistloven, har vi fått Arbeidervernloven og vi har senere også fått Ferieloven. Mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen er det opprettet en avtale, den har vi vært inne på flere ganger i løpet av landsmøtet. Det er klart at denne utvikling har medført at organisasjonens tillitsmenn har fått et økt behov for kunnskap. Det var ikke nok å holde agitasjonstaler. De måtte kjenne lovene og de måtte kjenne spillereglene. I dag er fagorganisasjonen en maktfaktor som alle må regne med. Men makt i seg selv er ikke tilstrekkelig. Med makt følger ansvar, ansvar for medlemmene, men også for samfunnet som disse medlemmene med familier er en altoverveiende del av. Arbeiderklassen i landet vårt har lenge følt det ansvaret. Vi overtok regjeringsmakten i 1935 og vi har hatt den siden. Det er klart at problemene er helt andre i dag enn den gangen vi sto i opposisjon til de styrende i samfunnet. Den faglige og politiske bevegelsen vår

har trofast fulgt hverandre i motgang og medgang og det har alltid vært et intimt samarbeid bygd på gjensidig forståelse. I dag — 10 år — etter fredsslutningen står vi med et gjenoppbygd produksjonsapparat, vi har en handelsflåte som er større enn noensinne i vår historie, vannkraften vår er utnyttet i langt høyere grad enn noen av oss kunne drømt om for en 10—15 år tilbake. Det kan være at vi kommer til å sette større pris på det i framtiden, selv om vi akkurat dette året har hatt en tørkesommer. Men det er varslet fra en av de store kullprodusenter i verden, England, at det ikke lenger kan eksporteres så meget kull som tidligere. Det vil vårt land bli berørt av og vi må nytte de «hvite kull». Fagorganisasjonen har endret syn på mangt og meget. En tid var vi imot rasjonalisering, fordi den truet beskjeftigelsen vår. I dag vet vi at rasjonalisering kan redde vår beskjeftigelse, om den settes inn der det er nødvendig og påkrevd. Vi var imot å diskutere økt produksjon, fordi vi fryktet at det kunne gå ut over akkordene våre. I dag vet vi at økt produksjon er en betingelse for vår levestandard, det er det vesentlige, og øker vi vår egen levestandard, så har vi dermed også sikret oss bedre fortjeneste. Det ligger i sakens egen natur. Men hva har alt dette med opplysningsarbeidet å gjøre? Jo, ikke så rent lite. Nøklens til forståelse av det som skjer og kommer til å skje, går gjennom økt opplysning. Den som ikke vil innse det, han vil selv bli akterutseilt, fordi han vil ikke skjønne det spøtt av det som foregår i samfunnet. Vi har et godt utbygd demokrati i landet, selv om det for noen kan se ut som det bare er få som bestemmer og trekker opp linjene for samfunnslivet vårt. Men vi har tusener på tusener som daglig rundt om i landet vårt fyller demokratiet med kjøtt og blod. Tenk bare på alle våre herredsstyrer, hva representerer ikke de av aktive mennesker som verner om og bygger opp demokratiet. Ingenting av alt vårt organisasjonsarbeid gjør seg sjøl. Det krever en innsats, det krever kunnskap og opplysning. Noe av dette kan sikkert læres, gjennom erfaring og praksis. Men ikke alt. Noe må en lese seg til, noe må en studere. Og det er her det frivillige opplysningsarbeid kommer inn. År om annet kommer tusenvis av kunnskapstørstende mennesker sammen enten på kurs, de være seg korte eller lange, brevsirkler, i studieringer eller de tar sjøl et brevkurs for sin egen del, studerer sakene hjemme. Og hva studerer de? Jo, det kan være så meget. Det kan være fra norsk til regning, samfunnskunnskap, organisasjonskunnskap, tillitsmannsarbeid osv. Vi har behov for opplysning, og vi har midlene som kan skaffe oss dette. Det er atskillig lettere i dag å

drive opplysningsarbeid hvis vi bare har viljen og vil gjøre noe for å skolere oss selv. Det var langt verre for dem som bygde opp organisasjonen vår. De hadde ikke disse mulighetene, de hadde heller ikke den anledningen rent økonomisk som vi har i dag. Og når jeg snakker om økonomi så behøver det slett ikke koste dere det spor av pengeuttellinger. Et brevkurs kan dere gjennomgå fullstendig gratis, hvis dere er 5 stykker til å danne en brevring. Forbundet betaler tilbake halvparten av utgiftene, staten betaler den annen halvparten. Kan en ikke sette i gang en brevring, så kan en ta et brevkurs for seg sjøl, da betaler forbundet halvparten av utgiftene tilbake. Innenfor forbundet vårt har vi et særlig stort behov for å drive opplysningsvirksomhet. Men vi har også store vansker. Det er svært få forbund som har avdelingene og medlemmene sine spredt over så store områder som vårt forbund. Innenfor enkelte yrker i vårt forbund kan vi selvsagt lettere drive opplysningsarbeidet f. eks. i gruvesektoren, hvor de er samlet i forholdsvis små samfunn. Kommer vi over på veiarbeidersektoren blir det straks meget vanskeligere. Jeg er oppmerksom på det og jeg vet at det er vanskelig, men blir det gjort tilstrekkelig for å prøve å starte i hvert fall en brevring? Jeg tror ikke det blir gjort så meget som det burde gjøres. Det viser nemlig statistikken. Det er svært få av våre avdelinger som er med. Vi har snart 600 avdelinger, men jeg tror jeg kan telle de brevringer som ble startet i løpet av ett år på de fingrene jeg har. Det er en liten prosent og det kan sikkert gjøres mer, når det gjelder det lokale opplysningsarbeid. Forbundet har hatt et par landskurs i landsmøteperioden. Vi har hatt vanskelig nok for å få søkere innenfor den tidsfrist vi har vært nødt til å sette. Det er også etter min mening uheldig. Vi skulle heller hatt flere søkere enn vi kunne ta inn, slik at vi kunne ta et utvalg og trekke de inn på kursene som hadde vist interesse tidligere og som hadde deltatt i lokalt studiearbeid på forhånd. Landsstyret har som dere vil se i dagsordenen side 50 foreslått for landsmøtet at en bibeholder de samme vedtektene for forbundets opplysningsarbeid, som ble vedtatt i 1951 og det er greit. Det er bare den ting at når vi først skulle rippe opp igjen disse vedtektene og få de vedtatt på ny, så måtte det stensileres. Så har forbundsstyret sett på vedtektene, det har endret litt på redaksjonen og det har landsstyret sagt seg enig i og derfor begynner disse retningslinjene med *avdelingene*. Det gjorde ikke de tidligere vedtekter, det er gjort med hensikt. Det er for at dere når dere leser disse retningslinjene skal skjønne betydningen av det lokale opplysningsarbeid, at det skal være det grunnleggende

i forbundets opplysningsvirksomhet. Det er det vi ønsker å presisere og det er det jeg også forsøker å gi uttrykk for her. Så har vi foreslått at styret får fullmakt til å benytte de midler som ansees nødvendig for forbundets opplysningsvirksomhet. Det kunne selvsagt gjøres på den måten at landsmøtet bevilget en bestemt sum til opplysningsvirksomheten, men jeg tror at det greieste likevel er, at det blir overlatt forbundsstyret å nytte de midler en mener er nødvendig for å drive et utstrakt opplysningsarbeid. Vedtar landsmøtet den foreliggende innstilling, så vil det i realiteten innebære at forbundsstyret forplikter seg til å drive et planmessig opplysningsarbeid og at vi så vidt mulig skal holde sentrale landskurs eller kurs holdt i de enkelte landsdeler. Det er også en endring som er kommet inn i vårt forslag i relasjon til vedtektene 1951. Jeg anbefaler dere å vedta rettningslinjene, men ikke minst anbefaler jeg dere å søke hver på deres egen tillitsmannsplass å prøve alt mulig for å øke det lokale opplysningsarbeid.

Karl Olstad: Når vi er inne på opplysningsarbeidet så må en vel også kunne komme inn på den dårlige møtedeltakelsen, som det har vært talt om så mange ganger herfra. Henriksen nevnte bl. a. at vi som er valt her, vi har svært få stemmer bak oss. Det er riktig. Det er foreninger med 100—200 medlemmer, og ved valget av representanter til dette landsmøte, så møtte det opp 10—20 stykker. Det er forstemmende på alle måter. Vi har også dette med avstemning over tarifforslag. Jeg mener at opplysningsarbeidet må være det vi må gå inn for. Etter det en hører her er det meget vanskelig, nesten umulig. Men finnes der da ikke noen måte forbundet kan gå inn på så vi får medlemmene fram på møtene? Jeg hørte en representant her som nevnte noe slikt som at vi måtte ha et orkester for å få ungdommen fram. Et sånt der Hottentottorkester! Ja det skulle ta seg ut når vi kom der med en trompet eller tromme for å dra på møtet. Men er det ingen annen råd, så kanskje vi får . . . (Munterhet). Jeg har tenkt på en annen ting i denne forbindelse og det er de filmene vi har. Nå er det jo dannet lokale samorganisasjoner. Gikk det ikke an at forbundet gikk sammen med LO og Samorganisasjonene og lærte opp folk til å framvise filmer. Det vil koste penger, men jeg tror at det vil ha betydning. Statsbanene vet jeg har noen filmer. Jeg skulle tro at vi fikk låne dem. Flere bedrifter har også filmer. Jeg tror det vil vekke interesse og at vi vil få flere medlemmer til å komme på møtene. Når det ellers gjelder opplysningsarbeidet, så var det talt om en opplysningssekretær som kunne reise omkring. Jeg tror det vil være riktig og

formålstjenlig. Jeg ser av representasjonslisten her at det er representanter som har 10 foreninger bak seg. Det må kunne bli arbeidsplass for en slik mann. Det har også vært talt om premiering for å skaffe medlemmer. Ja, kanskje det er riktig. Men jeg vet at ute på jernbanen hos oss har vi gått en hel uke etter linjen for å få medlemmer. Hvem har råd til det? Hvilken forening kan greie å betale noe slikt? Vi søkte forbundet om en liten understøttelse og vi fikk det. Derved fikk vi sendt en mann ut og vi fikk de fleste med. Vi hadde nære 100 prosent organisasjon der.

Arthur Blix: Når det gjelder opplysningsarbeidet må vi stanse opp litt og ikke hoppe så hurtig over. For det er en så viktig sak og særlig de som sitter som tillitsmenn i fagforeningene vet hvem som må påta seg det arbeidet. Det er en klikk og det går igjen årt etter år. Ungdommen viser liten interesse for det. Når det gjelder bevilgninger fra forbundet så diskuterte vi den sak også på forrige landsmøte og jeg var da også framme og rettet kritikk mot forbundsstyret, som jeg mente viste liten interesse og var snaue med bevilgningene når det gjaldt opplysningsarbeidet. Nå har forbundsstyret lagt fram rettningslinjer for det videre opplysningsarbeid. Når jeg tok ordet var det fordi jeg vil gi forbundsstyret honnør for den velvilje det har hatt for dem som har søkt om kurs og for dem som har vært interessert i opplysningsarbeidet. Vi har i Nord-Norge og Finnmark bevilget f. eks. et stipend til kurs. Men det har vist seg at når vi har søkt, så har forbundet likevel gått lengre, så det har vært tilgjengelig for medlemmene å få støtte fra forbundet. Jeg vil også anbefale forslaget til rettningslinjer for opplysningsvirksomheten som er lagt fram og takke både Kristiansen og forbundsstyret for den interesse de har vist for opplysningsarbeidet i den periode som er gått.

Walter Kristiansen: Jeg glemte å gjøre merksam på en liten rettelse som vi må gjøre fordi vi i vedtektene har fastslått at et av studieutvalgets medlemmer skal være representert i avdelingens styrer. Under punkt 1, første avsnitt, står det i dag. «Utvalget bør være representert». Det bør må vi skifte ut med *skal* for å være i overensstemmelse med den vedtektsendringen vi tok i går. Og med det samme jeg har ordet, så vil jeg gjerne også rette en takk til medlemmene våre i Finnmark fylke for den interessen de har vist overfor opplysningsarbeidet, ikke bare innenfor gruvesektoren, men også innenfor veiarbeidersektoren. Vi hadde nylig 3 helgekurs for veiarbeiderne hvor Nord-Norge sekretæren vår, Alfsen, sammen med en representant fra Samorganisasjonen i Finnmark reiste på disse kursene

og vi har fått gledelige rapporter om interessen for disse kursene. Gruvearbeiderne i Kirkenes og Bjørnevattn har vist stor interesse for det. Vi har hatt kurs om driftsutvalgene og om arbeid i fagforeningene. Hvis alle de andre stedlige styrer rundt om i de forskjellige fylkene våre viste den samme interessen, så tror jeg det skulle være meget lettere også for forbundet å kunne bevilge penger. For det er soleklart at det hele avhenger av interessen dere sjøl viser. Jeg vil heller ikke unnlate å nevne at vi har 2 andre fylker, særlig innenfor veiarbeidersektoren som har vist interesse i landsmøteperioden for slike helgekurs. Det er Vest-Agder og det er Rogaland. Slutt opp om opplysningsarbeidet. Det er det som skal danne grunnlaget for alt det øvrige arbeidet vårt i fagorganisasjonen.

Peder Nygård: Når det gjelder opplysningsarbeidet og verving av medlemmer, så har også jeg et nokså godt kjennskap til det. Jeg har personlig forsøkt på alle mulige måter å verve medlemmer. Da vår forening opptok arbeidet i 1946 eller 1947 var vi 20, i dag er vi 63. Jeg kan derfor ikke si annet enn at det har gått bra. Med hensyn til opplysningsarbeid, studiearbeid så har jeg prøvd ved de forskjellige møter og forelagt de forskjellige skriv vi har fått fra forbundet angående opplysningsvirksomheten og det materiell som er kommet om å danne brevninger eller studieringer, men det har ført til negativt resultat. I veiarbeidersektoren er det som regel eldre arbeidere. De har liten interesse av å studere og være med i en brevning. Men derimot kurs, som blir holdt, hvor en kan få seg en tur og treffe kamerater og utveksle meninger, det har de ofte stor interesse av. Det er ikke vanskelig for meg å få det antall som vi blir pålagt å få med på et kurs. Det er det ingen vanskeligheter med. Jeg vil anbefale forbundsstyrets forslag, og vil henstille til forbundet ikke å spare på midlene.

Votering: Landsstyret innstilling ble enstemmig vedtatt. — Landsstyrets retningslinjer, opplysningsvirksomheten, ble også tiltrådt.

Forbundets yrkesstipend.

Fra landsstyret forelå følgende:

«Landsstyret foreslår for landsmøtet at ordningen med yrkesstipend opphører.»

Motivering: I de fleste tilfelle har det vist seg at forbundet mister de medlemmene som har fått slike stipend, idet de som regel får stillinger som faller utenfor forbundets virkeområde

etterat de har fullført yrkesskolene. Grunnlaget for stipendieordningen er heller ikke til stede i samme monn som før, etterat det nå blir ytt bidrag fra arbeidsledighetstrygden til skoler som før ikke kom inn under denne ordning. Det er heller ikke noen andre fagforbund som yter slike yrkesstipend og landsstyret er derfor av den oppfatning at ordningen bør opphøre.

Einar Schei: Forslaget om forbundets yrkesstipend innebærer også et forslag som var vedtatt på landsmøtet i 1951, om stipend til medlemmers barn. Det var et forslag atskilt fra de andre bestemmelser om yrkesstipend. Men nå er det kommet med i det samme forslag, idet alle yrkesstipend skal opphøre. Når det gjelder stipend til medlemmet selv; så er jeg enig i forslaget, for vi har flere erfaringer for at når en har fått yrkesstipend og har gått yrkesskolen så går de over i annet yrke, slik at de forlater fagorganisasjonen. Da stiller det seg annerledes med forslaget om stipend til medlemmers barn. Det er jo en liten økonomisk støtte og en honnør til eldre medlemmer, som har sønner hjemme og som er i den alder at de ikke kan ta noe som helst arbeid, men kunne ta et vinterkurs. Løkken Gruvearbeiderforening vil i den forbindelse ta opp igjen forslag som var vedtatt på landsmøtet i 1951, og jeg skal referere det: «Det gis stipend inntil 200 kroner til yrkeskurs for medlemmers barn, når forbundet finner at yrket kommer inn under forbundets virkeområde. Medlemmene må ha ha minst 10 års medlemskap.» Forslaget er som de hører svært beskjedent, og jeg er sikker på at det har liten økonomisk betydning for forbundet om et slikt forslag blir vedtatt. Hele beløpet som var utbetalt i yrkesstipend i 1954 både til medlemmers barn og til medlemmet selv, var bare 3 300 kroner. Derfor vil vårt forslag om det blir vedtatt ha liten økonomisk betydning for forbundet. Men det vil være en honnør til et eldre medlem, og han vil føle at han har en organisasjon som han kan få en liten støtte av og føle seg stolt av det. Jeg håper også landsmøtet er av den oppfatning og at en går med på det.

Walter Kristiansen: Det er bare vårt forbund innenfor LO som har en slik ordning som dette med yrkesstipend. Bortsett fra Handel og Kontor som yter stipend til sine medlemmer når det gjelder utdanning i selve handel- og kontoryrket. Vi har den erfaringen at når vi har ytt et stipend til et medlem, som har gått en elementærteknisk skole f. eks., så har vedkommende etter å ha gått skolen, enten begynt som oppsynsmann eller som stiger. Særlig når det gjelder Bergskolen, er det da spørsmål om jobb som stiger og vi yter på den måten faktisk stipend for

å få medlemmene over i andre forbund. Jeg mener det er noe inkonsekvent. Det er ikke fagorganisasjonen og forbundet i og for seg som skal støtte opp under almenutdannelsen og den spesialutdannelsen som en slik skole gir.

Det bør være samfunnets oppgave, og vi viser til at det er mange av disse spesialskolene hvor elevene nå får bidrag fra Arbeidsledighetstrygden for omskolering. Når det gjelder forslaget til Schei vil det bare berøre de av forbundets medlemmer som har sønner, altså «medlemmers barn som skal gå skoler som hører inn under forbundets virkeområde,» vil nødvendigvis medføre at det bare er snakk om sønner. Vi hadde tidligere en ordning som gikk ut på at medlemmers barn kunne søke om stipend nær sagt til alle slags skoler, og da ble det også ytt stipend til sykurs og husmorskoler og alt mulig slikt. Vi mente det førte ut på viddene, og så foreslo vi at det bare skulle gjelde medlemmet selv. Ved forrige landsmøte fikk Schei vedtatt at det skulle gjelde medlemmers barn, men det vil i alle tilfelle ikke komme til å gjelde alle de av våre medlemmer som har barn. Jeg vil anbefale landsstyrets innstilling. Skulle det mot formodning bli nedstemt, så må jeg be om at Schei tilføyer sitt forslag at det bør være en aldersgrense, når det gjelder medlemmers barn, og den bør ikke ligge over 17 år. For vi har nå ytt stipendier til medlemmers barn hvor vedkommende godt selv kunne vært organisert. Det er litt inkonsekvent at forbundet skal yte stipend til en som kanskje er 19 år, og har arbeidet, la oss si et par år, og ikke er organisert. Hvis vi derimot setter en aldersgrense på 17 år, så kan en jo til dels forsvare ordningen. Men jeg anbefaler som sagt landsstyrets innstilling, slik at vi ikke står i noen særstilling på dette område i forhold til de andre fagforbund i LO.

Petter Hansen: Jeg kan ikke være enig i landsstyrets forslag. Dette med bevilgninger til yrkesstipend er jo småbeløp. Det er ikke tvil om at det ikke bare er medlemmer som går yrkesskoler og får disse yrkesstipendier, som går ut av fagorganisasjonen. Jeg vil foreslå: De nåværende ordninger med yrkesstipend opprettholdes.

Johan Sveen: Når det snakkes om stipend så slutter jeg meg fullt ut til landsstyrets innstilling, fordi jeg har vært med og sett at en har gått skoler, ikke bare i dette forbund, men for eks. også innen kooperasjonen. I og med at en er ferdig med skolen, så var det som Kristiansen sa at de tar et annet yrke. Det var bare det jeg ville si, idet jeg slutter meg til landsstyrets innstilling.

Einar Schei: Jeg sa at forslaget gjaldt medlemmers barn som

var kommet i en alder hvor de ikke kunne ta noe som helst arbeid, og da mente jeg selvfølgelig i yngre år etterat de var konfirmert. Jeg er enig i at det bør være en viss aldersgrense, og jeg skal tilføye forslaget mitt at den ikke må overstige 17 år.

Peder Nygård: Jeg støtter fullt ut forslaget her fra Schei, for jeg mener det må kunne formes på en slik måte at det blir en aldersgrense. Det må være en aldersgrense ved 17 år. Har et medlem stått 10—15 år, og har en sønn som vil gå yrkesskole, så bør han få et yrkesstipend hvis han har en sønn som vil søke seg jobb eller erverv. Det er forbundets sak å analysere hvert enkelt tilfelle. En gutt som går elementærteknisk skole kommer ikke inn under forbundets virkeområde. Men en gutt som søker en yrkesskole med henblikk på et mekanisk arbeid, f. eks. i smie eller på et verksted eller i arbeidslivet for øvrig, han vil uvilkarlig komme inn under forbundets virkeområde. Det vil derfor være forbundets sak å analysere hvert enkelt tilfelle, så jeg vil støtte forslaget. Det vil være et pluss for forbundet at det yter yrkesstipend for medlemmers sønner.

Dirigenten: Forslagsstilleren fra Norden Klippe har gjort en forandring i forslaget, så jeg skal referere det på ny: «Den nåværende ordning opprettholdes med yrkesstipend til de medlemmer som vil dyktiggjøre seg i sitt yrke.»

Lars Næss: Konrad Nordahl nevnte i går i sitt foredrag bl. a. at det var mangel på kvalifisert arbeidskraft i landet vårt. Det er jo ikke bare Nordahl som har sagt det. Men det er en ting ingen har talt om, og det er årsaken til at vi har for lite kvalifisert arbeidskraft. Jeg er enig i det forslag som er framlagt, at forbundet yter yrkesstipend til medlemmer eller til medlemmers sønner og døtre, enskjønt slik som det praktiseres i dag på arbeidsplassene, så må en si at de folkene som går inn for å lære et håndverk, ja, de er dumme, for de får dårlig betaling. De har ikke de sjanser til å skaffe seg et levelig utkomme som en arbeider som ikke er faglært. Det er en kjensgjerning. Og Staten går foran nettopp på dette område. Vi ser det vi som arbeider på jernbanen. Jeg skal bare nevne de bedrifter jeg har vært ansatt ved. Vi har gått om lag 4 år for å lære et håndverk, for å bli spesialarbeidere. Når vi så kommer ut i arbeidslivet, får vi meget lavere timebetaling enn en som ikke er faglært. Når vi får lønnsoppgavene før året er omme, viser det seg at en håndverker har 1000—2000, opptil 3000 kroner *mindre* i årsinntekt. Er det da noe rart at vi har lite kvalifisert, for lite faglærte arbeidere? Det er ikke det minste merkelig. Når jeg sier dette er det for å benytte anledningen når vi har til stede, både representan-

ter fra LO, fra Regjeringen og andre. Det er dette som er ondets rot, og årsaken til at vi har for lite kvalifisert arbeidskraft. Men det er også en oppgave for de enkelte forbund hvis vi mener det er nødvendig og i landets interesse å skape mest mulig kvalifisert arbeidskraft, å yte de stipendier som er nødvendig. Men personlig må jeg si at de faktisk blir straffet for at de kan noe mer.

Daniel Martinsen: Siden jeg har vært med å behandle dette i landsstyret, må jeg gi en liten forklaring for hvorfor jeg vil stemme for Løkkens forslag. Det var kanskje slik at det hele ble behandlet under ett i landsstyret, og kanskje en ikke la så mye merke til det. Det som gjør at jeg går inn for Løkkens forslag er at det er barn, sønner til foreldre, hvor mannen har vært medlem av Arbeidsmandsforbundet hele sitt liv. Jeg synes han er verd denne oppmuntring at han kan si at han har vært med og gjort noe godt, ikke bare for samfunnet og sine kamerater, men også for sin egen sønn. En annen ting er dette som sies her om at det også er anledning til å få bidrag av Arbeidsløshetsstrygden. Dessverre har det vist seg i så mange tilfelle at når en søker der, så har en 2 eller 3 uker for lite for å kunne få trygden. Jeg vil anbefale og stemme for Løkkens forslag.

Alf Sjøfting: Lars Næss sa at det var samfunnets skyld at vi har så lite faglært arbeidskraft. Det er selvfølgelig ikke riktig. Det er absolutt ikke riktig. For jeg kjenner forholdet meget godt. Jeg arbeider på en plass hvor vi har en masse faglærte arbeidere, ja mangfoldige hundrede av dem. De arbeidere oppnår alltid bedre betaling enn de ikke-faglærte arbeidere. Når det gjelder ordningen med yrkesstipend, så er jeg for min del av den oppfatning at den bør opphøre. Det har jeg mange grunner for, bl. a. har jeg sittet i Arbeidsnemnda i Mo i Rana i 4 år, og jeg har vært med og tildele dem som har gått på yrkesskoler stønad av Arbeidsløshetsstrygdens midler. Det viser seg da, iallfall i stor utstrekning, at de ungdommer som kommer inn på yrkesskole og går den, bor hjemme hos sine foreldre. Pengene de får brukes opp på restauranter. Jeg har bodd så nært og har sett det i flere år. Jeg tør stå for det jeg sier er riktig. Ikke i 10 prosent tilfelle er det behov for de pengene som kommer fra forbundet. Jeg mener å ødsle med pengene i den grad, er ikke riktig. Vi er kommet så langt i det samfunn vi lever i i dag, at en far som har en sønn som går en yrkesskole og har stipend fra trygden synes det er urimelig å ta penger av sin sønn i den tid han går skolen. Jeg anbefaler at forbundets yrkesstipend opphører.

Anton Østhus: Jeg hadde ikke tenkt å ta ordet i denne diskusjon, men jeg føler at det er nødvendig. Jeg må for det første, som Daniel Martinsen, opplyse at jeg også har vært med og behandlet dette forslag i landsstyret. Men når jeg hører på uttalelser som er kommet nå, så har jeg fått en annen oppfatning. Jeg kan være enig i det Lars Næss framholdt. Det var helt riktig som han sa. Men vi må også være oppmerksom på at det er noe i det som ligger i forslaget fra landsstyret. Jeg for min del står i en nokså vanskelig stilling når avstemningen nå skal foregå i disse spørsmål. Jeg er både enig og ikke enig i forslaget fra Schei. Men jeg synes det er så beskjedent at jeg i hvert fall vil støtte det.

Chr. Henriksen: Jeg vil bare opplyse om at jeg har konferert med landsstyrets medlemmer, og landsstyrets medlemmer går med på Schei's forslag. Skulle vi ikke da kunne gå til votering?

Lars Næss: Det var bare noen ord til Sjøfting når han sier at fagarbeiderne har gode sjanser. Jeg kan da bare minne om våre tariffrevisjoner. Vi har forlangt av statens forhandlere at fag- og spesialarbeidere skulle utlønnes med gjennomsnittet av akkordfortjenesten for de øvrige arbeidere. Vi forlanger ikke mer enn gjennomsnittet. Men også det kravet er alltid blitt avvist. Vi har aldri greidd å oppnå å få utlønning av gjennomsnittet. Jeg har eksempler på at mange har måttet slutte som fagarbeidere, fordi de ikke har kunnet greie seg med det fagarbeiderne har. Det går ikke an for Sjøfting å bortforklare det. Jeg kan nevne at jeg har en sønn som er fagarbeider, han er smed som jeg. Jernbanen spanderte også sveisekurs på ham. Men så giftet han seg og fikk familie, og da kunne han ikke klare seg på de lønninger han fikk som fagarbeider, og så gikk han i tunnelen. Nå arbeider han fremdeles i tunnelen, der kan han greie seg, men ikke ellers. Det er det faktiske forhold det, Sjøfting.

Peder Krokkan: Jeg er enig med Nordens Klippe i at vi skal yte støtte til medlemmer som vil utdanne seg i sitt yrke. Jeg er ikke enig i at vi hjelper til å utdanne stigere f. eks. i vår sektor. Når de kommer tilbake, kommer de som et ris over oss. Jeg er også enig med Schei hvis han ville gjøre om forslaget sitt litt, og forandre det til: sønner og døtre. Det er ingen yrkesbegrensning.

Dirigenten: Løkkens Gruvearbeiderforenings forslag, som landsstyret har tiltrådt, har nå følgende ordlyd:

«Det gis stipend inntil kr. 200.00 til yrkeskurs for medlemmers barn, når forbundsstyret finner at yrket kommer inn under for-

bundets virkeområde. Medlemmene må ha minst 10 års medlemskap.»

Votering: Løkkens Gruvearbeiderforenings forslag ble vedtatt mot noen få stemmer. Forslaget fra Nordens Klippe bortfalt etter denne votering.

PUNK 7: EGET GRUVEARBEIDERFORBUND

Avd. 157, Skorovas Fagforening ba om at spørsmålet eget gruvearbeiderforbund ble satt opp på landsmøtets dagsorden.

Landsstyret foreslo saka oversendt gruvekonferansen som blir holdt under landsmøtet.

Spørsmålet om dannelsen av eget gruvearbeiderforbund bør under enhver omstendighet utstå inntil LO's kongress i 1957 har trukket opp de framtidige retningslinjer for fagorganisasjonens oppbygging.

Ole Bech: I tilknytning til det som allerede er referert fra dagsordenen, kan jeg meddele at gruvearbeiderne har holdt en konferanse. Den begynte tirsdag kveld og fortsatte i går, og etter den meddelelse som jeg akter å gi nå, skulle jeg tro det at det ikke skulle være nødvendig å oppta landsmøtets tid med ytterligere debatt. Gruvekonferansen som representerte alle de medlemmer som er til stede for gruvene og kvartarsindustrien, har behandlet dette spørsmål meget inngående. Det forelå bl. a. en utredning fra hovedkasserer Lien etter oppdrag fra gruvekonferansen i 1953 om den økonomiske side ved saken. Etterat saken var diskutert av gruvefolkene, gikk man enstemmig inn for det forslaget som landsstyret har framlagt, nemlig at spørsmålet om dannelsen av et eget gruvearbeiderforbund, utstår inntil Fagkongressen har trukket opp de framtidige retningslinjer når det gjelder organisasjonsoppbyggingen her i landet. Dessuten var gruvekonferansen enig i at dette spørsmålet så snart som mulig skal meddeles folkene innenfor gruveindustrien, slik at de får anledning til å diskutere det, og før Fagkongressen tar avgjørelse i saken. Det kan nemlig ha en viss betydning for Fagkongressen å høre hvordan gruvearbeiderne selv ser på problemet. Det vil bli sendt ut en protokoll fra gruvekonferansen til samtlige foreninger som omfattes av dette spørsmål. Jeg vil derfor foreslå at det forslag som foreligger fra landsstyret blir vedtatt uten debatt.

Votering: Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

PUNKT 5 C.: STATSTJENESTEMANNSKARTELLET

Alb. Karlsen: Når det gjelder avsnitt c, under punkt 5, så var det en forutsetning da vi behandlet det i forbundets landsstyre, at det skulle foreligge en innstilling for landsmøtet. Den foreligger ennå ikke, og det er forskjellige ting som har hendt etter den tid landsstyret behandlet det, som har gjort at den ikke foreligger. Jeg vil som representant for den oppfatning i landsstyret som har hevdet at Norsk Arbeidsmandsforbund skulle tilslutte seg Statstjenestemannskartellet med det antall medlemmer som arbeider innenfor statssektoren si et par ord. Den oppfatning har vært i mindretall i landsstyret. Jeg plikter dog i alle tilfelle, idet jeg forutsetter at saken blir oversendt redaksjonskomitéen, å gi uttrykk for hva som ligger til grunn for min oppfatning. I 1953 fikk vi spørsmålet oversendt fra LO. Statstjenestemannskartellet har fått en fastere organisasjonsform, og har sin egen forretningsfører i nøye kontakt og i samarbeid med LO. Personlig har jeg sett det som en fordel på samme måte som LO har gitt uttrykk for i sitt oversendelsesskriv til forbundet, at det vil være en fordel for de arbeidergrupper det her gjelder. Det vil si arbeiderne ved veiarbeidsbedriften, ved jernbaneanlegg, kraftanlegg, Statens havnevesen, fyr- og merkevesen og andre grupper innenfor statssektoren. Jeg vil videre anføre: I 1954, da vi skulle gjøre opplegg om revisjon for de grupper vi har innenfor statssektoren, da bygde vi lønnsmessig vårt krav på de lønninger som regulativmessig var fastsatt for statstjenestemenn, og som var vedtatt. Vi bygde lønnsgrupperingen opp på klassene 3, 4 og 5. Dermed skulle arbeiderne eller medlemmene av Norsk Arbeidsmannsforbund komme på samme lønnsmessige grunnlag, som er fastsatt for andre statsetater. Vi satte opp våre forslag i samsvar med det. Ikke for noen gruppe fikk vi de forslagene vedtatt ved tariffrevisjonen i 1954. Av den grunn at Arbeidsmandsforbundet stod alene overfor statsapparatet. Forhandlingene ble som dere vet ført ved 2. lønnskantor i Finansdepartementet, og det sier at man kan ikke samordne lønningene på den måte som Arbeidsmandsforbundet foreslår. Jeg nevner dette av hensyn til redaksjonskomitéens videre arbeid med saken, forat en skal være oppmerksom på hva som er grunnlaget for mitt standpunkt til dette. Jeg forgriper kanskje det som vil sies fra annet hold, hvor det hevdes at en er redd for for så vidt Arbeidsmandsforbundet tilmeldte seg kartellet med de grupper som her er nevnt, ville bli putt i en sekk og ikke få

adgang til å hevde sine meninger i direkte forhandlinger. Etter min mening er det feilaktig. Selv om vi er medlemmer av Statstjenestemannskartetlet så har vi anledning til forbundsvis å fremme våre krav ut fra de særegne forhold kravene fra medlemmene omfatter. Jeg vil ha sagt dette på det nåværende tidspunkt for å presisere hva som har vært grunnlaget for mitt syn og andre medlemmer i landsstyret.

Paul Sundt: Jeg vil med en gang si at jeg kan ikke være enig i Karlens oppfatning når det gjelder de fordeler vi skulle ha av å tilmelde oss Statstjenestemannskartetlet. Karlens var inne på at motparten hadde hevdet at vi kom til å drukne i den store sekken. Det er min oppfatning, det har jeg hevdet hele tiden og jeg kommer også til å hevde det her. Vi skal være oppmerksom på at når man har vedtatt en uttalelse her på landsmøtet, gått inn for at det skal opprettes et Statens Anleggsdirektorat, så vil saken for så vidt stille seg annerledes enn tidligere. Reidar Carlsen var i sitt foredrag inne på problemet. Han streift det iallfall. Han uttalte at ved opprettelsen av et Statens Anleggsdirektorat burde statens arbeidere løsrives fra statens lønnsregulativ. De skulle stå friere. Jeg er fullstendig enig med Reidar Carlsen i den oppfatningen. Jeg kan også opplyse at det i inneværende år, er nedsatt en komité etter oppfordring av LO, og med medlemmer fra de forskjellige forbund, som har statsarbeider, for å komme med en innstilling om samordning av de generelle bestemmelser når det gjelder overenskomstene for de tarifflynte i staten. Selvsagt er dette en opptakt, en kan si en forløper til den tanken og det som vi har diskutert tidligere om et Statens Anleggsdirektorat. Saken er selvfølgelig den, at det er vanskelig for et forbund som har statsarbeidere og mange forskjellige overenskomster. Disse overenskomster har forskjellig generelle bestemmelser. Der vil man forsøke å komme fram til en samordning. Jeg er på Arbeidsmandsforbundets vegne oppnevnt til å være medlem i denne komité. Vi har dessverre bare hatt ett møte foreløpig, så hvilken innstilling det kan komme, vet jeg ikke i dag. Jeg har for å forkorte diskusjonen, da saken som Karlens nevnte muligens blir oversendt redaksjonskomitéen, formet et forslag som jeg akter å fremme.

Chr. Henriksen: Jeg vil foreslå at saken oversendes redaksjonskomitéen.

Johan Skrede: Jeg vil støtte Alb. Karlens i det han har sagt her. Karlens og jeg og endel andre i landsstyret har vært i mindretall om dette synet på Statstjenestemannskartetlet. Jeg behøver ikke å komme nærmere inn på det, men jeg støtter

fullt opp om det Karlens har sagt. Når det gjelder Sundts uttalelse om at vi på det nåværende tidspunkt ikke skal melde oss inn på grunn av Reidar Carlens uttalelser om et Statens Arbeidsdirektorat, så er dette ting en bare har begynt å snakke om. Det kan ta årtier før det blir en realitet. Men dette å tilmelde oss Statstjenestemannskartetlet og dermed etter vår mening få innflytelse på store grupper for Arbeidsmandsforbundet under lønnsforhandlinger, det kan være en realitet fra i dag av. Jeg vil derfor tilrå landsmøtet at det går inn for det forslag Karlens har framsatt.

Ingen flere hadde forlangt ordet. Idet dirigenten skulle sette saken under votering trakk *Paul Sundt* sitt forslag tilbake.

Votering: Chr. Henriksens forslag ble vedtatt mot et par stemmer.

PUNKT 8: DISTRIKTSSEKRETÆRER

Trondheim og omegns stedlige styre forslø:

«I Trondheim og omegn ansettes en fastlønnet representant for forbundet, eller en av forbundets faste representanter tar opphold i Trøndelag med Trondheim som utgangspunkt i 4 måneder av året.»

Motivering: Foreningsarbeidet ligger nede i Trondheim og omegn. Foreninger går i oppløsning, og det til tross for at mulighetene skulle være de beste for organisasjonsarbeid. Opplysningsarbeidet er minimalt og kontakten med forbundet dårlig.

Landsstyret foreslo at spørsmålet om ansettelse av distriktssekretær, eventuelt å ansette mer arbeidshjelp på forbundskontoret utredes av det kommende forbundsstyre og at landsmøtet bemyndiger forbundsstyret og det kommende landsstyre til å treffe de nødvendige tiltak.

Chr. Henriksen: Etter det forslag som ble vedtatt i morges, kan jeg ikke skjønne at dette forslag har noen positiv betydning lenger, og det er vel ikke nødvendig å diskutere det. For i det vedtaket som vi gjorde ble det fastlagt hvordan spørsmålet skulle ordnes i framtiden. Jeg foreslår derfor at forslaget ikke blir tatt opp.

Votering: Chr. Henriksens forslag ble vedtatt.

PUNKT 4 C.: PENSJONSTRYGDEN FOR STATENS ARBEIDERE

Fra avdeling 17, *Jæren jernbanearbeiderforening* forelå:

«I Forbundet tar opp forhandlinger med statsmyndighetene om forandring av det någjeldende pensjonsgrunnlag for statens arbeidere slik

at pensjonen blir vesentlig forhøyet, selv om dette medfører en forhøyelse av pensjonsinnskuddet. Møtet er av den oppfatning at den någjeldende pensjon ikke dekker de krav vi må stille til en rimelig levestandard for våre pensjonister.»

Fra avdeling 325, *Stavanger og Omegns Arbeidsmandforening*:

«Landsmøtet pålegger forbundet å ta opp forhandlinger med statsmyndighetene om at § 5, alderspensjon, og § 27, pensjonsavgift i lov av 30. juni 1950 om pensjonstrygd for arbeidere ved staten, blir revidert.»

Motivering: Da vi mener at anleggsarbeiderne, anlegget, er satt i en særstilling, hva angår alderspensjon og pensjonsavgift — sett i forhold til jernbanearbeiderne, driften, vil vi kreve en forandring. Alle er vel klar over at alderspensjonen er for liten i en dyrtid som den vi lever i nå. For å få rettet på dette forholdet, er vi villig til å betale en noe høyere pensjonsavgift enn nå, mot å få samme alderspensjon som ved driften. Det må vel være en forutsetning at de som bygger jernbanen (anlegget) ikke skal være dårligere stilt enn dem som arbeider ved den ferdige jernbanen.

Fra avdeling 461, *Egersund jernbanearbeiderforening*:

«Forbundet tar opp forhandling med statsmyndighetene om forhøyelse av pensjonsattsene. Pensjonsinnskuddet må, om det er nødvendig, forhøyes.»

Motivering: Med de leveomkostninger og de høye husleier som det er i dag, er det meget vanskelig for ikke å si umulig å leve på den pensjonen som nå er. Vi anser det rimelig å forhøye pensjonsinnskuddet med f. eks. 5 øre pr. time og så forhøye pensjonen tilvarende.

Fra avdeling 498, *Skjeggstad jernbanearbeiderforening*:

«Landsmøtet pålegger forbundet å ta opp forhandling med statsmyndighetene om at § 5, alderspensjon, og § 27, pensjonsavgift i lov av 30. juni 1950 om pensjonstrygd for statens arbeidere, blir revidert.»

Motivering: Da vi mener at anleggsarbeiderne (anlegget) er satt i en særstilling hva angår alderspensjon og pensjonsavgift, sett i forhold til jernbanearbeiderne (driften), vil vi kreve en forandring. Alle er vel klar over at alderspensjonen er for liten i en dyrtid som den vi nå lever i. For å få rettet på dette forhold er vi villig til å betale en noe høyere pensjonsavgift enn nå mot å få samme alderspensjon som ved driften. Det må vel være en forutsetning at de som bygger jernbanen (anlegget) ikke skal

være dårligere stilt enn de som arbeider ved en ferdig jernbane (driften).

Avdeling 560, *Sandneskrysset vegarbeiderforening* foreslo:

«Pensjonsattsene må forhøyes.»

Fra avdeling 17, *Jæren Jernbanearbeiderforening*:

«Pensjonsalderen forandres slik at de som ønsker å slutte når de har fylt 60 år må få det.»

Fra avdeling 152, *Sandvika-Asker Jernbanearbeiderforening*:

«Pensjonsalderen senkes til 65—60 år. Dette av hensyn til om der skulle inntreffe innskrenkninger i anleggsdriften og derved forhindre at eldre utslitte arbeidere holder på mens ungdommen blir gående ledige.»

Fra avdeling 325, *Stavanger og omegns Arbeidsmandsforening*:

«En vil kreve at aldersgrensen blir satt ned fra 65 til 60 år for dem som selv måtte ønske å slutte. De som derimot har særskilt god helbred og ønsker å arbeide utover 68 år må få lov til dette når anlegget finner at de har bruk for disse. Anleggsarbeidet er jo i seg selv et tungt og krevende arbeid, og for arbeidere som har hatt sitt arbeid ved Sørlandsbanen, har arbeidet vært særskilt tungt og krevende på grunn av de mange og lange tunneler. Når en har arbeidet i tunneler fra 15 til 20 år, er det vel ikke å undres over at mange er helt utslitt når de fyller 60 år.

Det skulle derfor være et rimelig krav at pensjonsalderen for jernbanearbeiderne (anlegget) blir satt til 60 år.»

Fra avdeling 461, *Egersund Jernbanearbeiderforening*:

«Forbundet tar opp forhandlinger om pensjonsalderen slik at de som ønsker det kan slutte ved fylte 60 år.»

Motivering: Så tungt arbeid som anleggsarbeidet er, må det være anledning til å slutte når en fyller 60 år.

Fra avdeling 498, *Skjeggstad Jernbanearbeiderforening*:

«En vil kreve at aldersgrensen blir satt ned fra 65 til 60 år for dem som selv måtte ønske å slutte da. De som derimot har særskilt god helbred og ønsker å arbeide utover 68 år, må få lov til dette når anlegget finner at de har bruk for disse. Anleggsarbeid er jo i seg selv et krevende og tungt arbeid, og for arbeidere som har arbeidet ved Sørlandsbanen har arbeidet vært særskilt hårdt og krevende på grunn av de mange og lange tunneler. Når en har arbeidet i tunneler fra 15 til 20 år, er det vel ikke å undres over at mange er helt utslitt når de fyller 60 år. Det skulle derfor være et rimelig krav at pensjonsalderen for jernbanearbeidere (anlegget) blir satt til 60 år.»

Avdeling 104, Ytre Namdal vegarbeiderforening foreslo:

«Pensjonsalderen for vegarbeidere blir satt ned til 60 år.»

Avdeling 374, Ytre Bindal vegarbeiderforening foreslo:

«Pensjonsalderen satt ned til 65 år.»

Avdeling 438, Tverland Jernbanearbeiderforening foreslo:

«Pensjonsalderen for anleggsarbeidere settes til 65 år, med rett og plikt til å slutte arbeidet. Derimot gis vedkommende pensjonist anledning til å arbeide på anlegget i sommermånedene uten avbrekk eller trekk i pensjonsbeløpet. Forbundet går inn for å få pensjonssatsen forhøyet.»

Fra avdeling 452, Biri og Snertingdal Vegarbeiderforening:

«Der bør på landsmøtet tas opp forslag om at pensjonsordningen for statens arbeidere også blir gjort gjeldende for de kommunale og fylkeskommunale vegvoktere.»

Fra avdeling 171, Redskapssentralens Arbeiderforening:

«Foreningen har enstemmig besluttet å anmode landsmøtet om å ta pensjonsordningen opp til ny behandling, slik at vegarbeiderne ved herredskommunene kommer inn under samme pensjonsordning.»

Fra Vestre Talvik Vegarbeiderforening forelå:

«§ 4, kap. III: Arbeideren har rett og plikt til å slutte i arbeidet ved utgangen av den kalendermåned han fyller 65 år. Vedkommende tilsetningsmyndighet kan, når forholdene tillater det, bestemme at fratreden kan skje inntil 3 år tidligere (62 år) hvis 360 pensjongivende måneder er nådd.

§ 5: Årspensjonen forhøyes til kr. 12.00 for hver pensjongivende tjestemåned.

§ 5, 4. avsnitt: «Alderspensjon med tillegg må ikke overstige 80 prosent » må bortfalle.

§ 24, kap. VII. Pensjonen etter denne lov fåes i sin helhet såfremt den overstiger alderstrygden, og er alderstrygden uvedkommende både i utbetaling og avgift.

§ 27. Avgiften forhøyes til kr. 0.15 for hver ordinær arbeidstime.»

Landsstyret uttalte: Spørsmålet om høyning av pensjonsgrunnlaget er under behandling i Sosialdepartementet. Det foreligger en utredning med sikte på heving av pensjonsgrunnlaget på betingelse av at pensjonsinnskuddet også blir hevet.

Landsstyret sier seg enig i at pensjonsgrunnlaget blir hevet, selv om dette vil betinge en heving av pensjonsinnskuddet, men kan ikke tiltre det forslaget som er antydnet av Departementet da en mener den foreslåtte heving av pensjonsgrunn-

laget ikke står i forhold til den foreslåtte heving av pensjonsinnskuddet.

Spørsmålet om å senke pensjonsalderen sendes de avdelinger som har statsarbeidere som medlemmer, til avstemning. Avstemningen skal være tilendebrakt i god tid før landsmøtet.

Spørsmålet om endring av § 24 er under behandling i Sosialdepartementet som vil fremme forslag for inneværende Storting.

Alb. Karlsen: Når jeg i går ba om å få denne sak utsatt var det av den grunn at vi ved henvendelse til trykkeriet, som trykker den nye loven om pensjonstrygd var lovet endel eksemplarer i dag, slik at vi kunne følge med i den nye lov og sett de endringer som er gjort i forhold til den gamle lov av 1950. Vi har fått løfte om at det er sannsynlig at vi får disse lovene i dag, men noe sikkert foreligger ikke, og slik situasjonen ligger an for landsmøtet, at det må ha noe å gjøre, så går vi på saken. Ved denne anledning finner jeg ingen grunn til å gi noen bred utredning om spørsmålet. Jeg vil bare kort peke på de ting som har gjort det nødvendig for forbundet å gjøre gjentagne henvendelser til Regjeringen, dvs. Sosialdepartementet, Veidirektoratet og Finansdepartementet for å forta visse endringer i Lov av 30. juni 1950. Det gjelder i første rekke lovens bestemmelser når det gjelder Pensjonstrygdens omfang. De grupper det har den største betydning for er arbeiderne ved veiarbeidsdriften, og der må jeg dessverre være litt langtekkelig for å orientere om hvordan det ligger an ved veivesenets administrasjon. Lov om pensjonstrygd omfatter alle arbeidere i tariff lønnet arbeid i statens tjeneste. Dermed er saken løst for alle andre etater, men ikke for arbeiderne ved veivesenet. Når det gjelder veivesenet er det etter lov for veivesenet. Det er forskjellige bestemmende organer. Riks- og hovedveier hører inn under Statens veiarbeidsdrift, hvor staten tar de samlede utgifter. Fylkenes veiarbeidsdrift, et annet administrativt organ har den bestemmende økonomiske myndighet når det gjelder veier som opprinnelig er bygd som bygdeveier og overtatt av vedkommende fylke og for fylkets regning. Det kommer ikke inn under loven om pensjonstrygd. Så har vi den tredje kategori, etter veilovens § 3, det er arbeidere som beskjeftiges ved bygdeveier. Det vil si, arbeidere som er i arbeid hvor kommunene selv er arbeidsgiver. Selv om der til veiarbeid i vedkommende kommune ytes de vesentligste utgifter ved bevilgninger fra staten og fylket, så er likevel kommunene arbeidsgiver i økonomisk forstand. Arbeidet ved bygdeveier kommer ikke inn under loven. Etteråt Lov av 30. juni 1950

var vedtatt og ved stortingsbeslutning senere gjort gjeldende fra januar 1951 ble forbundet straks oppmerksom på at her var det en skjevhet som vi måtte søke å rette så fort som bare mulig. Forbundet satte seg i forbindelse med Sosialdepartementet, Pensjonstrygdens styre, Finansdepartementet og Veidirektoratet, og det førte til en rekke konferanser om saken. Forbundet hevdet og foreslo at spørsmålet om pensjonstrygdens omfang skulle forelegges Stortinget på ny og foreslo for Stortinget at loven skulle omfatte arbeidere ved statens, fylkenes og herredskommunenes veiarbeidsdrift, der hvor arbeidet administreres av fylkesveikontoret, dvs. statens kontorer i de respektive fylker, og der hvor det ytes bidrag fra stat eller gjennom fylket til arbeidets utførelse. Det har vært en masse forhandlinger om disse spørsmål. Etter norsk lov er det slik at selv Stortinget ikke uten å forandre grunnloven, kan diktere fylkene og kommunene. Det er noe som heter det kommunale selvstyre. Derfor måtte saken i en viss utstrekning forelegges fylkene og i en viss utstrekning gjennom fylkene også kommunene. Kommunene i første rekke og fylkene i annen rekke sier at de kan ikke være med på å godkjenne det krav forbundet har stilt om utvidelse av lovens omfang. For det koster så mange penger. Ja visst koster det penger. Jeg kan i den forbindelse meddele at ved gjennomføring av lov om pensjonstrygd så koster det for første år 22 millioner i direkte statsuttellinger fra staten. Siden har beløpene gått ned, idet arbeiderne må betale i pensjonsinnskudd 10 øre pr. arbeidstime, kr. 4.80 i uken, og det gir jo endel inntekt på statsbudsjettet, eller rettere sagt innenfor det kapittel i statsbudsjettet dette gjelder. Statens utgifter har gått ned. I inneværende budsjettår er det noe slik som 18 millioner kroner staten må ut med i direkte uttelling. Det andre dekkes ved innskudd. Det er videre beregnet at for så vidt en skulle endre omfanget av loven slik at den også omfattet stat, kommunene, for bygdeveier og fylkene så vil det bety en uttelling på ca. 6 millioner kroner ytterligere i direkte statsuttellinger, og det har departementet ikke funnet grunnlag til å foreslå for Stortinget. Senest i år, altså på vårparten 1955, har vi samarbeidet med endel andre forbund som har tarifflønte statsarbeidere som medlemmer, og stilt krav til Sosialdepartementet om på ny å ta opp spørsmålet i Stortinget. Det er gjort endel endringer i loven siden den opprinnelige lov ble vedtatt. De endringer som er gjort var i 1954, 26. november, da ble det foretatt en utvidelse slik at arbeidere som opprinnelig er ansatt i Statens veivesen, riks- eller hovedveier, som blir overført til fylkenes eller kommune-

nes veiarbeidsdrift, men får sine lønninger utbetalt gjennom Statens lønnskonto i de enkelte fylker, skulle komme inn under loven. Det var i grunnen, ikke bare et forhastet vedtak av Stortinget, men hvis en hadde tenkt seg om, ville en snart ha innsett at det skapte et villrede større en før. Når det gjelder fylkene, lønningssystemet og lønnsutbetalingene ved fylkenes og kommunenes arbeidsdrift så er det ikke i alle tilfelle slik at det utbetales av statens lønnskontorer. Det vil si at de kunne overføre arbeidere fra statens veiarbeidsdrift til fylkene eller herredskommunenes veiarbeidsdrift og da mistet de sin pensjonsrettigheter. Den siste revisjon av loven som ble foretatt i år, ved vedtak av Stortinget 30. juni 1955, ga en økning av pensjonsinnskuddet og dermed økning av rettighetene for de pensjonstrygdede. I tidligere lov av 1950 er det fastslått at arbeiderne skal betale pensjonsinnskudd av 10 øre pr. arbeidet time, maksimum kr. 4.80 i uken. Etter den endring som ble gjort i år er innskuddet økt til kr. 8.10 pr. tjenestemåned og for tiden et dyrtidstillegg på 30 prosent. Til disse summer kommer der pensjonsrettigheter for en som har familie eller kone å forsørge, og også rettigheter for de som har mindreårige barn å forsørge. Det samme prosenttillegget og dyrtidstillegg gis også på disse sats. For ikke å trette med altfor mange tall; hadde vi fått denne loven, kunne en ha fulgt med i den. Jeg vil bare si at den høyeste pensjon som kunne oppnås etter tidligere bestemmelser, for en som hadde kone var kr. 3887.90. Etter de forandringer som er gjort ved økningen av pensjonsinnskuddene blir topppensjonen kr. 5027.00 eventuelt barne-tillegg. Det er i korte trekk de endringer som er gjort i loven av 30. juni 1950. Det har vært en masse krav til forbundet om å få vedtatt forbundets mange ganger tidligere framsatte krav om at pensjonstrygden skal gjøres gjeldende for fylkenes og kommunenes veiarbeidsdrift. Selv med de endringer som er gjort i loven, henholdsvis 1954—1955, så er de kravene ikke imøtekommet. Men dermed kan forbundet ikke gi seg. Jeg er klar over at den situasjon som nå er, blir endret i løpet av noen få år. Den vil automatisk bli endret ved revisjonen av den nåværende lov for veivesenet. Den komité som har holdt på med innstillingen til loven hadde opprinnelig forutsatt å skulle vært ferdig med innstillingen i 1955 så den kunne forelegges Stortinget i 1956. Etter det som nå foreligger kan man trygt regne med at Stortinget ikke kommer til å behandle revisjonen av loven for veivesenet før 1958 og den blir da gjort gjeldende fra 1959. I mellomtiden må forbundet arbeide videre med det pro-

blemet jeg har vært inne på, nemlig fylkenes og herredenes veiarbeidsdrift. Før jeg refererer forslaget til uttalelse fra landsstyret, bør jeg nevne hvordan forholdene ligger an når det gjelder antall arbeidere, henholdsvis i staten, fylkene og kommunene. Etter oppgavene som vi nå har fra 3. budsjettkvartal, dvs. på vårparten i år, så var arbeiderantallet henholdsvis følgende: Ved Statens veganlegg 4177 mann, ved Statens vegvedlikehold 2963, tilsammen 7140 mann som direkte sorterer under statens administrasjonsområde. Når det gjelder antall ansatte i fylkenes vegarbeidsdrift, som praktisk talt bare omfatter vegvedlikehold, er det i beskjefteigelse 843 mann i alt. Når det gjelder herredskommunenes veiarbeidsdrift så er oppstillingen følgende: Ved anlegg 1917 mann, ved vedlikehold 2002, tilsammen 3919 mann. Dertil kommer en gruppe av bygdeveier uten statsbidrag, som er kommunenes egne veier. De kommer under alle omstendigheter ikke i betraktning når det gjelder spørsmålet. En vil av denne oppstilling forstå at ca. halvparten av arbeiderne ved veiarbeidsdriften som administreres av fylkenes veikontorer ikke kommer inn under lov om pensjonstrygd slik bestemmelsene er i dag. Det skaper et veldig røre. Nå er forholdet videre det, at en rekke fylker har fattet vedtak om at de overtar vedlikeholdet, ikke bare for fylkenes, men også for herredskommunenes veivesen, slik at det også sorterer under Vegkontoret i vedkommende fylke. Jeg sa at forbundet av hensyn til de medlemmer som ikke kommer inn under trygden er nødt til å gjøre noe videre med saken. Vi har fremmet en innstilling som vi ber landsmøtet godta. Konklusjonen går ut på at forbundet skal arbeide videre med saken og det blir det nye forbundsstyres oppgave å sette seg i forbindelse med det departement som det sorterer under. Det er to forresten. Det er Samferdselsdepartementet og Sosialdepartementet. Til syvende og sist blir det et tredje departement, som skal utrede pengene, Finansdepartementet. Jeg vil be landsmøtet stemme for den innstilling som foreligger og som jeg vil be dirigenten referere. Så snart vi får loven trykt, vil forbundet som tidligere sende den ut til samtlige foreninger ved statens arbeidsområde og der må vi ta med endel gruver som også er kommet inn under loven nå.

Dirigenten: Den innstilling som foreligger fra landsstyret i dagsordenen går ut og i stedet kommer følgende innstilling, som er lagt på representantenes bord:

«Arbeidsmandsforbundets landsmøte har behandlet spørsmålet om pensjonstrygden for statens arbeidere og noterer med tilfredshet at Stortinget har vedtatt å heve pensjonsgrunnlaget. Vi er av den oppfat-

ning at pensjonsgrunnlaget ennå er for lavt i forhold til levekostnadene, men går ut fra at Stortinget vil ha sin oppmerksomhet rettet mot dette forhold og at det etter hvert vil bli rettet på mangelen.

Landsmøtet er videre klar over at det var nødvendig for Stortinget å heve pensjonsinnskuddet som en følge av at pensjonsgrunnlaget ble forhøyet, men mener at den foretatte heving av pensjonsinnskuddet fra 10 til 15 øre pr. arbeidet time burde betinget et større pensjonsgrunnlag enn tilfellet ble.

Landsmøtet er kjent med at Pensjonstrygden for statens arbeidere tidligere har anbefalt at bestemmelsen i lovens § 24 om fradrag for alderstrygd blir opphevet og landsmøtet vil understreke nødvendigheten av en endring.

De nåværende bestemmelser virker slik at de som har statsarbeiderpensjon ikke får nytte godt av alderstrygdlovens bestemmelser om fri-inntekt, idet de ikke kan oppnå mer i samlet pensjonsinntekt enn trygdens bruttopensjon utgjør.

Den foretatte heving i alderstrygdens satser kan heller ikke komme statsarbeiderpensjonistene til gode idet stigningen i alderstrygdens satser resulterer i en tilsvarende pensjon av Trygden. Jo høyere alderstrygdens satser er, og jo gunstigere fri-inntektsbestemmelsen er, desto urimeligere blir ordningen. Statsarbeiderne kommer på denne måte i en ugunstig særstilling.

Statsarbeidertrygden må bli å betrakte som en bedriftspensjonering som staten har opprettet for sine arbeidere, og de må komme i samme stilling som andre arbeidstakere med egen pensjonsordning, slik at pensjon av Trygden blir å betrakte som enhver annen inntekt i relasjon til alderstrygden.

Statsarbeiderne må få de samme gunstige bestemmelser som etter lov om statens pensjonskasse, hvor det ikke gjøres fradrag for alderstrygd.

Landsmøtet vil på ny understreke nødvendigheten av å få pensjonstrygden utvidet til å omfatte også arbeidere ved fylkenes og herredskommunenes vegarbeidsdrift der hvor staten yter bidrag til arbeidets utførelse, og arbeidet administreres og kontrolleres av vegadministrasjonen i fylket. Vi viser i den anledning til de krav forbundet gjentatte ganger har reist vedrørende en utvidelse av pensjonstrygden.»

Johan Skrede: Det er med glede vi hører at pensjonstrygden skal bli utvidet og få større vingeslag enn den tidligere har hatt. Men en skal heller ikke se bort ifra at det som i første rekke er nødvendig å få forandret på her, er § 24 i loven. Slik den er, og slik som den også er formet i det nye framlegget som vi skulle få på bordet i dag, så er § 24 ikke tilfredsstillende. Der står det at «alderstrygden kommer i fradrag for denne pensjon». Det virker slik at jo større alderstrygd, jo større fradrag får en i pensjonen. Ja, til og med hvor det er kommuner som gir ekstratilskudd til alderstrygden, så kommer også dette i fradrag. Det virker helt urimelig og ugunstig for de vanskeligst stilte. Det er klart at det er mange i dag i 68—70-årsalderen som søker pensjon, og på grunn av det sesongbetonte arbeid

som disse grupper har hatt, så kan de ikke oppnå full pensjonsberettigelse. De har kanskje en tjenestetid av 150 og 170 måneder, og får utregnet pensjonen på dette grunnlaget. Men så vidt meg bekjent så står det likevel i det nye framlegget her at en kan trekke statens minstesatser fra pensjonsgrunnlaget. Disse folk som ikke har full pensjon tidligere, de får hel eller delvis trekk i pensjonen for alderstrygden. Dette må vi så snart råd er se å få endret, og jeg vet at saken er opptatt på ny i LO og sendt til Sosialdepartementet. Jeg mener det er rett av dette landsmøte å støtte opp om det spørsmålet som i april måned ble tatt opp av Jølstad Trearbeiderforening gjennom Bergens og Fylkenes Samorganisasjon, og er gått videre til LO og Regjeringen, at så snart råd er at § 24 må bli endret selv etter de nye endringer som skulle ha ligget her på bordet i dag. For det er ikke tilfredsstillende for statsarbeiderne, og jeg kan også gjerne ta med sjømennene og skog- og landarbeiderne, som er i samme stilling som vi.

Karl Pettersen: Når jeg hørte Karlsens utredning angående pensjonsspørsmålet savnet jeg én ting, nemlig dette at alle foreninger som har statsarbeidere har fått utsendt spørsmålet til avstemning for å få en oppgave om en vil ha pensjonsalderen senket. Jeg kan opplyse at i den forening jeg står, der hadde vi et stort møte om dette spørsmål. Og alle de arbeidere som kommer inn under pensjonstrygden var veldig interessert. Jeg kan opplyse at det var 101 som stemte for 60 år, 15 stemte for 65 år og og 1 stemte for 69 år. Ergo: tendensen er den at pensjonsalderen bør senkes. Det er innlysende. Anleggsarbeiderne har et ambulerende yrke. De reiser fra sted til sted, og er henvisst til å ligge på to plasser, og deres arbeid har gjennom årtier vært et veldig slit. Vi mener at pensjonsalderen er urimelig høy. Etter de opplysninger jeg har fått, viser det seg at levealderen for en pensjonist som slutter når han er 68 år, den er ikke lang. Jeg mener at en i den innstilling som landsstyret har, bør det også medtas at vi går inn for å senke pensjonsalderen så de gamle anleggsarbeidere ikke behøver å stå så lenge, og ha så lang arbeidsdag med det slitet de har fra sin tidligste ungdom, og til en er 68 år. Vi er klar over det allesammen, en kan bare se på de eldre representanter her, de bærer preg av hardt slit gjennom lange årrekker. Jeg mener landsmøtet også bør innbefatte at vi bør senke pensjonsalderen, så de som har gjort sin innsats på de forskjellige anlegg kan få endel år av sin alderdom å ta seg igjen på. Jeg husker den gang anleggsarbeiderne fikk pensjon hvor glade disse folkene

var for den ordning som ble. Alle er selvfølgelig begeistret derover, iallfall i den gruppe jeg tilhører, for pensjonsordningen, men vi må være enig i at pensjonsalderen er for høy. Jeg vil be om at det blir gitt opplysninger om den avstemning som ble foretatt, så vi kan se om det var stemning for å senke pensjonsalderen.

Johan Sveen: Når jeg ser landsstyrets innstilling i saken, så er jeg delvis fornøyd med den. Når det gjelder å få pensjonert fylkets og herredenes veiarbeidere, har vi siden vi fikk pensjon for statens veiarbeidere til stadighet purret på om vi kunne få til en ordning, få til en pensjon så vel for fylkets som herredskommunenes veiarbeidere. Der er sagt at det blir stor misnøye når vi arbeider side om side, og de som er så heldig at de arbeider på riksvei har pensjon, og vi andre står foruten. Det er et forhold jeg ikke er helt enig i. Det foregår i hvert enkelt herred at en får til en pensjon for sine. Jeg vet ikke om det er ment å gjøre en splittelse blant veiarbeiderne, for den pensjon en får i stand er så uensartet. Når vi står tilsluttet ett og samme forbund, enten det er fylkene, herredskommuner eller statens veiarbeidere, så burde vi også ha *en* og *samme* pensjon. Jeg skal opplyse at vi har henvendt oss i Hedemark til fylkesmannen om forhandlinger, nettopp om dette spørsmålet. Det er oversendt gjennom forbundet til fylkesmann, og denne har underrettet oss om at det er oversendt fylkesutvalget. Hva de forhandlinger vil resultere i kan vi ikke si i dag, for vi har ennå ikke hatt forhandlinger med dem. Men Hedemark har ord på seg for å være det røde fylke. Det er vi selvsagt stolte av at det er, og da hadde vi tenkt oss muligheten av hvis vi kunne komme fram til en ordning i Hedemark fylke, at det kunne hjelpe på at vi kunne få det videre utover landet. Den komité som Karlsen talte om og som arbeider med disse ting, synes jeg tar altfor lang tid. Det arbeides med saken, hører vi. Det er så. Jeg er også merksom på at det er meget vanskelig å få opprettet pensjon med fylkene og herredene. Der det ikke er arbeiderstyre vil det selvfølgelig bli møtt med skepsis. Den nye loven går jeg ut fra er basert på at vi blir statsarbeidere alle som har med veiarbeidsdrift, og at kommunene og herredene gir sitt bidrag til vedlikeholdet som staten gjør i dag. Jeg håper de forhandlinger vi kommer til å føre vil bringe oss i havn. Det er i hvert fall fra fylkesmannens side sagt til meg at han skulle ikke stille seg uvillig til å få i stand en ordning.

Johannes Høyaas: Jeg er enig i det forslag som ligger på representantenes bord, men jeg savner i likhet med tidligere talere

dette med pensjonsalderen. Vi har drøftet det i vår forening flere ganger og vi mener at den grensen som er satt nå, 68 år, også er så tøyelig, at de kan arbeide videre ett år ad gangen. Jeg kan opplyse at det er dem som står og arbeider ute på anleggene til de er 70 år. Da skulle de vel være gått av med alderstrygd, men loven er ikke annerledes enn at de kan få anledning til å arbeide. Vi har også stemt over det som ble utsendt og vi ble enig om å sette grensen til 65 år. Vi har et forslag her som vi har sendt inn i anledning denne sak og det er: «Pensjonsalderen for anleggsarbeidere settes til 65 år, med rett og plikt til å slutte arbeidet.» Derimot mente vi å bøte litt på disse som ikke har oppnådd full pensjon. Det er selvfølgelig det at pensjonen er så liten som gjør at folk blir værende i arbeidet. Jeg mener vi må ta med i forslaget at aldersgrensen iallfall ikke settes høyere enn 65 år med rett og plikt til å slutte. Jeg opptar vårt forslag.

Carl Joh. Frohg: Med hensyn til alderen så har det vært nevnt både 60, 65 og 68 år. Før var det slik at en arbeidet til en var 70. På mitt sted har vi festet oss ved 65 år. Det er talt om å gå skrittvis fram, og vi mener at om det ikke lykkes å få det til 60, så må vi da i hvert fall forsøke på 65. Det har vært talt om at før arbeidet en til en var 70 år. Ja, det er vanskelig å få folk til å slutte når de er 70 år også. Jeg kjenner til det. Jeg er glad for den innstillingen som foreligger fra forbundsstyret. Men jeg har mindre tro på at det hjelper noe mer, nå enn tidligere. For når jeg ser på den første loven, synes jeg nesten det er for drøyt at en arbeiderregjering og et Storting med arbeiderflertall skal by folk slikt. Jeg er ikke enig i det der. Det er noe av det styggeste jeg har sett og jeg har sett meget stygt. Forholdet er at man skylder svært meget på den økonomiske stilling. Ja, det er klart at en slik ting som gjennomføringen av dette koster penger. Men når det ifølge veidirektøren skulle koste 0.5 millioner kroner å få gjort det om, da tror jeg den mann administrerer feil. Da ligger han fullt på høyde med Regjeringen. Jeg har talt med oppsynsmennene, de har også sin pensjon. De yter 10 prosent og en oppsynsmann ligger på 11—12 000 kroner. De må finne seg i 10 prosent og får en skikkelig pensjon ved 65-årsalderen. Hvorfor kunne ikke vi også få det? Jeg erkjenner iallfall at kan oppsynsmannen min tåle 10 prosent trekk til pensjonen, så kan jeg tåle det. En bedre ordning enn den vi har må vi få. Jeg har fulgt med så meget at jeg har hatt stenografisk referat av forhandlingene i Stortinget om disse ting. Vi tok møte hos oss, vi ba en av stortingsmennene våre komme. Han var troskyldig nok til å stå fram i tinget og anbefale saken. Da viste det seg at sosi-

alministeren, Rachel Sewerin, reiste seg og sa noe slikt som at han: «misforstår alt». Da forstår ikke jeg noe av det hele. Den dagen den nye loven blir til fordel for oss, vil jeg være meget takknemlig. Det skulle ikke behøve å bli så svære utgifter å gjennomføre dette. Når det sies at det ikke går an å få alle veiarbeiderne med, kan jeg ikke med min beste vilje innse at det skulle være noe til hinder for det. Vi står sammen om arbeidet ved staten, ved kommunen og kanskje ved fylket. Men sykekasasetrekk og arbeidsløshetstrekk, det finner man seg i ganske enkelt. Hvis viljen virkelig er til stede vil vi kunne få en ordentlig pensjonsordning. Vi får håpe at vi får en bedre lov.

Alb. Karlsen: Det har vært nevnt ønsket om å få meddelt hvordan avstemningsresultatet var over spørsmålet som ble utsendt til de foreningene som har de medlemmer det her gjelder. Spørsmålet gjaldt hva pensjonsalderen bør være. Med forsett nevnte jeg ikke noe om det. Etter de besvarelsene som foreligger, vil jeg personlig si, at spørsmålet burde aldri vært utsendt. Vi skulle ha vært såpass psykologer at vi hadde regnet med folkens mentalitet, når de selv skal foreslå hvilken pensjonsalder det skal være eller hvilke endringer det skal gjøres i forhold til nåværende lov. For å si det generelt, så er det 3 spørsmål som foreligger, eller besvarelsene gjelder 3 spørsmål. Det er pensjonsalder 68 år, altså nåværende lovs bestemmelser med visse forbehold, pensjonsalder 65 år, altså en generell nedsettelse på 3 år, pensjonsalder 60 år. Når det gjelder resultatet av avstemningen kan meddeles: av samtlige de stemmer som er avgitt er det bare 52 som har foreslått 68 år, altså bibehold av den gamle ordning. Det er 1379 som har foreslått at høyeste pensjonsalder skal være 65 år. Det er 2786 som har foreslått at pensjonsalderen skal være generelt 60 år. Det er resultatet av avstemningen. Altså det store flertall er for at det skal fastsettes 60 år. Når det gjelder problemet pensjonsalder så har det vært diskutert innenfor organisasjonene som har de medlemmer det her gjelder. Det har videre vært behandlet av en komité oppnevnt av LO. Det foreligger forslag om at man skal øke pensjonsalderen og i samme forbindelse gi visse modifikasjoner slik at hvis vi økte pensjonsalderen, så skulle de få tilsvarende økning av pensjonene. Det kunne videre reguleres på den måte at de som ville fortsette etter en viss alder, som ble fastsatt, skulle pensjonene også i det tilfelle økes. Altså de skulle få pensjonsgrunnlaget økt i forhold til den samlede tjenestetid. Vi har selvsagt enkelte som ønsker å få redusert pensjonsalderen. Vi har en hel del, som skriver til forbundet at når jeg er frisk og før og er ansatt på en arbeids-

plass kan ikke forbundet medvirke til at jeg kan fortsette ut over pensjonsalderen. Etter nåværende lov kan en få fortsette ved søknad 1 år ad gangen. Det foreligger en masse henvendelser om å få en økt pensjonsalder utover det, og for folk som er friske er det ikke noe å si på det. Det er jo tross alt, hvis arbeidet ikke er altfor tungt og besværlig, bedre å være på arbeidsplassen og ha ordinær lønn enn å ha pensjon som reduserer lønnen betraktelig. Ja til dels kan man si at det reduserer lønnen med 50 prosent. Da er det ikke å undres over at enkelte vil fortsette hvis de har krefter til det. Hvis de på grunn av sykdom eller ulykke må slutte, er det etter nåværende lov også adgang til å søke om invalidepensjon, og da blir invalidepensjonen utregnet på grunnlag av den tjenestetid han har siden han begynte og hva tjenestetid vedkommende ville få hvis han hadde fortsatt i arbeidet til 68 år. Det er grunnlaget for beregningen av invalidepensjon. Som stillingen ligger an, kan jeg meddele at — personlig har jeg ikke gjort noe for å få pensjonsalderen senket, det skal jeg si dere ærlig og oppriktig, i forhold til det som er nå, anleggsarbeiderne, jernbanearbeiderne, veiarbeiderne, ja alt som heter anleggsarbeid har etter nåværende lov adgang til å slutte ved 65 år. Der er ikke alderen 68 år tatt i betraktning. Det er etter eget ønske. Men i denne omgang, ved de forhandlinger vi har hatt med departementet og de forskjellige institusjoner fra 1951, har jeg for mitt vedkommende ikke gjort noe særlig forsøk på å få pensjonsalderen senket. Vi kan etter min mening som stillingen ligger an, ikke på den ene side si, at vi vil senke pensjonsalderen, men øke pensjonenes størrelse, når det tidligere er sagt fra Regjeringen og departementet at det koster så og så mange penger. Et annet moment må vi også ta i betraktning. Hvis vi krever pensjonsalderen nedsatt samtidig som vi krever store grupper av arbeidere innenfor statens område, ved fylkenes og herredskommunenes veiarbeidsdrift inn under loven vil det selvsagt bli meget vanskelig å få *den* saken løst. Det er med forsett vi ikke har krevd noen reduksjon i pensjonsalderen.

Peder Nygård: Pensjonsloven av 30. juni 1950 praktiseres dit hen at det er de arbeidere som har gått inn i staten som skal få pensjon. Tidligere hadde vi en billighetserstatning for disse arbeidere som måtte slutte på grunn av alder, og den var jo liten. Ved overgangen til loven av 30. juni 1950 gikk også de arbeidere inn under denne loven og fikk sin pensjon utregnet etter denne. Det var jo godt, og disse arbeidere var svært tilfredse. Men det kommer også andre momenter inn i bildet, når det gjelder disse arbeidere. De får selvfølgelig den pensjon ut-

regnet etter tjenestetiden de har hatt på anlegget. Enkelte har 150—200—250 måneder. Enkelte får full pensjon, de som har arbeidet så å si fra barneårene får full pensjon. Men en mann som etter den nåværende ordning har 200 pensjonsgivende måneder, får ved 68 år sin pensjon. Når han blir 70 år går han over til alderstrygd. Da bortfaller denne pensjon. Simpelthen bortfaller, da får han alderstrygd, og da oppnår han ikke noe av sin pensjon. Det blir en alderstrygd til denne mannen som har slitt gjennom alle disse årene. I vårt forslag fra Talvik Vegarbeiderforening foreslår vi: «Arbeideren har rett og plikt til å slutte i arbeidet ved utgangen av den kalendermåned han fyller 65 år. Vedkommende tilsettingsmyndighet kan, når forholdene tillater det, bestemme at fratreden kan skje inntil 3 år tidligere (62 år) hvis 360 pensjonsgivende måneder er nådd.» Med 360 pensjonsgivende måneder er det klart at denne mann må ha slitt nok fra barneårene av og må få lov å slutte med den pensjon han har oppnådd. Men samtidig er vi alle klar over, at pensjonsgrunnlaget er altfor lavt. Det er sulteforing av disse gamle veteranene. 7 kroner måneden pluss det glidende dyrtidstillegget hvert år. Det blir ingenting. Jeg har personlig hatt kontakt med og kjenner til folk i dag, som har denne lave pensjon og sitter med store utgifter. Og de får ovenikjøpet skatt på den lille pensjonen. Med hensyn til dette med skatten, så er det noe de stedlige myndigheter må ta seg av. Det kan ikke vi gjøre noe ved. Men jeg mener at alderspensjonen, grunnlaget for pensjonen må stige til absolutt minst 1200 kroner. Da kommer vi i nærheten av de folk som er statslønte og går av med pensjon. Grunnlaget blir da for 360 pensjonsgivende måneder 4320 kroner pluss dyrtidstillegg. Det er innenfor rimelighetens grenser. Videre har vi § 5, avsnitt 4; der har vi også et kapittel som sier, at «alderspensjon med tillegg må ikke overstige 80 prosent av den inntekt vedkommende hadde de siste 3 forløpne år». Denne mannen kunne ha vært uheldig de siste 3 år og hatt dårlig inntekt og om han har full pensjon så skal den ikke overstige 80 prosent, det er jo et avsnitt som dreper alt i hop. Den paragraf må vekk. Når det gjelder vårt forslag: «Pensjonen etter denne lov fåes i sin helhet såfremt den overstiger alderstrygden, og er alderstrygden uvedkommende både i utbetaling og avgift.» Det er en liten feil der. «Avgift», denne alderstrygdavgiften er noe alle må yte. Det må vi være klar over. Men det bør være alderstrygden uvedkommende i utbetalinger som jeg tidligere sa. Hvorvidt pensjonstrygden for statens arbeidere er regningssvarende eller ikke, tør ikke jeg påstå, men som Karlsen sier så er det selv-

følgelig store uttellinginger fra statens side. Det er klart. Men skal vi være på nåde? Vi må kunne få en pensjon som trygger vår alderdom, selv om avgiften stiger. Avgiften har nå steget med 15 øre, men det er vel ingen statsarbeider i dag som sier noe om det blir 20 øre, hvis vi dermed kan gå en tryggere alderdom i møte. Men det er bare det at vi skal få pensjonsgrunnlaget opp. Da får Sosialdepartementet bestemme hvilken avgift vi skal ha.

Agnus Angell: Hvis vi i dette samfunn kunne få det slik vi ville ha det, da fikk vi det virkelig godt! Jeg er for så vidt enig i forbundsstyrets innstilling i det en har gjort. Det viser seg at de har arbeidet godt med saken. Men det er likevel ting som jeg mener er utelatt i deres innstilling, og det er i § 24, punkt 7. Der har vi sendt inn et forslag og jeg mener det er så godt at det burde vært tatt med i innstillingen fra forbundsstyret. Det burde vært tatt med dem som har krigstrygd eller ulykkestygd for skader. Jeg opptar vårt forslag. For øvrig er jeg enig i landstyreets innstilling.

Dirigenten: En meddelelse til redaksjonskomitéen. Den bedes møte straks ute i foajéen.

Lars Næss: Å fastsette pensjonsalderen til 60 år synes å være riktig. Men vi skal likevel være oppmerksom på at det er et tveegget sverd. Det vil si: de folkene som ikke oppnår full pensjon. Pensjonsordningen er nokså ny, og de folkene som ikke har så mange pensjongivende måneder at de får full pensjon, de folkene har absolutt ikke noe eksistensgrunnlag igjen. De kan ikke eksistere på det pensjonsbeløp de da får utbetalt. Samtidig må vi være oppmerksom på at de kan være like arbeidsføre i 60-årsalderen. Det er jo helt individuelt. Vi kan ikke ta alle over en kam. Det er vanskelig for de folkene å få beskjefligelse ved annen bedrift eller på en annen arbeidsplass enn den de har hatt. Det må vi også ta i betraktning når vi skal diskutere spørsmålet om forhøyelse eller nedsettelse av aldersgrensen. Hvis det skal besluttes at aldersgrensen skal nedsettes til 60 år, må det være en selvfølge at pensjonens størrelse må heves i forhold slik at folkene kan eksistere. Ellers er det meningsløst å sette pensjonsalderen til 60 år. Det er min personlige mening. Når jeg ser på de forslag som er framlagt og uttalelsen som foreligger her, så er det et enkelt ord jeg vil foreslå utgår av denne uttalelse. Jeg kan referere det hele: «Landsmøtet er videre klar over at det var nødvendig for Stortinget å heve pensjonsinnskuddet som følge av at pensjonsgrunnlaget ble forhøyet, men mener at den foretatte heving av pensjonsinnskuddet fra 10 til 15 øre pr. arbeidet time burde betinget et større pensjonsgrunnlag enn

tilfelle blir.» Jeg mener det må strykes det der «burde betinget». Vi stryker «burde» og setter «betinget et større pensjonsgrunnlag enn tilfellet blir». For jeg mener det er en kjensgjerning at når en tidligere betalte 10 og skal betale 15 øre, så betinger det absolutt et større pensjonsbeløp. Er vi enig i det så bør det ikke hete «burde betinget», men at det betinger. Jeg opptar det som forslag.

Karl Pettersen: Jeg har fått de opplysninger jeg har bedt om, og jeg mener at det har gitt oss et bilde av hvordan de forskjellige grupper reagerer på senkning av pensjonsalderen. Jeg kan ikke forstå Karlsen når han sier at dette ikke skulle vært utsendt. Jeg mener det er riktig at de som arbeider ute på anleggene får gi sitt syn til kjenne om de synes pensjonsalderen er som den bør være. Jeg synes det er helt riktig, samtidig som jeg synes forbundet skulle være takknemlig for at folkene har stemt over dette. Utfallet viser jo at det er stemning for å senke pensjonsalderen. I vår forening har vi foreslått 60 å 65 år. Vi var jo oppmerksom på at det kom til å bli diskusjon om pensjonsalderen, og å komme ned på 60 år med en gang var jo en ting som var klart ikke var mulig. Likevel stemte meste-parten for 60 år. Jeg vil støtte Høyaas' forslag om at landsmøtet går inn for 65 år, og at vi får inn en passus som betinger at alle slutter. Jeg har arbeidet både i Nordland og her sydpå. Jeg kjenner de anleggsarbeidere som begynner å nå de 60 år, og jeg mener det er ikke riktig av Karlsen å si at dette her ikke skulle vært utsendt til foreningene. Jeg mener det er riktig at vi som er medlemmer av Norsk Arbeidsmandsforbund gir vårt syn på de forskjellige spørsmål.

Asbjørn Overvik: Det er nokså merkelig at når forbundet finner å utsende en sak til avstemning blant medlemmene for å få en orientering foran landsmøtet om hvordan medlemmene stiller seg til vedkommende sak, at en så på landsmøtet ikke tør legge fram avstemningsresultatet. I det hele tatt synes jeg den slags ikke passer. Jeg skal ikke bruke sterkere uttrykk. Jeg synes også Karlsens uttalelse betyr en undervurdering ikke bare av medlemmenes ansvarsfølelse og deres åndelige nivå, men det betyr også å sette dem utenfor sakenes behandling på landsmøtet. Det er klart at de medlemmer og de foreninger som har hatt saken til behandling, har forsøkt så godt de har kunnet å sette seg inn i forholdene. Jeg tror at medlemmene ute på arbeidsplassene har de beste forutsetninger for å bedømme pensjonsalderen og at den ligger for høyt. Vi har som Pettersen også var inne på, sett at gamle arbeidskamerater har

måttet gå i sitt arbeid til de er så nedbrutt av gikt og andre sykdommer at de når de slutter ikke er i stand til nesten å greie seg selv, langt mindre å utføre et eller annet arbeid. Jeg tror medlemmenes stilling i denne sak er nøye overveid, og den er også fullt berettiget. Avstemningsresultatet har ikke fortjent den kritikk, og den uttalelse som kom fra Alb. Karlsen. En annen ting er at landsmøtet understreker nødvendigheten av å få pensjonstrygden utvidet til å omfatte arbeiderne også ved fylkenes og herredskommunenes veiarbeidsdrift. Jeg vil understreke det så sterkt jeg kan. Vi ser at det i dag er en skrikende urettferdighet. Jeg kan ta et eksempel fra det sted hvor jeg selv er beskjeftiget, hvor fylket har overtatt kommunenes veivedlikeholdsdrift, og de arbeidere som har vært beskjeftiget i kommuner hvor en har opprettet en pensjonskasse for sine arbeidere. Hvis de veivoktere som tidligere var beskjeftiget der hadde fortsatt som kommunenes arbeidstakere, så hadde de i dag vært underlagt deres pensjonskasse. Nå er de som sagt gått over i fylket og står utenfor pensjonsordningen. Mens vi som så å si arbeider på samme arbeidsplass og er underlagt de samme bestemmelser med hensyn til lønn osv., har pensjon. Jeg mener at forbundet med større kraft må gå inn for å rette på dette misforhold. Vi var alle svært glade da vi fikk loven om pensjonstrygden, men vi er også klar over at den har sine store mangler. Det er et lovverk som det bør rettes på i den kommende periode, og Arbeidsmandsforbundet må med større kraft gå inn for å gjøre det til en virkelig trygd for dem som slutter i arbeidet. I tillegg til det forslag som er framlagt til uttalelse vil jeg tillate meg å foreslå følgende: «Landsmøtet forutsetter videre at spørsmålet om en senkning av pensjonsalderen blir fremmet av det kommende forbundsstyre.» Dette i tillegg til den uttalelse som foreligger trykt.

Carl Joh. Frogh: Det var med hensyn til aldersgrensen. Jeg hadde tenkt meg at Alb. Karlsen som sist hadde ordet etter meg, hadde kommet til å nevne årsaken til at folk så nødig vil slutte. Det har jeg fått svar på. De kan ikke leve av det de får. Nå kommer jo det i tillegg at det er gjort en forbedring. Men så har vi tilfelle hvor vedkommende ikke har tilstrekkelig tjenestetid til å få det fulle beløp. Hertil kommer at pensjonen skal nedsettes med det vi får av alderstrygden; som vi alle betaler like meget til. Veiarbeiderne skal faktisk betale for å få alderstrygden pluss den prosenten som utgjør dyrtidstillegget. Etter som kommunene forsøker å hjelpe de gamle ved å sette opp alderstrygden, så kommer pensjonstrygden og setter pen-

sjonen tilsvarende ned. Det er derfor ingen hjelp i det. Når det gjelder utgiftene ved gjennomføringen av pensjonen, så er det svært så nøye det skal gå for seg at det skal gå på timen løs. Det måtte vel kunne gå an å finne en litt enklere vei. I Buskerud har vi hatt kontorsjef Gulbrandsen i pensjonstrygden til å holde foredrag for oss om hvordan det må gjøres, og han framholdt at enhver veiarbeider må sørge for å ha arbeidsboka i orden. En bedring er det dog blitt. Den veiarbeider som ikke sørger for å ha arbeidsboka i orden, kan risikere det mest uforutsette.

Arne Ødegårdsstuen: Som en ser av dagsorden så har Biri og Snertingdal Veiarbeiderforening henstilt om at det blir opptatt forslag om at pensjonsordningen for statens arbeidere også blir gjort gjeldende for de kommunale og fylkeskommunale veivoktere. Som en ser av innstillingen så har landsstyret tatt hensyn til dette og har gitt innstilling om at dette skal fremmes. For så vidt kan jeg si at vi i vår forening er fornøyd. Vi kan ikke vente noe mer etter det forslag vi har sendt inn. Men når det er tale om pensjonsalderen, så var også det behandlet i vår forening, og der var utfallet som i de fleste foreninger at det var stor stemning for 60 år. Men da må jeg si at jeg må være enig med Alb. Karlsen. Jeg mener at å senke pensjonsalderen til 60 år, og binde den til 60 år i dag, det anser jeg å være uklokt, nesten meningsløst. For vi vet alle sammen at veiarbeiderne er ikke noen kapitalister. Det blir ikke til å leve på skikkelig vis med det pensjonsgrunnlag som er i dag. Betingelsen må være at vi får hevet pensjonsgrunnlaget så det blir tilsvarende etter tiden før vi forsøker å senke pensjonsalderen. I hvert fall ikke under 65 år. De stemte i min forening for 60 år. Jeg ville ikke anbefale det, sa jeg, og jeg henstilte til medlemmene at de måtte overveie saken. Men som sagt, så var resultatet at det ikke var flere enn 2 som stemte for en høyere alder enn 60 år. Men det mener jeg fremdeles er en feil av medlemmene på et tidspunkt da grunnlaget for pensjonen er så elendig som det er i dag, at en vil senke det til 60 år, og jeg vil henstille til forsamlingen at en tenker over hvilken stilling vi er i, og ikke binder medlemmer i forbundet til å leve kummerligere enn det er nødvendig.

Gustav Øium: Da jeg var på forrige landsmøte var jeg inne på det spørsmål som berøres her i dag, nemlig pensjonsordningen for veiarbeiderne. Jeg finner at slik som denne loven er framsatt, er den ufullstendig for oss veiarbeidere. Vi har gått over fra statens veivesen og til fylkeskommunene eller herredskommunene, og tatt tjeneste der. Det er sikkert mange her og

utover det hele land som er i samme båt som meg sjøl. Jeg var en lang tid i statens veivesen. Jeg kan forresten si det med rene ord: til 1946 hadde jeg opparbeidet meg 272 pensjonsgivende måneder, og da falt det seg slik at det i min hjemstavnskommune skulle ansettes veivoktere. Veitilsynsmannen som var da, ville absolutt at jeg skulle søke stillingen som var blitt ledig. Jeg var dum nok til å søke stillingen og fikk den. Men jeg må si at jeg ble skuffet når jeg kom så langt at denne pensjonsloven skulle tre i kraft. Den skulle gjelde statens veivesen. Fylkeskommunene og herredskommunene skulle være utenfor. Forbundsstyret må derfor gå inn for å prøve å få denne loven forandret. Jeg går ut fra at forbundsstyret har gjort sitt beste, men det viser seg — jeg har hatt høve til å se den siste lov — at den er helt mangelfull. Vi står der vi *har stått*. Det var en liten forandring, men svært liten. Det hjelper lite for oss. F. eks. i Sør-Trøndelag fylke er vi kommet dit hen, vi tenkte nå i hvert fall det at hvis vi kom over til fylket, så måtte vi iallfall komme under pensjonsordningen, ved at fylket har overtatt herredskommunenes veivedlikehold fra 1. juli i år. Men det står like uløst for oss. Jeg vil understreke at forbundet for fullt alvor må gå inn for å få en forandring på denne lov. Jeg akkorderte litt med sosialministeren, Rachel Seweriin i sommer. Hun var på Løkken på møte i Sør-Trøndelag Arbeiderpartiets årsmøte. Hun framhevdde der at hun ikke trodde det var vanskelig for Sosialkomiteén å komme til forståelse med fylkets- og herredskommunene om en pensjonsordning for veiarbeiderne. Hun spurte bl. a. om det var gjort et forsøk. Det var ikke sikkert at alle fylkeskommuner og herredskommuner stilte seg uvillig. Hun uttalte også at det skulle bli gjort forsøk, og jeg går utfra at det blir gjort, så vi kan få en ordning på dette i den nærmeste framtid. Men det er én ting jeg må få lov å komme inn på, og hvor jeg mener det må være en feil. Da jeg kom til møtet her, var det noen av representantene som kunne fortelle meg at selv om vi arbeidet ved statens veivesen som jeg har gjort og har så mange måneder da jeg sluttet i statens veivesen og går over til herredskommunen, så får jeg ikke for de måneder jeg har opparbeidet i staten. Det skulle jeg ønske å få rede på her av dem som har bedre kjennskap til dette. Jeg må gå ut fra at det må være feil. Ja vel, Karlsen opplyser meg her nå at det er feil, og det er da også det jeg har regnet med. Med hensyn til pensjonsalderen, opp eller ned, vil jeg bare ha sagt at den pensjon veiarbeiderne nå får etter de satser som er bestemt, er så lave at det vel ikke kan være noen som er arbeidsfør som ønsker å slutte

på veiarbeid når han er 60 år. Jeg mener at 65 må være en passende alder.

Helge Sandø: Vi er vel alle enige om, at da vi i 1950 fikk denne loven om pensjonstrygd, så var det en gledelig begivenhet. Men etter hvert som den ble satt ut i praksis, så støtte vi på de forskjellige mangler. Det var store, store mangler vi støtte på. For det første så kan en si at selve pensjonsgrunnlaget ligger for lavt, hvis en mann skal kunne eksistere på en noenlunde forsvarlig måte. Dernest å få opptjent tiden for å få pensjonen som etter mitt syn er så urimelig som den overhodet kan bli. Når det ikke skal telles med andre tider enn akkurat de tider man betaler for, så er det svært vanskelig selv om man arbeider all sin tid både til 65 og 68 år, å oppnå den fulle pensjon. Det er jo så at en mann kan bli sjuk. Det har en ikke herredømme over selv. Men da skal det trekkes fra den tid han var ansatt før han forlot jernbanen. Det mener jeg er urimelig. Når mannen er ansatt, enten det er ved jernbanen eller annet sted, skulle det jo telle fra den tid han var ansatt og til den dag han sluttet. I hvert fall skulle slikt som sykdom eller permisjon ikke trekkes fra. Vi som ligger ute på anleggene, og som har familiene på en annen plass langt borte, vi blir jo nødt til en gang imellom å søke permisjon for å reise hjem og se til familien som naturlig er. Den tiden går ifra, slik at det blir umulig å oppnå den pensjonsalderen som er satt på rimelig vis. Jeg mener saken ikke skal legges vekk fordi om vi vedtar forbundsstyret innstilling i dag. Forbundsstyret må fortsatt arbeide med å få utbygd pensjonsordningen så den kan bli slik at den blir til alles tilfredshet.

Olaf Sletten: Jeg har ikke noe å innvende mot den innstilling som er fremmet fra forbundet. Men jeg var litt forbauset over at det ikke var nevnt noe om aldersgrensen. Men etter det Karlsen opplyste, så kan jeg nok forstå det, og det var avslørende for oss. Det viser at frammøtet har vært veldig dårlig, og interessen må jo være deretter, og da er det ikke så godt. Jeg skal ikke bruke mange ord, for det kan neppe komme fram noe nytt her nå. Men jeg er av den mening at aldersgrensen bør være 65 år, og jeg mener at veiarbeiderne ikke bør stå i noen særstilling like overfor andre av statens arbeidere. De bør iallfall stilles likt med hensyn til aldersgrensen. Hvorvidt vi kan oppnå å komme opp som de andre, avhenger vel meget av oss selv. Men hvis ikke interessen blir større utover i avdelingene enn det avstemningen ga uttrykk for, så ser det ikke lyst ut. Vi får håpe at det går den andre veien, og at de som sitter med

regjeringsmakten i dag får fortsette å beholde den, og at de greier å lage de sosiale forhold, slik at vi kommer på likestilling med andre.

Thv. Karlsen, Norsk Tjenestemannslag: Når jeg som gjest tar ordet i denne sak er det fordi jeg i mitt forbund også har problemer i forbindelse med loven om pensjonstrygd for statens arbeidere, slik at jeg også er interessert i at man kommer fram til den best mulige ordning. Det har vært meget kritikk over ordningen. Den er ikke tilfredsstillende, det er mange forhold som en der kan peke på og som bør forandres. Alle er vel enige om for så vidt at vi burde fått den forbedret på en rekke punkter. Men det er når alt kommer til alt spørsmål om hvor meget vi makter rent samfunnsmessig. Loven om pensjonstrygd for statens arbeidere kan ikke sees isolert som en sak for seg. Det er ikke her bare spørsmål om de bevilgningene som blir nødvendige for å forbedre denne loven. Vi har som dere kjenner til fått pensjonsordninger for en rekke andre grupper i samfunnet, sjøfolkene, skogsarbeiderne, for å nevne noen, og det er på trap-pene mer av dette. Man vil etter hvert søke å bygge ut pensjonsordninger som forsøksvis søkes samordnet mest mulig, slik at når tiden er moden for det, og man mener å make det, går over i en alminnelig pensjonsordning som gjelder alle grupper. Da blir spørsmålet om forbedring av disse trygdeordninger, også avhengig av hvor meget det kommer til å koste.

Det er som en vil forstå et ganske stort problem. Det er tatt et skritt i riktig retning med den økning av pensjonen som ble gjort gjeldende, eller som er vedtatt nå fra kr. 7.50 pr. tjenestemåned til kr. 8.10. Det dekker ikke på noen måte en rimelig levestandard for dem som må gå av på den pensjonen, men det er altså her spørsmål om store bevilgninger på det sosiale område, og som en må se i sammenheng med alle andre grupper i samfunnet. Så er det spørsmålet om aldersgrensen som har vært sterkt framme i diskusjonen her. Jeg synes det er naturlig å se disse ting sammenholdt med statstjenestemennene, som det ligger nær å sammenlikne med. Statstjenestemennene har en pensjonsordning hvor aldersgrensen i alminnelighet er 70 år. Det gjelder også arbeidstakere i manuelle yrker. Ved siden av den alminnelige aldersgrense gjelder også en rekke særbestemmelser om spesiell aldersgrense for enkelte grupper som av forskjellige grunner må ha en lavere aldersgrense enn den vanlege. Det har vært i arbeid en stor aldersgrensekommité som har sett på disse tingene. Den fikk mandat til å utrede spørsmålet om hvorvidt det forelå muligheter for å heve aldersgrensen for statens

tjenestemenn. Bakgrunnen for dette var den alminnelige befolkningsmessige utvikling. Vi er inne i en utvikling hvor vi får vesentlig flere gamle i forhold til de unge som kommer inn i arbeidslivet, og videre har vi det forhold at den alminnelige levealder for folk er stadig stigende, slik at det skulle foreligge saklige grunner for å heve aldersgrensen utover det den opprinnelig var fastsatt til. Så kommer fullbeskjeftigelsesproblemene, at man gjerne vil ha denne reserven av arbeidskraft som de eldre representerer lengst mulig i arbeidslivet. Aldersgrense-kommitéen kom fram til at man skulle kunne heve aldersgrensen noe, særlig for de gruppene som hadde lavere aldersgrense enn 70 år. Aldersgrensekommitéen var også inne på å fremme forslag om at adgangen burde åpnes for den enkelte tjenestemann å stå i tjenesten utover aldersgrensen i større utstrekning enn det var adgang til etter gjeldende pensjonslov. Jeg skulle tro at det blir alminnelig tilslutning for en økning av aldersgrensen for tjenestemennene i sin alminnelighet. Da syns jeg at når spørsmålet har vært undergitt så vidt grundig behandling som i denne aldersgrensekommitéen, hvor også statstjenestemennenes organisasjoner var godt representert og saken har vært behandlet ute i organisasjonene ganske grundig og vunnet alminnelig tilslutning at man må ta disse hensyn, ta konsekvensen og heve aldersgrensen i de tilfelle det er forsvarlig ut fra sikkerhetsmessige og andre hensyn. Da syns jeg det er vanskelig å ta opp en diskusjon om å senke aldersgrensen for statens arbeidere, som går under pensjonstrygden. Det vil vel måtte sees noe i samme retning for statens arbeidere som tjenestemennene i denne sammenheng. Jeg tror den tekniske utvikling kan sies å ha lettet arbeidet for de fleste arbeidergrupper som går inn under disse pensjonsordninger slik at det er ikke det slit som skulle betinge en vesentlig lavere aldersgrense for statsarbeiderne i forhold til tjenestemennene, som vi også kjenner til i ganske stor utstrekning er beskjeftiget i manuelle yrker. Jeg tror derfor personlig at dette med å senke aldersgrensen for pensjonstrygdens vedkommende ikke har noe særlig for seg, og jeg tror også det som for øvrig har vært nevnt tidligere her at folk i vesentlig grad beskjeftiger seg med problemet om hvordan de skal kunne få anledning til å stå i tjenesten utover aldersgrensen. Det understreker vel også at aldersgrensen i og for seg ikke er for høy. Det kan være i enkelte spesielle tilfeller hvor en f. eks. av helsemessige grunner, ønsker fratret tidligere. Men det alminnelige er vel at man heller vil stå i arbeid så lenge som mulig og den aldersgrense som

er fastsatt i pensjonstrygden mener jeg da ut fra de henvendelser vi får fra medlemmene våre om forholdene der, ikke er urimelig høy. Jeg mener den ligger på et rimelig nivå.

Johan Skrede: Jeg er enig i det som siste taler sa, så jeg frafaller ordet.

Georg Pettersen: Når det gjelder pensjonskassen og spørsmålet om alderen så har jeg den oppfatning at arbeiderne gjerne vil ha en lav aldersgrense for å få mest mulig fordel av pensjonen. Når de blir 70 år så får de jo alderstrygden og det viser seg ofte at pensjonen er ikke noe større enn alderstrygden så det blir hipp som happ. Derfor regner de med at de kan ha fordel av pensjonen i de årene før de blir 70 år. Det er iallfall de erfaringene jeg har gjort. Jeg representerer en kommunearbeidergruppe og vi har hatt en uheldig pensjonsordning å stri med, idet vi fikk en pensjonsordning under krigen i Norske Folk. Men den offisielle linje fra departementet fikk vi klart for oss, jeg tror det var i 1950 ved et rundskriv som gikk ut til kommunene om å heve aldersgrensen til 70 år. Vi fikk rede på dette og protesterte overfor formannskapet. Vedtaket ble gjort enstemmig om å heve aldersgrensen i vedkommende kommunestyre både fra Arbeiderpartiet og kommunistene. Det var ingen som stemte imot. Siden har vi hatt krangel om denne kasse til dags dato. Det beror nå i Arbeidsretten og hvordan det går videre der, vet jeg ikke. Men jeg tror at hvis vi kunne få behovsprøvning så var det ikke noe i veien for å heve aldersgrensen. Jeg tror det er mange som gikk med på å arbeide til de var 70 år. Men det er jo ingen som har interesse av å betale pensjon i lange baner og så få den når en blir 70 år når den ligger på linje med alderstrygden. Det tror jeg er den virkelige grunn for at en ikke vil gå med på noen forhøyelse av aldersgrensen.

Selmer Suvatne: Det har vært en lang debatt, og jeg har ikke noe nytt å komme med. Men det er en ting jeg vil slutte meg til i innstillingen her fra forbundet og det er at jeg synes vi ved å gå ned med aldersgrensen motarbeider dem som hører til fylkene og herredskommunene. Jeg er sikker på at det er slik i de fleste veiarbeiderforeninger at en har kamerater som arbeider innen kommunene og fylkene. Vi har også kommunale veivoktere. De står utenom, de har ikke rett og krav på pensjon. Vi må først tenke på dem og få dem med, med samme rett som oss. Så får vi tale om alderen siden. Vi skal rekke broderhånden ut og hjelpe dem som ikke er kommet på samme plan. La oss først få dem med. Jeg tror ikke det er umulig. Jeg tror også det skal lykkes for fylkenes og herredskommunenes arbeidere.

Tønnes Moi: Vi er for så vidt alle enige i innstillingen fra landstyre, men jeg vil presisere det siste taler sa og det synes vi i Vest-Agder er det viktigste: det å få *alle* med i pensjonstrygden. Det er helt urimelig at en så stor arbeidsgruppe skal stå utenfor. Som nummer to vil jeg sette som en forbedring å få vekk § 24. For den tar så meget av pensjonen når en blir 70 år og får alderstrygd, at det er urimelig sammenholdt med andre yrker som har trygd. De kommer inn under alminnelige forhold. For øvrig slutter jeg opp om det som er framlagt, men vil presisere at alle må bli med i pensjonstrygden. Forbedringen som kom i fjor var ingenting, det var bare et slag i luften, god dag mann økseskaft, som man sier.

Lars Hjørnevik: For 17 år siden ble det fattet vedtak her på landsmøtet om at pensjon skulle gjennomføres i dette land og ved 65-årsalderen. Det skulle brytes igjennom med den største og sterkeste gruppe og det var statens jernarbeidere. Siden skulle man ta statens veiarbeidere og siden skulle man ta fylkenes veiarbeidere og til slutt skulle man tvinge pensjonstrygd gjennom for alle. Det var vedtaket. Ja så kom Regjeringen Gerhardsen, og hva skjer? Jo, da forhøyer man det med 3 år til 68. På vårt landsmøte var det bestemt at det skulle være 65 år og jeg kan ikke skjønne dette her. Det ble forkastet med det argument, at det var de unge som måtte fø de gamle. Det er noe stort sludder. Når en mann arbeider 40—50 år, så må han vel ha gjort så meget i dette land, at han er verd pensjon. Det er merkelig at det ikke skal kunne gå an å få gjennomført pensjon fra 65 år. De borgerlige går simpelthen og ler av oss og gjør narr av både Regjeringen og oss.

Forskjellige meddelelser:

En del permisjonsandragender for ettermiddagsmøtet ble innvilget.

Bernt Alfsen: Det var til representantene fra veiarbeidsdriften i Nordland. Vi har tenkt å ha en liten sammenkomst etter møtet i kveld for å få i stand stedlige styrer for veiarbeiderne i Nordland. Jeg vil be om at representantene for veiarbeiderne i Nordland blir igjen etter møtets slutt i kveld.

Møtet hevet.

Ettermiddagsmøtet torsdag den 15. september.

Dirigenter: Kr. Moljord — Alf Søfting.

Møtet ble satt klokken 15. Protokollen fra formiddagsmøtet ble referert.

Daniel Martinsen: Når det gjelder protokollen så vet jeg ikke om jeg har oppfattet den feil. Men jeg forstår det slik av protokollen at her er stemt over det av Løkken framsatte forslag når det gjelder yrkesstipend for foreldres barn. Men hva da med yrkesstipend for direkte medlemmer? Jeg vet ikke om dette framgår av protokollen.

Petter Hansen: Vi har talt så meget om demokrati her at vi skulle være såpass demokratisk at når man leverer inn et forslag til dirigentene, så skal det bli opptatt og behandlet på vanlig måte. Men vårt forslag er helt lagt bort. Det er ikke kommet fram i det hele tatt. Det samme var tilfellet med tilleggsforslaget jeg leverte inn i en annen sak. Det kom heller ikke opp til avstemning. Jeg har etterlyst det hos en av dirigentene, men jeg har ikke hørt noe.

Dirigenten: Etter de bemerkninger som er kommet skal dirigenten undersøke det, og så skal vi få det fram. Er det ikke votert over, så skal det bli gjort. Er det noen feil skal det bli rettet.

Dermed ble protokollen vedtatt.

Et par permisjonsandragender for formiddagsmøtet i morgen ble innvilget.

FORTSATT BEHANDLING AV PUNKT 4 C: FORSLAG VEDRØRENDE PENSJONSSPØRSMÅL

Fridtjof Indrebø: Når det gjelder aldersgrensen for pensjon, skulle det vel være unødvendig å fortsette denne diskusjonen. Norsk Arbeidsmandsforbund har som alle vet hørt seg for i

foreningene utover om hva en ønsket og hva en mente var det riktige. Forbundet har fått svar på det. Vi har egentlig fått et svar som vi kan tolke som en bønn fra de gamle slitne vei- og anleggsarbeidere som er blitt krøkke av et langt slit. Det er deres bønn vi her på landsmøtet skal gi svar på, og det må være en oppgave for oss å gjøre hva vi kan for at alderspensjonen blir satt høyere. Når en hører at det fra denne talerstol er tatt sammenlikning mellom anleggsarbeiderne og statstjenestemennene, så synes jeg ikke vi behøver å imøtegå det, for det taler imot seg sjøl. Jeg synes det må virke forstemmende på en gammel utslitt anleggsarbeider, dette at man ikke stilles på likefot med statens tjenestemenn. Jeg vil ikke si noe mer om de ting, men jeg tror det vil bli et flertall her for at vi kommer disse gamle, slitne arbeidskamerater i møte, og at de får aldersgrensen nedsatt.

Anton Østhus: Jeg har sittet og hørt alle de innlegg som har kommet fram i dag i denne sak, og jeg forstår det slik at det har vært delte meninger om senkning av aldersgrensen. Jeg vil bare gjøre oppmerksom på at jeg er ikke noen statsarbeider, men min mening er personlig den at man bør holde på en senkning. Jeg må være enig med alle som har talt for den saken, og har begrunnet den så grundig. Ifølge det avstemningsresultat som er lagt fram i dag, så viser det seg at det er flertall for at den skal senkes, skjønt det er dissens om det. Men det er klart at vi kan ikke gå ned til 60 år. Det er ikke jeg stemt for, men vil holde meg til 65 år.

Erling Evanger: I den innstilling som foreligger på bordet til representantene savner jeg aldersgrensen for de som skal oppnå pensjonstrygd. Jeg forstår ikke hvorfor det blir utsendt til avdelingene til avstemning over pensjonsalderen, når det ikke blir tatt med her i innstillingen. Jeg mener at pensjonsalderen bør senkes, og vil gå inn for at arbeidere i *dagen* og i *sunnhetsfarlige* bedrifter, blir senket til 60 år. Noen nærmere motive- ring for aldersgrensen 60 år for arbeidere under *dagen* og helse- farlige bedrifter, skulle være unødvendig. Kunne vi komme dit- hen at vi fikk de to grensene, 65 og 60 år, ville meget være vun- net. Jeg vil tillate meg å foreslå dette, og at det kommer inn i den innstillingen som foreligger: «Landsmøtet mener at pen- sjonsalderen for arbeidere i *dagen* settes til 65 år, og for arbei- dere under *dagen* og helsefarlige bedrifter settes til 60 år.» Det vil jeg gjerne ha innflettet i den innstilling som foreligger.

Walter Kristiansen: Jeg hørte at det var stilt forslag om en liten endring i landsstyrets innstilling. Det gjelder annet av-

snitt hvor det står at «vi mener at den foretatte heving av pensjonsinnskuddet fra 10 til 15 øre pr. arbeidet time, burde betinge et større pensjonsgrunnlag enn tilfellet ble». Det er foreslått endret til: «Betinge et større pensjonsinnskudd.» Jeg mener vi vanskelig på grunnlag av å henvise til en heving fra 10 til 15 øre kan si at det betinger et større pensjonsgrunnlag. Jeg er enig i at pensjonsgrunnlaget er for lavt, men akkurat i den forbindelsen må vi være merksam på et lite regnestykke. Pensjonsgrunnlaget er hevet fra kr. 7.50 til kr. 8.10 pr. tjenestegivende pensjonsmåned. Hvis vi tar 360 pensjongivende måneder som er toppen av det en kan oppnå, 30 års tjeneste, og ganger det med 60 øre, så får en ut kr. 116.00. Så gis det 30 prosents tillegg på det. Det blir kr. 64.80, tilsammen kr. 280.80. Det er pensjonsgrunnlaget nå hevet med. Så er pensjonsinnskuddet gått opp fra 10 til 15 øre, hvis vi ganger 2400 arbeidstimer med den 5-øringen som er pålagt så får vi kr. 120.00 pr. år, altså det er blitt en økt utgift på kr. 120.00, men pensjonsinntekten er steget med kr. 280.80. Ergo kan vi ikke etter min mening si til Stortinget at en heving fra 10 til 15 øre betinger et større pensjonsgrunnlag. Da kan vi ikke henvise til stigningen i pensjonsinnskuddet. At vi arbeider for å få opp pensjonsgrunnlaget skal vi alle være enige om, men akkurat i denne forbindelsen mener vi man bør bruke uttrykket «burde betinges», og det er ikke noen svak innstilling det. Det er en kritikk mot Stortinget at det ikke hevet pensjonsgrunnlaget mer enn det gjorde. Men regnestykket i og for seg beviser at Stortinget for så vidt har vært innenfor det en kan si statistisk utregning. Men det er en helt annen sak. Jeg vil foreslå at man ikke endrer uttrykket, for etter min mening så svekker ikke det innstillingen at det står «burde betinges». Hvis vi setter «betinge» så må vi vel i grunnen bevise regnestykket, at det skulle være høyere pensjonsgrunnlag. En kan gå inn for høyere pensjonsgrunnlag på et annet grunnlag enn akkurat den hevingen i pensjonsinnskuddet. Og vi har jo forslag fra avdelingene når det gjelder dette spørsmål hvor avdelingene er enig i, at de gjerne kan betale større pensjonsinnskudd, hvis bare pensjonsgrunnlaget i og for seg blir høyere enn det er i dag.

Jeg er fullt ut enig i at vi kan gå inn for å senke pensjonsalderen, men her er det spørsmål om hvor mange harer vi skal jage på en gang. Jeg mener det aller viktigste i første omgang er å bedre pensjonstrygdens bestemmelser og der er jeg hjertens enig med dem som sier at vi først og fremst må forandre § 24, fordi nemlig at statens pensjonister står i en særstilling

like overfor andre som har en bedriftspensjonering og til og med de som tidligere hadde gavepensjon og som ble overført til pensjonstrygden, de har tapt på en slik overføring. For den gang de hadde gavepensjon så ble de ikke trukket for det de fikk i alderstrygd. Men i pensjonstrygden står det klare bestemmelser om at alderstrygdens minstesatser skal trekkes fra pensjonsgrunnlaget. Altså pensjonstrygden stiller arbeiderne i en særstilling, som ikke er Stortinget verdig etter min mening. Jeg kan ta et typisk eksempel på hvor urettferdig det er. Stortinget har nylig forhøyet alderstrygden og det har i hvert fall ikke betinget noen forhøyelse for dem som har pensjonstrygd i de tilfelle hvor de er over 70 år. For jo høyere alderstrygden blir jo mindre blir den pensjon de får av staten. Det er klart at det er et helt urettferdig forhold. Hvis vi kan få utvirket at en endrer § 24 slik at alderstrygden betraktes som vanlig friinntekt i forhold til andre pensjonsordninger så vil vi vinne et godt stykke videre fram. Det er det jeg mener vi først og fremst bør gå inn for. Så har vi kravene fra veiarbeiderne om at en skal utvide pensjonstrygdens omfang til også å gjelde fylkeskommunene og herredskommunenes veiarbeidsdrift; der hvor staten yter innskudd. Det er også et krav, som selvsagt har meget for seg. Så har vi da det tredje kravet om senkning av pensjonsalderen. Jeg tror vi vil være best tjent med; også de som ønsker en lav pensjonsalder, først og fremst å heve pensjonstrygdens grunnlag, eventuelt få den utvidet til å omfatte fylkeskommunene og i annen omgang herredskommunene. Først når pensjonstrygden er blitt så vidt god at en arbeider i 60- eller 65-årsalderen finner seg tjent med å leve på de satsene, da mener jeg grunnlaget og tiden er inne til å senke pensjonsalderen. En skal ikke kritisere Alb. Karlsen fordi han heller til den oppfatningen. Han har vært den mann som vel har fremmet de mest radikale forslag i pensjonstrygden og har kjempet mot et kompakt flertall og når Karlsen sier at hvis en mann i 60-årsalderen mener at han ikke kan leve på pensjonstrygden, men heller vil fortsette til han eventuelt blir 65 år på vanlig arbeidssinntekt; så er det et reallt standpunkt. Jeg tror en skal ta hensyn til det og først og fremst gå inn for å heve de bestemmelser vi har i trygden. Når det gjelder avstemningen så kan det se rart ut, at den ikke er kommet med på innstillingen. Det er nettopp fordi Karlsen mener at det er uheldig å stille for mange krav akkurat på samme tidspunkt. Men selvsagt har avstemningen gitt et uttrykk og jeg tillater meg å stille forslag sålydende: «Landsmøtet tar den nylig fore-

tatte avstemning om senkning av pensjonsalderen til etterretning og henstiller til det kommende forbundsstyre å arbeide videre med dette spørsmål.» Da har for så vidt forbundsstyret et oppdrag og det må stå til forbundet å se an når tiden er inne til å presse på med pensjonsalderen. Jeg mener landsmøtet skal gi uttrykk for at det først og fremst vil bedre trygdens bestemmelser.

Dirigenten (Moljord): Dirigenten har undersøkt alle de foreliggende forslag og det er så mange at vi vil foreslå dem oversendt redaksjonskomitéen.

Alb. Karlsen (til forretningsorden): Etter min mening skulle det ikke være nødvendig å oversende denne saken til redaksjonskomitéen. Den er helt klar som den foreligger. Det foreligger en innstilling fra landsstyret. Det har ikke vært reist noen kritikk mot innstillingen. Med dette tilleggsforslag som nå foreligger fra Walter Kristiansen så kan dirigenten etter min mening votere over saken med en gang. En vedtar landsstyrets innstilling som forplikter det kommende styre til å arbeide videre med saken, når det gjelder senkning av pensjonsalderen og så vedtar vi tilleggsforslaget fra Walter Kristiansen og dermed har det kommende forbundsstyre retningslinjer å arbeide etter.

Dirigenten: Vi synes ikke det er så enkelt som Karlsen vil ha det til. Dirigentene vil ikke være med på å avskjære forslag som er framsatt, å komme under votering.

Walter Kristiansen (til forretningsorden): Jeg er helt enig med dirigenten i at saken blir oversendt redaksjonskomitéen. Men jeg vil henstille til dirigenten å ta opp mitt forslag først når det gjelder dette med å senke pensjonsalderen. Ellers vil det bli meget vanskelig for redaksjonskomitéen til å ta stilling til akkurat det spørsmålet. Hvis landsmøtet vedtar mitt forslag om at senkning av pensjonsalderen skal oversendes det kommende forbundsstyre, så slipper vi i hvert fall å befatte oss med det i innstillingen. Får vi tatt standpunkt til det, enten dere vedtar forslaget eller stemmer det ned, så har redaksjonskomitéen et bedre arbeidsgrunnlag. Ellers er jeg enig i at de øvrige forslag sendes redaksjonskomitéen.

Lars Næss: Det var bare til Walter Kristiansen, når han advarer mot å forandre på redigeringen ved å ta bort ordet «burde betinge», så er jeg ikke slik ekspert i å gå som katta rundt varme grøten. Jeg kan ikke forstå meningen med det hele, når vi faktisk mener at det «betinger» en hevning i pensjonsgrunnlaget. Det skulle da være greit. Jeg opprettholder forslaget.

Gustav Øium: Det må sees i sammenheng det å senke pen-

sjonsalderen, og å heve pensjonsgrunnlaget. Hvis vi skulle senke alderen til 60 år og pensjonsgrunnlaget er slik det er i dag, så blir det jo ikke «levende» for en mann på 60 år. Alle ønsker vel å få et skikkelig pensjonsgrunnlag, så vi kunne slutte når vi var 60 år. Men som det ligger an i dag er det nok meget vanskelig å få det til.

Strek ble satt. Det var imidlertid ikke flere talere inntegnet.

Votering: Walter Kristiansens forslag ble vedtatt mot et par stemmer. — Forslaget om å sende innkomne forslag for øvrig over til redaksjonskomitéen ble enstemmig vedtatt.

Budsjett.

Budsjettkomitéen framla følgende innstilling:

1. Formann, nestformann og hovedkasserer, pr. år kr. 17 500.00
Sekretærer, pr. år » 17 000.00
Diéttgodtgjørelse for innenbys forhandlinger og møter pr. år » 800.00
2. For ekstra forbundsstyremøter, felles forbundsstyremøter i Landsorganisasjonen, landsmøter og landsstyremøter samt andre landsomfattende møter, betales innenbys diét.
3. Tellepenger kr. 300.00 til hovedkassereren og kr. 500.00 til kasserersken.

4. Godtgjørelse til avdelingskassererne.

Som godtgjørelse til avdelingskassererne utbetaler forbundet 4 øre pr. ordinært merke som foreningene innbetaler til forbundet. Godtgjørelsen utbetales til foreningene hvert halvår.

5. Søknader om bidrag.

Norsk Folkehjelp bevilges	kr. 2 000.00
Den Norske Spaniakomité bevilges pr. år i landsmøteperioden (bevilgningen gjøres gjeldende fra og med 1956)	» 1 500.00
Arbeidernes Ungdomsfylking bevilges pr. år i landsmøteperioden	» 500.00
Norsk Arbeidersangerforbund bevilges (engangsbevilgning)	» 500.00
Arbeidernes Avholdslandslag bevilges (engangsbevilgning)	» 500.00

Angående søknad om bidrag fra Norges Kommunistiske Ungdomsforbund innstiller budsjettkomitéen at det ikke bevilges bidrag.

6. Kommunevalget 1955.

Fra Arbeidernes faglige Landsorganisasjon er det sendt henstilling til forbundene om å foreta bevilgninger til Det Norske Arbeiderpartis Valgfond.

Budsjettkomitéen innstiller at det til Det Norske Arbeiderpartis valgfond bevilges kr. 30 000.00.

7. Diét og tapt arbeidsfortjeneste.

De satser som til enhver tid er gjeldende i LO vedrørende diét og arbeidstap gjøres også gjeldende for forbundet.

De nåværende satser er følgende:

Utenbys diét pr. dag	kr. 25.00
Nattillegg	» 20.00
For reiser under 8 timer	» 20.00
For reiser over 8 timer	« 25.00
Tapt arbeidsfortjeneste pr. dag	» 42.00
For arbeidstap mindre enn hel dag betales pr. time	» 5.50
For innenbys møter som varer til og med 4 timer, mid- dagspenger	» 12.50
Møter over 4 timer	» 25.00

8. Kontingent.

1/1-betalende kontingent	kr. 2.00 pr. ukemerke
1/2-betalende kontingent	» 1.40 » »
F-merker	» 0.20 » »

9. Direkte medlemmer.

1/1-betalende	» 2.50 » »
1/2-betalende	» 1.85 » »
F-merker	» 0.20 » »

Av denne kontingent går kr. 0.30 pr. 1/1- og 1/2-betalende ukemerke til forsikringskassen og kr. 0.20 pr. 1/1- og 1/2-betalende ukemerke til ulykkestrygden. Avgiften på F-merker kr. 0.20 pr. ukemerke går til ulykkestrygden.

10. Budsjettkomitéen foreslår at de nye satser for arbeidstap og diét gjøres gjeldende fra og med dette landsmøtet.

11. Tillitsmennenes lønninger gjøres gjeldende fra 1. juli 1955.

I budsjettkomitéen.

A. K. Lien. Ø. Larsen. J. Almhjell.

H. Fredriksen. F. Indrebø.

A. K. Lien: Budsjettkomitéen har funnet fram til en innstilling som vi selv mener skulle være ganske bra. Når det gjelder tillitsmennenes lønninger, så har jeg i budsjettkomitéen gitt de opplysninger som var mulig, innhentet oppgaver fra en del andre forbund og også fra Landsorganisasjonen. Jeg har framlagt det for budsjettkomitéens øvrige medlemmer, men jeg har ikke deltatt som tillitsmann i behandlingen av det. Denne innstillingen kommer fra de øvrige medlemmer. Jeg tror det er rasjonelt å gå gjennom innstillingen med en gang, så slipper jeg å ta ordet så mange ganger. Når det gjelder diéetgodtgjørelse for innenbys møter og forhandlinger så foreslås kr. 800.00. Det er som tidligere. Likedan det vi foreslår for ekstra forbundsmøter, fellesforbundsmøter i Landsorganisasjonen, landsmøter og landsstyremøter samt andre landsomfattende møter betales innenbys diét, som tidligere. Ingen forandring. Likedan er det med tellepengene. Samme satser som tidligere. Godtgjørelse til underkasserere foreslår budsjettkomitéen en forhøyelse av 1 øre pr. ordinært merke. Tidligere er det som bekjent 3 øre pr. ordinært merke. Nå foreslår budsjettkomitéen at det skal være 4 øre. Den forhøyelse der på 1 øre pr. ordinært merke utgjør ca. kr. 10 000.00 i året. Når det gjelder søknadene om bidrag så foreslår komitéen at Norsk Folkehjelp bevilges kr. 2000.00 som engangsbevilgning. Når det gjelder Norsk Folkehjelp så betaler forbundet kontingent til denne.

Når det gjelder selve forbundskontingenten er det jo vedtatt at kontingenten til forsikringskassen forhøyes med 10 øre pr. ukemerke og likedan er det besluttet at ulykkestrygdens kontingent skal forhøyes med 5 øre pr. ukemerke. Det blir 15 øre forhøyelse pr. ukemerke. Tar man da og ser på prisstigningen som har vært siden 1951 da kontingentsatsene ble fastsatt — de nåværende, så viser det seg at prisstigningen siden 1951 til nå utgjør 18.3 prosent. Skal man legge det til grunn at forbundet må ha inntekter tilsvarende prisstigningen så kommer man opp i en kontingentforhøyelse av minst 32 øre pr. ukemerke. Jeg mener personlig at man skulle ha lagt på kontingenten 50 øre til kr. 2.25. Det er min personlige oppfatning, for vi vet jo at Landsorganisasjonens kongress har vedtatt at forbundene har plikt på seg til å opparbeide seg et kampfond på minst kr. 100.00 pr. medlem. Kampfondet i forbundet utgjør nå kr. 62.00 og vi har langt igjen før vi når kr. 100.00 i Kampfondet. Jeg mener det vil være riktig å få kontingenten så høyt opp og så fort som mulig, så vi får Kampfondet slik som det er bestemt av LO's kongress. Men vi måtte komme fram til enighet i komitéen

og ble stående ved at vi foreslår kr. 2.00 pr. ukemerke for heltbetalende, kr. 1.40 pr. uke for halvtbetalende og F-merkene 20 øre. Jeg mener forhøyelsen er for liten, men jeg må selvfølgelig, når jeg i komitéen har vært med på det, anbefale landsmøtet å vedta den kontingenten og det er jeg ganske sikker på at en gjør det uten debatt. Når det gjelder direkte medlemmer, har vi foreslått samme forhøyelse på satsene der som når det gjelder den øvrige kontingent. Av kontingenten går 30 øre pr. $\frac{1}{1}$ - og $\frac{1}{2}$ -betalende ukemerke til forsikringskassen, og kr. 0.20 pr. $\frac{1}{1}$ - og $\frac{1}{2}$ -betalende ukemerke til ulykkestrygden. Avgiften på F-merker, kr. 0.20 pr. ukemerke, går til ulykkestrygden. Videre foreslår budsjettkomitéen at de nye satser for arbeidstap og diét gjøres gjeldende fra og med dette landsmøte. Det er jo en alminnelig regel, at de satser som blir vedtatt på landsmøtet blir gjort gjeldende for samme landsmøte. Videre foreslår komitéen at tillitsmennes lønninger gjøres gjeldende fra 1. juli 1955.

Kolbjørn Westengen: Vårt forbund har aldri i de siste 20 årene hatt noe standpunkt når det gjelder tillitsmennes lønninger. Vi har hver eneste gang fra budsjettkomitéen fått en innstilling om at tillitsmennes lønn skal være fra den og den dato, det og det. Jeg mener det er et helt uriktig forhold. Budsjettkomitéen som landsmøtet har nedsatt, bør ikke hvert eneste år kaste bort den kostbare tiden som et landsmøte er for å behandle det spørsmålet. Jeg er ikke enig i budsjettkomitéens innstilling, når det gjelder tillitsmennes lønninger. Det kan vi som andre store forbund gjøre like korrekt og like godt slik at vi ikke behøver å behandle det. Derfor vil jeg framsette et konkret forslag når det gjelder tillitsmennes lønninger, slik andre store forbund har gjort i LO. Tillitsmennes lønninger vil jeg foreslå forandret til: «Forbundets formann lønnes som nestformann i LO, kasserer lønnes med kr. 17 500.00, sekretærene lønnes som LO's sekretærer. For framtiden reguleres tillitsmennes lønn i henhold til LO's lønnsregulativ.» Jeg vil begrunne det med, at når det gjelder diét og tapt arbeidsfortjeneste så sier budsjettkomitéen: «de satser som til enhver tid er gjeldende i LO vedrørende diét og arbeidstap gjøres gjeldende for forbundet.» Dermed skulle vi ha dette punktet ut av dagsorden for framtiden. Jeg går ut fra at landsmøtet er enig med meg, og stemmer for mitt forslag.

Lars Næss: Jeg skal ikke si stort når det gjelder lønningene til forbundets fastlønte tillitsmenn. Jeg vil ikke si annet enn at jeg vil henstille til dem at de ved neste tariffrevisjon vi skal ha, må de ikke gjøre som ved siste tariffrevisjon, at de sa at vi

skulle få lov å si opp overenskomsten, men ikke med krav om generelle lønnsforhøyelser. Når det gjelder bidragene, synes jeg vi burde gjøre i år, som vi gjorde ved forrige landsmøte. Da bevilget vi også kr. 500.00 til Norges Kommunistiske Ungdomsforbund. Det bør vi gjøre også i år. Jeg tar opp forslag om det. Når det gjelder bevilgningen til Arbeiderpartiet, til kommunevalgkampen, synes jeg at denne forsamling skulle være såpass rettferdig, at iallfall den del av kontingenten, som de kommunistiske medlemmer betaler i organisasjonen, skulle iallfall en del også komme det kommunistiske partis valgkamp til gode. Såpass rettferdighet må det kunne gå an å forlange. Det er vel ingen som tør påstå at de kommunistiske representanter i kommunestyrene har gjort en mindre innsats for å forsvare arbeiderklassens krav. Jeg kunne nevne flere eksempler på, at kommunistene er blitt stående alene, når det gjaldt å forsvare de enkelte arbeidere innenfor vedkommende kommune. Men når det gjelder selve valgkampen så skal det kommunistiske parti holdes utenfor. De skal ikke ha noen ting av fagorganisasjonen, som vi også er med og forsvare. Da skal det bare være det ene parti. Jeg mener det er meningsløst. Jeg synes dette landsmøte bør vise såpass rettferdighet at det gir det kommunistiske parti om ikke det halve, så iallfall kr. 10 000.00. Det må være rimelig i forhold til det som her foreslås, kr. 30 000.00 til Arbeiderpartiet. Jeg opptar forslag om det.

Asbjørn Overvik: Det er en organisasjon som har søkt om bidrag og som har fått sin søknad avslått. Jeg har ikke hørt noen begrunnelse for avslaget og etterlyser den. En må gå ut fra at når det tidligere er gitt bidrag til Norges Kommunistiske Ungdomsforbund, så må dette forbund i perioden som er gått forbrutt seg mot lover og prinsipper som Norsk Arbeidsmandsforbund arbeider etter. Hvis ikke må også de i dag bli stilt på lik linje med den annen ungdomsorganisasjon, Arbeidernes Ungdomsfylking, som er innstilt på bidrag. Jeg går ut fra at vi fra denne talerstol i dag får en begrunnelse for innstillingen og får vite på hvilken måte Norges Kommunistiske Ungdomsforbund i den forløpne periode har forbrutt seg mot de prinsipper og lover som hersker i Norsk Arbeidsmandsforbund. Jeg er selv medlem av det kommunistiske ungdomsforbund og forsøker så godt jeg kan å arbeide etter de retningslinjer arbeiderbevegelsen har og etter fattig evne søker jeg også å løse de oppgaver som arbeiderungdommen legger på meg. Men jeg er også medlem av Norsk Arbeidsmandsforbund og forsøker på arbeidsplassen og ute blant arbeider-

ungdommen å løse de oppgaver som forbundet legger på mine skuldre. Vår forening teller også medlemmer av Arbeidernes Ungdomsfylking. Vi har et utstrakt samarbeid med disse ungdommer i vår forening. Jeg er glad for det samarbeidet og jeg er glad for å kunne si fra denne talerstol at i de dagsaktuelle oppgaver som vi er stilt overfor er det ingen fraksjon, ingen friksjon mellom oss og medlemmene fra Arbeidernes Ungdomsfylking. Når det gjelder det politiske arbeid ute blant ungdommen, så er det en forskjell. Da skal ungdommen som tilhører Arbeidernes Ungdomsfylking få økonomisk støtte til sitt politiske arbeid, mens jeg som tilhører Norges Kommunistiske Ungdomsforbund, som arbeider på samme linje og som samarbeider om saker for så vidt det angår de faglige spørsmål, vi skal bli stilt utenfor. Jeg tror det kan være andre oppgaver å sette Norsk Arbeidsmandsforbunds makt og kraft inn på, enn å skyve NKU utenfor en bevilgning av kr. 500.00 årlig i landsmøteperioden. Jeg vil oppta følgende forslag: «At det bevilges årlig kr. 500.00 i bidrag til NKU i landsmøteperioden.»

Karl Bottenmann: Når jeg ser på det framlagte budsjettforslag finner jeg at det er en jevn stigning så å si i alle tall. Største stigningen er på tillitsmennesenes lønninger og de har jo det største arbeid. så de bør ha største tillegget, men det skal sies at det er et pent tillegg når det blir kr. 3500.00 fra forrige landsmøte. Jeg vil ikke si at de får alt dette nå. Jeg tror de har fått tillegg før, men nå skal lønnen fastsettes til kr. 17 500.00. Det høres ikke så forferdelig ut, men sett i forhold til de folk som i dag i gruver og industri sliter for kr. 10 000.00 på akkord, da er ikke dette dårlig. Når det gjelder de øvrige poster så er det stigning også der. Når vi kommer til dietgodtgjørelsen så er det også en stigning. Jeg har betenkeligheter for å komme hjem og fortelle folkene om denne stigningen i lønningene, dietgodtgjørelsen og så 25 øre i tillegg på kontingenten. Det er praktisk talt det eneste jeg har med hjem. Det er ikke så stor interesse om fagforeningsarbeidet, iallfall på våre kanter at dette vil skape noe godt.

Hvorledes en skal forklare dette og gjøre det så mildt som mulig, ja det får dere fortelle meg her. Jeg forstår det ikke. Jeg kan ikke stemme for dette forslag ut fra forholdene på våre kanter. Når det gjelder bevilgningene så har man bare betenkt én gruppe. NKU har hatt en bevilgning i den periode som er gått, og jeg synes det er litt smått å si at disse ungdommer ikke skal få noe. Det er det samme som at man setter stempel på dem. De tilhører ikke den øvrige del av arbeiderklassen. Jeg påstår at de

gjør det. At man ikke har funnet å bevilge noe til NKP, ja det er jo så. De har jo ikke hatt noe før heller. Men hvis det skal si det samme som at medlemmer tilsluttet NKP gjør et dårligere arbeid enn de som står tilsluttet DNA, så protesterer jeg. Jeg har vært med i kommunestyret i Fauske siden 1922. Da begynte jeg som medlem av Arbeiderpartiet, fra 1923 har jeg vært medlem av NKP, og vært med i kommunestyret alle dager og kan se hvem som helst i øynene og si at jeg har utført er like godt arbeid der for arbeiderklassen som Arbeiderpartiet har gjort. Jeg synes i tider som nå, skulle en vise lett mer kameratslig ånd og erkjenne at det er 2 arbeiderpartier innenfor fagorganisasjonen. Om det ikke tidligere er bevilget til NKP, så må engang være den første, og det ville være en pen blomst å komme hjem med fra forbundets jubileumslandsmøte.

Eilif Sivertsen: Når det gjelder lønningene så vil jeg bare si at vi bør gå foran. Vi bør ikke følge i de andres fotspor. Når det gjelder å snakke om å bruke makt så synes jeg det er på tide at vi begynner å vise det. For der hvor kommunistene er i flertall der bruker de den også. Det viser seg at de har bunnskrapet kassa når det gjelder støtte til sine aviser, der hvor de har sittet med flertallet, vel å merke. Så det er ikke noe nytt for kommunistene.

A. K. Lien: Bottenmann sier at han ikke har annet med seg hjem enn forhøyelse av tillitsmennesenes lønninger og en forhøyes av kontingenten. Ja, nå snakker du mot bedre vitende, Bottenmann. Det må jeg si du gjør. For vi har nå vedtatt å forhøye forsikringskassens ytelser ikke så lite, fra kr. 1000.00 til kr. 1500.00. Forhøyet begravellesbidraget fra kr. 300.00 til kr. 500.00, forskudd på forsikringsbidraget er forhøyet med kr. 100.00. Vi har forhøyet ulykkestrygdens satser med kr. 1000.00 ved dødsfall. Vi har videre forhøyet begravellesbidraget i ulykkestrygden med kr. 200.00. Teller det ingenting det da? Det kan hende du har glemt det, men det er nokså meget å ta med seg hjem. Når det gjelder tillitsmennesenes lønninger så er det riktig at ved siste landsmøte i 1951 ble tillitsmennesenes lønninger fastsatt til kr. 14 000.00 til formann, nestformann og kasserer, kr. 13 500.00 for sekretærene. Den foreslåtte sats her på kr. 17 500.00 for formann, nestformann og kasserer og kr. 500.00 mindra for sekretærene, det utgjør altså en stigning på kr. 3500.00 siden siste landsmøte. Stigningen der utgjør ca. 20 prosent. Som jeg nevnte forrige gang så utgjorde prisstigningen 18.3 prosent. Det er ikke så stor skilnad mellom prisstigningen og forhøyelsen som budsjettkomiteén foreslår.

Jeg tror det skulle være et rimelig forhold, så den saken behøver en ikke slå så stort opp. Nei, jeg tror det jeg, Bottenvann, når det gjelder de ytelser som er vedtatt her, at det oppveier en god del av kontingentforhøyelsen, 25 øre som budsjettkomitéen foreslår. Hva betyr i grunnen en kontingentforhøyelse på 25 øre med de lønninger som er i dag. Det er en meget beskjeden forhøyelse. Etter min oppfatning er den rent for liten. Det skulle vært minst 50 øres forhøyelse, men for å komme fram til en enstemmig innstilling så ble vi enige om 25 øre i forhøyelse.

Karl Bottenvann: Jeg skal ikke hefte meg mer med budsjettet. Det er riktig hva Lien sier, og det er jeg oppmerksom på. Jeg skal tolke det så godt jeg kan, men jeg tror ikke det veier opp mot kritikken som kommer. Det var uttalelsen om at der hvor kommunistene hadde makten i fagforeningen, der hadde «en bunnskrapet kassa». Jeg protesterer mot det.

I Giken gruvearbeiderforening har kommunistene hatt ledelsen gud vet i hvor mange år, men jeg skal si dere at den kassen står ganske godt. Det er ikke bortbevilget penger til ditten og datten. Det har hendt at Det kommunistiske parti har fått bevilgning av fagforeningskassen til valgkamp. Det har skjedd innenfor sømmelighetens ramme. Det skal det bli gjort heretter også. Vi står foran et nytt valg. Det blir nok en liten bevilgning av vår fagforeningskasse også i år, men også det skal bli innen sømmelighetens ramme.

Chr. Henriksen: Vi var forberedt på denne diskusjon, og det er klart at når vi kommer inn på det politiske område, så er det 2 partier. Det er ikke noe å legge skjul på.

Vår maktposisjon har medført ansvar, og det er på grunn av dette ansvar at Det norske Arbeiderparti har vunnet fram. Det er ikke noe å legge skjul på. Vi kan ikke sitte og bevilge penger på et landsmøte til et parti som faktisk talt bekjemper oss. Det er ingen sak for en kommunistisk representant i Stortinget å sprette opp og foreslå det ene og andre. Det er heller ingen sak for en minoritet i et herredsstyre å stå opp og foreslå. De vet at det ikke går igjennom. De har ikke noe ansvar. Jeg forstår ikke at en skal holde på med denne ørkesløse debatt. Det nytter ikke. Det er ingen som beklager seg over at det er opposisjon. Hvordan er det i de stater hvor kommunistene har makten? Er det noen der som får anledning til å stå opp og foreslå bevilgninger til demokratiet? For det første så finnes det ikke noe demokrati i de land; men om det fantes? Selvfølgelig ikke. Vi kan diskutere sakene på landsmøter og andre steder. Men jeg lurar på, Lars Næss, hvis du kom over den andre grensen,

hvordan det er med det forhold der! Jeg mener Arbeidsmandsforbundet ikke har råd til, ikke for de kronenes skyld, men virkningene av kronene politisk sett. Det er klart at det skader. Alle er vel enig om at det skader arbeiderbevegelsen i landet med 2 arbeiderpartier. Hvem er det som drar nytte av det? Det er først og framst borgerskapet. Det har vi ikke råd til. Vi må stå skulder ved skulder og ta det fulle og hele ansvar til enhver tid. Ellers går det i grøfta. Når situasjonen er den, synes jeg det ikke kan være tvilsomt for landsmøtet. Vi skal være ærlige mot hverandre. Vi kan ikke sitte her og bevilge penger til valgagitasjon i 2 konkurrerende partier. Det vil være å skjære av den grenen vi sitter på.

Kolbjørn Westengen: For å bevege meg på helt sikker grunn, og for at landsmøtet aldri senere skal få anledning til å behandle denne saken og ta bort den kostbare tiden, vil jeg endre mitt forslag til: Forbundets formann lønnes som nestformannen i LO, de øvrige som LO's sekretærer. For framtiden reguleres lønninger etter LO's lønnsregulativ.

Petter Hansen: Ja, det er mange rare ting en skal høre her fra denne talerstolen når en representant som Eilif Sivertsen kan fortelle at der hvor kommunistene har makten i fagforeningen, der renser de kassa. Jeg hadde lyst til å vite hvor han har opplysningene fra, hva han bygger sine uttalelser på. I en årrekke har vi vært i flertall i Nordens Klippe, men det har aldri forekommet at vi har renset kassa. Det tror jeg heller ikke er gjort i andre fagforeninger; for de har mer ansvar og er muligens mer bevisste enn Eilif Sivertsen og konsorter tror. I forbindelse med forhøyelse av kontingenten vil jeg uttale at jeg ikke kan anbefale det budsjett som foreligger. Man har innvunnet en masse kontingent ved hevingen av æresmedlemskap til 65 år. Det utgjør ikke småbeløp. Jeg mener det skulle dekke utgiftene til de sosiale trygder som her er hevet. Det er 5 års kontingent som kommer til for alle medlemmer. Jeg har trodd at vi i fellesskap, Arbeiderpartiet og kommunistene, skulle gå inn for å slå ut Bondepartiet, Venstre og Høyre. Jeg tror at ved å bevilge til begge partier, så vil ikke Arbeiderpartiet tape noe på det; hverken økonomisk eller politisk. Landsmøtet vil heller ikke tape noe på det. Det vil bli sett opp til et slikt møte som kan være så forsonlig at det deler likt mellom de to, om ikke likt, så i forhold til medlemstallet i de to organisasjoner.

Alf Søfting: De lønninger som foreslås for tillitsmennene, er ikke mer enn vi bør by dem. Vi hører ofte ute på arbeidsplassen fra arbeidskameratene våre at de sier at de orker ikke å gå på

møtene, de har ikke tid, de har ikke anledning osv., de har familie, et privatliv. Hva kan våre tillitsmenn si? De kan ikke si det. Vi forlanger at de skal komme, og de må komme. Hvis de sier at de ikke kan komme på grunn av at de ikke har tid, så sier vi likevel at de skal komme. Når det gjelder den politiske side av problemet, så er jeg virkelig bedrøvet. Det sitter friskt i erindringen min som partimann forrige landsmøte, da vi med et arbeiderpartiflertall på minst 80 prosent bevilget til Norges kommunistiske Ungdomsforbund. Det er slik at en partimann kan gråte. Det var en kommunist som sto her og sa at de hadde samme linjer å arbeide etter. Hvorfor slutter da ikke den lille troppen seg til oss andre? Det er plass for dem. De behøver ingen ekstrabevilgninger. Arbeiderpartiet varetar arbeidernes interesser, det er ikke noen tvil om det. En annen taler som var oppe her sa at vi i fellesskap skal vinne over de borgerlige. Det mener ikke kommunistene. All deres kamp går ut på å kneble Arbeiderpartiet og ingen andre. Vi er klar over det, og jeg håper vi ikke får oppleve på dette landsmøte, det vi opplevde sist, at det blir bevilget til kommunistiske formål.

Dirigenten foreslo strek med de inntegnede talere.

Strek ble vedtatt.

Asbjørn Overvik: Det er ingen som hverken har ment eller sagt her i dag at Arbeidernes Ungdomsfylking og NKU arbeider etter de samme ideologiske linjer. Dertil er det for meget som skiller oss. Men det som er sagt er at i de dagsaktuelle oppgaver utover i landet, både på arbeidsplassene, i kommuner og over alt ellers, der er det et utstrakt samarbeid mellom de 2 forbund, og mellom de 2 forbunds medlemmer. Det er lett nok å bruke store ord om oss kommunister. Vi er vant til hard kost, og blir ikke skremt. Men de store ord brukes helst når de ikke lar seg kontrollere, og det er klart at da gjør de seg best.

Bernhard Reines: En uttalelse av Botten vann gjør at jeg fant å forlange ordet. Han antydte i hver fall at når det gjaldt tillitsmennes lønninger så hadde de steget i 4-årsperioden fra 1951 og fram til i dag og at det var større stigning enn arbeiderne hadde fått. Det virker tilbake på landsstyret og jeg vil som en av dem som har vært med både i 1952 og 1954 i den komité landsstyret nedsatte få si at vi har søkt å finne fram til hvor meget arbeidernes lønninger er steget. Vi hadde vedtaket fra 1951 hvor det står, at tillitsmennes lønninger skulle reguleres i forhold til arbeidernes lønninger. Når jeg hadde den ære i komitéen å være formann, måtte jeg til å undersøke hvor meget arbeidernes lønninger hadde steget, og det var

naturlig at jeg da først forsøkte å konsentrere meg om vår egen gruppe. Det viste seg at i 1951, da landsmøtet besluttet at tillitsmennes lønninger skulle være kr. 14 000.00, da lå vår gruppe på kr. 9000.00, rundt regnet. Noe lavere på Mosjøen hvor jeg arbeider, men noe høyere på Mo. Jeg er interessert i å samle på statistikk. Den gangen lå lønningene gjennomsnittlig på kr. 3.34 for samtlige. I dag ligger den på kr. 4.63. Enhver vil da finne ut at med den stigning som har funnet sted for arbeiderne iallfall i vår gruppe, så har vi fått en øking på mellom kr. 2000.00 og 2500.00 pr. år. Det var da naturlig etter det vedtak som var fattet at vi fant fram til en forholdsmessig lønn. Jeg vil tilføye, at vi enda holdt oss i underkant.

Votering: Budsjettkomitéens innstilling ble så opptatt til votering. Det ble først votert over tillitsmennes lønninger. (Innstillingens punkt 1). Ved alternativ votering mellom innstillingen og Westengens forslag, ble innstillingen vedtatt mot noen få stemmer, som ble avgitt for Westengens forslag. — Komitéens innstilling til lønn for nestformann ble vedtatt mot en stemme. Sekretærenes lønninger ble enstemmig vedtatt. *Punkt 2* i innstillingen vedrørende ekstra forbundsstyremøter osv. ble enstemmig vedtatt. Likeledes *punktene 3 og 4* i innstillingen. *Punkt 5* i budsjettkomitéens innstilling vedrørende bevilgninger ble vedtatt. *Punkt 6*, bevilgning til Det norske Arbeiderpartis valgfond, ble vedtatt mot 5—6 stemmer. Lars Næss forslag om bevilgning av kr. 10 000.00 til NKP ble forkastet mot noen få stemmer. *Punkt 7* ble enstemmig vedtatt. *Punkt 8*, kontingenten, ble vedtatt med stort flertall. *Punkt 9*, direkte medlemmer, ble enstemmig vedtatt. *Punktene 10 og 11* ble enstemmig vedtatt.

§ 24 i lov om statsarbeidertrygd.

Avd. 121, *Jølster Vegarbeiderforening*, foreslo:

Lov om pensjonstrygd for statens arbeidere, § 24, vert sett på sakslista. Det må drøftast korleis ein snarast kan få § 24 forandra, slik at dei mange pensjonssøkjjarar kan få nytte av lov om pensjonstrygd. Dette sett i forhold til alderstrygd.

Avd. 268, *Lenvik Arbeidsmandsforening*, foreslo:

Endring i pensjonstrygden, kap. VII, § 24, første ledd, forandres til:

Pensjon etter denne lov kan ikke settes ned med det beløp vedkommende har rett til etter lov om alderstrygd og eller lovene om krigspensjonering og ulykkestrygd for skade som er påført arbeideren.

Utvidelse av pensjonstrygden.

Avd. 452, *Biri og Snertingdal Vegarbeiderforening*, foreslo:
Der bør på landsmøtet tas opp forslag om at pensjonsordningen for statens arbeidere også blir gjort gjeldende for de kommunale og fylkeskommunale vegvoktere.

Avd. 171, *Redskapssentralens Arbeiderforening*, foreslo:
Foreningen har enstemmig besluttet å anmode landsmøtet om å ta pensjonsordningen opp til ny behandling, slik at vegarbeiderne ved herredskommunene kommer inn under samme pensjonsordning.

Vestre Talvik Vegarbeiderforening, foreslo:

§ 4, kap. III: Arbeideren har rett og plikt til å slutte i arbeidet ved utgangen av den kalendermåned han fyller 65 år. Vedkommende tilsetningsmyndighet kan, når forholdene tillater det, bestemme at fratreden kan skje inntil 3 år tidligere (62 år) hvis 360 pensjonsgivende måneder er nådd.

§ 5: Årspensjonen forhøyes til kr. 12.00 for hver pensjonsgivende tjenestemåned.

§ 5, 4. avsnitt: «Alderspensjon med tillegg må ikke overstige 80 prosent » må bortfalle.

§ 24, kap. VII. Pensjonen etter denne lov fåes i sin helhet så fram den overstiger alderstrygden, og er alderstrygden uvedkommende både i utbetaling og avgift.

§ 27. Avgiften forhøyes til kr. 0.15 for hver ordinær arbeidstime.

Landsstyret uttalte: Spørsmålet om høyning av pensjonsgrunnlaget er under behandling i Sosialdepartementet. Det foreligger en utredning med sikte på hevning av pensjonsgrunnlaget på betingelse av at pensjonsinnskuddet også blir hevet.

Landsstyret sier seg enig i at pensjonsgrunnlaget blir hevet, selv om dette vil betinge en hevning av pensjonsinnskuddet, men kan ikke tiltre det forslaget som er antydnet av departementet en utredning med sikte på hevning av pensjonsgrunnlaget ikke står i forhold til den foreslåtte hevning av pensjonsinnskuddet.

Spørsmålet om å senke pensjonsalderen sendes de avdelinger som har statsarbeidere som medlemmer, til avstemning. Avstemningen skal være tilendebrakt i god tid før landsmøtet.

Spørsmålet om endring av § 24 er under behandling i Sosialdepartementet som vil fremme forslag for innværende Storting.

Gruvene — Pensjonsordning.

Fra avd. 83, Alvdal Arbeidsmandsforening:

Årsmøtet besluttet å sende en henstilling til forbundet om å fremme spørsmålet om pensjonsordning for bergverkene på forbundets landsmøte i år.

Avd. 157, *Skorovass Fagforening*, foreslo:

Pensjonsordning.

Fra Landsstyret: Spørsmålet om pensjonsordning ved bergverkene har vært reist ved en rekke tariffrevisjoner uten at kravene har ført fram.

Det er nå innført pensjonsordning ved et par av statens bergverksksselskaper.

Landsstyret tilrår at landsmøtet pålegger det kommende forbundsstyre å arbeide videre med spørsmålet om pensjonsordning for de øvrige bergverk.

Avd. 98, *Årdal Arbeiderforening*, foreslo:

Pensjonsordning må gjennomføres.

Landsstyret er enig i at pensjonsordning bør gjennomføres generelt for alle lønsmottakere, men mener dette er et spørsmål som må løses gjennom hovedorganisasjonene og foreslår spørsmålet oversendt LO.

Ole Bech: Når det gjelder pensjonsordning for gruvearbeiderne er jeg glad for at det store flertall blant gruvefolket er enig i at dette spørsmål skal ha førsteprioritet på gruvearbeidernes dagsorden. Kravet om å få en skikkelig pensjonsordning for gruvefolket, for alle, skal vi satse noe på. Men spørsmålet har vært vanskelig. Vi fikk en meget stor fullmakt på forrige landsmøte om å søke å gjøre alt det forbundet evnet for å føre saken fram. Vi tok det opp under de tariffforhandlingene vi hadde i 1952 med arbeidsgiverne og krevde en skikkelig pensjonsordning for alle gruvearbeidere. Det var ikke mulig for Arbeidsgiverforeningen å gå med på dette forslag. Vi møtte sympati. En var enig i at tanken var god, men de kunne ikke være med på det fordi de kunne ikke binde sine medlemmer til utgifter som bedriftene ikke maktet. Men Arbeidsgiverforeningen sa at den hadde ingenting imot at Arbeidsmandsforbundet tar opp forhandlinger med hver enkelt bedrift for å forsøke å gjennomføre en pensjonsordning som bedriftene kan make. Vi tok saken opp med våre folk i Stortinget. Vi hadde

fullmakt til det. Vi hadde en rekke konferanser og vi trodde at vi kanskje kunne få løst saken av lovgivningens vei. Det viste seg imidlertid at også det var meget vanskelig; for hvis Stortinget skulle vedta en lov om pensjonsordning for private bedrifter så måtte grunnloven forandres. Vi begynte så forhandlinger med de bedrifter som er i statens eie. Vi er kommet så langt, at vi har fått gjennomført pensjonsordning for gruvearbeidere ved statens gruver, Stord og Fosdalen. Vi har en annen gruve som står for tur, og det er Sydvaranger. Staten har som bekjent $\frac{2}{3}$ -parten av aksjekapitalen i Sydvaranger. Spørsmålet er meget vanskelig, men vi har flere veier å gå og vi har pekt på det overfor arbeidsgiverne og de er også enig i at man har flere veier å gå.

Man har endel gruver som står sterkt økonomisk og endel som står svakt. En har også reist spørsmålet om en felleskasse for å søke å løse problemet med pensjonering av gruvefolk ad den vei. Spørsmålet vil fortsatt bli viet den største interesse fra forbundets side og jeg vil anbefale det foreliggende forslag. Men før vi fortsetter behandlingen, så vet dere at vi har et par gjester fra Svenska Gruveindustriarbeidareförbundet og det ville sikkert være av interesse ikke bare for gruveindustriarbeidernes representanter, men for hele landsmøtet å høre hvordan de svenske gruvefolkene har behandlet dette spørsmål, hvor langt de er kommet og hvordan de tenker å løse saken. Jeg trodde en gang at før jeg gikk av som tillitsmann skulle saken være løst, men den var ikke så enkel. Det kommer nok til å gå atskillig tid før vi klarer å få den i havn.

Sven Strömbeck, Sverige: Når det gjelder pensjonsforholdene for de svenske gruver, så skal jeg til å begynne med gjerne få ha uttalt at det er et meget vanskelig spørsmål, og det skyldes de ulike forhold ved de forskjellige gruver. Det ene foretagende kan betale ordentlige pensjoner, men vi vet også at mange andre foretagender ikke kan gjøre det. Deres økonomiske ressurser strekker ikke til. Vi har dog gjennom nokså mange år, tyve år minst, syslet med dette spørsmål. Det har ikke lyktes oss å løse saken, men vi er kommet et ganske godt stykke på vei ved de store, kraftige gruveforetagender. Men i gruvene i Mellom-Sverige er det dårlig, for ikke å si at det faktisk er ingenting. Vi har innenfor gruvene i Sverige fem ulike avtalsområder. Et område som omfatter de store gruvene i Lappland, et område som omfatter Vester-Botten-gruvene, Bolidens gruveaksjebolag. Videre har vi i Mellom-Sverige en stor sammenslutning og vi har Grängesberg eksportfelt, og vi har til

slutt et statslig bolag, som beskjeftiger om lag 1000 personer. Det er det bolag som overtok endel tyske gruver etter siste krig. Når det gjelder Lapplandsgruvene så finnes det økonomiske muligheter og våre aksjoner har lyktes best der. Men jeg vil si som Bech, at det går ikke an å treffe overenskomst om pensjoner under medvirkning av Arbeidsgiverforeningen. Disse overenskomster må vi treffe med hvert enkelt foretagende for seg. Arbeidsgiverforeningen uttaler at de synes at gruvebolagene skal betale sine arbeidere pensjon, men de kan ikke treffe overenskomst om det. Det får en avgjøre på hver plass for seg. I Lapplandsgruvene fikk vi for øvrig for over 20 år siden en gjensidig overenskomst om pensjonering av arbeiderne, hvor arbeiderne også betaler endel avgifter. Pensjonen er ikke så høy, men den er oppbygd slik at de som begynte ved gruvnen kunne få gå av med pensjon i 60-årsalderen, ellers er pensjonsalderen i regelen 65 år. Dette gjaldt inntil for to år siden, men pensjonsbeløpet som for tyve år siden var ganske bra, var inntil for to år siden kr. 1500.00, og det var jo ingenting. Da ble det tatt opp nye forhandlinger og man forhøyde aldersgrensen til 65 år og arbeidernes avgift noe, men det gikk hovedsakelig til familiepensjonering. Resultatet av denne overenskomst er at pensjonene ved 65 år i Lapplandsgruvene for en gift arbeider går opp til noe over kr. 5000.00 i året.

Møtet hevet klokken 17.45.

Formiddagsmøtet fredag den 16. september.

Dirigenter: Kr. Moljord — Alf Søfting.

Møtet ble satt presis klokken 9. — Navneopprop ble foretatt. Protokollen fra gårdsdagens ettermiddagsmøte ble referert og vedtatt uten merknader.

Fortsatt behandling av gruvenes pensjonsordning.

Karl Botten vann: Når det gjelder denne store sak: pensjonsordning for gruvearbeiderne, så skal man erindre at Arbeidsmandsforbundet fra 1895 begynte å organisere gruvearbeiderne. Hundrede av år før den tid var det også noe som het gruver i Norge. Ennå er man til dags dato ikke kommet så langt at denne yrkesgruppe har fått sin pensjonsordning. Det har gått lang tid og det bør nå bli en realitet. Gruvearbeiderne må ikke behøve å vente lenger på en slik sosial ordning. Det tales ofte om velferdsstaten, men jeg synes det er en dårlig velferd fra statens side når det gjelder gruvefolket, som må arbeide hele sitt liv under jorden, men ennå ikke har oppnådd en pensjonsordning. Arbeidsgiverne kan utnytte folkene fra de er 18 år gamle og til de er 70 år, hvis en lever så lenge, og da legger en dem på skraphaugen som annet skrammel. De har ikke noe ansvar. Vi må bort fra dette. Nå må det bli en ordning slik at vi også i Norge kan oppnå en rimelig pensjon for gruvefolket. For godt og vel ett år siden var jeg i Sovjet-Samveldet og besøkte gruvefolket der, jerngruvene i Triboroi i Ukraina. Der ble jeg spurt av en maskinborer hvor gammel jeg var. Jeg var 62 år. Da har du vel pensjon, sa han. Nei, dessverre måtte jeg svare, vi har ennå ikke noe som heter pensjon for gruvearbeiderne. Det ble stilt en hel del andre spørsmål, og det var naturlig at det også ble stilt noen spørsmål til ham. Jeg spurte etter lønnsforhold og jeg spurte også om pensjon. Til dette svarte han: Når jeg har arbeidet 20 år i gruen og er

fylt 50 år, så får jeg pensjon. Hvis jeg vil fortsette å arbeide etterat jeg er 50 år, får jeg både pensjon og min arbeidslønn. Det er bare 37 år siden arbeidsfolket i Sovjet-Samveldet overtok ledelsen av dette store samfunn, og der har de gjennomført pensjonsordning for gruvefolket. I hundrede av år har det vært gruvefolk i Norge. Vi har ennå ingen pensjon. Det må bli et sterkt krav fra dette møte at pensjonsordning må gjennomføres i den nærmeste framtid. Jeg er enig i landsstyrets forslag, men jeg mener at ved de framtidige tarifforhandlinger må spørsmålet settes opp som et av våre fremste krav.

Votering: Landsstyrets innstilling om pensjonsordning ved gruvene ble enstemmig vedtatt.

Pensjonsordning generelt.

Avd. 98, Ø. Årdal Arbeiderforening foreslo:

Pensjonsordning må gjennomføres.

Fra landsstyret forelå:

Landsstyret er enig i at pensjonsordning bør gjennomføres generelt for alle lønsmottakere, men mener dette er et spørsmål som må løses gjennom hovedorganisasjonene og foreslår spørsmålet oversendt LO.

Votering: Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomitéens innstilling vedrørende en Statens Arbeidsgiverforening.

Redaksjonskomitéen foreslo:

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte har behandlet spørsmålet om de statlige bedrifters medlemskap i Norsk Arbeidsgiverforening og vil uttale:

Landsmøtet er prinsipielt imot at statens bedrifter står som medlem av Norsk Arbeidsgiverforening.

Landsmøtet mener at de av statens bedrifter som i dag står tilmeldt Norsk Arbeidsgiverforening ikke står så fritt som hensynet til disse bedrifters arbeidere burde tilsi.

En stor del av statens arbeidere har sosiale fordeler, bl. a. lønn under sykdom.

Norsk Arbeidsgiverforening har hittil ikke villet gå med på de samme sosiale fordeler, og dette bevirker at de statsbedrifter som er medlemmer av Norsk Arbeidsgiverforening ikke kan gjennomføre bl. a. tariffestet lønn under sykdom for sine arbeidere.

Landsmøtet henstiller til Regjeringen å fremme proposisjon

for Stortinget om at statens bedrifter ikke kan stå som medlem av Norsk Arbeidsgiverforening.

Dette forbud må også omfatte de produksjonsbedrifter hvor staten representerer hovedinteressen.

Landsmøtet er videre av den oppfatning at det snarest bør opprettes en statens arbeidsgiverforening for derigjennom å kunne gjennomføre en hurtigere behandling av tariffrevisjonene enn tilfellet har vært hittil.

Votering: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Statstjenestemannskartellet.

Redaksjonskomitéen foreslo:

Under henvisning til landsmøtets uttalelse om opprettelse av et statens anleggsdirektorat og landsmøtets uttalelse om opprettelse av en Statens arbeidsgiverforening, foreslår redaksjonskomitéen at spørsmålet om eventuell tilmelding til Statstjenestemannskartellet overlates det kommende landsstyre til endelig avgjørelse.

Votering: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Walter Kristiansen: Det gjenstår da bare ett punkt som redaksjonskomitéen har fått i oppdrag å behandle. Det er de forslagene som er innsendt og de forslagene som er tatt opp i anledning spørsmålet om en uttalelse om pensjonstrygd for statens arbeidere. Som dere husker ble det vedtatt i går at spørsmålet om senkning av pensjonsalderen skulle oversendes det kommende forbundsstyre. Av den grunn har redaksjonskomitéen ansett det unødvendig å behandle de forslag som innebærer en senkning av pensjonsalderen. Redaksjonskomitéen har gått over til forslaget fra Næss om å endre ordet «burde betinget» til «betinget» og legger fram innstilling med den endring. Altså den innstilling dere har fått utlevert tidligere endres i annet avsnitt sålydende: «Fra 10 til 15 øre pr. arbeidet time betinger et større pensjonsgrunnlag enn tilfelle ble,» det er redaksjonskomitéens innstilling. Vi har ikke kunne ta hensyn til de forslagen som er tatt opp fra vestre Talvik og fra Lenvik, for dette er direkte forslag om tekstforandring i loven om pensjonstrygd, og det kan landsmøtet vanskelig endre. Vi kan ikke sitte og endre teksten i et lovutkast, og av den grunn mener vi det får bli det kommende forbundsstyres oppgave eventuelt å stille krav om at pensjonstrygden blir endret.

Votering: Redaksjonskomitéens innstilling ble enstemmig vedtatt.

PUNKT 9: VALG

Valgkomitéen fremla følgende innstilling:

Valgkomitéens innstilling:

Formann: A. K. Lien, enst. Varaformann: Walter Kristiansen enst. Kasserer: Bernt Alfson, enst. Sekretærer: Øystein Larsen, (gruve), enst., Paul Sundt, (jernbane- og kraftanl.), enst., og Jorulf Haugli, (veg), enst.

Det er valgkomitéens forutsetning at Paul Sundt og Jorulf Haugli møter som varamenn med stemmerett hvis en av de tillitsmenn som har stemmerett er fraværende.

Forbundsstyret: 1. Anna Marie Olsen, avd. 5, Oslo, enst. 2. Hans Fredriksen, avd. 21, Oslo, enst. 3. Karl Pettersen, avd. 152, Sandvika—Asker, enst. 4. Harald Haugli, avd. 89, enst. 5. John Solheim, avd. 166, Østfold, enst.

Varamenn: 1. Selma Holmquist, avd. 5, Oslo, enst. 2. Hjalmar Sundt, avd. 444, Kongsvinger, ent. 3. Kåre Onsrud, avd. 21, Oslo, enst. 4. Georg Pettersen, avd. 310, Ski, enst. 5. Ole Bakli, avd. 152, Sandvika—Asker, enst.

Det er valgkomitéens forutsetning at varamennene til forbundsstyret innkalles i den rekkefølge de er oppsatt og i samsvarende rekkefølge for representantene. (Personlige varamenn.)

Landsstyret: 1. Einar Schei, Løkken Verk, gruve, enst. 2. Edvard Laxå, Sulitjelma, gruve, 10 st. 3. Eilif Sivertsen, Kirkenes, gruve, enst. 4. J. P. Karlsrud, Sørlandsbanen, jernb., enst. 5. Bernhard Reines, Nordlandsbanen, jernb., 10 st. 6. Amund Hallanger, Vestlandsbanen, jernb., enst. 7. Daniel Martinsen, Troms fylke, veg, enst. 8. Wilhelm Furnes, Nordland fylke, veg, enst. 9. John Nergård, Sør-Trøndelag, veg, 10 st. 10. Tønnes Moi, Vest-Agder, veg, enst. 11. Johan Skrede, Sogn og Fjord., veg, enst. 12. Torleif Ørsal, Sundal St. Kraftverk, enst. 13. Anton Østhus, Privat kraftverk, enst. 14. Marius Mauritsen, Statens Havnevesen, enst.

Varamenn til landsstyret: 1. Bjarne Larsen, Orkanger, gruve, enst. 2. Th. Soli, Titania, gruve, enst. 3. Erling Evanger, Stord, gruve, enst. 4. Elias Finstad, Sørlandsbanen, jernb., enst. 5. Johannes Høiås, Nordlandsbanen, jernb., enst. 6. Oliver Seterdal, Vest-

landsbanen, jernb., enst. 7. Erling Aavola, Finnmark, veg, enst. 8. Torleif Elifsen, Rogaland, veg, enst. 9. Johan Sveen, Hedmark, veg, enst. 10. Peder Eidskrem, Møre og Romsdal, veg, enst. 11. Jørgen O. Søfteland Hordaland, veg, enst. 12. Alfred Haugen, Røssåga, stat. kraft., enst. 13. John Almskjell, Hol, privat kraft, enst. 14. Per Lauvstad, Alesund, St. Havnev., enst.

Kontrollkomiteén: 1. Alfr. M. Nilsen, avd. 21, Oslo, enst. 2. Oskar Ryden, avd. 21, Oslo, enst. 3. Johannes Haugen, avd. 21, Oslo, enst.

Det er valgkomitéens forutsetning at Alfred M. Nilsen blir formann.

Varamenn: 1. Trygve Løvstad, avd. 21, Oslo, enst. 2. Ragnvald Pedersen, avd. 407, Enebakk, enst. 3. Kristian Landskau, avd. 21, Oslo, enst.

Landsorganisasjonens representantskap: 1. Walter Kristiansen, enst. 2. Bernh. Reines, (jernb.), 10 st. 3. Gudmund Sevik, (veg), enst. 4. Henrik Damli, (gruve), enst. 5. Torleif Ørsal, (stat. kraft), enst.

Varamenn: 1. Øystein Larsen, enst. 2. Elias Finstad, (jernb.), enst. 3. M. J. Veiset, (veg), enst. 4. Johan Lyngen, (gruve), 10 st. 5. Johan Almskjell, (privat kraft), enst.

Bernhard Reines, (valgkomitéens formann): Vi er gjort merksam på at vi er litt sent ute med vårt arbeid, men det skulle bevise at vi har stått hardt i. Vi har arbeidet så å si den hele tid under landsmøtet. Alle som reiste inn til dette landsmøtet var merksam på at det ville skje store ting nettopp når det gjaldt å finne nye folk. Vi visste at en rekke av våre tillitsmenn skulle gå av. For oss gjaldt det å finne fram til de personer som kunne oppta disse verv. Når det gjelder Walter Kristiansen, er det forutsetningen at han skal vareta veiarbeidernes interesser. Det står ikke spesielt nevnt i innstillingen, men det var komitéens forutsetning. Den tredje sekretær skal ikke ha noen spesiell gruppe, men ta seg av arbeidet der hvor det er behov. Det er valgkomitéens forutsetning at selv om hver mann her har fått sitt arbeidsområde, så må det være slik at hvis det i den gruppe vedkommende har å skjøtte blir for lite arbeid, må det føres over arbeid fra en annen gruppe.

Formannsvalget.

Lars Næss: Jeg er ikke så helt enig i valgkomitéens innstilling. Når det gjelder formann, har vi ingenting mot det, men når det gjelder varaformannen, vil jeg foreslå Paul Sundt. Han er godt kjent utover anleggene.

Paul Sundt: Jeg vil henstille til Lars Næss å trekke det forslaget tilbake, for jeg nekter bestemt å stille meg til valg som nestformann.

Votering: A. K. Lien ble enstemmig valt til formann.

Varaformann.

Dirigenten: Vi kan vel stemme mellom Walter Kristiansen og Paul Sundt.

Paul Sundt: I og med at jeg har nektet å motta valg som varaformann, bortfaller forslaget på meg.

Lars Næss: Jeg kan ikke skjønne at Sundt kan nekte mer enn noen annen i denne forsamling å motta valg.

Votering: Walter Kristiansen ble valt med stort flertall.

Sekretær for gruvene.

Valgkomitéen foreslo enstemmig Øystein Larsen.

Petter Hansen foreslo Per Krokan.

Valt ble Øystein Larsen med stort flertall.

Sekretær for jernbane- og kraftanlegg.

Valgkomitéen foreslo enstemmig Paul Sundt.

Votering: Paul Sundt ble valt med akklamasjon.

Sekretær for veiarbeiderne.

Valgkomitéen innstilte enstemmig på Jorulf Haugli, som likeledes ble valt med akklamasjon.

Valgkomitéens forutsetning.

Valgkomitéen foreslo: Det er valgkomitéens forutsetning at Paul Sundt og Jorulf Haugli møter som varamenn med stemmerett hvis en av de tillitsmenn som har stemmerett er fraværende.

Votering: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forbundsstyret.

Valgkomitéen innstilte enstemmig til medlemmer av forbundsstyret:

1. Anna Marie Olsen, avdeling 5, Oslo.
2. Hans Fredriksen, avdeling 21, Oslo.
3. Karl Pettersen, avdeling 152, Sandvika, Asker.
4. Harald Haugli, avdeling 89.
5. John Solheim, avdeling 166, Østfold.

Votering: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Varamenn til forbundsstyret.

Valgkomitéen innstilte enstemmig:

1. Selma Holmquist, avdeling 5, Oslo.
2. Hjalmar Sundt, avdeling 44, Kongsvinger.
3. Kåre Onsrud, avdeling 21, Oslo.
4. Georg Pettersen, avdeling 310, Ski.
5. Ole Bakli, avdeling 152, Sandvika, Asker.

Votering: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

I tilslutning til disse valg, ble vedtatt følgende forutsetning fra valgkomitéen:

Det er valgkomitéens forutsetning at varamennene til forbundsstyret innkalles i den rekkefølge de er oppsatt, og i samsvarende rekkefølge for representantene. (Personlige varamenn.)

Landsstyret.

Valgkomitéen foreslo til medlemmer av landsstyret:

1. Einar Schei, Løkken verk, gruve enst.
2. Edvard Laxå, Sulitjelma, gruve 10 stemmer.
3. Eilif Sivertsen, Kirkenes, gruve enstemmig.
4. J. P. Karlsrud, Sørlandsbanen, jernb. enstemmig.
5. Bernhard Reines, Nordlandsbanen, jernb. 10 stemmer.
6. Amund Hallanger, Vestlandsbanen, jernb. enstemmig.
7. Daniel Martinsen, Troms fylke, vei enstemmig.
8. Wilhelm Furnes, Nordland fylke, vei enstemmig.
9. John Nergård, Sør-Trøndelag, vei 10 stemmer.
10. Tønnes Moi, Vest-Agder, vei enstemmig.
11. Johan Skrede, Sogn og Fjordane, vei enstemmig.
12. Torleif Ørsal, Sundal St. Kraftverk, enstemmig.
13. Anton Østhus, Private Kraftverk, enstemmig.
14. Marius Mauritsen, Statens Havnevesen, enstemmig.

Lars Næss foreslo Alfred Haugen istedenfor Torleif Ørsal.
Paul Sannes foreslo Karl Olstad istedenfor Bernhard Reines.
Per Krokkan foreslo Odd Olsen, Orkanger, istedenfor Einar Schei.

Arne Ødegårdsstuen: Oppland fylke er lite representert, og jeg vil foreslå Einar Bø fra Fagernes.

Kurt Mortensen foreslo Petter Hansen istedenfor Eilif Sivertsen.

Petter Nygård foreslo Erling Arvola istedenfor Daniel Martinsen.

Karl Bottenvann foreslo Ingvar Holmen fra Sulitjelma istedenfor Edvard Laxå.

Votering: Valgkomitéens innstilling ble vedtatt med stort flertall. De forslag som var stilt på andre kandidater fikk noen få stemmer.

Varamenn til landsstyret.

Valgkomitéen foreslo:

1. Bjarne Larsen, Orkanger, gruve enstemmig.
2. Th. Soli, Titania, gruve enstemmig.
3. Erling Evanger, Stord, gruve enstemmig.
4. Elias Finstad, Sørlandsbanen, jernbanen enstemmig.
5. Johannes Høiås, Nordlandsbanen, jernbanen enstemmig.
6. Oliver Seterdal, Vestlandsbanen, jernbanen enstemmig.
7. Erling Arvola, Finnmark, veg enstemmig.
8. Torleif Eilifsen, Rogaland, veg enstemmig.
9. Johan Sveen, Hedmark, veg enstemmig.
10. Peder Eidskrem, Møre og Romsdal, veg enstemmig.
11. Jørgen O. Søfteland, Hordaland, veg enstemmig.
12. Alfred Haugen, Røssåga, stat. kraft. enstemmig.
13. John Almskjell, Hol, privat kraft. enstemmig.
14. Per Lauvstad, Alesund, St. Havnev. enstemmig.

Votering: Valgkomitéens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Kontrollkomitéen.

Valgkomitéen foreslo:

1. Alfr. M. Nilsen, avdeling 21, Oslo, formann.
2. Oskar Ryden, avdeling 21, Oslo.
3. Johannes Haugen, avdeling 21, Oslo.

Varamenn:

1. Trygve Løvstad, avdeling 21, Oslo.
 2. Ragnvald Pedersen, avdeling 407, Enebakk.
 3. Kristian Landskau, avdeling 21, Oslo.
- Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Landsorganisasjonens representantskap.

Valgkomitéen foreslo:

1. Walter Kristiansen, enstemmig.
2. Bernh. Reines, jernb., 10 stemmer.
3. Gudmund Sevik, veg enstemmig.
4. Henrik Damli, gruve enstemmig.
5. Torleif Ørsal, stat. kraft. enstemmig.

Varamenn:

1. Øystein Larsen, enstemmig.
2. Elias Finstad, jernbanen enstemmig.
3. M. J. Veiset, veg enstemmig.
4. Johan Lyngen, gruve 10 stemmer.
5. Johan Almskjell, privat kraft. enstemmig.

Votering: Innstillingen ble vedtatt.

Lars Næss: Det er mulig det er min feil, at jeg ikke ba om ordet etter Nordahls foredrag. Men jeg regnet med at det ville bli anledning til å komme tilbake til det senere, akkurat på samme vis som det skjedde etter Reidar Carlsens foredrag. Jeg vil be landsmøtet om å få legge fram en uttalelse i forbindelse med Nordahls foredrag og foreslår uttalelsen oversendt forbundsstyret. Jeg vil høre om jeg kan referere uttalelsen.

Ingen ytret seg derimot.

Næss refererer: «Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund har med interesse påhørt utredningen av den økonomiske situasjon. Landsmøtet konstaterer at landets produksjon og rikdom er økt betydelig i de senere år. Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer har sammen med alle andre grupper av arbeidere medvirket til denne velstandsøking, men vårt forbunds medlemmer har ikke oppnådd en tilsvarende øking i sin levestandard. Landsmøtet er derfor av den mening at tiden er inne til at fagorganisasjonen må finne fram til å gå inn for en omlegging av landets økonomiske politikk. Arbeidskjøperne har økt sine fortjenester. For dem har de senere års konjunkturer vært særdeles gode. Likevel møter vi stadig når vi reiser våre krav, det

argument at vi må vise resignasjon. De siste tariffrevisjoner har vært preget av dette, slik at det for oss bare er blitt små og ubetydelige forbedringer, som ikke på noen måte har gitt dekning for de store prisstigninger og de økte direkte og indirekte skatter. Omlegging av fagorganisasjonens økonomiske politikk må i første rekke ta sikte på: 1. Sikring av full sysselsetting. De offentlig myndigheter, stat og kommune, må gå inn for et økt tempo for utbygging av landets vei- og jernbanenett — og for utvidet arbeid med nødvendige sivilanlegg, slik som bl. a. antydnet når det gjelder våre kraftverk. Den innførte avgift på bygg- og anlegg er en hindring for slik utvidet virksomhet og fagorganisasjonen må derfor ta opp arbeidet for å få denne avgift avvirket. 2. Fagorganisasjonen må gjøre sin innflytelse gjeldende forat landet kan vende tilbake til den lave rentes politikk som alltid har vært arbeiderbevegelsens krav. Likeledes må de offentlige bankers utlånsvirksomhet til boligreising og annen anleggsvirksomhet holdes oppe og heller økes i samsvar med det økte behov. 3. Fagorganisasjonen må gjøre sin innflytelse gjeldende for å komme fram til en omlegging av skattepolitikken, en mer rettferdig likning for lønnstakerne, skjerpet kamp mot skattesnyteriet, endring av skattelovene for å lette skattetrykket for de små inntekter og barnerike familier. En slik omlegging av den økonomiske politikk vil legge grunnlaget forat vårt forbunds medlemmer kan gjennomføre kravet om kompensasjon for prisstigningen og lønnsforbedringer svarende til produksjonsøkingen. Det vil bety en omlegging, som bringer hele den økonomiske politikk i takt med det som er fagorganisasjonens grunnleggende oppgave, å vareta arbeidernes, lønnstakernes faglige og økonomiske interesser. Ut fra hva ovenfor er sagt vil landsmøtet gi følgende retningslinjer for kommende periode: 1. Landsmøtet gir landsstyret fullmakt til å si opp alle overenskomster etter hvert som de løper ut. 2. Landsmøtet tar avstand fra at det anvendes lønnsnemnd i lønnsoppgjørene. 3. Tariffrevisjonen må foregå forbundsvis og de enkelte grupper i forbundet stilles mest mulig fritt til å løse sine yrkesvise krav. 4. Forbundet innkaller yrkesvise tariffkonferanser for å samordne tariffkravene for avdelingene.»

Konrad Nordahl: Når jeg tar ordet er det fordi jeg var innleder og saken var åpen for diskusjon og framsettelse av forslag under det punkt på dagsorden. Det må jo være litt av en svindel må jeg få lov å si, å komme på *tampen* av møtet; *etterat* det punktet på dagsorden er ferdig og framlegge en resolusjon av en slik karakter som dette her. Hvis det skal gjøres

må vi oppta diskusjonen på nytt og det må stilles forslag kontra det forslaget og i tilfelle oversendes redaksjonskomitéen, og så får den komme med forslag. Det vil bety minst en dags ytterligere arbeid på dette møte. Det går ikke an like før møtet skal avsluttes og legge fram en lang resolusjon, hvor sannhet og usannhet i høy grad er blandet sammen, og presentere det for forsamlingen etterat saken for flere dager siden er ferdig. Hvis jeg hadde forslagsrett her på landsmøtet, det har jeg ikke, men jeg håper at en annen vil oppta det, så vil jeg bare si at det som er referert fra Lars Næss vedlegges protokollen og dermed er man ferdig med den saken uten noe mer debatt.

Chr Henriksen: Jeg vil henstille til landsmøtet å være med på det Nordahl har sagt.

Odd Olsen: Jeg tror det var ukjent for en stor del av landsmøtets deltakere at det var høve til å diskutere Konrad Nordahl's foredrag. Jeg ville har vært med i en slik debatt, og har ventet på den. Jeg tror også andre ventet det.

Walter Kristiansen: Når en hører hvordan Lars Næss opptrer på tampen av dette møte minnes jeg en historie fra Berlin øst- og vestsonen. Det kom en liten hund over fra østsonen til vestsonen og så ble den tatt i forhør, og dommeren spurte: Hvorfor kommer du, har de vært slemme mot deg. «Nei». Fikk du for lite mat? «Nei». Ja, men hvorfor kommer du så over fra øst til vest? «Jeg ville ha lov til å gjø!» Jeg foreslår at resolusjonen fra Lars Næss blir nedstemt.

Chr. Henriksen: Jeg må henstille til dirigenten å avslutte denne debatt. Nå har Næss fått referert forslaget, og endel har hatt ordet til forslaget. Det må være nok. Jeg går over til Walter Kristiansens forslag.

Dirigenten: Jeg er enig med Henriksen i at vi ikke skal ha noen lang debatt. Det er naturligvis en feil av Næss at han ikke har tatt opp saken før. Hermed anser vi oss ferdig med den saken, sluttet dirigenten — og dermed ble det.

Vedtektenes ikrafttreden.

A. K. Lien: Jeg vil foreslå at de nye forbundsvedtekter og vedtekter for ulykkestrygden trer i kraft fra 1. januar 1956. Videre vil jeg foreslå at de avgåtte tillitsmenn utbetales lønn av forbundet ut året 1955.

Votering: Forslagene ble enstemmig vedtatt.

Leif Andersen: Det var et spørsmål vedrørende kontingenten. Det er ikke nevnt noe om når den skal tre i kraft. Det vil vi også ha kjennskap til før vi reiser hjem.

A. K. Lien: Det er en selvfølge at de nye kontingentsatser trer i kraft samtidig med de nye vedtekter fra 1. januar 1955. Ingen ytret seg derimot.

Avslutning.

Lars Næss: Jeg forlangte ikke ordet til Liens forslag, for det har jeg intet imot. Men det var for å si at landsmøtet bør gi Kristian Moljord en honnør for den tid han har vært i forbundets tjeneste. Moljord kom første gang med på landsmøtet i Bergen i 1913, da ble han valt inn for sin gruppe i styret. I 1916 ble han valt inn i hovedstyret og har vært medlem av landsstyret helt fram til i dag, altså i 42 år. Moljord er så godt kjent at jeg behøver ikke si noe mer. Jeg vil, hvis det ikke kommer andre forslag, antyde et forslag om at landsmøtet gir ham en erkjentlighetsgave på kr. 1000.00.

Dirigenten (Moljord): Landsmøtets dagsorden er hermed ferdigbehandlet, og på vegne av samtlige dirigenter vil jeg takke representantene for disse dagers samvær og for deres interesse ved sakens behandling. Det samme gjør landsmøtets sekretærer. Når det gjelder mosjonen til protokollen fra Daniel Martinsen, vedrørende hans forslag, har dirigenter og sekretærer gjennomgått protokollen. Den er riktig ført av sekretærene, og Daniel Martinsen har erklært seg enig heri.

Protokollen fra møtets forhandlinger hittil ble referert og vedtatt uten merknader.

Forbundets formann, *A. K. Lien*, inntok så dirigentenes plass og uttalte: Først må jeg få lov å takke landsmøtet for den tillit dere har vist meg ved å velge meg til forbundets formann. Jeg skal ærlig tilstå at det var med blandede følelser jeg har tatt imot valget som forbundets formann. Jeg er selvfølgelig glad og stolt over den tillit dere har vist meg, men jeg har vært litt i tvil om jeg skulle omstille mitt arbeid fra hovedkasserer i forbundet til arbeidet som påhviler en formann. Når jeg har gjort det, er det av den grunn at det ikke skal kunne sies om meg at jeg viker unna ansvaret. Det er beveggrunnen forat jeg har påtatt meg jobben. Jeg vil videre få takke dirigenter og sekretærer for utmerket arbeid under landsmøtet. De har avviklet forhandlingene på en særdeles grei måte. Alt har gått etter planen som var lagt opp, og det har gått forut for planen. Jeg vil foreslå at vi som tidligere bevilger dirigenter og sekretærer hver kr. 100.00, som en erkjentlighet. Jeg går ut fra at

hele landsmøtet er enig i det. (Formannens forslag ble vedtatt med sterkt bifall.)

Lien, fortsetter: Ved dette landsmøte som ved andre landsmøter, er det endel som går ut av forbundsstyret og landsstyret. De som går ut av forbundsstyret er våre gode venner, Kolbjørn Westengen og Leif Andresen. Jeg vil takke dem for det arbeid de begge har utført som medlemmer av forbundsstyret. De har alltid vært saklige og interessert i alt som vedrørte forbundet og dets medlemmer. Selv om de nå går ut av forbundsstyret, håper vi å finne dem igjen innen organisasjonsarbeidet på deres respektive hjemsteder, slik at vi fortsatt kan samarbeide. Når det gjelder landsstyret, er det bare Kristian Moljord som går ut og det har sin grunn, aldersmessig. Kristian Moljord står i en særstilling innenfor landsstyrets medlemmer. Han ble valgt til hovedstyret i 1913 og har sittet der uavbrutt siden, stadig gjenvalgt på landsmøtene. Han har således 42 års virke i landsstyret. Det er ikke mange som har et så langt virke i et styre. Vi takker deg, Moljord, for det utmerkede arbeid du har nedlagt i landsstyret. Du har vært saklig og grei, og det har vært det beste samarbeid oss imellom. Vi har kunnet være uenige, men når det gjelder forbundets arbeid og medlemmenes interesser, har du vært saklig. Forbundet har meget å takke deg for. Jeg kan bare nevne én ting, som det at du faktisk har vært dirigent på hvert eneste landsmøte så langt tilbake jeg kan huske. Jeg vil på forbundets vegne gi deg noen blomster, Moljord. Samtidig vil jeg foreslå at landsmøtet bevilger Kristian Moljord kr. 1000.00 som en erkjentlighet for det årelange arbeid i forbundets tjeneste.

Forslaget ble vedtatt med sterk applaus.

Lien fortsetter videre: Nå kommer jeg til det jeg har gruet meg mest for, og som blir det verste. Jeg skal si noen ord til de tillitsmenn som nå forlater oss. Det er vanskelig å finne ord som virkelig kan gi uttrykk for det en mener når man skal si takk til kamerater man har arbeidet sammen med i så mange år. Når det gjelder Christian Henriksen så har vi kampert sammen fra 1928. Da kom jeg første gangen med i kontrollkomitéen, og du ble valgt til nestformann i forbundet. Vi har kunnet være uenige om forskjellige ting, om den heldigste løsning osv. Men når avgjørelsen var tatt og diskusjonen slutt, var vi alltid gode venner. Forbundet har meget å takke deg for. Du har hatt mange slitsomme år i forbundet, særlig den første tid. Det var lite mannskap og mange vanskelige saker å greie opp i. Mange harde jobber. Du var ute sent og tidlig, i de første årene var det

vel svært lite du var hjemme hos familien. Men pågangsmot har du hatt, du ville greie din jobb. Det har du gjort. På forbundets vegne takker jeg deg for det gode arbeid du har nedlagt i forbundet, og uttaler ønsket om at selv om du forlater forbundet som tillitsmann, vil du følge det fortsatt og med like stor interesse. Vi er også sikker på at du vil gi oss råd om vi skulle komme til deg med forskjellige spørsmål. Som et lite bevis for vår takknemlighet vil vi overrekke deg disse blomster. (Representantene reiser seg og hyller Henriksen med langvarig bifall.)

Og *Lien* fortsetter: Så er det *Albert Karlsen*. Vi har kampert sammen i omtrent like mange år. Du har tatt din tårn i forbundet, det er det ingen tvil om. Du har hatt en kjempeoppgave i forbundet. Du har hatt veiarbeidergruppen, og ved siden av den havneanleggene og fyr- og merkevesenet og diverse andre ting. Bare du med dine kjempekrefter kunne greie den oppgaven. I 1948 hadde du antakelig kunnet få mer arbeidshjelp, men du stolte på din arbeidskraft og tok alt det arbeid som ble lagt på deg. Særlig veiarbeidergruppen, ja også havnevesenet og fyr- og merkevesenet, har meget å takke deg for. Det er vel din største fortjeneste at veiarbeiderne i dag er kommet opp på et nivå som ligger på høyde med de øvrige grupper i forbundet. Når det gjelder akkordarbeid og slikt, er det kanskje for meget sagt. Der har vi jo anleggene, de private og kraftanleggene som ligger høyest. Men de nevnte grupper er iallfall kommet opp på et nivå som man kan si er noenlunde skikkelig, når det gjelder lønninger. Dette har man for størsteparten deg å takke for. På forbundets vegne takker jeg deg for alt det arbeid du har nedlagt. Jeg takker deg også for godt samarbeid gjennom årene. Som et lite synlig bevis på vår takknemlighet vil jeg få lov å overrekke deg disse blomster. (Representantene reiser seg og applauderer.)

Lien går videre og uttaler: Så har vi Ole Bech. Du kom inn i forbundet på et noe senere tidspunkt, i 1945. Men i forbundet var du lenge før det kjent fra din virksomhet blant gruvearbeiderne. Du satt som formann for Foldal Gruvearbeiderforening under vanskelige forhold. Det var i slutten av 20-årene med konflikter og vanskeligheter på alle områder. Du var godt kjent innen forbundet da du overtok jobben som sekretær for gruvearbeiderne i 1945. Det ble en vanskelig og krevende oppgave. Du har greidd den oppgaven godt. Når du nå trekker deg tilbake, er det som du selv har sagt, av helsemessige grunner. Jeg er sikker på at gruvearbeiderne, om det ikke hadde vært tilfelle, fortsatt ville ha beholdt deg som sin sekretær i forbundsledelsen.

På forbundets vegne vil jeg takke deg for godt samarbeid og kameratskap. Som et lite bevis på vår takknemlighet overrekker jeg deg på forbundets vegne disse blomster. (Representantene reiser seg og applauderer livlig.)

Lien fortsetter: Jeg vil anmode landsmøtet om å gi forbundsstyret bemyndigelse til å gi de avgåtte tillitsmenn en erkjentlighetsgave når de forlater forbundet. Landsmøtet har som bekjent tidligere vedtatt at de skal ha sin lønn året ut. Når den dagen kommer da de takker av for godt, håper jeg landsmøtet er enig i at forbundsstyret får denne fullmakt.

Fullmakten ble gitt med akklamasjon.

Chr. Henriksen: Jeg kan ikke nekte for at det er med et visst vemod jeg nå forlater forbundet. Gjennom 27 år har det vært mange begivenheter. Det har vært slitsomme år, mange onde år til å begynne med. Det var ikke hyggelig å holde landsmøter den gang. Tillitsmennene fikk skylden for alt som var galt. Det var leie tider. Jeg unnskylder alle kameratene for det. Tidene var onde og det ga seg utslag i diskusjonene og i avgjørelsene som ble fattet. De årene hører historien til, og vi skal ikke snakke mer om det. Jeg er glad for at jeg har fått være med, og jeg kjenner forbundets stilling i dag. Jeg har ved dette landsmøte merket meg den saklige og beherskede måte diskusjonene er ført på. Det betyr noe for Arbeidsmandsforbundets videre utvikling i tiden framover. Det er jeg virkelig mest glad for. Jeg takker samtlige medarbeidere for godt samarbeid opp gjennom årene, forbundsstyret og landsstyret. Det har vært et saklig samarbeid. Jeg vil også takke forbundets personale. Da jeg begynte var vi 3 tillitsmenn og 2 kontordamer. I dag er vi vel bortimot 25. Det viser også forbundets voldsomme framgang. Den skyldes ikke bare Arbeidsmandsforbundet som sådant. Det skyldes norsk arbeiderbevegelse — politisk og faglig. Idet jeg takker personalet, må det være meg tillatt å rette en særlig takk til fru Nylund. Hun har arbeidet nesten like lenge i forbundet som meg. Jeg takker for godt samarbeid, for godt medarbeiderskap opp gjennom årene. Med disse ord atter en hjertelig takk til alle tillitsmenn og landsmøtets representanter. Til slutt må jeg få si en hjertelig takk til mine utenlandske venner, som jeg har hatt samarbeid med gjennom disse årene, og som det alltid har vært en glede å møte. De har gitt meg mange, mange gode råd. Jeg ber dere ta med en hilsen hjem til deres respektive forbund og kamerater. (Langvarig bifall.)

Albert Karlsen: Når jeg nå fratrer forbundet, vil jeg slutte med det jeg begynte med den gang jeg ble valt. Det var ikke så

rare greiene i forbundet den gang, spesielt når det gjaldt medlemstallet. Jeg var heller ikke så lysten på jobben den gang. Men jeg erklærte meg villig til å ta stillingen, og jeg sa fra til representantene: skaff meg medlemmer og dermed innflytelse, skaff meg tillit, så skal jeg på min side sette all min arbeidskraft og evner inn så langt det rekker. Jeg sa den gangen også: skaff oss 12 000 organiserte, selv om det ikke betyr 100 prosent organisasjon. Det har veiarbeiderne gjort, og veiarbeiderne har ved sine tillitsmenn landet rundt medvirket til at veivesenets arbeidere har fått en overenskomst som ikke ligger under andre overenskomster i forbundet. Det samme er tilfelle når det gjelder fyr- og merkevesenet, statens havnevesen og en hel del andre grupper jeg har stelt med i forbundet. Jeg takker for den tillit som alltid har vært til stede mellom oss. Det har skapt det beste arbeidsgrunnlag. Jeg håper den tillit som er vist meg vil bli overført min ettermann. Uten tillit kan ingen tillitsmann gjøre noe. Så til slutt noen ord til mine medarbeidere i forbundet. Jeg vil gjerne i den forbindelse ha sagt at det alltid har vært et utmerket samarbeid innenfor administrasjonens forskjellige ledd, ikke bare mellom tillitsmennene, men også med administrasjonens funksjonærer. Prinsippet har også der vært at hver især har gått inn for å yte sitt beste. Når det gjelder de utenlandske organisasjoner vi samarbeider med, vil jeg spesielt nevne Veiarbeiderunionen. Det har vært et intimt og betydningsfullt samarbeid mellom de respektive organisasjoner innenfor Sverige, Danmark og Finnland, og det har ført til framskritt på det sosiale område. (Langvarig bifall.)

Ole Bech: Når jeg sammen med Henriksen og Karlsen takker av ved dette landsmøte, vil jeg gjerne benytte anledningen til å rette en takk til gruvearbeiderne for den tillit de viste meg i 1945 og ved senere landsmøter, å gi meg det ærefulle oppdrag å være gruvefolkets tillitsmann i forbundet. Jeg har mange ganger hatt følelsen av at jeg kanskje ikke har fylt jobben min så godt som jeg burde. Men det kan vel også skyldes at jeg allerede da jeg kom inn i forbundet var halvt invalid på grunn av silikosen. Jeg har iallfall søkt å gjøre noe som tillitsmann. Jeg takker for det gode samarbeid jeg alltid er blitt møtt med fra kameratene landet rundt. Jeg håper at den tillit og samarbeidsvilje som er vist meg, vil bli overført min etterfølger. Jeg takker mine medarbeidere i forbundet for det gode forhold som alltid har hersket oss imellom. Likeså takker jeg alle våre funksjonærer for det de har utført, ikke minst for meg og gruve-sektoren. Jeg benytter også anledningen til å rette en takk til de

svenske gruvekamerater som er til stede her, og ber dem ta med en hilsen til kameratene i Sverige. Til slutt ønsker jeg forbundet hell og framgang. (Langvarig bifall).

Gjestene tar avskjed.

Konrad Nordahl: På samtlige innenlandske gjesters vegne vil jeg få takke for at vi har fått anledning til å overvære dette interessante landsmøte. I embeds medfør har jeg vært med på mange landsmøter i min tid, men jeg vil si at dette landsmøte på mange måter setter en standard, og en høy standard for et landsmøte. Diskusjonen har vært saklig. Man skal ikke være enig om alle ting. Men der hvor uenigheten kommer fram, skal man legge sine synspunkter fram på en saklig måte, og det har vært gjort på dette landsmøte. Man opplever ofte på landsmøter at man blir sterkt personlig, at en vesentlig del av diskusjonen går ut på personlige angrep. Det har vi vært forskånet for på dette landsmøte. Det har ikke vært noen personlige utfall. Det har vært sakene en har vært interessert i, og diskusjonene har vært ført på kameratslig måte. Det har vært det store ved dette landsmøtet, og derfor er jeg sikker på at jeg har samtlige innenlandske gjester med meg når jeg sier at vi er glad for å ha kunnet overvære et landsmøte hvor det hele har ligget på et så høyt nivå. Får jeg så lov å si en takk på egne vegne, Landsorganisasjonens vegne, og de innenlandske gjesters vegne, til de 3 tillitsmenn som nå går av. Når det gjelder Christian Henriksen, så vil vi jo beholde ham i LO ennå en tid, og vi vil på vår måte, i tidens fylde, ta avskjed med ham. Men jeg må få lov til å takke deg for det gode samarbeid vi har hatt i den tiden du har vært med i forbundet. Du kom med i LO på den stormfulle kongress i 1934, og siden har du vært en trofast sliter som vi har satt stor pris på, din rolighet og den saklighet og ikke minst din vennlighet og gode humør. Det betyr nemlig også så meget at de man skal samarbeide med til daglig, ikke er avvisende, at de ikke er altfor alvorlige, men at de er kameratslige og tar enhver situasjon med godt humør og gjerne med en vits, og slik gjorde du det med en historie fra den lange anleggstid. Hjertelig takk Christian Henriksen. Så var det Albert Karlsen. Jeg husker første gangen jeg traff ham. Det var i begynnelsen av 30-årene. Jeg var den gang formann i Jern- og Metallarbeiderforbundet, og så kom jeg en tur til Arendal. Min oppgave da jeg kom til Arendal var å oppsøke Samorganisasjonens sekretær. Det var Albert Karlsen som var sekretær i Aust-

Agder den gangen. Ja, jeg fant ham til slutt, men det er synd å si at det var noe kontor. Det var et svart kott, for å si det på den måten, og det jeg husker da jeg kom inn var at Albert Karlsen sto og hogg ved, for å få litt varme så han kunne arbeide. Det var mitt første møte med Karlsen. Da holdt han på med å organiserte de mange uorganiserte i Aust-Agder, og slåss samtidig med arbeidsgiverne. De var ikke så medgjørlig den gangen, som de har vært siden. Det ga lærdom og erfaring og stor allsidighet. Alt dette førte Karlsen med seg inn i forbundet da han kom der som tillitsmann, og det har Arbeidsmandsforbundet nytt godt av. Vi takker for godt samarbeid. Når det gjelder den tredje som går av, Ole Bech, så har hans arbeid i forbundsledelsen vært av kortere dato, men som Christian Henriksen sa har vi også i LO på et langt tidligere tidspunkt stiftet kjennskap med Bech. Jeg vil si det på den måten; Bech er en meget klok mann, og han har vært en særdeles dyktig sekretær for Arbeidsmandsforbundet når det gjelder det spesielle felt han har hatt. Når det gjelder mer generelle spørsmål, har vi i høy grad brukt Bech som rådgiver når det gjaldt bergverkene. Det er beklagelig at han på grunn av sykdom han har pådratt seg i sitt arbeid i gruvene ikke alltid har vært så frisk som han gjerne ønsket å være, og som vi ønsket han skulle være. Det gjør at han går av noe tidligere enn han burde. Vi takker for godt samarbeid. Så ønsker jeg Norsk Arbeidsmandsforbund alt godt i framtiden og håper at de beslutninger som er tatt på dette landsmøte vil bli til gagn, ikke bare for dere selv, men for hele den organiserte arbeiderklasse. Hjertelig takk på vegne av samtlige innenlandske gjester. (Langvarig bifall).

Elias Volan: Jeg har fått i oppdrag av Olaf Strøm, Johs. M. P. Ødegaard, Jakob Eikefjord, Alfred M. Nilsen samtidig som jeg på egne vegne vil takke forbundet for innbydelsen til landsmøtet og for alt godt vi har nytt under møtet. Arbeidsmandsforbundet har gjennom alle år, spesielt kanskje i den tid hvor fagorganisasjonen og arbeiderbevegelsen hadde liten tilslutning, utført et kjempearbeid på mange områder. Det var en alminnelig oppfatning hos arbeidsfolk her i landet at Norsk Arbeidsmandsforbund var inngangsporten til norsk arbeiderbevegelse, og det er sant. Jeg husker fra min første tid som medlem av dette forbunds hovedstyre når man drøftet budsjettoppleggene på møtene. Posten agitasjon og opplysningsarbeid var den største post. Allerede før første verdenskrig bevilget dette forbund opptil kr. 20 000.00 pr. år til agitasjons- og opplysningsarbeid. Og kr. 20 000.00 før første verdenskrig det betød svært meget. Skulle

man overføre det til i dag, med den pengeverdi man har i dag, ville det bli et sekssifret tall. Men så ryddet også Arbeidsmandsforbundet grunnen; politisk og faglig. Det var den store bulldozer i organisasjonsarbeidet. Det kunne delvis være tvil eller diskusjon om anvendelsen av midlene til dette agitasjons- og opplysningsarbeid, men det brakte resultater. Når det gjaldt reisingen av Folkets Hus utover bygdene var det anleggsarbeiderne som gikk i tåten. De kjøpte tømmer på rot, hogg i sin fritid, leide hester av bøndene og kjørte tømmeret fram til byggeplassen og reiste Folkets Hus. En offervilje for å reise felleshuset for arbeiderbevegelsen som man aldri har sett maken til. Når vi i dag kan glede oss over at vi har skikkelige kontorer for våre organisasjoner, i egne hus, når det er forsamlingshus utover i landsbygdene, når vi har flertall i en rekke kommuner, flertall i Norges Storting og en regjering utgått fra arbeiderbevegelsen, så er det ikke minst Norsk Arbeidsmandsforbunds verk. Fortsett den linje forbundet har lagt, delta i fellesarbeidet for fortsatt samling av det arbeidende folk i landet. Fortsatt framgang, et taktfast arbeid forenet under arbeiderbevegelsens felles vilje, marsjer fram politisk og faglig for å skape det klasseløse Norge, et sosialistisk Norge. Takk for innbydelsen, hils alle kamerater. (Langvarig bifall).

Kristian Moljord: Jeg begynte min organisasjonsvirksomhet på Langvassisen i 1907 i snestorm. Jeg tror jeg tør si at de dagene som kom etter, stålsatte meg til å gjøre hva jeg kunne i organisasjonens tjeneste. Jeg har i alle år jeg har vært i forbundets styre, 42 år, mange ganger stått i nokså hard opposisjon, opponert mot framgangsmøten og farten i arbeidet. Jeg syntes den var for sen, at det gikk for smått. Jeg mente det var muligheter for å komme lenger. Jeg håper at landsstyremedlemmene som er her til stede og og de jeg har vært sammen med før, tilgir meg at jeg i mange tilfelle har vært uenig med dere. Det har ikke vært i ond hensikt, tvert imot. Det har vært i den beste hensikt for å nå det beste resultat for medlemmene. Når jeg nå står på fallrepet og skal gå, så har jeg alltid vært klar over at den dagen måtte komme. Jeg må si at jeg hadde aldri trodd den skulle bli så lang. Men jeg må takke for at jeg har fått være med så lenge. Når jeg går fra borde så akter jeg ikke å legge opp. Jeg skal gjøre hva som står i min makt for å fremme arbeiderklassens interesser så langt jeg får anledning til å være med. Jeg vil slutte med å henstille til forbundsledelsen og styret at de søker å få litt mer fart i arbeidet for å nå fram til sosialismen, og at man legger kraft i arbeidet. Man må ikke være slepp-

hendt like overfor kapitalismen. Man vil erindre de forhold som eksisterte i Sulitjelma hvor vi hadde en av de verste arbeidsgivere vi har hatt, når det gjaldt lønns- og arbeidsforhold. Skulle jeg skildre de forhold en da levde under, tror jeg dere ville forferdes. Jeg vil spesielt be dere være oppmerksom på denne graven. I dag har de høykonjunktur, så høy at den har ikke vært så høy for bergverkene. Men vi opplever likevel at lønningene i Sulitjelma har gått ned. De var lavere i 1954 enn de var i 1953. Jeg vil be landmøtets representanter ta med en hilsen fra meg og takker for samværet. (Langvarig bifall).

Edward Mattson: På egne og de tre internasjonalers vegne, som er representert her: Bygnings- og Træindustriarbejder-Union, Fabrikkarbeiderinternasjonalen og Internasjonalen for gruvearbeiderne, vil jeg takke hjerteligst for denne ukes samvær. Vi har som alltid, når vi gjester dere, fått se en hel del av deres by og beundre dens naturskjønne omgivelser. Alt dette har gjort et uforglemmelig inntrykk på oss. De utenlandske kamerater kommer sikkert i sine rapporter fra Norsk Arbeidsmandsforbunds jubileumskongress å meddele om det kameratslige og festlige samvær som har funnet sted blant norske venner. Vi er imponert over den verdighet og målbevissthet som har preget kongressens forhandlinger. Vi er overbevist om at de beslutninger som er fattet vil bli til gagn for deres forbund og lede til forbedringer i de betingelser deres medlemmer lever og arbeider under. Deres forbund har i kongressperiode etter kongressperiode gjort historiske framskritt, konsolidert organisasjonen og derved samtidig styrket den samlede fagbevegelse. Uten tvil kommer dere også i den kommende kongressperiode gjennom praktisk virksomhet ytterligere å kunne vise til nye framsteg. Den ansvarlige ledelse, de nye vel kvalifiserte tillitsmenn vil sikkert komme til å ta initiativ som vil lede til forbedringer. Vi gratulerer forbundsledelsen, tillitsmennene og medlemmene ute i avdelingene med nye framsteg. Forbundets 60-årige virksomhet viser at det suksessivt har oppnådd respekt og anseelse, ikke bare innen landets øvrige faglige og politiske arbeiderbevegelse og internasjonalt, men også innen arbeidsgiverorganisasjonene og i det norske samfunn som sådant. Dette er ikke det minst betydningsfulle for den faglige bevegelse. Det er heller ingen grunn til å tro annet enn at fortsettelsen av organisasjonsvirksomheten vil skje etter de samme linjer som hittil. Det er de beste ønsker vi kan uttale i dag til Norsk Arbeidsmandsforbund. Arbeiderklassen står ikke i noen takknemlighet til andre samfunnsklasser. Det er takket være et energisk organisasjons- og

opplysningsarbeid at arbeiderklassen selv har nådd den innflytelse man nå har, sosialt og politisk. Det bør man aldri glemme. Glem heller aldri at det *er* og *blir* arbeiderklassens historiske æra at solidaritetsfølelsen skal sette sitt preg på vår store gjer-ning. Vi eldre medlemmer ser med glede at den bevegelse vi har vært med å legge grunnen til utbygges videre. Det kan også bare skje ved at vi holder sammen i dette gigantiske arbeid. Vi skal alltid være beredt til å flytte arbeiderklassens posisjoner lenger og lenger fram og dermed bygge videre ut for vårt mål: det sosialistisk-demokratiske samfunn. Til slutt frambærer jeg en personlig takk til de avgåtte tillitsmenn, Christian Henriksen, Albert Karlsen og Ole Bech; takk for vennskap og samarbeid gjennom mange år. Jeg ønsker dem lykke og trivsel og at de må nyte sitt otium under de best mulige forhold. Det har alle tre ærlig fortjent. Når det gjelder de etterfølgende tillitsmenn, på formannsplassen, kasserer og de andre tillitsmannspostene, er vi overbevist om at kongressen har gjort et godt valg, og vi gratulerer forbundet med den nye sammensetning av kyndige og arbeidsdyktige funksjonærer. Ennå en gang vår hjertelige takk for disse dagers samvær. (Langvarig bifall).

Einer-Jensen: På samtlige danske forbunds vegne bringer jeg en takk for de dager vi har fått lov til å være hos dere. Den interesse man har vist og de beslutninger man har tatt, har ikke bare gitt uttrykk for enighet, men også for styrke. Vi for vår del har ofte hatt gagn av Norsk Arbeidsmandsforbunds arbeid. Det takker vi for. Disse dager har reist problemer som vi også har. Den enstemmighet som er vist ved de beslutninger kongressen har tatt viser at Norsk Arbeidsmandsforbund er et sterkt forbund og vi nærer den største respekt for det. Det er alltid vanskelig når man skal skifte tillitsmenn, og i dette tilfelle skiftes det med en gang tre tillitsmenn. Vi har hatt høve til å samarbeide med de avgåtte tillitsmenn, og det gjelder alle tre, vi føler trang til å si takk for mange timer sammen, både i arbeid og i glede. Jeg håper de får den glede av sitt arbeid at de som nå trer til, vil føre arbeidet videre på samme måte. De tre nye menn som trer til byr jeg kameratslig velkommen i vår krets og håper at det gode samarbeid som har vært mellom oss vil vare framover. Jeg er ikke i tvil om at det vil bli slik. Jeg ønsker Norsk Arbeidsmandsforbund til lykke med denne kongress. Den enstemmighet som har hersket, beviser at dere er et sterkt forbund. Samarbeidet mellom organisasjonene i Norden og internasjonalt skal bære fram det vi streber etter: frigjørelsen av arbeiderklassen. Personlig vil jeg gjerne få føye til, at det gleder meg

meget den bevilgning på kr. 30 000.00 til Det norske Arbeiderparti. Dere står midt i valgkampen. I Danmark har vi prøvd og prøver ennå selv om vi har en sosialdemokratisk regjering, hva det vil si ikke å ha flertallet. Dere har alle noe å kjempe for i de kommende dager. Det er meget som står på spill. Jeg håper den enighet som har vært her, også gjelder i valgkampen, således at Det norske Arbeiderparti ikke alene kan bevare sin styrke, men øke sin styrke. I Danmark er vi glade for at Norsk Arbeidsmandsforbund kan gjøre en innsats og vi håper at dere når et resultat, til glede for dere, til glede for oss, til styrkelse av samarbeidet både hjemme og ute. (Langvarig bifall).

E. Jones: På vegne av den britiske delegasjon vil jeg takke så meget for alt vi har opplevd under dette møte. Vi har vært til stede og hørt oppmerksomt på de diskusjoner som har foregått. Dere vet at vi tillitsmenn har det som skjebne at vi rett som det er er tilhørere på andres kongresser og jeg kan si at jeg har vært verden rundt. Jeg kan forsikre dere om at over hele verden er arbeidernes problemer de samme. Jeg vil ikke holde noen lang tale for dere, dere er vel trette og vil bli ferdige. Men det er to ting jeg vil nevne. Det er den nydelige måte hvorpå de tillitsmennene som gikk av i dag har trukket seg tilbake på. Det er ikke mulig for oss å avgjøre om de i dag, når de ser tilbake, kan si at alle deres drømmer er oppfylt. Det er ikke mulig å måle den innsats de har gjort. Men jeg tror nok at de har gjort meget for fellesskapet og for å oppnå økonomisk og kulturell jamstilling av arbeiderklassen med de øvrige lag her i landet. Når en taler om å trekke seg tilbake, vil jeg gjerne fortelle om en kamerat, en gruvearbeider som har stått i samme gruve i 63 år. Han var da blitt 74 år og arbeidsgiveren syntes han måtte få ham til å forstå at nå burde han bli hjemme og slutte med hver dag å møte opp og gjøre sin jobb. Arbeidsgiveren skjønnte nok at det ville bli en hard jobb å få sagt dette og han tok med seg tillitsmannen fra fagforeningen og så forklarte de ham da, at nå burde han slutte. De hadde kjøpt 2 piper til ham og tobakk og han skulle få en pensjon, og de trodde at han da ville kose seg sammen med sin kone resten av den tid han hadde igjen. Så spurte de ham om han hadde noe å si. Ja, sa han, jeg trodde da jeg tok denne jobben for 63 år siden, at det skulle bli en permanent jobb. Ellers hadde jeg aldri tatt den. Vi er så heldig i England, at vi i gruveindustrien arbeider for landet og ikke for private arbeidsgivere. Etter 50 års kamp lyktes det vår arbeiderregjering å nasjonalisere gruveindustrien. Vi taper penger hver dag, men bevisstheten om at det som kan fåes ut av

gruvene ikke lenger fyller opp bankkontiene til de private eiere, men går til de som frambringer verdiene, hjelper oss over vanskelighetene vi for tiden har. Når vi i morgen tidlig skal reise tilbake, tar vi med oss uforglemmelige minner fra dette møtet. Jeg vil konkludere med noen ord til de unge her på landsmøtet. Det er mange av dem og til de nye tillitsmenn som har tatt over i dag. Dere må være klar over at de jobbene dere har tatt, krever *alt* dere eier av krefter, kunnskaper og utholdenhet. Men når dere setter inn alt dere har, så gjør dere det for gruvearbeiderne, for Norge og for arbeiderne for øvrig i verden. (Kraftig bifall).

Sven Strömbeck: Når Norsk Arbeidsmandsforbund i dag avslutter sitt landsmøte, vil jeg få takke for at vi har fått høre til å være til stede. Det er første gangen for oss begge, og dessverre antakelig også siste gangen vi har mulighet til det. Det har vært en opplevelse for oss. Da arbeiderbevegelsen og framfor alt fagbevegelsen for et halvt sekel siden tok opp arbeidet ut over det vi kaller landegrensene så hadde fagbevegelsen nærmest den oppgave å skaffe materiell hjelp i de tilfelle vi behøvde det. Det var vel det vi tenkte på i den tiden, tenkte mest på i hvert fall. Det skjedde også at materiell hjelp vandret over landegrensene. Men kamerater: finnes det ikke noe som er betydelig viktigere? Vil en skape forståelse, vil en skape muligheter for samarbeid mellom hele verden, da skal vi treffe hverandre, og lære å kjenne hverandre. Jeg tror å kunne si at i dag er dette det viktigste formål ved slik representasjon ved våre møter og sammenkomster ut over landegrensene. Den viktigste oppgave for våre internasjonale organisasjoner er nettopp dette. Ennå en gang en takk til landsmøtet for at vi har fått være her. Det er tilstrekkelig mange som tidligere har konstatert at diskusjonene har vært saklig, og jeg har intet å tilføye dertil. Så har vi de 3 tillitsmenn som går av ved dette landsmøte, Henriksen, Karlsen, og unnskyld at jeg tar Ole Bech først. Det er Ole Bech vi har samarbeidet mest med. Det er sagt av ham selv og andre at hans tid som tillitsmann ikke har vært så lang i forbundet. Min tid i forbundet har vært enda kortere, og vårt bekjentskap strekker seg bare 4 år tilbake, en måned over 4 år for øvrig. Jeg må si at jeg i ham har funnet en fullgod representant for de norske gruvearbeidere, og jeg takker deg for den tid vi har samarbeidet. Jeg ønsker også din ettermann velkommen til samarbeid om gruvearbeidernes interesser. Når det gjelder Henriksen er det noe over 25 år siden vi første gang møttes, og siden var det en periode vi ikke hadde noen kontakter. Da vi traff hverandre igjen, hadde vi en hel del å drøfte og samarbeide om. Jeg

takker deg på forbundets vegne for dette samarbeid. Og til sist Karlsen. Jeg tror ikke vi har truffet hverandre før ved dette landsmøte. Men jeg takker også deg, og vi hørte her fra Landsorganisasjonens formann, hvordan du arbeidet tidligere. Det er mange av dem som er gamle i dag, som har arbeidet under lignende forhold, og vi får være glad for at de har gjort det. Ellers hadde vi ikke kommet noen vei. Arbeidsmandsforbundet har fylt 60 år. Det har under de 60 årene kunnet registrere mange framskritt. Vi ønsker at dere i de kommende 60 år skal kunne registrere ikke bare dobbelte, men mangedobbelte nye framskritt. (Langvarig bifall).

Svend Egnell: Tillatt meg som gjest ved denne kongress å ha en oppfatning av dens arbeid. Jeg må si at det har vært arbeidet rasjonelt. Jeg vil takke på vegne av Svenske Vågarbetareförbundet, Bygnadsarbetarene, Fabrikksarbetarne og Finnlands Arbetareförbund og Finnlands Glas- och Porslinsarbetareförbund. Disse forbund takker Arbeidsmandsforbundet for disse dager, og kongressens deltakere. Vi takker for all gjestfrihet som er vist oss. Tillat meg også å vende meg til de avgåtte tillitsmenn. Vi takker dere for det gode samarbeid vi har hatt i alle disse år. I det nordiske samarbeid har Arbeidsmandsforbundet en meget framtreddende plass, og vi går ut fra at samarbeidet vil bli fortsatt etter samme linjer som tidligere. (Langvarig bifall).

J. P. Karlsruud, landsstyret: Jeg har den ære på vegne av jernbanearbeiderne og statens kraftanlegg å rette en takk til deg, Christian Henriksen, når du nå skal forlate oss. Det er jo så at du har ikke akkurat hatt noen bestemt gruppe i de siste periodene, men det er likevel ved jernbane- og kraftanleggene du i alt vesentlig arbeidet, og det er mange av oss som møter her fra de forskjellige gruppene som har hatt den glede å samarbeide med deg i tarifforhandlinger og ellers overalt. Vi vil takke deg for den kloke og klare innstilling du har tatt når det gjaldt disse saker. Det har meget å si hvordan et tariffopplegg blir lagt an, og der har vi hatt din erfaring. Vi vil takke deg for det, og håper at vi ennå i mange år får se deg blant oss. Som en liten erindring har vi innkjøpt en liten gave til deg som takk for samarbeidet.

Jon Nergård, landsstyret, overrakte på vegne av veiarbeidernes gruppe Alb. Karlsen en gave som takk for godt samarbeid, og uttalte bl. a.: Vi gir deg en varm og hjertelig takk for den innsats og det arbeid du har gjort for denne gruppe innenfor forbundet. Du har i 20 år vært veiarbeidernes tillitsmann. (Overrakte Karlsen et sigarskrin og penger.)

Eilif Sivertsen, landsstyret: Vi har en av våre fremste tillitsmenn, Ole Bech, fra gruvene, som går av ved dette landsmøte. Det er beklagelig at vi mister ham. Han har i de år han har stått for gruvearbeiderne gjort et meget godt arbeid. Vi har i likhet med de andre grupper også kjøpt en erkjentlighetsgave. Vi gruvearbeiderrepresentanter på landsmøtet har kjøpt en ørelappstol. Vi takker deg Bech for de år du har virket som vår tillitsmann. (Kraftig bifall.)

Marius Mauritzen: Som medlem av landsstyret skal jeg få takke de avgåtte tillitsmenn både for vidsyn og pågangsmot. Det gjelder naturligvis først og fremst Chr. Henriksen som formann. Men det ligger likevel nær for meg først og fremst å rette en spesiell takk til Alb. Karlsen. Han er for oss i likhet med veiarbeiderne vår spesielle mann, nemlig statens Havnevesen. Hans ruvende skikkelse skapte alltid trygghet når vi kom inn her. Men ikke bare det. Han har på en effektiv måte bistått oss, og havne-, fyr- og merkevesenet. Vi har dette i erindring, og i den forbindelse kan jeg si at det er under arbeid å gi et synlig bevis for vår takknemlighet. (Kraftig bifall.)

A. K. Lien: Jeg takker de innen- og utenlandske gjester for de gode ord og ønsker som er overbrakt oss. Takker dere forat dere har funnet anledning til å være til stede ved vårt landsmøte, og jeg vil gjerne si at det har vært oss en særdeles glede å se at så mange har hatt anledning å være til stede. Det er så at de utenlandske gjester har ikke samme interesse som representantene. Man ser ofte på landsmøtene at de utenlandske gjesters plasser er tomme, men her har vi hatt glede av å se plassen besatt til nesten hver tid. Vi takker dere og ber dere ta med en hilsen tilbake til deres organisasjoner. Spesielt vil jeg rette en takk til æresgjestene forat de har hatt anledning til å være til stede ved vårt landsmøte. Hjertelig takk skal dere ha alle sammen. (Kraftig bifall.)

Chr. Henriksen: Jeg vil ennå en gang si dere alle en hjertelig takk. Jeg er jo nå ferdig som formann, men har ikke levert klubben ennå, og det skal jeg gjøre nå. Det er seglet på at landsmøtet er ferdig og at de nye tillitsmenn trer til.

A. K. Lien: Idet jeg takker Henriksen for overrekkelsen av klubben vil jeg få rette en takk til representantene for den saklighet som har preget dette landsmøte. Jeg tør si, uten forkleinelse for tidligere landsmøter, at dette landsmøtet har vært et av de beste og mest saklige i forbundets historie. Kritikkk har det selvfølgelig vært, men kritikkk er bra bare den er saklig

og en har følelsen av at kritikken føres på saklig grunnlag og virker til felles gagn.

Når vi nå skal avslutte landsmøtet, og dere skal reise tilbake til deres respektive hjemsteder, til arbeidet ute i avdelingene, så ta en hilsen med til avdelingene fra forbundsstyret. Dere må gjøre alt dere kan for å hjelpe oss i vårt arbeid i tiden som kommer. Tillitsmennene i forbundet kan ikke gjøre stort hvis vi ikke får hjelp fra avdelingene og de tillitsmenn som sitter der. Vi i forbundet skal selvsagt gjøre det vi kan for å ivareta medlemmenes interesser, men vi stoler på at dere alle gjør hva dere kan for å få medlemmene aktivt med.

Når landsmøtet har valt meg som formann i forbundet, kan jeg bare love at jeg skal, i framtiden som tidligere, gjøre alt hva jeg makter og evner for å ivareta medlemmenes interesser. Viljen skal alltid være til stede, men om evnene ikke rekker må dere huske på skriftens ord at ingen kan legge en alen til sin vekst.

Jeg ønsker de nye tillitsmenn og likeledes de nye forbundsstyremedlemmer velkommen til samarbeid i forbundet. Jeg håper vi i fellesskap skal makte å gjøre litt for medlemmenes interesse. Vi har langt igjen før vi når det mål vi har satt oss, men smått om senn må vi kunne greie å få det til slik at arbeidsfolket her i landet vårt med full rett kan si at vi har det bra.

Etterat 1. vers av Internasjonalen var sunget, erklærte formannen Norsk Arbeidsmandsforbunds 23. ordinære landsmøte for avsluttet. (Klubben falt kl. 12.50.)

